

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI

OSMANLI DÖNEMİ SİYER KÜLTÜRÜ VE KAYNAKLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜLHAN BÖLÜKBAŞ

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ RAMAZAN ATA

AKSARAY 2019

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI

OSMANLI DÖNEMİ SİYER KÜLTÜRÜ VE KAYNAKLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜLHAN BÖLÜKBAŞ

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ RAMAZAN ATA

AKSARAY 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 6 (altı) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : GÜLHAN

Soyadı : BÖLÜKBAŞ

Bölümü : İSLAM TARİHİ VE SANATLARI

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : OSMANLI DÖNEMİ SİYER KÜLTÜRÜ VE KAYNAKLARI

İngilizce Adı : THE OTTONOM PERİOD SİYER CULTURE AND İTS SOURCES

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Gülhan BÖLÜKBAŞ

İmza

T.C.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

JÜRİ ONAY SAYFASI

Gülhan BÖLÜKBAŞ tarafından hazırlanan "Osmanlı Dönemi Siyer Kültürü ve Kaynakları" başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabuledilmiştir.

İMZA

Danışman: (Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ATA)
(İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi) .....

Üye: (Prof. Dr. M. Bahaüddin VAROL)
(İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, Necmettin Erbakan Üniversitesi) .....

Üye: (Dr. Öğr. Üyesi Garip AYDIN)
(Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi) .....

Tez Savunma Tarihi: 15./05./2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 11/07/2019 tarih ve 2019/28-18 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Gülhan BÖLÜKBAŞ
İmza

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Doç. Dr.Sevilay USLU DİVANOĞLU
İmza

TEŞEKKÜR

Yüce Allah tarafından vahiy yoluyla gönderilen yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim ve vahyin açıklayıcısı Hz Peygamber (s.a.v.)'in sünneti dinin en temel iki kaynağıdır. Tarih boyunca Müslümanlar, dini anlama ve yaşama bağlamında bu iki temel kaynağa başvurmuştur. Bununla birlikte son ilâhî din olan İslâm'ın evrenselliği, onun daha geniş çapta incelenmesini sağlamıştır. İslâm'ın ilk temel kaynağı Kur'ân-ı Kerîm'i anlayan, anlatan ve yaşayan olarak Hz. Peygamber'in hayatı, bu açıdan birçok araştırmaya konu olmuştur. Allah Resûlu'nün her alanda örnekliği, onu anlama ve anlatma gereksinimi doğurmuş, dolayısıyla sahabe döneminden itibaren siyer yazıcılığı başlamıştır.

İlk dönemden itibaren yazılan siyere dair eserler, sonraki döneme kaynaklık etmekle birlikte, siyer çalışmaları her dönemde yeniden ele alınmıştır. Hz. Peygamber'i anlama ihtiyacına binaen, tercüme eserler yanında dönemin düşünce dünyası perspektifinden, değerlendirmeler yapılmıştır. Bu durum tarih boyunca siyer kültürünün farklılıklar arz etmesine de sebebiyet vermiştir.

Osmanlı dönemi siyer kültürü ve bu kültüre ışık tutan yazılı kaynakları genel hatları ile ele aldığımız bu çalışma giriş, üç bölüm ve sonuçtan müteşekkildir. Giriş kısmında siyerin gelişim tarihinden kısaca bahsedildi. Ardından araştırmanın önemi, amacı sınırları ve kaynakları hakkında bilgiler verildi. Birinci bölümde Osmanlı Döneminde siyerin yazılı kültüre yansımaları ele alındı. İkinci bölümde, uygulama alanında siyer kültürü incelendi.

Üçüncü bölümde ise Osmanlı Dönemi Siyer Kaynakları başlığı altında kütüphanelerin katalog taramaları sonucu ulaştığımız Osmanlı Döneminde siyere dair eserlerin künyeleri listelendi. Çalışmanın bir ve ikinci bölümünde Osmanlı Dönemi'nin genelinde siyer kültürü ele alınırken üçüncü bölüm Tanzimat'a kadar siyerle ilgili eserlerle sınırlandırıldı. Sonuç bölümünde ise genel bir değerlendime yapıldı.

Bu çalışmamızın oluşmasında, danışman hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ATA başta olmak üzere, fikir ve önerileri ile çalışmaya yön veren Sayın Prof Dr. M. Bahaüddin VAROL'a ve hayatım boyunca desteğini her daim hissettiğim kıymetli aileme teşekkürü bir borç bilir, şükranlarımı sunarım.

Gülhan BÖLÜKBAŞ

Aksaray-2019

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

OSMANLI DÖNEMİ SİYER KÜLTÜRÜ VE KAYNAKLARI

(Yüksek Lisans Tezi)

Gülhan BÖLÜKBAŞ

Aksaray, 2019

ÖZET

Osmanlı Dönemi Türk İslâm Tarihi açısından önemli bir yere sahiptir. Zira altı asır üç kıtada hüküm süren, farklı din ve mezheb mensupları ile çeşitli milletleri bünyesinde barındıran Osmanlı Devleti, İslâm Geleneğinin varisi olmakla birlikte Türk İslâm Medeniyetine büyük oranda katkı sağlamıştır. Türk İslâm geleneğinin en önemli unsuru şüphesiz Hz Peygamber ve onun etrafında oluşan siyer kültürüdür. Çalışmamız bu geleneği devralan Osmanlı'da Siyer kültürünü ve bu kültürün kaynaklarını ortaya koymak böylece günümüz siyer kültürüne etkilerini belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. Osmanlı siyer kültürünü yansıtan yazılı kaynakların kütüphanelerin katalog taraması sonucu ulaştığımız künyelerinin verildiği çalışmamızda, İslâm Tarihi araştırma metodları çerçevesinde günümüz eserlerinden yola çıkarak amaca ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda Hz Peygamber sevgisi üzerine temellendirilen Osmanlı siyer kültürünün sosyal hayata etkileri ve toplumsal uygulamalara yansımaları başlıklar altında ele alınmıştır. Sonuç olarak, Osmanlı siyer kültürünün Türk İslâm geleneğinin devamı niteliğinde olduğu, Hz Peygamber sevgisini esas alan bir düzlemde geliştiği görülmüştür.

Bilim Kodu :

Anahtar Kelimeler : Osmanlı, Hz Peygamber, Siyer, kültür, Kaynaklar

Sayfa Adedi : 112

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ATA

İkinci Danışman :

AKSARAY UNİVERSİTY

GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES

THE OTTONOM PERİOD SİYER CULTURE AND İTS SOURCES

(M. S. Thesis)

Gülhan BÖLÜKBAŞ

Aksaray, 2019

ABSTRACT

The Ottoman Period has an important place in Turkish Islamic History. Because Ottoman Empire, which ruled in the three continents for six centuries, and included different nations with different religions and sects. Although the Ottoman Empire inherited the Islamic tradition, it contributed greatly to the Turkish Islamic Civilization. The most important element of the Turkish-Islamic tradition is undoubtedly the Prophet Mohammed and the prophet siyer culture formed around him. The aim of our study is to reveal the culture of Siyer and the sources of this culture in the Ottoman Empire which took over this tradition, And to determine the effects of the current culture of Siyer. In this study, the findings of the written sources reflecting the Ottoman siyer culture were given. Within the framework of the research methods of Islamic history, it has been tried to reach the aim based on the contemporary works. The effects of Ottoman siyer culture on social life based on the love of Prophet Muhammad and its reflections on social practices are discussed under the headings. As a result, it has been seen that the Ottoman political culture developed as a continuation of Turkish Islamic tradition and based on the love of Prophet Muhammad.

Science Code :

Key Words : Ottonom, Prophet Muhammad, siyer, culture, sources.

Page Number : 112

Supervisor : Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ATA

Co-supervisor

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR iv

ÖZET v

ABSTRACT vi

İÇİNDEKİLER vii

KISALTMALAR ix

GİRİŞ 1

A. KONU 1
B. KAYNAKLAR 7

BİRİNCİ BÖLÜM 9

OSMANLI DÖNEMİ SİYER KÜLTÜRÜNÜN

YAZILI KÜLTÜRE YANSIMALARI

A. Siyer Konuları ve Süreci 9
1. Şecere-i Nebî 9
2. Esmâ-i Nebî 10
3. Mevlid 10
4. Mu'cizât 11
5. Mi'râciyye 11
6. Hicret 12
7. Gazavâtnâme 12
B. Hz Peygamber'in Beşeri Özellikleri 13
1. Şemâil-i Şerîf 13
2. Hilye-i Şerîf 13
C. Hz Peygamber'in Peygamberlik Özellikleri 14
1. Delâil ve Hasâis 14
D. Peygamberler Tarihi ve Hz Peygamber'in Üstünlüğü 15
1. Kısas-ı Enbiyâ 15
2. Na't 16
3. Şefaatnâme 17

İKİNCİ BÖLÜM 18

OSMANLI DÖNEMİ SİYER KÜLTÜRÜNÜN

MANEVÎ KÜLTÜRE YANSIMALARI

A. Osmanlı Padişahlarında Hz. Peygamber Sevgisi 19
1. Hz. Peygamber'in Yaşadığı Yerlere Hürmet: Haremeyn İmar -Tamir Faaliyetleri ve Haremeyn Vakıfları 20
2. Hz. Peygamber Hatıralarına Hürmet: Hırka-i Saâdet Dairesi 23
3. Hz. Peygamber Yakınlarına Hürmet 25
3.1. Hz. Peygamber Ailesine Hürmet: Nakîbü'l-Eşraflık Müessesesi 25
3.2. Surre Alayı 29

3.3. Hz. Peygamber Komşularına Hürmet 32
4. Hz. Peygamber'in Ruhaniyetine Hürmet 32
4.1. Hz. Peygamber'e Atılan İftiralara Tepkiler 32
4.2. Hz. Peygamber'e Yazılan Şiir ve Na'tlar 35
B. Osmanlı Toplumunda Hz. Peygamber Sevgisi 37
1. Haremeyn Vakıfları 37
2. Mevlid ve Mi'râciyye Vakıfları 38
3. Mübarek Gecelerde Yapılan Uygulamalar 40
3.1. Mevlid Kandili Uygulamaları 41
3.2. Mi'rac Kandili Uygulamaları 45
3.3. Berat ve Regāib Gecelerinde Yapılan Uygulamalar 46
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 49
OSMANLI DÖNEMİ SİYER KAYNAKLARI
A. Osmanlı Dönemi Siyer Kitapları 49
B. Genel Değerlendirme 100
SONUÇ 107
BİBLİYOGRAFYA 109

KISALTMALAR

a.s./s.a.v.	Aleyhisselam/Sallallahu aleyhi ve sellem
b.	bin/ibn
Bknz.	Bakınız
c.	Cilt
c.c.	Celle celâlühü
DİA	Diyanet İslâm Ansiklopedisi
H. /M.	Hicri/ Miladi
Hz.	Hazreti
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
ö./öl.	Ölüm tarihi
r.a.	Radiyallahu anh
S.	Sayı
s.	Sayfa
t.y	Tarih yok
vd.	Ve diğerleri
vr.	Varak/yaprak
y.y	Yayın yeri yok

GİRİŞ

A. KONU

Siyer, sözlükte "davranış, yol, adet, gidişat, bir kimsenin ahlakı, karakteri ve hayat tarzı" gibi anlamlara gelen "*sîret*"in çoğulu olup, terim olarak ise Hz. Peygamber'in doğumundan vefatına kadar şahsiyetini, tebliğ faaliyetlerini, siyasi ve askeri yönünü, kısacası bütün hayatını konu edinen ilme ve bu konuda yazılan eserlere denir.[1]

"Savaş, savaş yeri ve savaş hikâyeleri" anlamına gelen "mağzât" kelimesinin çoğulu olan megāzî ise, Hz. Peygamber'in gazveleri ile seriyyelerini konu edinen ilim dalıdır. Bununla birlikte İslâm'ın ilk dönemlerindeki kullanımıyla Hz. Peygamber'in hayatının bütününü içine alan genel bir anlam da taşır.[2] Bu nedenle ilk dönemlerde Hz. Peygamber'in savaşlarını anlatan eserler için, "megāzî" ile birlikte "siyer ve megāzî" ismi kullanılmıştır.[3] Görüldüğü üzere megāzî ile siyer kelimeleri başlangıçta birbirinin yerine kullanılmış iken, zamanla anlam daralmasına uğrayan megāzî kelimesi sadece Hz. Peygamber'in savaşlarına hasredilmeye başlanmıştır.[4]

İslâm dünyasında tarih yazımı, Kur'ân-ı Kerim ve Hadis-i Şeriflerden sonra, "siyer-megāzî" türünün yazımı ile başlar. Hadislerin tedvini, Kur'ân-ı Kerim tefsirlerinin yazılması, sebeb-i nüzul konusuna ağırlık verilmesi, Müslümanları Hz. Peygamber'in hayatını daha yakından tanımaya, her yönüyle bilip tespit etmeye yöneltti.[5] Ashab, Hz. Peygamber'in hayatını ve şahsiyetini tanıyıp bilmenin, Kur'ân'ı ve İslâm'ı daha iyi anlamak ve öğrenmek için şart olduğunu idrak etmiş ve Kur'ân'ı sünnetle, sünneti Kur'ân'la açıklama yoluna gitmiştir. Böylece, siyer-megāzîyle ilgili rivayetler tefsir kitaplarına girmiş, siyer-megāzî müellifleri de bağlantı kurdukları birçok ayete eserlerinde yer vermiştir.[6]

Tüm insanlığa gönderilen son Peygamber Hz. Muhammed (s.a.v.)'in, her yönden örnek bir şahsiyet oluşu, Ayet-i Kerimeyle sabittir. Yüce Allah Kitabında: "*Sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşacaklarına inananlar ve Allah'ı çokça hatırlayıp ananlar için, Allah'ın*

---

[1] Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, MEB yay., İstanbul, 1993, c. III, s. 241; Mustafa Fayda, "*Siyer ve Megāzî*", DİA, 2009, c. XXXVII, s. 319; Şaban Özkavukçu, *Siyer Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, iz yay., İstanbul, 2015, s. 396.

[2] Josef Horovitz, *İslâmî Tarihçiliğin Doğuşu*, Ankara Okulu yay, Ankara, 2002, s. 20, 43; Fayda, "*Siyer ve Megāzî*", s. 319.

[3] Fayda, "*Siyer ve Megāzî*", s. 319; Özkavukçu, s. 272.

[4] Şaban Öz, *İlk Siyer Kaynakları ve Müellifleri*, AÜSBE, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara, 2006, s. 24.

[5] Sabri Hizmetli, *İslâm Tarihi -Başlangıçtan İlk Dört Halife Devri Sonuna Kadar-*, AÜİF. yay, Ankara, 1991, s. 12.

[6] Fayda, "*Siyer ve Megāzî*", s. 320.

Resûlunde en mükemmel bir örnek vardır."[7] Buyurmaktadır. Yine Kur'ân-ı Kerîm'de belirtildiği üzere O, İnsanlığa rahmet olarak gönderilmiştir.[8] En üstün bir ahlak sahibidir.[9] Etrafına ışık saçan yüce bir kandildir.[10] İnsanları doğruya iletendir.[11]

Bu nedenledir ki O'nu dünya gözüyle görememiş, Tâbiûn nesli ve ondan sonra gelecek olan Ümmet-i Muhammed'in, Kur'ân'ın buyurduğu üzere Hz. Peygamber'in örnekliğinden istifadesi hâsıl olmuştur. Bu vesileyle Sahâbe neslinden itibaren Müslümanlar, Hz Peygamber'i anlamak ve anlatmak için çalışmışlar, sünneti tespit için yaptıkları hadis tedvininin bir benzerini de siyer alanında gerçekleştirmişlerdir. Böylece siyer ilminin temellerini atmışlardır.[12] Abdullah b. Amr b. el As (ö. 65/685), Berâ b. 'Azib (ö. 74/693), 'Alâ b. el-Hadrami (ö. 21/642), Sa'd b. Ubade (ö.14-15 /635-636), Abdullah b. Abbas (ö. 68/688), ilk siyer- megāzî müellifi sahâbedir.[13]

Muhaddislere göre Hz. Peygamber'e isnad edilen her şey hadistir. Bu nedenle Hadis âlimleri, Hz. Peygamber'den duyulan ve rivâyet edilenlerin hepsini kayıt altına almışlardır. Siyer ilminin kurucularıda hadis âlimleridir.[14] Başlangıçta, siyer-megāzî ile Hadis birbirinden ayrı değildi. Ancak hicrî birinci asrın ilk yarısından itibaren siyer-megāzî çalışmaları, müstakil bir ilim dalı olma yolunda ilk adımı atmaya başladı. Hz. Peygamber'in vefatından sonra başta sahâbe çocukları ve muhaddisler olmak üzere tâbiûn döneminde siyerle ilgili çalışmalara büyük katkı sağlanmıştır. Bu Hz. Hüseyin'in oğlu Zeynel Abidin'in ifadelerinde açıkça görülmektedir: "*Biz Nebî'nin megāzîsini Kur'ân'dan bir sûreyi öğrendiğimiz gibi öğrenirdik.*"[15]

Tâbiûn dönemi âlimleri, Hz. Peygamber zamanına ait bir takım metinler ile sahâbe dönemi sözlü ve yazılı haberlerini toplayarak eserler ortaya koydular. Böylece, H.1. Asırda siyer ve megāzî alanında çalışmalar hızlandı. Bu dönemde yazılan risaleler, siyer yazıcılığında ilk müstakil gelişmenin temeli olarak değerlendirilmektedir.[16] Bu dönem müelliflerinin ilki, III. Halife Hz. Osman' ın oğlu Eban (100/718)'dır. H. 75 yılında Emevî halifesi Abdülmelik tarafından Medine valiliğine atanan Eban b. Osman'dan sonra, Urve b. Zübeyr (ö. 94/713), Şurahbil b. Sa'd (ö. 123/740), İmam Şa'bi (ö. 109/726), Vehb b. Münebbih (ö. 114/731), bu dönemde siyer müellifleri olarak öne çıkan isimlerdir.[17]

---

[7] Ahzab, 33/21.
[8] Enbiya, 21/107.
[9] Kalem, 68/4.
[10] Ahzab, 33/46.
[11] Şüra, 42/52.
[12] Fayda, "*Siyer ve Megāzî*", s. 320.
[13] Fayda, "*Siyer ve Megāzî*", s. 320; Sabri Hizmetli, *İslâm Tarihi -İlk Dönem-*, Ankara Okulu yay, Ankara, 2009, s. 63-64.
[14] Hizmetli, *İslâm Tarihi -Başlangıçtan İlk Dört Halife Devri Sonuna Kadar-*, s. 10.
[15] Fayda, "*Siyer ve Megāzî*", s. 321.
[16] Mehmet Özdemir, "*Siyer Yazıcılığı Üzerine*", Milel ve Nihal -İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi-, 2007, c. IV, S. 3, s. 130-31.
[17] Horovitz, s. 20-44; Sabri Hizmetli, *İslâm Tarihi -Başlangıçtan İlk Dört Halife Devri Sonuna Kadar-*, s. 17.

H.1. Asırda yazılan risaleler başta olmak üzere farklı kaynaklar da kullanılmak suretiyle siyer-megāzî alanında ilk kapsamlı eserler Halife Ömer b. Abdulaziz'in teşvikiyle tâbiûn döneminden sonra yazılmaya başlandı.[18] Bu dönem âlimleri, daha önceki yazılı kaynaklarla ulaşabildikleri diğer rivayetleri konularına göre tasnif etmek suretiyle kronolojik sıraya dizerek siyer ilmine büyük katkı sağlamışlardır.[19] Bunlardan Abdullah b. Ebî Bekr b. Hazm (ö. 130/747-48), Âsım b. Ömer b. Katâde (ö. 120/ 737), ve Zührî (ö. 124/741) en önemlileridir. Bu dönemde ilminin genişliği ile şöhret bulan Zührî[20] H. 121 yılında ilk müstakil siyer-megāzî kitabını yazdı. Musa b. Ukbe (ö. 141/758), Ma'mer b. Râşid (ö. 153/770), İbn İshak (ö. 151/768), Ebû Ma'şer es-Sindî (ö. 170)787) ve Vakıdî (ö. 207/768) H. II. asrın öne çıkan siyer müellifleridir.[21]

İbn İshak (ö.151/768)[22] ile birlikte siyer yazıcılığında yeni bir döneme geçilmiştir. Müellifin *el-Mübtede', el-Meb'as, el-Megāzî* olmak üzere üç bölümden müteşekkil *Kitâbu'l-Megāzî*'si sırasıyla vahyin İslâm öncesi tarihi, Mekke dönemi ve Medine dönemini ele almaktadır. Eserine *el-Mübtede'* bölümünde dünyanın yaratılışından Hz. Îsâ'ya kadar peygamberler tarihi ile başlayan İbn İshak, daha sonraki dönemlerde yaratılışla başlayan siyer kitaplarına öncülük etmiştir diyebiliriz. İbn İshak'la siyere dâhil olan peygamberler tarihi, bu alana, farlı kaynaklardan bilgilerin tesirine neden olmuştur. Bu durum Kur'ân-ı Kerîm ve Hadisler dışında kıssa ve menkıbelerin de siyere dâhil olmasını kolaylaştırmıştır.[23]

Hicri III. Asırda, siyer yazımında önemli bir değişikliği de İbn Sa'd (ö. 230/845) gerçekleştirmiştir. İbn Sa'd'ın siyer-megāzî ve tabakat ana bölümlerinden oluşan en meşhur eseri *Kitâbü't-Ṭabaḳāti'l-kebîr*'dir. Eṭ-Ṭabaḳāt'ın siyer ve megāzî bölümü, İbn İshak'ın İbn Hişâm yoluyla bize ulaşan *es-Sîretü'n-nebeviyye*'siyle Vâkıdî'nin *Kitâbü'l-Meġāzî*'sinden sonra siyer ve megāzî üzerine yazılmış mevcut eserlerin üçüncüsüdür.[24]

İbn İshak'ın başına Peygamberler Tarihini eklediği siyere *Sıfatu Ahlâki Rasûlillah* üzerine bir bölüm ekleyen İbn Sa'd, ayrıca peygamberlik alametlerine (alâmâtü'n-nübüvve) yer veren ilk müellif olması bakımından siyer ilmine iki yeni içerik kazandırdı. Eṭ-Ṭabaḳāt'ın daha önceki eserlerden en önemli farkı, Hz. Peygamber'in Tevrat ve İncil'deki sıfatlarıyla başlayıp arkasından onun ahlâkî ve şahsî özellikleri, konuşma, yürüme, giyinme, yeme içme gibi daha sonraki dönemlerde delâilü'n-nübüvve, alâmâtü'n-nübüvve ve şemâil kitaplarında işlenecek olan konulara yer vermesidir. Böylece İbn Sa'd daha sonraki *Şemâil* edebiyatının ve *Delailü'n-nübüvve* konusundaki eserlerin öncüsü sayılmıştır.[25]

---

[18] Horovitz, s. 45, 65.
[19] Horovitz, s. 49, 50.
[20] Horovitz, s. 64; Zührî ile ilgili ayrıntılı bilgi için bknz.; Horovitz, s. 54-68.
[21] Fayda, "*Siyer ve Megāzî*", s. 321.
[22] Bknz; Mustafa Fayda, "*İbn İshak*", DİA, İstanbul, 1999, c. XX, s. 93-96.
[23] Horovitz, s. 78-80.
[24] Fayda, "*İbn Sa'd*", DİA, 1999, c. XX, s. 295.
[25] Fayda, "*İbn Sa'd*", s. 295; Horovitz, s. 112.

İbn Sa'd'ın siyere kazandırdığı bu şekil, sonraki eserlerin formatını da belirlemiştir, denilebilir.[26]

Siyer malzemesinde en fazla genişlemenin, Hz. Peygamber'in soyu, şemâili, mucizeleri, peygamberlik öncesi hayatı ve irhasât haberleri hakkında ortaya çıktığı düşünüldüğünde, İbn Sa'd'la siyer alanında kullanılan malzeme daha da artmış, bu durum siyere yeni bir boyut kazandırmakla birlikte, siyer yazımında temel kaynaklardan uzaklaşmaya zemin hazırlamıştır. Zamanla artan bu genişleme, Müslümanların peygamber anlayışında da bir değişime ve dönüşüme neden olmuştur.[27]

Türklere gelince, onların yazdıkları siyere dair ilk eserin adı ve ne zaman yazıldığı hakkında kesin bir bilgi olmamakla birlikte, Türklerin genel olarak dini konularda olduğu gibi siyer alanında da Fars Edebiyatından etkilendikleri ve bu alanda çeviriler yaptıkları söylenilebilir. Farisiler bu yönde daha evvel adım atmışlar, 512/1118'de *Ünsü'l-İslâm* adlı anonim siyer kitabını yazmışlar, 620/1223'te İbn Hişâm'ın (ö. 218/833) *es-Sîretü'n-nebeviyye*[28] adlı eserini tercüme etmişlerdir.[29]

Türk İslâm Edebiyatına en zengin malzemeyi sağlayan dini kaynakların başında gelen siyer, Osmanlı'da Cumhuriyet öncesine kadar Tarih ilmine konu olmaktan ziyade Edebiyat alanında gelişme göstermiştir. İlk eserlerin tercüme şeklinde de olsa Hz. Peygamber'e olan derin sevgi ve saygının etkisiyle lirik anlatım özellikleri başta olmak üzere edebi unsurlar kullanılarak kaleme alınması da siyer kültürünün edebiyat alanında gelişmesine katkıda bulunmuştur. Osmanlı döneminde siyerlerin telif- tercüme şeklinde yazılması, müellifin metne tamamen bağlı kalmak yerine, onu kendi toplum yapısına uyarlayıp duygu ve düşüncesini samimiyetle aktarmasını sağlamıştır. Ayrıca bu eserlerin genellikle manzum şekilde kaleme alınmasının, aynı amaca hizmet ettiği bilinmektedir.[30]

Buna ilaveten Türklerin kültür hayatında önemli bir yeri olan sohbet meclislerinin devamlı konularının başında siyerin geldiği bilinmektedir. Padişah saraylarından, köy odalarına, tekkelerden, kışlalara kadar yayılan bu meclislerde anlatılan olaylar, Hz. Peygamber'in hayatı, şahsiyeti, mucizeleri, savaşları, halifeleri ve ashabının yer aldığı hadiseler etrafında gelişmiş, bunlar zamanla kitap haline getirilerek, meclislerde okunup

---

[26] Özdemir, s. 134.

[27] Özdemir, s. 135.

[28] İbn İshak'ın es-Sîre'sinin İbn Hişâm tarafından yeniden düzenlenmiş halidir. İbn Hişâm eseri hazırlarken İbn İshak'ın en meşhur râvilerinden Ziyâd b. Abdullah el-Bekkâî'nin Kûfî- Bağdadî diye meşhur olan nüshasını esas alarak, güvenilir olmayan rivayetleri eserden çıkarmış ve bazı ilavelerde bulunmuştur. Kitap zamanla Sîretü İbn Hişâm, adıyla anılmıştır. Zehebî, İbn Kesîr gibi bazı müellifler, bu eseri Hz. Peygamber'in hayatına dair en sağlam ve en iyi siyer kitabı olarak kabul etmişlerdir. (Mustafa Fayda, "*İbn Hişâm*", DİA, c. XX, 1999, s. 71-72.)

[29] Seyfettin Erşahin, "*Osmanlı Toplumunun Hz. Muhammed Hakkındaki Bilgi Kaynakları Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi*", İslâmî Araştırmalar Dergisi, c. XVIII, S. 3, 2005, s. 335.

[30] Mustafa Özkat, *Münîrî (öl. 1521 ?)'nin Manzum Siyer-i Nebî'si cilt: IV-V (İnceleme Metin)*, Yayınlanmış Doktora Tezi, MÜTAE, İstanbul, 2011, s. 57.

dinlenmiştir.[31] Nitekim bilinen en eski Türkçe siyer kitabı olan Darîr'in *Sîretü'n-nebî*'si de bu şekilde oluşmuştur.[32]

Osmanlı Devletinin kuruluş dönemine rastlayan 1388 yılında, Erzurumlu Mustafa Darîr'in Mısır sultanının isteği üzerine İbn Hişâm'ın *es-Sîretü'n-nebeviyye*'si ile Ebü'I-Hasan el-Bekrî'nin *Sîretü'n-nebî* adlı kitabından faydalanarak, serbest tercüme yoluyla mensur-manzum olarak kaleme aldığı eseri, Osmanlı döneminde özellikle Türkçe yazılmış siyerlere örnek teşkil etmiştir. Bunlardan ilk ve en önemlisi Süleyman Çelebi'nin *Mevlid*'idir.[33] Darîr'in Hz. Peygamber'in doğumunu manzum şekilde kaleme aldığı bölümünün de daha sonraki dönemlerde mevlid olarak okunduğunu bilinmektedir.[34]

Darîr, meşhur eserinde, siyerin temel kaynaklarından İbn Hişâm'ın *es-Sîretü 'n-nebeviyye*'sinin yanında, kendinden yaklaşık birkaç asır önce yaşamış Arap bir vaiz olan Ebü'I-Hasan el-Bekrî'nin hikâyelerle dolu eserinden büyük oranda istifade etmiştir. Bu etkileşimin sebebinin, Türk kültürünün temelinde yer alan destansı anlatım tarzının etkisinden kaynaklandığı düşünülebilir. Dolayısıyla Osmanlı'da son döneme kadar yazılan Türkçe siyerlerde, genel anlamda destansı anlatım tarzının hâkim olduğu görülmektedir.[35]

Tanzimat'tan sonra başlayıp, XX. yüzyılda artarak devam eden şarkiyat çalışmalarının diğer İslâmî ilimlerle birlikte siyer alanına yönelmesi, siyer yazıcılığının seyrine etkisi yönünden önemlidir. Şarkiyatçıların siyerin temel kaynakları; İbn Sa'd, İbn İshak gibi önde gelen siyer müelliflerinin eserlerinde verilen bilgileri yorumlama biçimleri, bu eserlerden yola çıkarak oluşturdukları Hz. Peygamber biyografileri ve temel kaynaklara yönelik uyguladıkları kaynak kritiği yöntemi, XX. yüzyılda Müslüman dünyasının siyere bakışına, dolayısıyla siyer yazıcılığına değişim getirmiştir.[36]

Bu dönemde, siyer kitaplarının nasıl yazılması gerektiği tartışma konusu olmuştur. Eski eserlerde görülen ve Hz. Peygamber'in daha çok mucizevi özelliklerini ve insanüstü yönlerini anlatan kitaplardan ziyade, onun beşeri ve sosyal özelliklerini vurgulayan, kendisinin bütün insanlığa gönderilmiş bir peygamber oluşundan dolayı ona ve tebliğine inanmanın gerekliliğini akıl ve mantık ölçüsünde ortaya koyan eserler yazılması istenmiştir.[37]

Fransız İhtilali'nin getirdiği akımlar tüm dünyayı etkilerken, özellikle Hristiyan dünyasında köklü değişiklikler meydana getirmiş, dine bakış açısı büsbütün değişmiştir.

---

[31] Özkat, s. 57.
[32] Mustafa Uzun, "*Siyer ve Megāzî (Türkçe Siyer Kitapları)*", DİA, c. XXXVII, İstanbul, 2009, s. 324.
[33] Hasan Aksoy, "*Mevlid*", DİA, 2004, c. XXIX, s. 482.
[34] Mustafa Erkan, "*Darîr*", DİA, c. VIII, s. 498-99.
[35] Nihat Öztoprak, "*Türk Edebiyatında Manzum Siyerler*" Editör: Bilal Kemikli-Osman Çetin, Uluslararası Mevlid Sempozyumu, Bir Kutlu Doğum Şaheseri Mevlid ve Süleyman Çelebi, , Ankara, 2010, s. 57; Ayrıca, Osmanlı Döneminde öne çıkan Türkçe siyerlerin içerikleri hakkında ayrıntılı bilgi için bknz.; Hatice K. Arpaguş, "*Osmanlı Halkının Geleneksel İslâm Anlayışı ve Kaynakları"*, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2006, s. 24-52.
[36] Özdemir, s. 152-53.
[37] Mustafa Uzun, "*Siyer ve Megāzî"*, s. 325.

Aynı zamanda XIX. yy 'da şarkiyat çalışmalarında müsteşriklerin siyere yönelik kaynaklara yaklaşımları ve eleştirileri de XIX. yy İslâm dünyasında siyer yazıcılığının şekillenmesinde etkileyici rol oynamıştır diyebiliriz. Osmanlı Devleti'nin son dönemine rastlayan bu değişim sürecinde siyer kitapları yeniden ele alınmış ve siyer yazıcılığında yeni bir dönem başlamıştır. Bu süreç özellikle XX. yüzyılda belirgin hale gelmiş ve günümüze kadar etkisini devam ettirmiştir.

Görüldüğü üzere siyer ilmi her dönemde yeniden ele alınmış fakat her dönem kendi düşünce ve fikrî mülahazaları içinde kendisine kadar gelen birikimden, dolayısıyla siyer kültüründen etkilenmiştir. Neticede bu kültür dönemsel bazda farklılıklar arz etmiştir.

Geçmişine dayanmayan, geçmişinden kopmuş bir toplum düşünülemez. Toplumların kültür seviyeleri birikimleri olup dolayısıyla geçmişleri ile birebir ilintilidir. Büyük medeniyetler, köklü kültürlerin ürünüdür. Türkiye Cumhuriyeti bir İslâm Medeniyeti olan Osmanlı'nın, yegâne mirasıdır. Bu miras, aşamalı olarak bize kadar gelen; Türk örf, adet, gelenek ve töresinin İslâm mayasıyla yoğrulmuş halidir. Bu nedenledir ki İslâm medeniyet zincirinin günümüze en yakın halkası olan Osmanlı'nın siyer kültürünü anlamak, günümüz siyer çalışmalarının farklı aşamalarda geçirdiği değişim ile bu değişimin boyutlarını ortaya koymak ve günümüz siyer çalışmalarına ışık tutmak açısından önem taşır.

Siyer yazıcılığında meydana gelen değişim merhalelerine kısaca değindikten sonra, Osmanlı Dönemi siyer kültürünü yansıtmak ve bu döneme ışık tutmak, böylece günümüz siyer kültürüne katkı sağlamak amacıyla ele alığımız bu çalışmamızda amacımız doğrultusunda dönemin siyer kültürünü ortaya koymaya çalıştık.

Ancak araştırmalarımız neticesinde gördük ki bunu tam anlamıyla gerçekleştirebilmek, dönemin tarihine, düşünce dünyasına, yaşayış biçimine, fikri mülahazasına inmeyi gerektirir. Bunun için gerekli olan iki husus vardır ki bunlar: Evvela dönemin gereksinimleri ve önceliklerine ulaşmak, böylece inanç dünyaları ile İslâmiyet'i yaşama biçimlerinden yola çıkarak fikri temellerini ortaya koymaktır.[38] Bununla birlikte, yazılı kaynakların bu düşünce ve fikri mülahaza çerçevesinde incelenmesi şarttır.

Bütün bunlar derinlemesine ele alınmış geniş çaplı araştırmalar neticesinde oluşturulacak çalışmaların, düşünce tarihi açısından değerlendirilmesiyle ortaya çıkarılabilir. Bu konuda en büyük eksiklik, Osmanlı'da dini hayat ve temel etkenleri noktasında ayrıntılı bir araştırma yelpazesinin olmayışıdır.

Araştırma sürecinde ulaştıgımız veriler bizi Osmanlı toplumunda Hz. Peygamber algısı ve siyer çalışmalarına yönelik araştırmalar noktasında belli başlı eksiklerin giderilmesi gerektiği sonucuna ulaştırdı. Tespitlerimiz doğrultusunda bu konuda açıklığa kavuşması gereken önemli hususlar şunlardır:

[38] Ayrıntılı bilgi için bknz.; İsmail Kara, "*Çağdaş Türk Düşüncesi Nasıl Ele Alınabilir*?" Din İle Modernleşme Arasında Çağdaş Türk Düşüncesinin Meseleleri, Kutadgubilig Dergisi, Dergah yay., İstanbul, 2003, S. 4, s. 159-227.

Osmanlı arşiv belgeleri ve seyahatnameler dışında, Osmanlı toplum hayatına yönelik kaynaklar sınırlıdır. Tarih kitapları genellikle askeri, siyasi ve diplomatik ilişkileri ele almaktadır. Seyahatnameler konusunda da özellikle Avrupalı seyyahların kaleminden çıkan eserlerde, Osmanlı toplum yapısına dair bilinmeyen gerçeklerin izine ulaşmaktan ziyade, genel kültüre dışarıdan bir bakış görmekteyiz. Bu nedenle toplumsal yapı ve icraatlar hakkında bilgi edinmek için yararlanılacak kaynaklara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu noktada Osmanlı kültür hayatını ortaya koyacak geniş çaplı akademik çalışmalara yönelmenin günümüz İslâm tarihi çalışmaları için bir gereklilik olduğu kanaatindeyiz.

Baktığımızda Osmanlı Medeniyeti yazı dili, nesirden ziyade nazma dayanmaktadır. Dolayısıyla bu durum siyere dair eserlere de yansımış olup o dönemde yazılan eserlerin bir kısmı manzum eser niteliğindedir. Bu özelliği nedeniyle siyer kaynaklarının günümüz Edebiyat alanında birçok çalışmaya kaynak teşkil ettiğini görmekteyiz. Elbette bu çalışmalar içerikten ziyade dil yönü ele alınarak yapılmaktadır. Manzum eserlerin dilinin ağır olması, edebiyat çalışmalarının bu alanda yoğunlaşmasını sağlarken, İslâm Tarihi açısından değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır. Birkaç kapsamlı çalışma dışında özellikle Farsça ve Arapça kaleme alınan manzum siyerlerin içerik yönünden İslâm tarihçileri tarafından incelenmemiş olması, Osmanlı siyer kültürü açısından eksikliktir.

Dolayısıyla yazılı ve sözlü kültürde Osmanlı'nın Hz. Peygamber algısı, derinlemesine yapılmış karşılaştırmalı birkaç çalışmanın değerlendirmesi şeklinde olacak geniş bir araştırma yelpazesinde ortaya konulabilir. Biz bu araştırmamızda, günümüz çalışmalarından yola çıkarak Osmanlı'nın Hz. Peygamber algısına değinmek suretiyle Osmanlı siyer kültürünü yansıtmaya çalıştık. Daha sonra literatür bilgisini verdiğimiz Tanzimat'a kadar Osmanlı'nın hüküm sürdüğü asırlarda siyere dair ortaya konulan eserlerin künyelerini listeledik. Böylece Osmanlı siyer kültürünün geniş bir yelpazede değerlendirilmesine katkıda bulunmayı amaçladık.

B. KAYNAKLAR

Araştırmamıza konu olan dönem, Osmanlı'nın geneli olmakla birlikte Siyer kültürü bağlamında ele aldığımız bu dönemi incelerken kaynak itibariyle genel olarak günümüz çalışmaları yanında Kütüphane katoloğlarından istifade ettik. Çalışmamızın genel çerçevesini oluşturmada Hatice K. Arpaguş'un "O*smanlı Halkının Geleneksel İslâm Anlayışı ve Kaynakları*" kitabı ile "*Osmanlı Dönemi Sîret Yazıcılığında Peygamber Algısı*" adlı makalesinden istifade ettik.

Yazılı kaynakların etkisiyle Osmanlı toplumunda siyer kültürünün sosyal hayata yansımalarını orta koymak açısından Mustafa Güler'in "*Osmanlı Devlet'inde Haremeyn Vakıfları (XVI. –XVII. Yüzyıllar)*" adlı eserinden istifade ettik. Yine Sadık Eraslan'ın "*Osmanlıların Haremeyn-i Şerifeyn Hizmetleri*" adlı makalesi başta olmak üzere Zekeriya Kurşun'un "*Hac ve İktidar: Haremeyn'de Erken Dönem Osmanlı İmar Faaliyetleri*" adlı makalesinden çokça istifade ettik. Bunların yanısıra Diyanet İslâm Ansiklopedisinin ilgili maddelerinden yararlandık.

Osmanlı dönemi siyer kaynaklarını belirlemeye çalıştığımız bu bölümde kitapçık türlerini de listemize dâhil ettik. Sırasıyla; Yazar adı, eser adı, arşiv numarası, eserin dili, yazı türü, istinsah tarihi, kayıtlı olduğu kütüphane, koleksiyon, eserin konusu, müstensih ve son olarak not bölümü ile künye bilgilerini verdiğimiz eserler hakkında kütüphane kayıtlarından ulaştığımız bilgilere yer verdik. Belirtilen kaynakların yazar ve eser isimlerini kütüphane kayıtlarında geçtiği şekliyle almaya özen gösterdik.

Osmanlı dönemi siyer kaynaklarını oluştururken eser tespiti aşamasında Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi ve Yusuf Ağa Yazma Eser Kütüphanesini kullandık. Bunun dışında Türkiye Yazmaları, İstanbul Kütüphaneleri, İBB Atatürk Kitaplığı, Koyunoğlu Kütüphanesi, Türk Tarih Kurumu, İsam Kütüphane veri tabanı ile çok sayıda Üniversite Kütüphaneleri ve İl Halk Kütüphanleri üzerinden katolog taraması yapıldı.

Kütüphanelerin katalog taramaları sonucu ulaştığımız eserleri, Tanzimat öncesi yazılmış olmasını temel alarak oluşturduk. Listemizi oluştururken varsa eserin istinsah tarihini ölçü aldık. İstinsah tarihi belirtilmeyen eserler için yazarın vefat tarihinden yola çıkmaya çalıştık. Bu noktada Bursalı Mehmed Tahir'in üç ciltlik "*Osmanlı Müellifleri*" adlı eserinden istifade ettik. Bununla birlikte dili Arapça ve Farsça olan aynı zamanda istinsah tarihi ile müellifleri belirtilmemiş eserleri de listemize dâhil ettik.

BİRİNCİ BÖLÜM

OSMANLI DÖNEMİ SİYER KÜLTÜRÜNÜN YAZILI KÜLTÜRE YANSIMALARI

İslâm dininin temel kaynağından ikincisi olan sünnet, doğal olarak İslâmi ilimlerin oluşumunda belirleyici olmuştur. Hiç şüphesiz İslâm dinini tebliğ eden olarak Hz. Peygamber, bütün İslâmî ilimler için temel referans noktasıdır. Dolayısıyla Hz. Peygamber'in hayatını konu edinen siyer, diğer İslâmî ilimlerle birebir ilgilidir. Bu ilim dallarının metotları farlılık göstermekle birlikte siyerle ilgili ilimleri tasnife tâbi tutacak olursak ikiye ayırmak mümkündür. Birincisi Tefsir, Hadis, Fıkıh, Kelâm gibi siyerin bağlantıları, ikincisi ise siyerin alt dallarıdır k, bunları tasnife tabi tutacak olursak şu şekilde sınıflandırabiliriz.

A. Siyer Konuları ve Süreci

1. Şecere-i Nebî

Sözlükte "ağaç" anlamına gelen şecere kelimesinin kökü şücür "bağlamak, ihtilafa düşmek" manasındadır. Ağaca şecer denmesinin sebebi bazı dallarının birbirine girmesidir.[1] Bir kişinin, bir ailenin kökü durumunda olan en uzak atalardan başlayarak gövde ve dallar konumundaki babaları ve onların çocuklarını gösteren ağaç şeklinde şematik çizime şecere denir. Ayrıca soy ağacı, soy kütüğü, ensab kütüğü, nesepnâme, silsilenâme kelimeleri de bu anlamda kullanılmaktadır.[2]

Resûl-i Ekrem'in soyu, torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'le devam etmiş, şecere geleneği sonraları daha çok onların soyundan gelen seyyid ve şeriflerin köklerini ispat için önemli olmuştur. Resûlullah'ın şeceresine dair yazılan müstakil eserlerde onun ataları, eşleri, çocukları, torunları, amcaları, amca çocukları, halaları, hala çocukları, dayıları, sütannesinin yanı sıra hizmetçileri, silahları, hayvanları ve eşyaları hakkında bilgiler yer almaktadır.[3]

Hz. Peygamber, Allah Teâlâ'nın İsmâil oğullarından Kinâne'yi, Kinâne'den Kureyş'i, ondan Benî Hâşim'i, Benî Hâşim'den de kendisini seçtiğini belirterek şeceresinin

[1] Nebi Bozkurt, "*Şecere*", DİA, 2010, c. XXXVIII, s. 403.
[2] Bozkurt, "*Şecere*", s. 403.
[3] Bozkurt, "*Şecere*", s. 403.

temizliğine işaret etmiştir (Müslim, "Feżâ'il", 1). el-Cevvani, Ebu Ali Şerefüddin Muhammed b. Esad b. Ali, Ebu Ali, 588 eş-Şeceretü'l-Muhammediyye Osmanlı'da bu konuda yazıln müstakil eserlere örnek olarak Yusuf b. Beyan Abdülhadi'nin "*Şecere-i Şerife-i Muhammediye*" adlı eseri örnek verilebilir.

2. Esmâ-i Nebî

Hz. Peygamber'in Kur'ân-ı Kerîm'de, diğer mukaddes kitaplarda ve hadislerde geçen isimleri ile birlikte, dini ve edebi eserlerde ashâbının, onu vasfetmek için kullandığı isim ve sıfatlarından derlenmiş, doksan dokuzdan ikibine kadar varan isimlerini açıklayan eserlere denir. Abdullah Salâhî Uşşâki nin , "*Gül-i Sad-berg-i Evrâd Berâ-yı Tuhfe-i Ubbâd*" adıyla bir bölümünü esma-i nebîye ayırdığı eseri türün tanınmış örneğidir. Hasib Efendi'nin yine *Delâilü'l-hayrat*'tan faydalanarak yazdığı *Dürretü'l-esmâ'sı* yaklaşık bin beyittir.[4] Süleyman Cezûlî'nin *"Delâilü'l-hayrat*" adlı salavat kitabına birçok şerh yazılmıştır. Bunlaran en meşhuru Kara Davud şerhi olup eser Hz Peygamber'in isimlerini açıklayan bir bölüm ihtiva eder.[5]

3. Mevlid

Sözlükte "*doğum yeri ve zamanı*" anlamına gelen mevlid kelimesi, İslâm edebiyatı ve sanatında Hz. Peygamber'in doğum yıldönümünde yapılan törenlere verilen isim, bu törenlerde okunmak üzere yazılmış eserlerin ortak adıdır.[6]

Hz. Peygamber'in doğumunu anlatan ve O'nu övme gayesiyle yazılan bir edebi tür de mevlittir. Arap Edebiyatı'nda mevlid, Hz. Peygamber için yazılan medih türündeki şiirleri ifade ettiği gibi onun doğumu, hayatı, isimleri, hasâis ve şemâili, faziletleri, mucizeleri ve gazveleri gibi konularını kapsayan sîret türü eserler için de kullanılmaktadır.[7]

Genel olarak mevlidin temelini na'tlara dayandırabiliriz. Öyle ki mevlid müellifleri genellikle na'tlardan etkilenmiş olup başta Ka'b b. Züheyr'in Kâsidetü'l-bürde'si olmak üzere bu eserin çok sayıdaki nazîreleriyle Hassan b. Sabit'in Resûlullah için yazdığı şiirlerden, Abdullah b. Revaha ve diğer bazı sahâbîlerin nazmettiği methiyelerden ilham almışlardır. Ancak mevlidlerin mevzu itibariyle asıl kaynağını siyer, megāzî ve şemâil kitapları oluşturur. Bunların başında İbn-i İshak'ın *es-Sire'*siyle İbn Hişâm'ın *es-Sîretü'n-nebeviyye*'si ve Ebû Îsâ et-Tirmizî'nin *eş-Şemâ'ilü'n-nebeviyye*'si yer alır.[8]

Mevlidlerin, Osmanlı Türk Edebiyatı'nda ayrı bir yeri vardır. Çoğunlukla manzum kaleme alınan mevlidler, Türk halkının peygamber sevgisinin bir göstergesi olarak sayı itibariyle de dini türlerin hiç birinde görülmeyecek zenginliktedir. Süleyman Çelebi'nin kaleme aldığı mevlidin herkes tarafından beğenilip okunmasından dolayı bu konu sonraki yıllarda çokça işlenmiştir. İlk Türkçe mevlid metni hakkında kaynaklarda açık bilgi yer

[4] Mustafa Uzun, "*Muhammed*", DİA, 2005, c. XXX, s. 458.
[5] Hatice K. Arpaguş, "*Osmanlı Halkının Geleneksel İslâm Anlayışı*", Ensar Neşriyat, İstanbul, 2006, s. 35
[6] Ahmet Özel, "*Mevlid*", DİA, 2004, c. XXIX, s. 475.
[7] İsmail Durmuş, "*Mevllid*", DİA, 2004, c. XXIX, s. 480.
[8] Durmuş, s. 480.

almamakla birlikte, Süleyman Çelebi'nin 812'de (1409) yazmış olduğu *Vesîletü'n-Necât* adlı manzum eserin ilk mevlid olduğu görüşü yaygındır. Ancak bundan önce Türkçe yazılmış mevlid benzeri eserlerin varlığı da bilinmektedir. Süleyman Çelebi'den kısa bir süre önce Erzurumlu Mustafa Darîr'in yazdığı manzum-mensur *Tercüme-i Siyer-i Nebi* de (yazılışı:790/ 1388) mevlide benzemektedir. Eserdeki manzum kısımlar bir mevlid metninden çok farklı olmadığı gibi *Vesiletü'n-necât*'ın bazı yerleri de Darîr'in eseriyle ciddi benzerlik göstermektedir. Bu sebeple Darîr'in *Siyer*'indeki manzum kısımların Türk edebiyatındaki ilk mevlid metni kabul edilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.[9]

Türkçe olarak kaleme alınan mevlidlerin sayısı 200 civarındadır. Bunlar üzerinde yapılan çalışmalarda bir kısmının Süleyman Çelebi'nin eserine aynen benzediğini, bir kısmının bazı farklılıklar gösterdiğini, geri kalanların ise tamamen farklı olduğunu ortaya konmuştur. Mevlidlerde genellikle tevhid, münacat ve na't ile başlamakta, Hz. Peygamber'in doğumu üzerinde durulmakta, ardından mi'râc ele alınmakta, ara ara ayet ve hadislerle desteklenerek Hz. Peygamber'in çeşitli mucizeleri anlatılmakta, daha sonra vefatından bahsedilmektedir. En sonunda Hz. Peygamber ve ashabı başta olmak üzere eseri yazan, okuyan ve dinleyenler için bir dua ile sona ermektedir. Hemen her faslın bitiminde, içinde Hz. Peygamber'e salâtın da bulunduğu tekrar beyitleri yer almaktadır.[10]

Mevlidin yazılma sebeplerinin başında elbetteki peygamber sevgisi ve bu sevgiyi ortaya koyma düşüncesi yer almaktadır. Bu bakımdan mevlid yazarları, eserleri ile Hz. Peygamber'e karşı görevlerini yerine getirme, O'nun adını anma ve şefaatine nail olma düşüncesinde olmuşlardır.[11]

4. Mu'cizât

Hz. Peygamber'in doğumundan itibaren müşâhede edilen olağanüstü hallerin anlatıldığı manzum-mensur eserlerdir. Edirneli Abdurrahman Ubeydi'nin *Evsât ve Mu'cizât-ı Nebî*'si bu türün en tanınmış örneğidir (İstanbul 1313). Bostanzade ve Taşralı Yahya'nın Gül-i Sad-berk adlı eserlerinde de yüz mucize ele alınmaktadır.[12]

5. Mi'râciyye

İslâm kültüründe Hz. Peygamber'in Mi'râcını konu alan eserlerin genel adıdır. Mi'rac mûcizesi bütün Müslüman milletlerin medeniyetlerine edebiyat, musiki, minyatür, hat ve kitap alanlarında yansımıştır. Bu konudaki eserlerin mi'raciyye veya mi'racnâme adıyla daha çok İranlılar ve Türkler tarafından ortaya konulduğu bilinmektedir.[13]

Mi'râc Türkçe eserlerde bolca işlenmiştir. Müstakil olanların dışında siyer ve mevlidlerle mu'cizât-ı nebî gibi eserlerin, Muhammediye ve garibnâme gibi kitapların birer bölümü

[9] Hasan Aksoy, "*Mevlid*", DİA, 2004, c. XXIX, s. 482.
[10] Aksoy, s. 482-483.
[11] Bknz.; İsa Onay, *"Mevlid ve Naatlarda Peygamber Tasavvuru"*, OMÜSBE, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Samsun, 2013, s. 27.
[12] Uzun, "*Muhammed*", s. 358.
[13] Mustafa Uzun, "*Mi'râciyye*", DİA, 2005, c. XXX, s. 135.

mi'râca ayrılmıştır. Ayrıca divanlarla mesnevilerde bu konuya yer verilmesi bir gelenek haline gelmiştir. Böylece zamanla kasidelerin mi'râciyye, mesnevilerin ise mi'racnâme adıyla anıldığı zengin bir edebî tür meydana gelmiştir.[14]

Türk edebiyatında ilk mi'râciyye XII asırda yazılmıştır. İlk müstakil mevlid ve mi'râciyye'nin XV. yüzyılda yazılıp okunduğu düşünüldüğünde, ayrıca Yazıcızâde Mehmed'in *Muhammediyye*'si de yazılışından itibaren mevlid gibi okunduğu bilindiğine göre bu eserdeki mi'râc faslının da mi'râc kandillerinde okunmuş olması mümkündür. Böylece, mi'râciyye okuma âdetinin XV. yüzyıldan itibaren başladığı söylenebilir. XVIII. yy da ise, Nâyî Osman Dede'nin[15] mevlid gibi okunmak üzere yazdığı mir'râciyye ile Mi'râc Gecesi'nde mi'râciyye okunması âdet halini almıştır.[16]

6. Hicret

Hz. Peygamber'in hicretine ilişkin eserlerdir. Bu alanda bilinen en eski mesnevi Süleyman Nahîfi(1151/1738-39)'nin[17] 788 beyitlik *Hicretnâme'*sidir. Ayrıca hicret, siyer, mevlid ve mi'râciyye gibi eserlerin içinde de ele alınmıştır. Tasavvuf kitaplarında Resûlullah ile Hz. Ebû Bekir'in yol arkadaşlığı işlenip, maddi hicretten mânevî hicrete geçilerek yeni bir tasavvufî kavram ortaya konulmuştur. Bununla ilgili Nesîmî(820/1417-18), İsmâil Hakkı Bursevî(ö.1137/1725), Erzurumlu İbrâhim Hakkı, Leskofçalı Galib gibi şairlerin eserlerinde pek çok örnek vardır[18]

7. Gazavâtnâme

Ünlü kumandanlarla, efsanevî kahramanların savaşlarını anlatan eserlerin genel adı olmakla birlikte, Hz. Peygamber'in gazvelerinin anlatıldığı manzum veya mensur eserlere de bu isim verilmiştir. Türk edebiyatında bilinen ilk örneği, Dursun Fakih (ö. 726/1326'dan sonra)'e nisbet edilen 640 beyitlik Gazavâtnâme adlı mesnevidir. Ahmed Refik'in Altınay(ö.1881/1937) *Gazavât-ı Celîle-i Peygamberî'*si de (İstanbul 1324)[19]bu konuda tanınmış bir örnektir.[20] Osmanlı'da ordunun savaş öncesi manevi halinin yükselmesi amaçlı yazılmış olan birkaç eser[21] dışında gazavâtnâmeler genellikle o dönemde küffara karşı yapılan savaşlar ve bu savaşlarda öne çıkan isim etrafında yazılmış eserlerdir.[22]

---

[14] Uzun, "*Mi'râciyye*", s. 135.
[15] Bknz; Bursalı Mehmed Tahir, "*Osmanlı Müellifleri*", Hazırlayan: M. A. Yekta Saraç, TÜBA(Türkiye Bilimler Akademisi) yay., Ankara, 2016, c. II, s. 884.
[16] Uzun, "*Mi'râciyye*", s. 137.
[17] Bknz; Bursalı Mehmed Tahir, s. 885.
[18] Uzun, "*Muhammed*", s. 459.
[19] İBB Atatürk kitaplığı 297.923 Numarada e- kaynak olarak kayıtlı bir nüshası mevcuttur.
[20] Uzun, "*Muhammed*", s. 359.
[21] Bknz.; Erşahin, s. 355.
[22] Mustafa Erkan, "G*azavâtnâne*", DİA, 1996, c. XIII, s. 439.

B. Hz Peygamber'in Beşeri Özellikleri

1. Şemâil-i Şerîf

Sözlükte "huy, tabiat, seciye, ahlak" gibi manalara gelir. Şemâil kelimesi H. IX. yüzyıldan itibaren başta hadis olmak üzere siyer, tarih ve tasavvufla ilgili eserlerde, bir insan olarak Hz. Peygamber'in dış görünüşünü, şahsi hayatını ve ahlakını ifade eden bir terim olarak kullanılmıştır.[23]

Bu amaçla henüz tasnif dönemi (H.II. asrın ikinci çeyreği ile H. IV. Asrın ilk yarısı) içerisinde Hz. Peygamber'in ibadetleri, fiziki özellikleri, günlük hayatı gibi beşeri yönünü ele alan bir eser telif edilmiştir. Öncesinde Hz. Peygamber'in beşeri yönünü ele alan *Sıfatu'n-Nebî* ve *Sıfatu Ahlakı'n-Nebî* gibi çalışmalar yapılmakla birlikte, ilk defa Şemâil kelimesini Hz Peygamber'in şahsi ve hususi hayatı manasında kullanan Tirmizî'nin *Kitab'ü'ş-Şemâil* adlı eseri, Hz. Peygamber'in şahsi özelliklerini konu edinen şemâil türünün ilk örneği olarak kabul edilmektedir. Tirmizî'nin (ö. 279/892) bu çalışması sonraki birçok esere kaynaklık ettiği gibi, kitap üzerine de çok sayıda şerh yazılmıştır.[24]

Daha sora ayrı bir tür olarak gelişen Şemâil ilmi, câmi türü hadis kitaplarının konularından biri olmasının yanında, Hz. Peygamber'in ibadet ve yaşayışını, fizikî ve ruhî özelliklerini, giyim ve kuşam tarzını ele alan rivayetleri derleyen ayrı bir tür olarak ortaya çıkmıştır.[25]

Osmanlı'da Şemail alanında yazılan eserler genellikle tercüme eserler olup, bunlardan en çok rağbet görenleri, başta Tirmizî olmak üzere Kadı Iyaz'ın *Şifa-i Şerîf*'i ile Kastalani'nin *Mevahibü'l-Ledüniyye*'sidir. Bu eserlere Osmanlı'da birçok tercüme ve şerh yazılmıştır. Nûredelin Ali b. Sultân Muhammed el-Kâri el-Herevi (1014/1605)'nin Cem'ul-Vesail fi Şerh'iş-Şemail'i Timizî'ni Şemâil'ine yapılan şerhlerin en meşhurudur.[26] Tirmizî'nin Şemail'inin ilk Türkçe tercüme ve şerhini yapan ise Hoca İshak efendidir.[27]

2. Hilye-i Şerîf

Hz. Peygamber'in fizikî özellikleri, bunları anlatan edebî eserler ve bu konuda hüsn-i hatla yazılmış levhalar için kullanılan bir terimdir. Sözlükte "*süs, ziynet, kolye*" gibi manalara gelen hilye, mecaz anlamda "*yaratılış, suret ve güzel vasıflar*" demektir. Osmanlı Kültürü'nde Peygamber'imizin vasıflarını, bu vasıflardan bahseden kitap ve levhaları ifade etmek için kullanılmıştır.[28]

---

[23] M. Yaşar Kandemir, "*Şemâil*" DİA, 2010, c. XXXVIII, s. 497.
[24] Ali Yardım, "*Şemâil Nev'inin Doğuşu ve Tirmizî'nin Kitâb'üş-Şemâil'i*", DEÜİFD. I, İzmir, 1983, s. 350; Rukiye Oğuzay, "*Şemâil Literatürünün Muhtevası ve Değişimi"*, Yayınlanmış YL. Tezi, Bursa, 2011, s. 1.
[25] Oğuzay, s. 9.
[26] Yardım, s. 370-371.
[27] Yardım, s. 392.
[28] Mustafa Uzun, "*Hilye*", DİA, 1998, c. XVIII, s. 44.

Sahâbe, Peygamber'imizin vasıflarını kendi ilim ve idrakleri nispetinde ifade etmeye çalışmış, bu durum hilye konusunda değişik rivayetlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu rivayetlerde Hz. Peygamber'i hakkıyla vasfedebilmek için farklı kelimeler kullanmışlardır. Bu nedenle, hilye rivayetlerinin şerh edilme ihtiyacı doğmuş, bu ihtiyaç neticesinde hilye tercümeleri yaygınlaşmıştır. Örneğin, Tirmizî'nin şemâil ve hilye türü eserlere kaynak teşkil eden *Eş-Şemâilü'n–Nebeviyye ve'l-Hasâ'isü'l-Mustafaviyye*'sinin pek çok şerhi bulunmaktadır.[29]

Osmanlı klasik dönem şeyhülislâmlarından Hoca Sâdeddin Efendi'ye nispet edilen, 1580'de kaleme alınmış *Risâletü'ş-Şemâiliyye* (*Hilye-i Celiyye ve Şemâil-i Aliyye*) adlı eser, sadece hilye hadislerinin tercümesini ihtiva eden en eski mensur hilye örneği kabul edilmektedir. Hilye ile ilgili diğer bazı Türkçe eserlerde "şemâil" adını taşımakla birlikte sadece hilye hadislerinin tercüme ve şerhinden ibarettir. Burada şemâil kelimesinin hilye anlamında da kullanıldığı görülmektedir.[30] Bu türün en önemli örneği Hakani Mehmet Bey (1007/1598-99) 'in "Hilye" adlı manzum eseridir.[31]

Osmanlı Dönemi'yle birlikte hat sanatına dâhil olan ve XVII. yüzyılın ortalarında levha halindeki örnekleriyle ilk olan hilye yazımı bir hattat için tıpkı Mushaf yazmak gibi önemli bir görev sayılmıştır.[32] Bu nedenle Hz. Peygamber'in yazılı portresi de diyebileceğimiz hilye, Osmanlı hat sanatının en önemli unsurları arasına girmiştir. Hattatların en güzeli vasfetmek için (hüsn-i hat) en güzel yazıyla oluşturdukları hilyenin, hat sanatının köklü gelenekleri arasında yer alan icazetnamelerde de önemli bir yeri vardır. Örneğin Sultan II. Mahmud, Filibeli Arif Efendi, Kâmil Akdik ve Rifai Aziz Efendi birer hilye yazarak sülüs-nesih hattında icazetname almışlardır.[33]

Kaynaklarda açıkça belirtilmemekle beraber Osmanlı'da hilyenin hat sanatındaki yeri ve gelişiminin Hafız Osman'la başladığı düşünülmektedir. Hz. Peygamber'in şefaatine nail olmak amacıyla 1668 yılından itibaren bir hürmet ve sevgi nişanesi olarak katlanıp göğüs cebinde taşınmak için Hafız Osman tarafından nesih hatla hilyeler yazılmıştır. Daha sonra ilk defa yine hattat Hafız Osman tarafından (ö. 110/1698) levha şeklinde yazılan hilyeler, hat sanatındaki farklı yazı türleriyle farklı şekillerde ve ebatlarda olmak üzere devamlı geliştirilerek Osmanlı hat sanatının vazgeçilmezleri arasındaki yerini almıştır.[34]

C. Hz Peygamber'in Peygamberlik Özellikleri

1. Delâil ve Hasâis

Delâil "delalet" kelimesinin çoğulu olup alamet, işaret, delil, şâhit, belge, kılavuz gibi manalara gelir. Bu kelime daha sonra "Delâilü'n-Nübüvve" şeklinde Hz. Muhammed'in

[29] Uzun, "*Hilye*", s. 44.
[30] Uzun, "*Hilye*", s. 44.
[31] Uzun, "Hilye", s. 44
[32] Süleyman Berk, "*Tasarımı ve Metniyle Farklı Bir Baskı Hilye-i Şerîfe*", Dini Araştırmalar Dergisi, Ocak-Haziran 2017, c. XX, S. 51, s. 171.
[33] M. Uğur Derman, "*Hilye*", DİA, 1998, c. XVIII, s. 49.
[34] Derman, s. 47.

peygamberlik alâmetlerini anlatan ilim dalı olmuştur. Kavram olarak, bir Peygamber'in bizzat getirdiği mesajı veya peygamberliğine alamet olmak üzere kendisi dışında meydana gelen tabiatüstü olayları konu edinen, O peygamberin hak peygamber olduğunu ispatlamaya çalışan eserlerin adıdır.[35]

Hasâis kelimesi ise bir şeye veya bir kimseye sadece o kişide bulunan bir özellikle üstünlük nisbet etmek anlamındaki hass(husus) mastarından isim olan hassıyyetin çoğulu olup "meziyetler ve üstün özellikler" demektir. Hasâis Müellifleri, Hz. Peygamber'e münhasır kılınan ilahi hüküm ve lütufları genellikle farzlar, haramlar, mübahlar ve sadece ona lütfedilen üstünlükler olmak üzere dört gurup halinde incelemişlerdir.[36]

Araştırmalar, hasâis konusuna ilk temas eden âlimin İmam Şâfiî (ö.204/820) olduğunu göstermektedir. Tespit edildiği kadarıyla hasâis kelimesini eserlerinin adında ilk defa kullanan müelliflerin başında, *Hasâ'isü'n-Nebî ve Ali Beytihî* adlı eserin müellifi Şiî âlimi Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed el-Kummî (ö.350/961) gelmektedir.[37]

Hasâisü'n-Nebî'ye dair eser yazan bazı müellifler isim olarak "fezâil" kelimesini tercih etmişlerdir. Bu konudaki ilk örnek Fatımî dâîlerinden Kadı Nu'mân b. Muhammed'in (ö.363/974) *Fezâ'ilü'n-Nebiyyi'l-Muhtâr ve Âlihi'l-Mustafafeyne'l-Ahyâr* adlı eseridir.[38]

D. Peygamberler Tarihi ve Hz Peygamber'in Üstünlüğü

1. Kısas-ı Enbiyâ

Peygamberlerin hayat hikâyelerini ve tebliğ faaliyetlerini anlatan eserlerin genel adıdır. Tarih boyunca Kur'ân-ı Kerîm'in iyi anlaşılması ve peygamberlerin örnek hayatlarının öğrenilmesi için peygamber kıssaları üzerinde dikkatle durulmuştur. Kur'ân'da kısaca yer alan kıssalar daha sonra Kur'ân dışı kaynaklarda genişletilmiş, bu noktada İsrailiyyat denilen Yahudi ve Hristiyan kutsal metinleriyle Yahudi dînî literatüründen istifade edilmiştir. Önceleri tefsirlerde yer alan bu açıklamalar, kısas-ı enbiyâ eserlerini meydana getirmiştir. Ehl-i kitaba ait bu bilgilerin İslâmî literatüre girmesi sahâbe asrından itibaren başlamakla birlikte, asıl tâbiûn dönemi ile sonraki dönemlerde yaygınlık kazanmıştır. Tâbiûn âlimlerinden Vehb b. Münebbih ve Ka'b el-Ahbar'ın rivayetleri ise tefsir ve tarih kaynaklarında yer aldığı gibi hadis kitaplarında da nakledilmektedir.[39]

Katib Çelebi, Kısas-ı Enbiyâ konusunda ilk eser veren müellifin Vehb b. Münebbih (ö.110/728) olduğunu belirtmektedir. Ehl-i kitaba dair pek çok rivayetin onun rivayetleriyle siyere girdiği bilinmektedir. Ayrıca Kâtib Çelebi, Ali b. Hamza el-Kisaî, Sehl b. Abdullah et-Tüsterî ile Muhammed b. Abdülmelik el-Müsebbihî'nin Arapça;

[35] Erşahin, s. 353.
[36] Ayrıntılı bigi için, bknz.; Erdinç Ahatlı, "*Hasâisü'n-Nebî*", DİA**,** 1997, c. XVI, s. 277-278.
[37] Ahatlı, s. 279.
[38] Ahatlı, s. 280.
[39] M. Süreyya Şahin, "*Kısas-ı Enbiyâ*", DİA, 2002, c. XXV, s. 495.

Muhammed b. Hasan ed-Dandurmî ve İbrâhim b. Halef en-Nisaburî'nin ise Farsça *Kısas-ı ebiyâ*'larından bahsetmektedir.[40]

Kısas-ı enbiyâ türündeki eserlerin en meşhurları Sa'lebî'nin '*Ara'isü'l-mecalis*'i ile Kisâî'nin *Kısasü'l-Enbiyâ*'sıdır. Daha sonra yazılan eserlerin çoğunluğu ya bunların tercümesi ya da kısaltılmış şeklidir. Türkçe kaleme alınmış çok sayıda kısas-ı enbiyâ türü eserler mevcuttur. Çoğu Sa'lebî ve Kisâî'ye dayanan bu eserler arasında en eski olanı Rabgüzî'nin eseridir. Cevdet Paşa'nın *Kısas-ı Enbiyâ ve Tevârîh-i Hulefâ*'sı da bu konuda yazılmış önemli eserlerden biridir.[41]

2. Na't

Na't, lügat manası itibarî ile "*Bir kimsede bulunan şeyleri vasfetmek, onu vasıfta mübalâğa etmektir. Bir şeyi methederek anlatma, vasıflandırma*" anlamlarında kullanılmaktadır. Terim anlamında ise Na't: "*Peygamber Efendi'mizin vasfı üzerine söylenen şiir, Hz. Peygamber'e yazılan kasideye verilen isim, Peygamber'i övmek üzere yazılan şiirler*" için kullanılan ifâdedir.[42]

Na't, kâinatın efendisi Hz. Peygamber'i övmek, O'na yaklaşmak ve O'nu anmanın vesilesi sayılmıştır.[43] Özellikle Fars ve Türk edebiyatında, Hz. Peygamber'i öven şiirler için kullanılan Na't, Hz. Peygamber'i vasfetmek için yazılan şiirlere denilmiştir. Bu tâbir, *Na't-ı şerif, Na't-ı nebevî, Na't-ı peygamberi, Na't-ı resûl* gibi sıfatlarla kullanılagelmiştir.[44]

Na'tlarda, Hz. Peygamber'in hayatı ele alınmıştır. Na'tlar, Hz. Peygamber'in isim ve sıfatları, bedeni, ahlâkî özellikleri, mucizeleri, üstünlüğü ve şefaati gibi konular üzerinde yoğunlaşmaktadır. Na'tlarda, Hz. Peygamber'in yaratılışın gayesi, Allah'ın habibi olduğuna vurgu yapılır. Hz. Peygamber'in gereği gibi övülemeyeceği dile getirilerek günahkâr oluş itiraf edilir ve son olarak şefaat talep edilir.[45]

Methiyelerin ve Na'tların temeli sayılan, Şair Hassan b. Sabit (ö. 54/674) ve Ka'b b. Züheyr (ö. 24/645)'in övgü şiirleri, Mısır'da yaşamış olan imam Bûsırî (ö. 696/1296) kasidesi ile devam etmiştir.[46] Türk Edebiyatının kitap halindeki en eski eserlerinden olan Yususf Has Hâcib'e ait olan Kutadgu Bilig'de bir Na't-ı peygamberi bulunmaktadır. Yine aynı şekilde ilk dönem eserlerinden olan Edib Ahmed Yüknekî'nin Atabetü'l-Hakayık'ı ile Ahmed Yesevî'nin Divan-ı Hikmet'i Türk İslâm Edebiyatının Na't örneklerine yer veren belli başlı eserlerdir.[47]

---

[40] Şahin, s. 495.
[41] Şahin, s. 495.
[42] İsa Onay, s. 35.
[43] Onay, s. 38.
[44] Onay, s. 35-36.
[45] Onay, s. 36-37.
[46] Onay, s. 21-22. Ayrıntılı bilgi için bknz; Emine Yeniterzi, "*Divan Şiirinde Na't*", Yayınlanmış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Konya, 1989, s. 4-91.
[47] Uzun, "*Muhammed*", s. 457; Yeniterzi, s. 25-27.

Na'tlar, Özellikle Memlükler ve Osmanlı Dönemi'nde yaygınlık kazanmıştır.[48] Türk Edebiyatı'nın en büyük şairlerinden birisi olarak kabul edilen Fuzûlî'nin otuz iki beyitten meydana gelen Su Kasidesi, bu türe ait en güzel örneklerden birisidir. Onu takiben Şeyh Gâlib'in Na't'ı gelir. Ayrıca Nabî'nin şu beyitlerle başlayan gazeli farklı bir üne sahiptir.

"*Sakın terk-i edepten kûy-i mahbûb-i Hüdâdur bu*

Nazargâh-ı ilahîdür makâm-ı Mustafâdur bu" [49]

3. Şefaatnâme

Hz. Peygamber'in şefaatini talep etmek için yazılan manzum eserlerdir. XIV. yüzyıl şairlerinden Ömeroğlu'na ait 125 beyitlik Şefaatnâme bilinen tek müstakil eserdir. Bunun dışında siyere dair eserlerde içerik olarak yer alan şefaatname türü özellikle na'tların sonunda bulunur.[50]

Osmanlı Dönemi siyere dair eserlerin genel anlamda tematik olarak ele alındığını görmekteyiz. Siyer formatında yazılan eserlerin yanısıra siyerin ana konularını ihtiva eden başlıklar ile Hz Peygamber'in beşeri özellikleri, peygamberlik özellikleri ve kısas-ı Enbiya konularında müstakil eserler yazılmıştır. Anlaşılan o ki Hz Peygamber'in hayatı İslam Tarihi içerisinden sıyrılarak özelleştirilmiştir. Dolayısıyla O'nun hayatının her aşaması ve insani yönleri ile üstünlükleri tek tek ele alınarak işlenmiştir. Bu durum toplumsal hayatın her aşamısında Hz Peygamber etkisini hissedilmesinde en önemli etkendir. Mevlid Gecesi okunmak üzere yazılan Mevlid-i şerifler, Miraciyeler, üzerlerinde taşımak ve evlerin üst köşelerine asılması için en güzel hatla yazılan Hilyeler, Şefaatnameler ve ona olan sevginin açık göstergesi olan Na'tlar hep bu hissiyatın nişanesidir.

[48] Mehmet Mesut Ergin, "*Osmanlı Dönemi Arap Şiirinde Peygamber Methiyeleri (1517-1798)*", Marife Dergisi, 2007, S. I, , s. 120.
[49] Emine Yeniterzi, "*Türk Edebiyatında Na'tlara Dair*", Türkler Ansiklopedisi, Ankara, 2002, c. XI, s. 765-767.
[50] Uzun, "*Muhammed*", s. 359.

İKİNCİ BÖLÜM

OSMANLI DÖNEMİ SİYER KÜLTÜRÜNÜN MANEVÎ KÜLTÜRE YANSIMALARI

Allah (c.c) kullarından hem kendisini hem de insanlığa son peygamber olarak gönderdiği Resûlu Hz. Muhammed (s.a.s.)'i, her şeyden daha fazla sevmelerini emretmiştir.[1] Bir Mü'minin Allah ve Resûlu'nü sevmesi ayet ve hadislerle[2] sabit olup farz kabul edilmiştir. Yine Kur'ân-ı Kerîm' de Hz. Peygamber sevgisi, Allah sevgisinin alameti ve sebebi sayılmış, bu durum ayet-i kerimede şu şekilde bildirilmiştir:

> "*De ki, siz gerçekten Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve suçlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah çok bağışlayıcı ve çok merhamet edicidir.*"[3]

Bu sevgi ve bağlılığın nasıl olması gerektiği de Ayet-i Kerimede şöyle belirtilir:

> "*Hayır, Rabbin hakkı için onlar aralarında çıkan çekişmeli işlerde seni hakem yapıp, sonra da senin verdiğin hükme karşı içlerinde en ufak bir burukluk dahi duymadan, tam anlamıyla teslim olmadıkça inanmış olmazlar.*"[4]

Anlaşılan o ki gerçek manada iman etmiş olmak, öncelikle Resûlullah'ın hakemliğine başvurmak, sonra da onun verdiği hükümleri kabul edip, içimizde en ufak bir burukluk hissetmeden uygulamaktır. Bu da şüphesiz ki derin bir sevgi ve bağlılıkla mümkündür.[5]

Ashabın peygamber sevgisi bu anlamda önemlidir. Mekke müşrikleri Zeyd b. Desinne'yi öldürmek üzere Harem'den çıkarırken Ebu Süfyan'ın:

> "*Yâ Zeyd, Allah aşkına doğruyu söyle! Senin yerine şimdi boynunu vurmak üzere Muhammed'in bizim elimizde olması, senin de ailen arasında olman senin için daha*

---

[1] "*Onlara de ki; Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, kadınlarınız, akrabalarınız, kabileniz, elde ettiğiniz mallar, kesâda uğramasından korktuğunuz ticaret, hoşlandığınız evler ve meskenler, size Allah ve Resûlu'nden ve Allah yolunda cihaddan daha sevimli ise, artık Allah'ın emri gelinceye kadar bekleyin. Allah böylesine fâsıklar topluluğuna hidâyet nasip etmez*." (Tevbe 9/24).

[2] Peygamber efendimiz bir hadis-i Şeriflerinde şöyle buyurur: "*Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki hiçbiriniz, ben kendisine babasından da evlâdından da daha sevgili olmadıkça iman etmiş olmaz*." (Buhari, İman, 7)

[3] Al-i İmran 3/31

[4] Nisa, 4/65

[5] Ayrıntılı bilgi için bknz.; Mevlüt Güngör, "*Kur' an' da Hz. Peygamber' e Sevgi ve Saygı*", Diyanet İlmi Dergi, Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a. v) -özel sayı- , Ankara, 2003, s. 469-480.

sevimli gelmez mi?" sorusuna: "*Değil benim yerime onun olması, benim ailemle huzur içinde olmam mukabilinde onun ayağına bir diken batmasına razı gelmem*"[6] cevabı, peygamber sevgisine Asr-ı Saâdet'ten bir örnektir.

Uhud Savaşı'nda ashabdan Sa'd b. Rebi (r.a.)'ın, şehadete kavuşurken söylediği şu sözleri de Peygamber sevgisinin derecesi bakımından Asr-ı Saâdet'ten izler taşır:

"*Allah Resûlü'ne selamımı söyleyin. Şu anda cennet kokusunu duyuyorum. Kavmime de söyleyin, onlardan bir fert hayatta kaldığı müddetçe, Resûlullah'a (s.a.s.) bir şey olursa, Allah (c.c.) karşısında bunun hesabını veremezler*"

Sa'd'ın şehid olduğunu öğrenen Hz. Peygamber'in, "*Allah ona rahmet eylesin. Yaşarken de ölürken de Allah'a ve Resûlu'ne karşı çok samimi idi*." dediği bildirilir.[7]

Hz. Peygamber'in "*İnsanların hayırlısı, benim asrımdır. Sonra onlara yakın olanlardır. Sonra onlara yakın olanlardır…*"[8] Hadis-i Şerif'ine dayanarak Asr-ı Saâdet ve dolayısıyla ashabın örnekliği bilhassa Hz. Peygamber'e olan sevgi ve hürmette Müslümanlar için belirleyici olmuştur. Bu nedenle günümüze kadar gelen İslâm devletlerinde bu örneklikten izler bulmak mümkündür. Bu minvalde altı asır hüküm sürmüş bir İslâm devleti olan Osmanlı için bu durum daha çok ön plana çıkmaktadır.

Hz. Peygamber'e saygı, sevgi ve hürmette birçok uygulama örneğini gördüğümüz Osmanlı'da devlet eliyle ve toplumda görülen örnekleri başlıklar altında ele almaya çalışacağız.

A. Osmanlı Padişahlarında Hz. Peygamber Sevgisi

İslâm'a hizmeti gaye edinen Osmanlı sultanları, Fatih Sultan Mehmet'ten itibaren İslâm'ın gaza kılıcını elinde tutma hakkını iddia etmişlerdir.[9] Rıza-ı İlâhî ve Şefaati Nebi'yi umarak İslâm'ın cihat ve gaza sancağını daha da ileri taşımışlar, vazife bilip benimsedikleri bu yolda daima ilerlemeyi görev saymışlardır.[10]

Arap Ülkelerini özellikle Hicaz'ı ülkesine katmış olan Yavuz Sultan Selim'in otuz Seyyid'in her gün Hz. Peygamber'in kabri şerifleri başında hatim okumaları için bir vakıf kurması, Hz. Peygamber ve ailesine sevgi ve hürmetinin bir örneğidir.[11] Hicaz bölgesine de hassasiyetle yaklaşan Yavuz Sultan Selim, Memlük Sultanlarının kullandığı Hâmiyu'l

[6] Diğer örnekler için bknz.;Mevlüt Güngör, s. 469-480.
[7] Salih Karacabey, "*Sa'd b. Rebî'*", DİA, s. 376.
[8] Buhâri, Şehadât, 9; Fedâili Ashâbi'n-Nebî, 1; Müslim, Sahâbîlerin Faziletleri, 214.
[9] Halil İnalcık, "Osmanlılar Fütühat, İmparotorluk, Avrupa ile İlişkiler", Timaş yay., İstanbul, 2010, s. 119.
[10] Halide Arslan, "*Hz. Muhammed'e Saygısızlık Girişimleri Karşısında Son Osmanlı Yönetimi*", HÜİFD, 2011/1, c. 10, S. 19, s. 149.
[11] Mustafa Güler, "*Osmanlı Devleti'nde Haremeyn Vakıfları (XVI. –XVII. Yüzyıllar)"*, TATAV yay., İstanbul, 2002, s. 139.

Haremeyni'ş- Şerifeyn unvanını, Hâdimu'l-Hâremeyniş'ş-Şerifeyn şeklinde benimsemiştir.[12]

Hz. Peygamber'e hürmeten onun yaşadığı Mekke-i Mükerreme ve Medine-i Münevvere'yi îmar ve ihyâ adına birçok vakıf kurmuşlar, Haremeyn'e "surre" denilen hediyeler göndermişler, Hz. Peygamber yakınlarına devletin sınırları içinde hürmet ve ayrıcalık sunmuşlardır. Ayrıca Hz. Peygamber'in emanetlerini îtinâ ile korumuşlar, en önemli emaneti olan kitap ve sünnete bağlılıktan geri durmamışlardır.

1. Hz. Peygamber'in Yaşadığı Yerlere Hürmet: Haremeyn İmar -Tamir Faaliyetleri ve Haremeyn Vakıfları

Bilindiği üzere, Hz. Peygamber'in yaşadığı iki şehirden birincisi Müslümanlar'ın kıblesi Kâbe-i Muazzama'nın bulunduğu Mekke-i Mükerreme, ikincisi ise Hz. Peygamber'in defnedildiği Ravza-i Mutahhara'nın bulunduğu Medine-i Münevvere'dir. Bu iki mukaddes şehre Osmanlı Haremeyn-i Şerifeyn demiştir.[13]

Her yıl binlerce Müslüman'ın ziyaret ettiği Haremeyn'in imar ve idaresi Osmanlı Devleti için en önemli vazifelerdendi. Haremeyn ahalisi devlet hazinesi için toplanan vergilerden ve askerlik görevlerinden muaftı. Bununla beraber Haremeyn, sürekli devlet hazinesinden ve Mısır başta olmak üzere devletin çeşitli yerlerinde kurulan vakıflardan aynî ve nakdî olarak desteklenmiştir. İmarı için her türlü fedakârlık yapılmıştır.[14]

Fatih Sultan Mehmed, hayatının son yıllarında, hacıların su ihtiyacının karşılandığı su havuzlarının harap durumu hakkındaki bilgi doğrultusunda Mekke'nin su ve imar işleriyle meşgul olmuş, bu nedenle Mısır sultanıyla bozuşmuştur. Onun İslâm'ın mukaddes yerlerini ihya etme kararında olduğu ve hatta hedefi belli olmayan son seferinin de bu yönde olduğu belirtilir.[15]

Haremeyn'in Yavuz Selim Han döneminde Osmanlı'ya ilhakıyla birlikte Hâdimü'l-Haremeyn unvanına nail olan Osmanlı padişahları, bu unvanla şereflenmiş olmanın verdiği sorumluluğu hakkıyla yerine getirmek için yarışmışlardır. Bu unvana nail olan ilk Osmanlı Sultanı Yavuz Selim Han Kabe'de gerekli tamirat ve bakımı yaptırmış, Makamı İbrahim'i tekrar inşa ettirmiştir.[16] Ayrıca Sultan'ın Haremeyn halkına yiyecek ve para yardımı gönderdiğini ve önceden var olan vakıflara ilave olarak yenilerini kurup,

[12] Halil İnalcık, "*Osmanlılar Fütühat, İmparatorluk, Avrupa İle İlişkiler"*, Timaş yay., İstanbul, 2010, s. 118.
[13] Ziya Kazıcı, "*Osmanlıların Kâbe'ye Hizmetleri*", Editör: Ali Bakkal, 1. Hz. İbrahim Sempozyumu Bildirileri, 17-18 Ekim 1997, Şanlıurfa, 2007, s. 214.
[14] Zekeriya Kurşun, "*Hac ve İktidar: Haremeyn'de Erken Dönem Osmanlı İmar Faaliyetleri*", FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, 2017, S. 9, s. 287.
[15] Osman Turan, "*Türk Cihân Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi"*, Ötüken yay., İstanbul, 2008, s. 290.
[16] İbrahim Ceylan, "*Yavuz Sultan Selim'in Şam'da Yaptırdığı İlk Osmanlı Vakfı ve Vakfiyesi*", SÜİFD, 1986, S. 2, s. 167.

Mısır'daki bazı arazi gelirlerini Haremeyn hizmetlerine tahsis ettiğini biliyoruz. Bunlardan sadece Kâbe'nin örtüsü için Mısır'daki dokuz köyün gelirleri vakfedilmiştir.[17]

Osmanlı'da Yavuz Selim'den itibaren Mısır'ın gelirlerinin Haremeyn'e aktarıldığı görülmektedir. Bu noktada Yavuz Sultan Selim'in Mısır'ın fethinden sonra, buradan ayrılırken, tayin ettiği Mısır valisine, şu sözlerini zikretmekte fayda görüyoruz:

> "*Ben Mısır'dan bir şey beklemiyorum, Hâdimül-Haremeyn namına eriştim, Mısır'ı size bırakıyorum, bütün gelirini Yüce Peygamber'imize vakfeyledim, sen Allah'ın vakfının mütevellisisin....*"[18]

Babası Yavuz Selim'den sonra tahta çıkan Kanunî Sultan Süleyman ise, kırkaltı yıllık hükümdarlığıyla Haremeyn hizmetlerinde en çok ismi zikredilen padişahlardan biridir. Babasının vakıflarını genişletmiş, birçok köyü satın alarak Haremeyn Vakfı olan köyler arasına katmış ve gayri müslimlerden alınan cizyenin çoğunu Haremeyn halkına tahsis etmiştir.[19] Bunlardan başka Haremeyn temizliğinde kullanılmak üzere buhur ve gül suyu gibi ihtiyaçlar için de vakıflar kurularak köyler vakfedilmiştir.[20]

Kanuni Sultan Süleyman 1532 yılında İstanbul'dan Medîne'ye usta ve malzeme göndererek Mescid-i Nebevî'yi tamir ettirmiş, bu sırada Cennetülbakî kabristanı ve Uhud'daki şehitlikleri çevirmiş, buralarda bulunan Ehl-i beyt ve sahâbe kabirlerine türbeler yaptırmış, bunların korunmasını ve rahat bir şekilde ziyaret edilmesini sağlamıştır. 1534'te Bağdad'ı fethetmiş, fetihten sonra, daha önce Safevîler tarafından tahrîb edilmiş olan bazı Sahâbe kabirleri ile İmam-ı A'zam Ebû Hanîfe'nin (ö. 150/767) ve Abdülkâdir-i Geylânî'nin (ö. 561/1165) türbelerini yenilemiş, bu arada Necef ve Kerbelâ'yı ziyaret ederek buradaki Ehl-i beyt mensuplarının kabirlerini de tamir ettirmiştir. 1543 yılında Cennetü'l-bakî'de bulunan Hz. Âişe'nin türbesini yeniletmiş, Cennetü'l-muallâ'da bulunan Hz. Hatice'nin kabrine yüksek kubbeli bir türbe yaptırması için devrin Mekke Nâibi Davut Paşa'ya emir vermiş, ayrıca buraya bir türbedar görevlendirmiştir.[21]

Osmanlı'nın Haremeyn hürmeti, burada yaptığı imar-tamir faaliyetlerinden ziyade, bu faaliyetler esnasında gösterdiği incelikten anlaşılmaktadır. Yaptıkları her işte mekânın kutsiyetini ön planda tutmuşlar, saygı ve hürmette örnek bir tavır sergilemişlerdir. Örneğin; Harem'de, Osmanlılar döneminde yapılan revakların hiç birisinin, Kâbe'den daha yüksek olmayışı, hürmette inceliği göstermesi bakımından önemlidir.[22] Bu hususta

---

[17] Hulûsi Yavuz, "*Osmanlı Padişahlarının İftihar ettikleri Unvanlardan biri: Hâdimü'l-Harameyn*", Makâlât Dergisi, 1999, S. 2, s. 12.
[18] Ceylan, s. 163.
[19] İ. Hakkı Uzunçarşılı, "*Mekke-i Mükerreme Emirleri",* TTK yay., Ankara, 2013, s. 15.
[20] Ş. Tufan Buzpınar- Mustafa Sabri Küçükaşçı,"*Haremeyn*", DİA, c. XVI, s. 154.
[21] Mehmet Efendioğlu, "*XVI. Asır Osmanlı Yönetiminde Sahâbe ve Ehl- i Beyt Hassâsiyeti*", Sahn-ı Semân'dan Dârülfünûn'a Osmanlı'da İlim ve Fikir Dünyası (Alimler, Müesseseler ve Fikrî Eserler) – XVI. Yüzyıl" Sempozyum Tebliğleri, Zeytinburnu Belediyesi Kültür yay., İstanbul, 2017, s. 93.
[22] Ziya Kazıcı, "*Osmanlıların Kâbe'ye Hizmetleri*", s. 216.

Osmanlı yönetiminin imar çalışmalarında ehemmiyetle üzerinde durduğu konu, Kâbe'nin ihtişamını gölgeleyecek bir yapılaşmaya asla müsaade etmemeleriydi. Bu nedenle Mekke-i Mükerreme çevresinde bina yapımını özel izne tâbi tutmuş ve Kâbe'den yüksek bina inşasına müsaade etmemiştir.[23]

Haremeyn'de yapılan bir cami, medrese veya kütüphanenin devamlılığını sağlamak üzere, yine ona bağlı gelir getiren dükkânlar ve hanlar yapılarak vakfedilmiştir. Haremeyn'de, Mescid-i Haram, Mescid-i Nebevî veya diğer medrese ve kütüphanelere geliri tahsis edilmiş pek çok binalar bulunmaktaydı. İhtiyaç duyulduğunda devlet, masrafları vakıf gelirlerinden veya hazineden karşılayarak bunların tamirlerini veya genişletmelerini yapardı.[24] Bazı kayıtlara göre XVI. yüzyılın sonlarında bir kısmı Sultanların veya yakınlarının olmak üzere Medine'de faaliyet gösteren yaklaşık on bir vakıf bulunmaktaydı.[25]

Osmanlı'nın Haremeyn'de yaptığı imar-tamir faaliyetlerine baktığımızda Kabe-i Muazzama'ya dokunulmadığını görüyoruz. Kutsiyetine binaen, zaruri bir durum olmadan hürmeten Kabe-i Muazzama 'ya müdahalede bulunulmamıştır. Öyle ki 1641 yılında Kâbe duvarında oluşan çatlaklar sel sularının etkisiyle gittikçe büyümeye başlamış ve tehlikeli hale gelmiştir. Bunun Üzerine IV. Murat'ın babası Sultan Ahmet, Kâbe duvarını yeniden inşâ etmek istemiş, çatlak olan iki duvarın birini altın, diğerini gümüşten yapma düşüncesini devrinin âlimlerine danışmıştır. Sultanı yıkım işleminin kutsala hürmet açısından uygun olmayacağı düşüncesiyle bu görüşünden vazgeçirmişler, bunun yerine altın ve gümüşten bir kuşak yaptırmasının daha uygun olacağını bildirmişlerdir. Bunun üzerine Kâbe binasını ayakta tutacak altın kaplama sağlam bir kuşak yaptırılmış ve 1643 yılında Kâbe'ye takılmıştır. Yalnızca bu tamirat için seksen bin dinar altın harcanmıştır.[26]

1661 yılına gelindiğinde ise, çok sayıda insanın hayatını kaybettiği büyük bir sel felaketi yaşanan Mekke'de, sel sularına maruz kalan Kâbe'i Muazzama'nın üçte ikisi yıkılmıştır. Kâbe'nin yeniden inşâsı gündeme gelmiş olup, bu hususta dört mezhep müftülerinin görüşlerine başvurulmuştur. Öyle ki yıkılan duvarlardaki sağlam taşlar hürmeten temizlenerek yerine konulmak istenmiş, fakat bu taşların yerlerine konulması sırasında düzeltme ve yontulmanın caiz olup olmadığı hususunda yine dört mezhep müftülerinin fetvalarına başvurulmuş, zaruret doğrultusunda caiz olabileceği kararı üzerine inşaata başlanmıştır. Kâbe temellerinin atılması sırasında eski taşların kullanılmasına ve eski usul üzere inşâsına özen gösterilmesi, kerestelerin en ufak bir zedelenmeye uğramadan korunması sağlanmış, yerinden çıkarılan eski kapı, başlar üzerinde taşınarak muhafazasına özen gösterilmiş ve hürmeten İstanbul'a getirilmiştir. Görüldüğü üzere, Osmanlı'da Haremeyn hizmetlerinin tamamında olduğu gibi, özellikle Kâbe inşâsının her aşamasında saygı ve hürmetten taviz verilmemiştir.[27]

---

[23] Güler, s. 232-33.
[24] Kurşun, s. 291.
[25] Kurşun, s. 306.
[26] Sadık Eraslan, "*Osmanlılar Haremeyn-i Şerifeyn Hizmetleri*", Diyanet İlmi Dergi, c. XXXV, S. 1, 1999, s. 213.
[27] Eraslan, s. 214,16.

Kâbe'nin inşâsı esnasında, Osmanlı temsilcilerinin emriyle her gün Kâbe'nin dört makamında hazır bulunan fakih hafızlar hatim okumuş ve Kâbe arsası üzerinde hatim duası yapılmıştır. Ayrıca her gün üç fakih hafız tarafından birer fetih suresi okunmak suretiyle her gün, Kâbe'nin inşâsı bitene kadar bir hatim ve üç fetih suresi okunmuştur. İnşaat esnasında Hacer'ül Esved taşının yerine konulması sırasında ayrıca hürmet gösterilmiş, Hacer'ül Esved taşı için gümüş kaplamalı ve altın yaldızlı bir kap hazırlanmıştır. İnşaat sırasında Mekke'nin bazı önde gelen kişileri tarafından taşın içe bakan tarafının daha düzgün olduğu gerekçesiyle çevrilmesi istemişse de Osmanlı temsilcisi Rıdvan Ağa'nın bunun caiz olmayacağını belirtmesi ve bu teklifi reddetmesi, Osmanlı'nın bu hususlaki tavissiz hassasiyetinin başka bir örneğidir.[28]

Osmanlı padişahları, Haremeyn'de ve bu iki şehir arasında Hz. Peygamber (s.a.v)'in hatırasının bulunduğu her yeri ihya etmiştir. Hz Peygamber'in dünya'ya teşrif ettiği hanesinden, Sevr ve Hira Mağarası'na, hicret ettiği yol güzergâhından oturup dinlendikleri, gölgelendikleri, yiyip içtikleri, ibadet ettikleri her yer Osmanlı tarafından imar edilmiştir. En çukur yerde bulunması hasebiyle sürekli sel felaketleri sonucu zarara uğrayan Kâbe-i Muazzama ve içinde bulunduğu Mescidi Haram bu olumsuzluklardan Osmanlı'nın Haremeyn hizmetleri sayesinde korunmuş ve günümüze kadar yeniden bir inşâya gerek duymadan ayakta kalmıştır.[29]

2. Hz. Peygamber Hatıralarına Hürmet: Hırka-i Saâdet Dairesi

Kutsal emanetlerin muhafaza edildiği, adını bu emanetlerin en büyüğü olan Hırka-i Şerif'ten alan, bu daire Fatih Sultan Mehmet döneminde (1451-1481) taht odasını da içine alan, padişahın özel dairesi (Has Oda) olarak inşa edilmiştir.[30] Has Oda, II. Mahmud Dönemi'nden (1808-1839) itibaren mukaddes emanetlere tahsis edilmiştir.[31]

Osmanlı padişahlarının korunmasına itina gösterdikleri ve zamanımıza kadar ulaşan, mukaddes emanetlerin Hz. Peygamber ve onun ashabına ait olması sebebiyle hem dînî hem de tarihî-manevî kıymeti ve sanat değeri olanları vardır. Günümüze kadar gelen bu mukaddes emanetler şunlardır:

1. Hırka-i Saâdet: Hz. Peygamber'in hırkasıdır.
2. Dendân-ı Saâdet: Hz. Peygamber'in Uhud Savaşında kırılan mübarek dişinden bir parçadır.
3. Nâlin-i Saâdet: Hz. Peygamber'in nalin'idir.
4. Sancak-ı Şerîf: Hz. Peygamber'in sancağıdır.
5. Keman-ı Peygamber: Hz. Peygamber'in yayıdır.
6. Lihye-i Saâdet: Hz. Peygamber'in Sakal-ı Şerifi'dir.

[28] Eraslan, s. 216.
[29] Eraslan, s. 229.
[30] Hilmi Aydın, "*Hırka-i Saadet Dairesi ve Mukaddes Emanetler"*, Kaynak Kitaplığı yay, İzmir, 2009, s. 17.
[31] Aydın, s. 23.

7. Nakş-i Kadem-i Şerîf: Üzerinde Kadem-i Saadet nişanesi bulunan taştır.

8. Nâme-i Saâdet: Hz. Peygamber'in Mısır Hükümdarına gönderdiği davet mektubudur.

9. Seyf-i Nebevî: Hz. Peygamber'in kılıcıdır.

10. Mühr-i Şerîf: Hz. Peygamber'in mührüdür.

11. Hz. Fatıma'nın seccadesidir. Hz. Peygamber'in kızı Hz. Fatıma'ya atfedilen bir seccadedir. Ayrıca Hz. Ebû Bekir ve Hz. Hüseyin'e atfedilen seccadeler de vardır.

12. Teyemmüm Taşı: Hz. Peygamber'in teyemmüm için kullandığı taştır.

13. Mushaf-ı Şerifler: Hırka-i Saâdet dairesinde birçok kıymetli Mushaf-ı Şerif mevcuttur. Bunlardan iki tanesi; Hz. Osman ve Hz. Ali tarafından yazılmıştır.

14. Mübarek Kılıçlar: Hz. Peygamber'e ait iki kılıçtan başka Hulefâ-i Raşidîn'den her birine ve Sahabeye ait kılıçlardır.

15. Kapı Anahtarı ve Kilitleri: Kâbe'nin kilit ve anahtarları olup içinde Ebû Numey'in getirdiği kilit ve anahtarlar da vardır.

Bunların dışında Mukaddes Emanetler'in arasında yer alan Hz. Musa'nın âsâ'sı, Hz. İbrahim'in tenceresi, Mizâb-ı Saâdet (Kâbe'nin suyunun akması için kullanılan altınoluk), Tevbe Kapısı[32], Haceru'l-Esved çerçevesi ve Hz. Şuayb'a izafe edilen iki tane âsâ da bulunmaktadır [33]

Bu mukades emânetler, Has Oda'nın duvarına yerleştirilen büyük gömme dolaplarda, gümüş şebekeler içinde muhafaza edilmektedir. Haftada bir defa Hırka-i Saadet Odası'nın zemini ve duvarları hafifçe gül suyu ile silinir, yirmibir günde bir ise kapı ve pencerelerin etrafı iyice cilalanırdı.[34]

Memlük Devletine son veren Yavuz Sultan Selim (1512-1520), Peygamber'imizin hatıraları olan mukaddes emanetleri İstanbul'a getirerek Topkapı Sarayındaki özel bir bölümde muhafaza edilmesini sağlamıştı. Hırka-i Saâdet Dâiresi denilen bu bölümde, kırkıncısı bizzat kendisi olmak üzere kırk hâfızın sürekli Kur'ân-ı Kerim okumasını emretmişti. Bu uygulama ile Has oda görevlilerinden dört kişinin devamlı nöbetleşe Kur'ân-ı Kerîm okumasının kanun olduğu da belirtilir.[35]

Ayrıca Ramazan ayının on beşinci günü padişah, sadrazam ve Şeyhülislâm başta olmak üzere ileri gelen devlet ricâli Hırka-i Saâdet dairesini ziyaret ederdi. Ramazan ayının on beşinci gecesi mukaddes emanetlerin bulunduğu, daha sonra Hırka-i Saâdet Odası adını alan Has Oda'da yapılan temizlik merasiminde gül suyu ile Hırka-i Saâdet Odası

[32] Kâbe'nin Rüknülırâkī köşesinde dama çıkılan merdiven ve önünde "tövbe kapısı" denilen bir kapı vardır. Bknz; Sadettin Ünal, "*Kâbe*", DİA, İstanbul, 2001, c. XXIV, s. 15.

[33] İsmail Metin, "*Osmanlılar'ın Kâbe ve Mescid-i Haram Hizmetleri*", Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 10/2, 2015, Ankara, s. 668. Ayrıca Mukaddes Emanetlere ait görseller için bknz.; Aydın, a.g.e.

[34] Aydın, s. 29.

[35] Nebi Bozkurt, "*Mukaddes Emanetlerin Tarihi ve Osmanlı Devletine İntikali*", MÜİFD, İstanbul 1997, S. 13-15, s. 23.

temizlenirdi. Padişahın da katıldığı temizlik sonrası, Ramazan ayının on beşinci günü ziyarete açılan Hırka-i Saâdet Sandukası, padişahta bulunan altın anahtarla açılırdı. Devlet ricâlinin katıldığı merasim esnasında padişah sandukanın yanında durur, sadrazam sağında, Daru's-Saâde ağası solunda olacak şekilde ziyaret tamamlanırdı. Ziyaret sırasında Hz. Peygamber'e (s.a.s.)'e hürmet ve saygının gereği olarak, ziyaret süresince ayakta durulurdu.[36] Ziyaret öncesi bütün devlet erkânı Ayasofya camiinde topluca öğle namazı kılar ve toplu halde salavat-ı şerife okuyarak ziyaret mekânına gelirlerdi.[37] Yavuz Sultan Selim ile başlayan Hırka-i Saadet ziyaretleri, son döneme kadar her Ramazan ayında gerçekleştirilmiştir.[38]

3. Hz. Peygamber Yakınlarına Hürmet

3.1. Hz. Peygamber Ailesine Hürmet: Nakîbü'l-Eşraflık Müessesesi

Nakîb halkın seçkini, vekili ve bir cemaatin başı demektir. Şerif lügatte, yükselmek, üstün olmak, necîb ve asîl manalarına gelip çoğulu şürefâ ve eşraf'tır Asaleti ve mevkii yüksek olan veya memleketin tanınmış büyük ailelerine mensup olanlara eşraf denilmiştir.

Nakîbü'l-Eşraf, Hz. Peygamber sülalesinden olan seyyid ve şeriflerin reisi olup Osmanlı 'da seyyid ve şeriflerin nezareti ile onların şecere denilen silsilenamelerini kayıt ve zabt altına alan üst düzey görevlidir. Nakîbü'l-Eşraf, İlmiye sınıfından olup, devlet merkezinde bulunurdu. Vilayet ve kasabalarda ise yine Hz. peygamber sülalesinden olmak şartıyla İlmiye sınıfından Nakîbü'l-Eşraf'a vekâleten Nakîbü'l-Eşraf kaymakamları bulunurdu. Bunlar, seyyid ve şeriflerin işlerine bakarlar, doğumlarını kaydederler, ahlaka aykırı hareket etmelerine dikkat ederler ve aykırı harekette bulunanları cezalandırırlardı. Kısacası seyyid ve şeriflere ait bütün işlerle ilgilenirlerdi. Nakîbü'l-Eşraf kaymakamlarının azli ve değişikliği ise Nakîbü'l-Eşraf'ın işaretiyle yapılırdı.[39].

Seyyid ve şeriflere gösterilen hürmete binaen Abbasiler'den itibaren Memlükler, Selçuklular ve Osmanlılar'da onlara ait işlerle ilgilenmek üzere Nakîbü'l-Eşraf adı verilen görevli bir memur tayin edilmiştir. Nakîbü'l-Eşraf; seyyid ve şeriflerin neseplerini, doğum ve vefat kayıtlarını tutan, seyyidliklerinin ispatı olan siyâdet hüccetlerini düzenleyen, onları âdi işlere girmekten men eden ve aynı zamanda haklarını koruyup ganimetten alacakları hisselerin aralarında dağıtılmasını sağlayan seyyidlerin idarecisi konumundaki kimse olup, ilmiye sınıfından olan seyyidler arasından seçilirdi.[40]

---

[36] Aydın, s. 35.
[37] Aydın, s. 35.
[38] Aydın, s. 134,137.
[39] Uzunçarşılı, "*Mekke-i Mükerreme Emirleri"*, s. 8,10.
[40] Ayhan Işık, "*Osmanlı Devleti'nde Nakîbü'l-Eşraflık Müessesesi ve Trabzon Seyyidleri*", 1.Uluslararası Geçmişten Günümüze Trabzon'da Dini Hayat Sempozyumu Bildiriler Kitabı, c. II, 2016, s. 975.

Osmanlı padişahları kendi ülkelerine gelen seyyid ve şeriflere hürmet ve riayet göstermişler, onları vergilerden muaf tutarak ellerine berat vermişlerdir.[41] Yıldırım Bayezid (1389-1402), kendi döneminde Bursa'ya gelen Hz. Hüseyin evladından Emir Sultan (ö. 1430) ve beraberindeki Seyyid Ali Nattâ'ya büyük bir hürmet göstermiş ve Emir Sultan'ı kızı ile evlendirirken, Seyyid Ali Nattâ da veziri İshak Paşa'nın kızı ile evlenmiştir.[42] Osmanlı'da Hz. Peygamber nesline gösterilen itibardan olsa gerektir ki, seyyidlerle akrabalık tesisine özen gösterilmiştir.[43]

Bu dönemde, Peygamber'imizin soyundan gelen seyyid ve şeriflerle ilgilenmek üzere "Sâdât Nezâret" makamı kurulmuş, bu göreve ilk olarak Emir Sultan'ın talebelerinden ve Hüseynî olan Seyyid Ali Nattâ' b. Muhammed getirilmiştir.[44] Sultan II. Murat zamanında bu görevine devam eden Nattâ'ın vefatında yerine oğlu Zeynelâbidin "Sâdâd Nâzırı" olmuştur.[45]

Fatih Sultan Mehmed döneminde Sâdât Nâzırı olarak görevine devam eden Zeynelâbidin'in vefatından sonra bu makam uzun süre boş kalmış Sultan II. Beyazıd'ın tahta geçişinden bir süre sonra bu makam tekrar ihya edilmiştir.[46] İlk defa maaşı devlet hazinesinden verilmek üzere "Nakîbü'l-Eşraf" adıyla yeniden kurulan makama, II. Beyazid'in hocası Kırımlı Molla Abdullah'ın oğlu Seyyid Mahmud, tayin edilmiştir.[47] Seyyid Nattâ' ve oğlu Zeynelabidin zamanlarında kendilerine Sâdât Nâzırı denilmiş olup, Seyyid Mahmud'un Mısır, Suriye ve Arabistan'da bu görevde bulunanlara Nakîbü'l-Eşraf denildiğini bildirmesi üzerine bu hizmete gelenlere bundan sonra bu unvan verilmiştir.[48]

Bu dönemden sonra Nikâbet makamı Osmanlı'nın yıkılışına kadar kesintisiz devam edegelmiştir.[49] Osmanlı padişahları, Nakîbü'l-Eşraflık makamına büyük bir önem vermişler, gerek Padişahların cülus merasiminde gerekse bayram tebriklerinde Nakîbü'l-Eşraf tebrik ettiği sırada hürmeten ayağa kalkmışlardır.[50]

Osmanlı'da devlet erkânının katıldığı merasimlerde Nakîbü'l-Eşraf'ın idare mekanizmasında rolü ve adı olmadığı halde önemli bir yeri vardı. Biat, kılıç kuşanma,

[41] İ. Hakkı Uzunçarşılı, "*Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilâtı"*, TTK yay., Ankara, 2014, s. 169; Ayrıca ayrıntılı bilgi için bknz.; Murat Sarıcık, "*Osmanlı İmparatorluğu'nda Nakîbü'l-Eşârâflık Müessesesi"*, TTK Yay, Ankara, 2003, s. 44-47.
[42] Sarıcık, s. 48.
[43] Sarıcık, s. 50.
[44] Uzunçarşılı, "*İlmiye Teşkilâtı"*, s. 169-170; Ş. Tufan Buzpınar, "*Nakîbüleşraf*", DİA, c. XXXII, 2006, s. 323; Sarıcık, s. 48.
[45] Uzunçarşılı, "*Mekke-i Mükerreme Emirleri"*, s. 9.
[46] Ayrıntılı bilgi için bknz.; Sarıcık, s. 53-56,59.
[47] Uzunçarşılı, "*Mekke-i Mükerreme Emirleri"*, s. 9; "*İlmiye Teşkilâtı"*, s. 171.
[48] Uzunçarşılı, "Mekke-i Mükerreme Emirleri", s. 9.
[49] Uzunçarşılı, "*İlmiye Teşkilâtı"*, s. 171.
[50] Uzunçarşılı, "*Mekke-i Mükerreme Emirleri"*, s. 11.

cülûs töreni[51], Hırka-i Şerif ziyareti, mevlid[52] ve bayramlaşma[53], merasimlerinde Nakîbü'l-Eşraf Şeyhü'l-İslâm'la birlikte ön sırada yer alır ve çoğu zaman tören duasını yapardı.[54]

Osmanlı sultanları gerek Mekke şerifleri gerekse İslâm coğrafyasında yaşayan seyyid ve şerifler olmak üzere, Hz. Peygamber ailesinin tamamına saygı ve hürmetin sembolü olarak Nakîbü'l-Eşraflık müessesesi yanında, Onlara ikram ve izamda bulunmuşlardır. Bunlardan Sultan II. Murat her yıl bulunduğu bölgedeki seyyid ve şeriflere kendi eliyle bin flori[55] altın dağıtmayı âdet edinmişti.[56] Bu nedenle, seyyid ve şeriflere vakıf tahsisatı yapan ilk padişah sıfatına sahip olmuştur.[57] Oğlu Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'un fethini müjdelemek için Mekke ve Medine emirlerine nâme göndermiş, bu namesinde fethini gerçekleştirdiği İstanbul'u tarif ettikten sonra kiliseleri camiye çevirdiğini bildirmiştir. Padişah aynı zamanda Mekke emirine tam ayar iki bin halis altın ve ayrıca ganimet malından, Haremeyn'deki seyyidler, nakibler, ile fakirler ve hademelere dağıtılmak üzere yedi bin altın yolladığını yazıp dua istemiştir.[58]

Osmanlı'nın Hz. Peygamber ailesine gösterdiği kolaylıklardan biri de seyyid ve şeriflerden herhangi bir nedenle Anadolu ve Rumeli'ye gelenlere de devlet tahsisat ayırdığı gibi, ticaret yapanları için vergi muafiyeti sağlamıştır.[59]

Hz. Peygamber' e hürmet ve bu hususta Osmanlı padişahlarının hassasiyetine XX. yüzyıl başlarından bir örnek vermek gerekirse, Mısır valisi Mehmet Ali Paşa'nın Mekke eşrafından Racih'i hapsetmesi üzerine bir yolunu bulup, valinin kendisini hapsettiğini, belki de idam edeceğini yazdığı mektupla Sadrazam'a ileten şerif hakkında haberdar edilen Sultan II. Mahmud'un, Mısır valisine yazdığı hattı hümayun:

> "*Benim vezirim, şerif-i mümaileyhin cünhası (suçu) ne olursa olsun ol tarafta ikamette mahzur mülâhaza olunduğu surette takririn vechile Şerif Galib 'in (Şerif Galip Selanik'te) yanına gönderilsin. Maazallahü Teâlâ Şürefânın (şeriflerin) idamı değil vech-i âhar ile rencide olmalarına dahi bir vechile rızay-ı hümayunum yoktur*. "[60]

---

[51] Padişahların Cülûs Töreni'nde en başta Nakîbü'l-Eşraf biat edip dua ettikten sonra teşrifat sırasına göre biat yapılırdı. Aynı törenin kılıç kuşanma merasiminde bazı Nakîbü'l-Eşraflar padişaha kılıç kuşatmışladır. Bknz.; Uzunçarşılı, "*İlmiye Tekilâtı"*, s. 174-75.

[52] Nakîbü'l-Eşraf mevlid merasimlerine ve hırka-i şerif ziyaretinde teşrifat üyeleri gibi sadrazam mektubuyla davet olunurdu. Sultan I. Ahmed'ten itibaren Sultan Ahmed Camii'nde okunan mevlid merasiminde mihrabın sağ köşesi yeşil perde ile kapatılarak Nakîbü'l-Eşraf için hazırlanırdı. Bknz.; Uzunçarşılı, "*İlmiye Teşkilâtı"*, s. 174-75.

[53] Bayram tebriklerinde Nakîbü'l-eşraf'ın tebrik ve duasından sonra sırasıyla, diğer devlet erkânını tebriklerini sunardı. (Uzunçarşlı, *İlmiye Teşkilâtı*, s. 174.)

[54] Buzpınar, "*Nakîbüleşraf*", s. 323; Sarıcık, s. 174.

[55] Osmanlı'da genel anlamda altın paralara verilen isimdir. Bknz.; Güler, s. 201.

[56] Uzunçarşılı, "*Mekke-i Mükerreme Emirleri"*, s.13.

[57] Güler, s. 138.

[58] Uzunçarşılı, "*Mekke-i Mükerreme Emirleri"*, s.7.

[59] Güler, s. 138, 140.

[60] Uzunçarşılı, "*Mekke-i Mükerreme Emirleri"*, s. 5, dipnot:1.

Padişahın gösterdiği bu incelik, Hz. Peygamber'e bağlılık, saygı ve hürmetin açık bir delilidir. Bir İslâm devleti olan Osmanlı'nın hukuk anlayışına göre yasalar karşısında herkes eşit olmakla birlikte, seyyid ve şeriflerin Hz. Peygamber'e hürmeten saygınlıklarına uygun bir şekilde cezalandırmaları noktasında hassasiyet gösterilmiş,[61] Bu amaçla, İstanbul'da Nakîbü'l-Eşraf'ın ve İstanbul dışında diğer yerlerde Nakîbü'l-Eşraf kaymakamının evlerinde suçluların hapsi için hususî yerler yapılmıştır. Burada suçlu ve borçlu olanlar hapsedilirdi. Böylece seyid ve şeriflerin cezaları toplum içinde değil de kendi içlerinde uygulanırdı.[62] Bunlardan idama müstahak olanlarda ancak Nakîbü'l-Eşrafın emriyle idam olunurdu. Cezalandırılacak olan seyyid ve şeriflerin başından emir sarığı denilen seyyid ve şeriflere mahsus yeşil sarık alınıp öpülür, cezaları uygulandıktan sonra alametleri tekrar iade edilirdi.[63]

Osmanlı Devleti'nin Haremeyn idaresinde şeriflere gösterdiği müsamaha da Osmanlı İdaresinin Hz. Peygamber ailesine gösterdiği hürmetin sembolüdür. Görüldüğü üzere Osmanlı idaresi, bölgeyi himayesinin hemen başında Haremeyn'in idaresini Mekke emirlerine havale etmiştir.[64] Hicaz Bölgesi Osmanlı sınırlarına girdikten sonra Haremeyn'e Anadolu'dan kadı gönderilip gönderilmeyeceği gündeme geldiğinde, Kazasker Piri Mehmet Paşa konuyu Yavuz Sultan Selim'den bir tezkire ile sormuştur. Sultan Selim'in verdiği cevap ise manidardır:

> "*Yeryüzünde Hz. Muhammed'in dini ortaya çıkalı dokuz yüz yıldan fazla olmuştur. Mekke-i Muazzama Harem-i İlahi; Medine-i Münevvere ise Hazreti Peygamberin tahtgâhıdır. Bu zamana kadar dışarıdan onlara kadı gönderilmiş midir? Mekke ve Medine padişahlığı kâinatın efendisinin şerefli çocuklarının ellerindedir. Ben o memleketleri asker ile varıp almadım. Onlar tam bağlılık, güzel edep ve lütuflarından bana itaat, iyilik ve olgunlukla bağlanıp, saygı gösterdiler. Bu şerefin mükâfatı bana gerektir. Gece gündüz yüce Allah'a şükür ve senalar ederim ki, Hak Teâlâ'nın lütuf ve ihsanlarındandır ki, Mekke ve Medine'de bayram ve Cuma günleri hutbelerde adım anılmaktadır. Bu mutluluğu bütün dünya padişahlığına vermem. Haremeyn-i Şerîfeyn halkına ne çeşit gayret, iyilik, şefkat ve gözetme mümkün ise esirgeme. Fakat sakın ha sakın, Mekke ve Medine işlerine müdahale etme*."[65]

Bu hususta Uzunçarşılı'nın tespiti şöyledir: Mekke ve Medine'deki muhafız Osmanlı kuvvetleri göz önünde bulundurulmazsa Mekke şerifleri Hicaz'da âdeta sikkesiz bir hükümdar gibi serbest idarelerinde devam etmişlerdir.[66]

Mekke emirleri XVII. yüzyılın ortalarına kadar ömür boyu vazifede kalmışlar, daha sonra ise çeşitli sebeplerle azledilmiş veya görevden ayrılmışlardır.[67] Mekke emirlerinin azillerinde padişahın kendilerine Mısır gelirinden, iaşe bedeli vermesi âdetti. Herhangi

[61] Rüya Kılıç, "*Osmanlıda Seyyidler ve Şerifler"*, Kitap yay. İstanbul, 2012, s. 109.
[62] Uzunçarşılı, "*İlmiye Teşkilâtı"*, s. 172-73; "*Mekke-i Mükerreme Emirleri"*, s. 11.
[63] Uzunçarşılı, "*Mekke-i Mükerreme Emirleri"*, s. 11.
[64] Kurşun, s. 284-85.
[65] Kurşun, s. 286.
[66] Uzunçarşılı, "*Mekke-i Mükerreme Emirleri"*, s. 25.
[67] Buzpınar, "*Nakîbüleşraf*", s. 323.

bir sebeple azlolunarak İstanbul'a gelenlere veya bir yerde ikamete memur edilenlere de aynı şekilde ev, bol miktarda maaş ve ayrıca beraberindekilere tahsisat verilmek suretiyle huzur ve refahları sağlanmış olurdu.[68]

Osmanlı idaresinin Ehl-i Beyt'e tutumu hakkında Muhammed Emin el-Mekkî'nin şöyle dediği ifade edilir:

> "*Binüçyüz seneden beri, Hülefa-i Raşidin ve Ömer b. Abdilaziz bir tarafa bırakılırsa, İslâm hükümdarları ve melikleri arasında Osmanlı padişahlarından başka, Haremeyn-i Şerifeyn'de bî-hakkın eser bırakmış olanlar ve Hz. Peygamber'in âline gerçek manâda hürmette bulunan İslâm hükümdarı görülmüş ise gösterilsin. Emevî ve Abbâsîlerin hânedân-ı Rasûl'e revâ gördükleri muâmele mâlûmdur.*"[69]

3.2. Surre Alayı

Surre lügatte, para kesesi anlamına gelmektedir.[70] Ayrıca, hac zamanında Osmanlı padişahları tarafından Haremeyn ahalisine dağıtılmak üzere gönderilen para ve diğer hediyelere verilen isimdir. Bunlardan padişah tarafından gönderilenlerine Surre-i Hümayun adı verilirdi. Surreyi götüren kafileye de surre alayı denilmiştir.[71]

Surre, sadece Osmanlı padişahlarının gönderdikleri bir tahsisat şekli olmaktan ziyade, Osmanlı'da yaygın olan vakıflardan bazılarının yalnızca bu amaca hizmet ettiği, bazılarının ise fonlar ayırdıkları bir müesseseydi.[72] Surrelerin gelir kaynağı, Padişahların özel tahsisleri (bunlara Surre-i Hümayun denildiğini belirtmiştik) ve İstanbul, Bursa, Edirne, Rumeli, Anadolu ve diğer ayaletlerde bulunan Haremeyn vakıflarının yıllık gelirlerinden elde edilen paralardı.[73]

Surre yardımını ilk ihdas eden kişi Abbasi halifelerinden El-Muktedirbillah döneminde (908-932) olmakla birlikte daha sonra muntazam olarak surre yardımını göndermek Hicaz'ın Osmanlıya geçişine kadar İslâm halifelerinden hiç birine nasip olmamıştır. Bu yardımı muntazaman sadece Osmanlı sultanları gerçekleştirmişlerdir.[74]

Yıldırım Bayezid döneminden başlayan Haremeyn'e surre gönderme âdeti, devletin son günlerine kadar her yıl muntazaman devam etmiştir.[75] Bu âdetin Osmanlı'da Çelebi Mehmed ile başladığı ise daha kesin rivayetlere dayanmaktadır. Sultan II. Murad döneminde ise Haremeyne gönderilen surre miktarında önemli miktarda artış olmuştur.[76] Sultan II. Murad her yıl Mekke, Medine ve Kudüs ile Halil'ül Rahman'a surre yollamıştır.

---

[68] Uzunçarşılı, "*Mekke-i Mükerreme Emirleri"*, s. 24.
[69] Kazıcı, "*Osmanlılar'ın Haremeyn'e Bakışları*", s. 231.
[70] Güler, s. 181.
[71] İlhan Ovalıoğlu, vd.., "*Belgelerle Osmanlı Devrinde Hicaz, Mekke-i Mükerreme"*, Editör: Ömer Faruk Yılmaz, c. I, Çamlıca yay., İstanbul, 2008, s. XXXVI.
[72] Mefail Hızlı, "*Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı'da Hz. Peygamber Sevgisi*", Diyanet İlmi Dergi, Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) Özel Sayısi, 2. Baskı, Ankara, 2003, s. 520-521.
[73] Güler, s. 190.
[74] Eraslan, s. 220.
[75] Uzunçarşılı, "*Mekke-i Mükerreme Emirleri"*, s. 14.
[76] Ş. Tufan Buzpınar, "Surre", DİA, c. XXXVII, 2009, s. 567-8.

Öyle ki, M. 1451 yılında gönderilen surre miktarı sekiz yüz bin kesedir. Ayrıca Ankara Balık Hisarı'ndaki köylerin gelirini Mekke'ye vakfettiği gibi, M. 1446 tarihli vasiyetnamesinde, "Manisa'daki malının üçte birini vasiyet etmiş olup bu maldan elde edilen onbin altın sikkenin yedi bininin Haremeyn (Mekke-Medine) fukarasına ulaştırılmasını, kalan üç bini ile de Kâbe'de ve Mescid-i Nebevî'de hatim ve yetmiş bin kelime-i tevhid okutulmasını istemiştir.[77]

Surre gönderme âdeti Fatih Sultan Mehmed Han ve Oğlu II. Beyazid tarafından devam ettirilmiş olup II. Beyazid, on dört bin duka altını surre olarak her sene hac zamanında Haremeyn'e göndermiştir.[78]

Yavuz Sultan Selim, babası II. Beyazid'in gönderdiği surre miktarını iki misline çıkarmıştır. Yavuz Selim Han, Mısır'ı aldıktan sonra şeriflere beşer yüz duka yollamış ve ayrıca şeyhlere altışar sikke ve Medine halkına üçer duka ve teker teker tesbit edilen fakirlerden her birine de birer duka verilmiştir. Ayrıca M. 1517' de ilk surre emini tayin olunan emir Muslihiddin ve Mısır'dan gönderilen iki kadı ile Mekke'ye zahire yollanmış, Haremeyn halkına dağıtılmıştır. Bundan sonra Osmanlılar'da, Haremeyn halkının Sadaka-i Rumiyye adını verdiği surre gönderme âdeti kurumsallaşmıştır.[79]

Yavuz Sultan Selim'in, Mısır'da iken kendisine itaatlerini bildirmek için gelen heyetlerin içinde, oğlu Ebû Nümeyn'i gönderen Mekke Şerifi Ebû Berekât'a, emirlik beratı ile değerli hediyeler göndermiş, ayrıca, Haremeyn halkına dağıtılmak üzere 200.000 altın ve külliyetli miktarda erzak da yollamıştır.[80] Yavuz Sultan Selim'in emriyle yüklü miktarda altın, surre-i hümayun adıyla ve diğer erzakların Memlükler'de olduğu gibi her yıl, Haremeyn halkına gönderilmesi bir kanun hükmüne girmiştir.[81] Her sene o günün ulaşım şartlarına göre, mal, yiyecek, kurbanlık, giyecek ile her türlü eşya surre ile gönderilmiştir.[82]

Yine Yavuz Sultan Selim zamanından itibaren, Mekke emirlerine, atiyye-i hümayun adı altında ayrıca para verilir ve her sene surre-i hümayun ile beş bin kuruş yollanırdı.[83]Kanuni Sultan Süleyman'dan itibaren ise Mısırdan gönderilen surre miktarı artırılmış, gayrimüslimlerden alınan cizyenin (baş vergisi) çoğu, Haremeyn ahalisine tahsis edilmiştir.[84] Sultan III. Murad dönemine gelince, bu dönemde surre alacak kişileri tespit etmek için yapılan bir tahrire göre; Medine'de altı binden fazla kişiye surre verildiği anlaşılmaktadır.[85]

---

[77] Uzunçarşılı, "*Mekke-i Mükerreme Emirleri",* s. 13.
[78] Uzunçarşılı, "*Mekke-i Mükerreme Emirleri",* s. 14.
[79] Uzunçarşılı, "*Mekke-i Mükerreme Emirleri",* s. 14.
[80] Ayrıntılı bilgi için bknz.; Hulûsi Yavuz, "*Osmanlı Padişahlarının İftihar Ettikleri Unvanlardan Biri: Hadimü'l-Haremeyn*.", s.12-13.
[81] Hulûsi Yavuz, "*Hadimü'l-Haremeyn*", DİA, c. XV, 1997, s. 27.
[82] Ziya Kazıcı, "*Osmanlılar'ın Haremeyn'e Bakışları*", s. 239.
[83] Uzunçarşılı, "*Mekke-i Mükerreme Emirleri",* s.23.
[84] Uzunçarşılı, "*Mekke-i Mükerreme Emirleri",* s. 14-15.
[85] Kurşun, s. 302.

Her sene recep ayında hazineden nakit olarak çıkan surre merasimle surre eminine teslim olunurdu. Surre defterlerinde surrelerin ulaşacakları isim ve adresler tek tek kayıtlı olurdu.[86] Surre ile paralar dışında farklı hediyeler de gönderilirdi. Bunlar, kıymetli halılar, seccadeler, şamdanlar, Mushaf-ı Şerifler, kaftan, elbise, mücevherli kılıç gibi pek çok değerli hediye bulunurdu. [87] Ayrıca Saraylı kadınlar da Haremeyn'de bakımını üstlendiklerini fakir aileler için düzenli olarak surre yardımı gönderirlerdi. Üzerinde isim ve adresleri yazılı olan surre çantalarına konan hediyeler mühürlenerek kızlar ağası tarafından Surre Alayı'na teslim edilirdi.[88]

Surre alayı toplandığı sırada, padişahın Mekke emirine yazdığı nâme-i hümayun surre eminine teslim edilirken Kur'ân-ı Kerîm ve na'tlar okunur, kurbanlar kesilir, buhurlar yakılır, tekbirler getirilerek dualar edilirdi. Recep ayının onikisinde Üsküdür'a ugurlanan surre alayı, güzergâh üzerinde bulunan her belde de sancakbeyi gibi vazifeliler tarafından karşılanarak, diğer beldenin vazifeli amirine teslim edilene kadar korunurdu. Uğradığı yerlerde dualarla karşılanan alay, yeni hediyeler ve hacı adaylarını da alarak, bu şekilde Şam'a kadar emniyete alınırdı.[89] Hacı adaylarının toplanma yeri olan Şam'a ulaşan kafileler, buradan Haremeyn'e Şam valisinin koruması altında devam ederdi. Hacı kafilelerinin Şam-Mekke yolunda güvenliğini sağlamak için ayrıca yol üzerindeki bedevi Arapların (urban) yağmasını engellemek adına urban surresi adıyla surre gönderilmesi de âdetti.[90]

Osmanlı Padişahları haremeyn'in Osmanlı yönetimine girmesinden itibaren her sene surre yollamayı adet edinmiş ve bin bir zorluk ve darlık içinde bile buna riayette kusur etmemiştir. Mekke emiri Şerif Hüseyin'in başlattığı isyandan bir sene evveline kadar gönderilen surreler sahiplerine ulaştırılırken, 1916 senesinde, Şerif Hüseyin'in isyanı sebebiyle Medine-i Münevvere'ye ve 1917 senesinden itibaren Şam'a kadar sevk edilebilmiş, Kutsal topraklar İngilizlerin kontrolüne geçtiği için Haremeyn'e ulaşamadan Şam'da kalmıştır. 1919 senesinde, Son Osmanlı Padişahı Vahdettin, Arabistan bölgesi İngiliz idaresine geçmesine rağmen, Haremeyn ahalisi ve urbanın surrelerinin gönderilmesini istemiştir.[91]

Sultan Vahdettin'in bu tutumu, kutsal bir vazife kabul edilen Haremeyn'e hizmetin Osmanlı'daki yerini göstermesi bakımından önemlidir. Burada Fahrettin Paşa[92] (1868-1948)'nın meşhur Medine mudaafasını da unutmamak gerekir. Hz Peygamber sevgisinin en samimi örneğini sergileyen Osmanlı'nın padişahından paşasına, askerinden halkına kadar her kesiminde yüce bir peygamber sevgisi ve Haremeyn hassasiyeti mevcuttu.

---

[86] Uzunçarşılı, "*Mekke-i Mükerreme Emirleri",* s. 41.
[87] Ovalıoğlu, vd., s. XXXVII.
[88] Ahmed Akgündüz, "*Tüm Yönleriyle Osmanlı'da Harem"*, Timaş yay., İstanbul, 2007, s. 186.
[89] Ovalıoğlu, vd., s. XXXVI.
[90] Uzunçarşılı, *Mekke-i Mükerreme Emirleri,* s. 42.
[91] Uzunçarşılı, *Mekke-i Mükerreme Emirleri*, s. 44; Ş. Tufan Buzpınar, "Surre", DİA, c. XXXVII, 2009, s. 568.
[92] Süleyman Yatak, "Fahreddin Paşa", DİA, c. XII, İstanbul, 1995, s. 87-89.

3.3. Hz. Peygamber Komşularına Hürmet

Hz. Peygamber Ailesine hürmette kusur etmeyen Osmanlı sultanlarında, Haremeyn halkı için de aynı hassasiyeti görmekteyiz. Surre yardımları dışında, dikkate değer uygulamalardan biride Haremeyn İkramiyesi'dir. Haremeyn ikramiyesi, Haremeyn halkına yardım olmak üzere yirmi beş liradan fazla maaş olan memurların mart ayı maaşlarından yüzde on olarak kesilen paradır. Ayrıca Devlet eliyle her sene Mekke ve Medine ahalisinden İstanbul'a gelenlerin ileri gelenlerine yardım edildiği gibi fakir fukarasına da vakıflar vasıtasıyla destek olunurdu.[93] Öyleki Haremeyn hizmeti Osmanlı'nın en yüksek değeri olmuş, devletin ve toplumun her kademesinde işlevselleşmiştir.

Devlet eliyle yapılan yardımlar ve gönderilen ihsanlar dışında padişahlar kendi imkânlarıylada, Haremeyn fukarâsına ikramda bulunmuşlardır. Kanuni Sultan Süleyman, Haremeyn fukarâsına birçok ihsanlarda bulunmuş, Sadaka-i Kesîre adıyla saltanatı süresince her yıl yardım göndermiştir.[94] Sultan II. Beyazid, 1496 tarihli vakfından, Medîne fukarâsına 400 eşrefî dinar ve harem-i Şerif fukarâsına yemek yapılması için gerekli parayı tahsis etmiştir. Ayrıca, her sene Medine fukarâsına 1.000 sikke altın gönderilmesi gayesi ile vakıf tesis etmiştir.[95] Sultan II. Murad, Edirne'de kurduğu vakfından Haremeyn Fukarâsına 6.000 sikke altın tahsis etmiş ve her yıl Ramazan ayında Haremeyn fukarâsından 100'ü çocuk olmak üzere 500 kişiye dağıtılması için elbise gibi çeşitli hediyeler göndermiştir.[96]

Osmanlı Padişahları, Hz. Peygamberin komşuları olarak gördükleri Haremeyn halkına, maddi destek yanında, hususi bir tazim de gösterirlerdi. Osmanlı hükümdarı Sultan Abdülmecid Han'ın davranışı buna örnektir. O, hasta yatağında, devlet işleri ile ilgili önemli konuları yattığı yerden dinliyor ve duruma göre hükümler veriyordu. Medine halkından bir dilekçe olduğu söylendiğinde;

> "*Durun, okumayın beni oturtun." "Onlar, Resûlullah Efendimizin komşularıdır. O mübarek insanların dilekçesini yatarak dinlemekten hayâ ederim. Ne istiyorlarsa hemen yapınız. Fakat okuyunuz da kulaklarım bereketlensin.*"[97]

Diyerek, Hz. Peygamber'e hürmeten Haremeyn halkına verdiği değeri dile getirmiştir.

4. Hz. Peygamber'in Ruhaniyetine Hürmet

4.1. Hz. Peygamber'e Atılan İftiralara Tepkiler

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'inde Peygamber'e saygısızlıkta bulunanların, ona eziyet edenlerin, onunla alay edenlerin, onu küçümseyenlerin dünya ve ahirette lanete

[93] Eraslan, s. 224-25.
[94] Güler, s. 103.
[95] Güler, s. 102.
[96] Güler, s. 104
[97] Ziya Kazıcı, "*Osmanlılar'ın Haremeyn'e Bakışları*" s. 238.

uğratıldıklarını, aşağılayıcı ve acı verici azaba çaptırılacaklarını bildirmiştir.[98] Yine aynı şekilde, Kur'ân-ı Kerîm'de belirtildiği üzere İslâm'da peygamberlere itaat, Allah'a itaatle bir tutulmuştur. Dolayısıyla Hz. Peygamberlere itaatsizlik ve saygısızlık, bir anlamda Allah'a itaatsizlik ve hürmetsizlik anlamına gelecektir.[99]

Ayet-i kerimelerden yola çıkarak İslâm âlimleri Hz. Peygamber'e kasten sövenler hakkında ölüm cezasının verilmesi hususunda birleşmişlerdir. Bununla beraber, Hz. Peygamber'e hakaret eden ve saygısızlıkta bulunan bireye verilecek ceza konusunda âlimler, Hz. Peygamber'e karşı saygısızlıkta bulunan insanların içinde bulundukları dini-etnik, kültürel, ekonomik ve psikolojik şartlar göz önünde bulundurularak, bu şartlara uygun uyarı, tenkit, hürriyetini kısıtlama (hapis) ve son olarak ölüm cezalarının verileceğini bildirmişlerdir.[100] İmam Malik ve benzerlerinin görüşüne göre, Hz. Peygamber'e sövenler ölümle cezalandırılırken, Hz. Peygamber'in dost ve arkadaşlarına (Sahâbe-i Kirâm) sövenler dövülmek suretiyle cezalandırılmalıdır.[101]

Osmanlı yönetimi Hz. Peygamber'e yapılan saygısızlığı verilen fetva mucibince hapis ya da ölüm cezaları şeklinde uygulamıştır.[102] 1500'lü yıllarda İmparatorluk topraklarında Hz. Peygamber ve ashabına söven kişi ister Müslüman ister gayri müslim olsun cezası ölümdü.[103] İmparatorluğun son dönemlerinde ise, Hz. Peygamber'e saygısızlık yapanlara ölüm cezası verilmekle birlikte genellikle hapis cezası uygulanmıştır.[104]

Osmanlı son döneminde, Islahat Fermanı'ndan sonra hukuk yapısındaki değişimler ve bu dönemde Osmanlının Özellikle gayri müslimler konusunda dış baskılara maruz kalması, Tanzimat Dönemi'nde saygısızlık girişimlerine verilen cezalarda da bir esneklik getirmiş, ölüm cezası yerine hapis cezası uygulanmıştır.[105]

1905 tarihinde Peygamber'imize yapılan ve saygısızlığın bir başka boyutu olan yazılı hakaretten ve bunun herkese ilan edilmesinden bahsedilen yazıda, Galata'daki matbaada basılan Fransızca takvimde Peygamber'imizin vefat gününün, özel bir kutlama gecesi olarak gösterildiği tespit edilmiş, zaten ruhsatsız olarak basılan bu takvimin basımının durdurulması istenmiştir.[106]

XIX. asrın sonlarında 1888'de Fransız yazar Henri de Bornier'in yazdığı Peygamber'imize hakaret içeren piyesin sahneleneceğini haber alan Halife Sultan II. Abdülhamid (1876-1909), Fransa'yı uyarmıştı. Sultan'ın oyunun sahnelenmesi halinde

---

[98] Ahzab, 33/57.

[99] Bu konudaki ayetler için bknz.; Maide, 5/33, Ali İmran, 3/31-32, Tevbe, 9/24, Ahzab, 33/46, Nisa, 4/65, Ahzab, 33/6, 53,57, Hucurat, 49/2, 5, Nur, 24/63; Ayrıca yorumlar için bknz.; Güngör, s. 469-480; Selim Özarslan, "Hz. Peygamber'e Yönelik Saygısızlıklar", KADER, Rize, 2007, c. V, S. 2, s. 72.

[100] Özarslan, s. 78.

[101] Özarslan, s. 75.

[102] Örnekler için bknz.; Halide Arslan, "*Hz. Muhammed'e Saygısızlık Girişimi Karşısında Son Osmanlı Yönetimi*", s. 153-158.

[103] Arslan, s. 154.

[104] Arslan, s. 155-58.

[105] Arslan, s. 159.

[106] Arslan, s. 157.

Osmanlı-Fransız ilişkilerinin son bulacağı ültimatomunu vermesi üzerine, Fransa'nın hakaretnâme'nin Fransa'da hiçbir tiyatroda sahnelenmemesi' şeklinde karar aldığı ifade edilmektedir. Sonuç itibariyle bu kararla birlikte ayrıca 'hakaretnâme' adlandırmasında, Osmanlı padişahının İslâm Peygamberi'ne hürmette gösterdiği hassasiyetin verdiği kararlılığın etkisi büyüktür.[107]

Yine, 1888 yılında Osmanlı'nın Londra Sefiri'nin, Londra'da basılan bir mecmuanın Allah'a ve Hz. Muhammed'e hakaret içeren yazılar neşrettiği, bu hususta gerekenin yapılabilmesi için son nüshasının gönderildiğini ifade eden yazısı Osmanlı devletinin çalkantılı döneminde dahi Hz. Peygamber'e hürmette zâfiyet göstermediğinin delilidir.[108]

Osmanlı, İmparatorluk sınırları dışındaki saygısızlık girişimlerine karşı tepkisini açık ve net ortaya koymuş, gerekirse ilişkileri sonlandıracağını belirtmiştir. Bununla birlikte Hz. Peygamber'in ashabına saygı ve hürmet noktasında;

> "*Ashabıma sövmeyin! Ashabıma sövmeyin! Nefsim yed-i kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki biriniz Uhud (dağı) kadar altın infâk etse, onların bir ölçeğine veya onun yarısına erişemez.*"[109]

Buyurduğu hadis-i şerifine binaen Osmanlı Padişahlarının, Ashabı Kirama sövenlere karşı tutumları da bu noktada önemlidir.

Osmanlı Devleti'nin İran'a ve Şiiliğe bakışı, Safevî Devleti'nin kurulduğu 1501 yılından itibaren XVI. asır boyunca genellikle olumsuz olmuştur. Bunda en önemli etken dini tahrif meselesidir. Özellikle ehl-i beyt ve sahabe konusunda tutum ve yaklaşım temel unsur kabul edilmekte, yapılan yazışma ve varılan antlaşma metinlerinde sahâbeye saygı uyarılarının yer alması bunu göstermektedir. Osmanlı yönetiminin bu asırda sahâbe konusunda gösterdiği hassasiyet daha sonraki asırlarda da devam etmiş, hiçbir dönemde her iki kesime karşı saygıda kusura müsamaha gösterilmemiştir.[110]

Kanuni Sultan Süleyman zamanında Safevi Devleti ile yapılan Amasya Anlaşması'nın ilk şartı sahâbe ile ilgili olup özetle şöyledir: Şiilerin ilk üç halife ve Hz. Aişe'ye karşı ağır ifadeler kullanmaları ve bunu bir merasim haline getirmelerinin yasaklanmasıdır. Yine aynı şekilde III. Murad döneminde 1590 yılında Safevi devleti ile yapılan İstanbul (Ferhat Paşa) Antlaşmasında da ilk madde Amasya Antlaşması'na atıfla sahâbe konusu olmuştur.[111]

Kânunî Sultan Süleyman devrinde Safevilere ve onlarla birlikte hareket eden Kızılbaş Türkmenlere karşı yürütülen mücadelenin meşruiyeti konusunda devrin şeyhülislâmı Ebussuûd Efendi'nin (ö.1574) fetvasının, başka hususlarla birlikte özellikle Sahâbeye

---

[107] Arslan, s. 160.
[108] Arslan, s. 159.
[109] Buhari, Fedailü Ashabü'n-Nebi, 5; Müslim, Fedailü's-Sahâbe, 54.
[110] Efendioğlu, s. 96.
[111] Antlaşma maddesi için bknz.; Efendioğlu, s. 95.

yapılan hakaretleri dikkate alarak bunlarla savaşılabileceği istikametinde olması, Osmanlı'nın Hz.Peygamber'e hürmeten Ashaba saygıda hassasiyetini göstermektedir.[112]

4.2. Hz. Peygamber'e Yazılan Şiir ve Na'tlar

Çoğu şair olan Osmanlı padişahları, Peygamber'imize sevgilerini daha çok yazdıkları na'tlarda ifade etmişlerdir. Aşağıda örneklerine yer verilen bu na'tlarda, samimi bir peygamber sevgisi ve ondan umulan şefaat talebi dile getirilmektedir. II. Beyazıd (1447-1512), Adlî mahlasıyla yazdığı Na't-ı Şerifinde Peygamber sevgisini şöyle dile getirir;

"*Muhammed-i Arabî kim resûl-i ekmeldir*
Takarrübüyle kamu enbiyâdan efdâldir

Kalan resûllerin kavmineydi da'veti çün
Nübüvveti ile bu ins ü câna mürseldir

Kim anı medh ide çün medhidir anın "levlâk"
Defâtir-i dü cihân midhatinde mücmeldir

Adû-yı bî-basar ana muhâlif olsa ne ta'n
Sahîhi egri görürler şular ki ahveldir

Egerçi hatm idi Yusuf'dan hüsn-i i'câzı
Bu hüsn-i hulk ile cümlesinden ecmeldir

Eyâ mu'în-i beşer rahm kıl fütâdelere
Şefâ'at âyeti şânında çünki münzeldir

Kapın gedâsı durur Adlî anı redd etme
Ki ana muhabbet-i elin delil-i a'deldir."[113]

II. Beyazıd'ın oğlu, Selimî mahlaslı Yavuz Sultan Selim Han, Farsça kaleme aldığı Na't-i Resul'ünde şu anlama gelen beyitlere yer verir;

"....Senin ruhun cisimden tecerrüt etmiş bir ruhaniyettir
Senin zatın âlem-i süfliden çıkıp onun fevkinde olan âlem –i ulviye mensuptur

Senin aşk ve feyziden gelmeyen her vecd bir heva ve hevesten başka bir şey değildir. Senin ilim menbaından gelmeyen her bilgi boş ve manasızdır.

Senin şeriatinden başka bir yolda yürümek ne dalalettir!
Sana mensup olup da günah işlemek ne rezalettir!..

Selimî senin ululuğuna, şehinşahlığına güvenerek, senin visaline nail olmak suretiyle didar şerefini kazanmayı umuyor."[114]

[112] Fetva için bknz.; Efendioğlu, s. 93
[113] Mustafa İsen, A. Fuat Bilkan, "*Sultan Şâirler"*, 1. Baskı, Akçağ yay., 1997, s. 84.
[114] İsen, Bilkan, s. 119.

Şiirlerini "Bahtî" mahlasıyla yazan I. Ahmed (1590-1617), Mevlid Gecesi'nin, nevruz bayramı gününe tekabül etmesi üzerine yazdığı şiirinde şu beyitlere yer verir;

"*Bahâr oldukda diller açılıp bulsa n'ola kâmı*

Rebî' oldu Habîb-i Ekrem'in mevlûd-ı eyyâmı

Felekleri de germ oldu mey-i aşkıyla ol mâhın

Anın mihriyle arz etmekte her gün bir dolu câmı

...Bizim bayramımız şems-i risâlet doğduğu gündür

Cihâna gösterir bir yerde nevruz ile bayramı

Beni pervaneye döndürdü şevk-i şem'-i ruhsârı

Giderdi neşve-i aşkı gönülden sabr u ârâmı.."[115]

Hz Peygamber'e bir Na't yazdığını bildiğimiz[116] Sultan I. Ahmed'in Allah Resulü'nün ayak izlerini nakşettiği tahtanın kenarlarındaki murabbasında Hz Peygamber aşkını şöyle dile getirir;

"*N'ola tâcım gibi başımda taşısam dâ'im*

Kademi nakşını ol hazret-i şâh-ı rüsulün

Gül-i gülzâr-ı nübüvvet o kadem sâhibidir

Ahmedâ durma yüzün sür kademine o gülün"[117]

Şiirlerinde Meftûnî ve İkbâlî mahlaslarını kullanan Sultan II. Mustafa (1664-1703) Hz Peygamber'e şöyle nidâ eder;

"El-meded ey fahr-i âlem hem şefî'u'l-müznibîn

Nâzil oldu hakkına hem Rahmeten li'l-'âllemîn

İşidelden vasfını budur lisânımda hemîm

Es-salât u ve's-selâm yâ Sâdıka'l-va'di'l-emîn…. "[118]

Şiirlerini Necîb mahlasıyla yazan III. Ahmed (1673-1736), Na't'ında Hz. Peygamber aşkını şu şekilde dile getirir;

"*Zât-ı pâk-i Mustafâ'ya âşıkım*

Cân ile Fahrü'l-verâya âşıkım

Muksim-i feyz-i nevadır ol şerîf

[115] İsen, Bilkan, s. 176-77.
[116] Bknz; İsen, Bilkan, s. 182.
[117] İsen, Bilkan, s. 181.
[118] İsen, Bilkan, s. 207.

Menba'-ı cûd ü 'atâya âşıkım…"[119]

Osmanlı Padişahlarından İlhâmî mahlasıyla şiir yazan III. Selim (1761-1808) Na't-ı Şerifinde Hz Peygamber sevgisini şöyle dile getirir;

"N'ola fahr etse yazarken hâme na't u midhatin
Ol resul-i kibriyânın vasf-ı zât u devletin

Bî-nazîr mahbub-ı Haktır görmemiş mislin felek
Nurdan bir serve benzemiş görenler kâmetin

Hilkat-i dünyaya bâ'is zât-ı pâkindir senin
Arşdan a'lâ yâ Resûla'llâh kadr-i rif'atin

Hamd ola Hakka bizi çün ümmetinden eyledi
Şükrün etmek nice mümkündür bu uzmâ nî'metin…"[120]

Adlî mahlasıyla şiir yazan sultan II. Mahmud (1784-1839)'un Hz Peygamber'e yazdığı Na't şöyledir;

"*Rasûla'llâh bu abd-i 'âcizindir pür-kusûr*
Afv ile cürmüm kerem kıl nusrete lutf-ı vüfûr

Eyle âciz ümmetine kıl şefâ'at Serverâ
Kasdı hizmetdir eder sâyende elbette zuhur

Ümmet-i merhumeyi a'dâya gâlib olmağa
Kıl şefâ'at dergeh-i Hakk'dan ilâ yevmi'n-nüşûr…"[121]

B. Osmanlı Toplumunda Hz. Peygamber Sevgisi

1. Haremeyn Vakıfları

Vakıf Medeniyeti de diyebileceğimiz Osmanlı Medeniyetinin temelinde, bir İslâm devleti olması hasebiyle, İslâm'ın yardımlaşma ve paylaşmaya yönelik toplumsal görevlerini temel alan vakıf anlayışının önemli bir yeri vardır.[122]

Osmanlı toplumunun hemen her kesiminden halk, Hz. Peygamber'in yaşadığı, İslâmiyet'in beşiği olan Haremeyn'e karşı Peygamber sevgisinin bir nişanesi olarak devamlı surette ilgi göstermiş, burada yaşayan ihtiyaç sahiplerine yardım maksadıyla Haremeyn Vakıfları kurulmuş ve bu vakıflardan tahsil edilen gelirler yüzyıllar boyu bölge halkına iletilmiştir.[123]

[119] İsen, Bilkan, s. 214.
[120] İsen, Bilkan, s. 225.
[121] İsen, Bilkan, s. 239.
[122] Ali İhsan Karataş, "*Osmanlı Toplumunda Hz. Peygamber Sevgisinin Tezahürü Olarak Kurulan Mevlid Vakıfları*", İSTEM Dergisi, 2008, S. 11, , s. 55.
[123] Karataş, s. 49.

Doğrudan Haremeyn merkezli kurulan vakıfların yanında, farklı amaçla kurulmakla birlikte Haremeyn halkına tahsisat ayıran vakıfların sayısı da çok fazladır.[124] İstanbul başta olmak üzere diğer önemli merkezlerde, gelirinin tamamı veya bir kısmı Haremeyn'e ayrılan çeşitli vakıflar kurulmuştur. Bu vakıfların amaçları arasında, Haremeyn halkına yardım yanında, imar- tamir ve ıslahat çalışmaları ile hac yolu güvenliği gibi hizmetlerde bulunmaktadır.[125]

Araştırmalara ihtiyaç duyulmakla birlikte, eldeki belgeler ışığında, ilk kurulan Haremeyn Vakfı'nın Sultan II. Murat zamanında olduğu belirtilmektedir. XVI. yüzyılın ikinci yarısına doğru ise Osmanlı topraklarında Haremeyn için kurulan vakıfların sayısı hızla artmıştır. Hatta zaman içinde devlet bu vakıfları idare etmek ve gelirlerini düzenli bir şekilde Haremeyn'e göndermek için özel bir idare kurmak zorunda kalmıştır. Haremeyn vakıfları, başta Sultan ve yakınları, devlet adamları ve halkın zengin hayırsever kimseleri tarafından kurulmaktaydı. Vakıf kuracak maddi gelire sahip olmayanların ise Kurulan Haremeyn vakıflarına dâhil olmak suretiyle mallarını vakfettiklerini biliyoruz. Vakıfların kuruluş şartları arasında mutlaka Mekke ve Medine ahalisi ve fukarasına yapılacak nakdî ve aynî yardımlar zikredilmekteydi. Bu yardımlar devletin mali durumuna göre, kıtlık zamanlarında azalmakla birlikte zamanla artış göstermiştir.[126]

Örneğin, uzun zaman, surre emîni olarak vazife yapan Sefer Ağa (ö.1630), 1626 yılında Üsküdar'daki evi dışında, tüm mal varlığını Medine-i Münevvere fukarasına vakfetmiştir.[127] Yine, Hani Hatun, 1606 yılında Beyazid Camii yakınlarındaki geniş arazi üzerine kurulu evini Medine-i Münevvere fukarasına vakfetmiştir.[128] Kıbrısta Lapta Sancak Beyliği yapan Mehmed Bey de burada bulunan çiftliğinin gelirini Medîne-i Münevvere fukarasına vakfetmiştir.[129] Ayrıca, Osmanlı halkı, Hz. Peygamber'in şefaatine nail olmak için, vakıfların dışında vasiyetnamelerinde de Hicaz bölgesi insanlarını gözetmişlerdir.[130]

Bunun gibi birçok örneği olan Haremeyn Evkafı en önemli vakıflardan olup, sayısı arttıkça, gelirleri de mühim bir yekün teşkil etmiştir.[131] Bu nedenle 1587 yılında "*Haremeyn Evkaf Nezareti*" kurulmuş ve Mısır, Suriye, Arabistan ve Kuzey Afrika'da bulunan Haremeyn Vakıfları da bu nazırlığa bağlanmıştır.[132]

2. Mevlid ve Mi'râciyye Vakıfları

Osmanlı toplumunda vakıf kültürünün Hz. Peygamber'e sevgi ve hürmet bağlamında önemli bir yeri vardır. İncelenen vakfiyelerde görüldüğü üzere, Hz. Peygamber'in

[124] Karataş, s. 49.
[125] Buzpınar-Küçükaşçı, s. 154; Haremeyn vakıfları ile ilgili ayrıntılı bilgi için bknz.; Güler, s. 50-180.
[126] Kurşun, s. 290.
[127] Güler, s. 106.
[128] Güler, s. 105.
[129] Güler, s. 109.
[130] Karataş, s. 49.
[131] Eraslan, s. 224.
[132] Ziya Kazıcı, "*Osmanlılar'ın Haremeyn'e Bakışları*", s. 239.

ruhaniyeti için okunması istenen K. Kerim hatminden, Salâtü selamlara, mevlid-i şerifler, mi'râciyyeler ve muhammediyelere, ruhu için kesilmesi istenen kurbanlara, yapılan hayır ve hasenata kadar hemen hepsi Hz. Peygamber'e olan sevgi, hürmet ve bağlılığın bir ürünüdür.[133]

1538'de mahkeme sicillerinde görülen, Kemal Bey b. Abdülhayy'ın vakfiyesinde de Nakkaş Ali Mahallesi'ndeki mektebinde görev yapacak halifeye verilen günlük iki akçeden biri, "Resûlullah hazretlerinin -sallallahü aleyhi ve sellem- ruh-ı mutahharı içün günde bir cüz" okuması gerekçesiyle tahsis edilmişti.[134]

Hz. Peygamber'in doğum günü olan Mevlid Gecesi'nde, Mevlid-i şerif ve hatimler okunması için birçok hususi vakıflar kurulduğu gibi, farklı amaçlarla kurulan bazı vakıfların da vakfiyelerinde mevlid okutulması şartı konulmuştur.[135] Bununla birlikte Osmanlı Toplumunda, mevlid okutma geleneği vakfiyeler dışında vasiyetlerde de yer almaktadır.[136]

Mevlid Vakıfları gibi yaygın olmamakla birlikte İstanbul, Bursa, vb. Osmanlı'nın önemli şehirlerinde Mi'râciyye Vakıflarına rastlanmaktadır. Bugüne kadar tespit edilen, Mi'râciyye Vakıfları, üçü İstanbul'da biri Bursa'da olmak üzere dört tanedir. Bunlardan Bursa'da bulunan 1306/1888 yılında düzenlenen Safiye Hatun Vakfiyesinde, her Kandil Gecesi okunacak Mevlid-i Şerif'in yanı sıra özellikle Mi'rac Gecesi'nde İbrahim Paşa Camii'nde yapılacak uygulamadan şöyle söz edilmektedir:

> *".....beher sene Recebü'l-ferdinin yirmi yedinci gecesi câmi'-i şerif-i mezkûrda Mi'râcü'n-Nebî -aleyhi's-selam- kırâat olunup mikdâr-ı kâfi süt ve şeker ve şerbet iştirâ ve sâmi'îne tevzi olunup fazla kalan akçe mi'rac-han ve zâkir efendilere verile…."*[137]

Osmanlı'da, Mi'rac Vakıflarından çok, Mevlid Vakıflarının kurulması, Mi'rac Kandilleri'nin halkın imkân ve katılımıyla icra edilmesine rağmen, Mevlid Kandilleri'nin, yükselme dönemiyle birlikte devlet eliyle bir merasim geleneği içinde icra edilmesine bağlanabilir. Bu bakımdan Mevlid uygulamaları, bütün Müslümanlar'ın hamisi konumundaki devletin, Hz. Peygamber'e olan manevi bağlılığının ve bir İslâm Devleti olarak onun getirdiği dine ve değerlerine sahip çıkma adına hürmet, bağlılık ve saygı nişanesinin temsili bir göstergesi kabul edilmiştir.[138]

Osmanlı halkının Hz. Peygamber sevgisi, Allah rızasını gözeterek ve Hz. Peygamber'in şefaatini umarak, kurdukları birçok vakfın vakfiyelerindeki ibarelerde yer alan, üslup ve içerikten de açıkça anlaşılmaktadır. Hz. Peygamber'e salât ve selam ile başlayan

---

[133] Bknz; Karataş, s. 50-63, 69; Güler, s. 124-136; Mefail Hızlı, "*Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı'da Hz. Peygamber Sevgisi*", Diyanet İlmi Dergi, Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) Özel Sayısi, 2. Baskı, Ankara, 2003, s. 520.

[134] Hızlı, "*Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı'da Hz. Peygamber Sevgisi*" s. 520-521.

[135] Hızlı, "*Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı'da Hz. Peygamber Sevgisi*" s. 524; Karataş, s. 62-63.

[136] Karataş, s. 68.

[137] Hızlı, "*Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı'da Hz. Peygamber Sevgisi*" s. 525.

[138] Karataş, s. 48.

vakfiyelerin sonunda yapılan dualarda da, Hz. Peygamber'e açık bir hürmet ve sevgi görülmektedir.[139]

3. Mübarek Gecelerde Yapılan Uygulamalar

Her milletin kendine has değerlerinin yanında aynı dini paylaşan diğer milletlerle birlikte ortak mukaddes değerleri de vardır. Tüm topluluklar bu değerlere bağlılıklarını göstermek için bazı merasimler tertip ederler. [140] Bir İslâm Medeniyeti olan Osmanlı İmparatorluğu'nda da Müslümanlar'ın mübarek saydığı gecelerde bazı merasimler yapılmıştır. Bu geceler; kandil geceleri olarak da bilinen beş mübarek gece olup sırasıyla Mevlid, Regāib, Mi'rac, Berat ve Kadir Geceleri'dir. Bu gecelerin kutlanma tarihleri kameri takvime göre şu şekilde belirlenmiştir: Mevlid Kandili Rebîülevvel ayının on ikinci. Regāib, Receb ayının ilk cumasıdır. Mi'rac aynı ayın yirmi yedinci, Berat, Şaban ayının on beşinci, Kadir ise Ramazan ayının yirmi yedinci gecesidir. Zikredilen rakamlar daima geceden sonra gelen güne aittir.[141]

II. Selim döneminden (1566–1574) itibaren, mübarek gecelerde, camilerin aydınlatılıp minarelerde kandillerin yakıldığı bilinmektedir. Bu uygulama mübarek gecelerin Kandil Gecesi olarak adlanmasında etkili olmuştur.[142]Kur'ân-ı Kerîm'de Allah'ın nuru, kristal fanus içinde ışık saçan bir kandile benzetilir[143] ve Hz. Peygamber'in de ışık saçan bir kandil olduğu belirtilir.[144] Kur'ân'ın bu teşbihinden olsa gerek ki, kalplerin Allah'ın nuruyla aydınlanmasının umulduğu bu mübarek gecelerde, kandillerin yakılması ile ilgili emirnameler mevcut olup 1839 tarihli bir belgeye göre, Mevlid Gecesi'nde bütün devlet binaları ışıklandırılmıştır. Bazı emirnamelerde, Mevlid Gecesi'nde evlerde sabaha kadar kandillerin yakılması, gecenin ibadetle ihyası ve ertesi günü ikindi vaktine kadar beş adet top atılması bildirilmiştir. Görüldüğü gibi Osmanlı'da 1850'ler den itibaren mübarek gecelerin ilanı için camilerin kandillerle ve mahyalarla süslenmesi yanında, evlerinde aydınlatılmasının istenmesi, kandil uygulamasının mübarek gecelerin bir sembolü olduğunu göstermektedir. [145]

Tüm bunlardan ayrı olarak bazen de böyle özel gün ve gecelerde uygunsuz davrananlar uyarılmakta idi. 1315/1898 tarihli irâde-i hususiyyede Ramazan ayında ve mübarek gecelerde hem büyük çarşıda hem de diğer yerlerde İslâmî şiâra ve edebe aykırı hareket edenlerle ilgili gerekli tedbirlerin alınması emredilmiştir.[146]

---

[139] Ayrıntılı bilgi için bknz.; Karataş, s. 49,50,57.
[140] Karataş, s. 47-48.
[141] Nebi Bozkurt, "*Kandil*", DİA, İstanbul, 2001, c. XXIV, s. 300-3001.
[142] Bozkurt, "*Kandil*", s. 300.
[143] Nûr 24/ 35-36)
[144] Ahzâb 33/45-46
[145] Halide Aslan, "*Osmanlı İmparatorluğu'nda Mübarek Gün ve Gecelerden Kandiller*", s. 205-207. Ayrıca İslâm tarihinde kandil uygulamaları için bknz.; Bozkurt, "*Kandil*", s. 300.
[146] Aslan, s. 210.

3.1. Mevlid Kandili Uygulamaları

Hz. Muhammed (s.a.v.) Müslümanlar'ın ortak mukaddes değeridir. Bu nedenle Müslüman toplumlarda Hz. Peygamber'le ilgili değerlere kutsiyet atfedilmiş, hatıraları saygı ve hürmetle yâdedilmiştir. Efendimiz (s.a.v.)'in doğum zamanı anlamına gelen Mevlid Kandilleri'ne Müslümanlar özel bir kıymet atfetmişler ve hicri takvime göre Rebîülevvel ayının on ikisine rastlayan geceyi çeşitli ibadet, izzet-ikram ve merasimlerle ihya etmeye gayret göstermişlerdir.

Peygamber Efendimiz'in Rebîülevvel ayının onikisinde ve o yılın ilkbahar mevsimine rastlayan bu ayın sekizinde doğduğuna dair rivayetler vardır. Pazartesi günü doğduğu ise daha kesin rivayetlere dayanmaktadır.[147] Hz. Peygamber'in sağlığında onun mevlid kutlamaları yapılmadığı gibi, Hulefâ-i Raşid'în dönemiyle Emevî ve Abbasi devirlerinde de Mevlid'le ilgili bir uygulamaya rastlanmamaktadır.[148]

Mısır'da Kurulan Şii Fatimî Devleti, soyundan geldiklerini söyledikleri Hz. Peygamber'in doğum yıldönümünü, Muiz-Lidinillah döneminden (953-975) itibaren resmi olarak kutlamaya başlamıştır. Ayrıca Şii Fatımîler, Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hasan Hüseyin ve o günkü halifenin mevlitleri, Recep, Şaban, Ramazan aylarındaki kandiller ile Ramazan ve Kurban Bayramlarını, törenlerle kutlamaktaydı. Fatımiler Dönemi'nde gelenekleşen bu kutlamalara, özellikle sünni çoğunluğun katılmadığı bilinmektedir. Bu dönemde, Hz. Peygamber'in ve Ehl-i Beyt'in Mevlid Kutlamaları'nın, dini hassasiyet yanında siyasî meşruiyet için yapıldı ifade edilir.[149]

Fatımiler Devleti'nde Mevlid Törenleri sarayda halka kapalı bir şekilde din adamları ve devlet büyüklerinin katılımıyla gerçekleşen merasimler şeklinde olup, bu Mevlid Merasimleri'nin yanı sıra Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin ve dönemin halifesinin mevlidi de kutlanırdı. Bu törenler saray dâhilinde yapıldığı için katılımcılar da üst makamlarda görev yapanlardan oluşmaktaydı.[150]

Eyyubiler zamanında birçok merasimle birlikte, Mevlid Merasimleri de kaldırılmış, halkın evlerinde kutladığı belirtilmiştir. Ancak Selahattin Eyyübi'nin kayınbiraderi Erbil Atabeyi Begteginli Muzaffereddin Gökböri (1190-1233), Mevlid'i büyük törenlerle yeniden kutlamasını başlatmıştır. Bu kutlamalara katılmak için, Muharrem ayından itibaren, Bağdat, Musul, Cezire, Sincar, Nusaybin gibi şehirlerle Acem memleketlerinden Erbil'e birçok fakih, sûfî, vâiz, kurrâ ve şâirin akın ettiği bu merasimlerde şehrin sokakları süslenir, şehre büyük bir panayır havası verilirdi. Vaazlar edilir zikirler çekilir, hediyeler takdim edilir, halka ve misafirlere yemekler ikram edilirdi.[151]

---

[147] Özel, s. 475.
[148] Özel, s. 475.
[149] Özel, s. 475.
[150] Özel, s. 475; Karataş, s. 50; Osman Türer, "*Osmanlı Sarayında İcra Edilen Mevlid Merasimi: Mevlid Alayı*", Kültür Coğrafyamızda Hz. Muhammed, Uluslararası Sempozyum, II, DİB yay., Sakarya, 2009, s. 359; Hakan Karatepe, *Padişahım Çok Yaşa (Osmanlı Devletinin Son Yüz Yılında Merasimler)*, Kitap yay, İstanbul, 2012, s. 199.
[151] Özel, s. 475.

Hz. Peygamber'in doğum günüyle ilgili farklı görüşler sebebiyle bir yıl Rebîülevvel ayının sekizinde, bir yılda on ikisinde okunan Mevlid'den iki gün önce çok sayıda kurbanlık hayvan kesilir ve kazanlar kaynatılırdı. Mevlid Gecesi Erbil kalesinde akşam namazının ardından zikir ve sema meclisi düzenlenir, sultan da mum alayı ile hangâha gelirdi.[152]

Devlet eliyle ilk defa Şii Fatımi Devletinde görülen Mevlid Merasimleri, İslâm Dini'nin kabul edilmesinden itibaren Türk toplumunda devlet bazında ilk defa Erbil atabeyi Gökböri'de görülmekle birlikte, tasavvufun da etkisiyle Türk İslâm devletlerinde büyük kabul görmüştür. Gökböri zamanındaki kutlamaların Fatımîler'den farklı olarak hazırlıklarıyla birlikte uzun bir zaman dilimine yayıldığı, bir şenlik havası içinde halkın geniş katılımıyla gerçekleştiği ve merasimlerde özellikle, tarikat mensuplarının rol aldığı görülmektedir.[153]

Memlükler Dönemi'nde ise, Mısır'da Mevlid Kutlamaları devam etmiştir. Rebîülevvel ayının girmesiyle başlatılan kutlamalar sırasında Kahire Kalesi'ne tören çadırı kurulur, içine değerli yaygılar serilir, koltuklar konurdu. Bu dönemde en ihtişamlı törenlerin El-Melikü'l-Eşraf Kayıtbay zamanında (1468-1496) yapıldığı kaydedilmektedir.[154]

Kuzey Afrika'da önceleri Mevlid kutlama âdeti yokken bunlar ilk defa kadı ve muhaddis Ebü'l Abbas Ahmed b. Muhammed b. Hüseyin es-Sebtî el Azefî(ö. 633/1236) Tarafından halkın Hristiyan bayramlarını kutlamasını önlemek amacıyla icra edilmeye başlanmıştır. Bu dönemde özel bir ilgi gösterilen bu uygulama zamanla Kuzey Afrika ve Endülüs'te yaygınlık kazanmış, hükümdarlar ve yöneticiler Mevlid Kutlamaları'na büyük önem vermiştir.[155]

Osmanlılar 'da Mevlid Merasimleri'ne, Osman Gazi Devri'nden itibaren rastlandığı belirtilmekle beraber, genel görüş Mevlid Törenleri'nin, Kanuni Sultan Süleyman döneminden itibaren saray protokolünde yer almaya başladığı ve III. Murat zamanında tamamen resmileştiği yönündedir. Kanuni Sultan Süleyman'ın vefatı, Zigetvar Seferi sırasında(1566) saklanmaya çalışılmış ve bu nedenle padişahın otağında, Rebîülevvel ayının on ikinci gecesi Mevlid okutulmuş, ertesi gecede sadrazamın çadırında tekrarlanmıştır. Bu olaydan da anlaşılacağı üzere Osmanlı'da Kanuni döneminde Mevlid okunma geleneği mevcuttur. Yine, on iki Rebîülevvel'de (10 Şubat 1588) Mevlid Gecesi münasebetiyle III. Murat'ın bütün minarelerde kandil yakılmasını ve camilerde, mescidlerde Mevlid okunmasını emrettiği[156] öğrenilmektedir. Bu bilgi de göstermektedir ki Mevlid, o tarihte resmi olarak kutlanmaktadır.[157] Bir başka görüşe göre ise, Osmanlı'da

[152] Özel, s. 476.
[153] Özel, s. 476.
[154] Özel, s. 476.
[155] Özel, s. 476.
[156] Bu emri ihtiva eden tezkire için bknz.; Karataş, s. 51.
[157] Mehmet Şeker, "*Mevlid* (*Osmanlılar'da Mevlid Törenleri)"*, DİA, 2004, cilt: XXIX, s. 479.

Mevlid Törenleri'nin, Süleyman Çelebi'nin Mevlidi'nin yazıldığı tarih olan 812 (1409)'den itibaren başladığı yönündedir.[158]

Bu gelenek önceleri sadece padişahların huzurunda icra edilirken, Süleyman Çelebi'nin 1409 tarihinde yazdığı *Vesîletü'n-Necât* adlı manzum eserin şöhret bulmasıyla, Müslümanlar tarafından mübarek geceler başta olmak üzere, halkın sevinçli ve hüzünlü günlerinde, cami ve evlerde okunması âdet haline gelmiştir. Anadolu topraklarında yaygınlaşan bu gelenek, zamanla diğer İslâm coğrafyasına da yayılmış, Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i batı dilleri de dâhil birçok dile çevrilerek okunmuştur.[159]

Bu eserin yazılışından sonraki dönemlerde, Mevlid Törenleri yeni bir içerik kazanmıştır. Artık bu törenler daha önceki törenlerde olduğu gibi içerik olarak "vaazlarla" sınırlı kalmamış, törenin anlamına uygun manzum eserlerin belirli makamlarla okunduğu meclislere dönüşmüştür.[160]

Osmanlı'da farklı bir boyut kazanan Mevlid Törenleri'ni saray, konak ve evlerde yapılan kutlamalarla birlikte padişahın bizzat katıldığı, Mevlid Alayı'nın geçit töreninin ardından, bir selatin camisinden yapılan merasimler şeklinde açıklayabiliriz. Topkapı Sarayı'ndaki törenlerin, Ağalar Camii ve Çinili Köşkte, XVI yüzyılda genellikle Ayasofya'da daha sonraki yıllarda ise Sultan Ahmet Camii başta olmak üzere Eminönü Valide Sultan, Eyüp Sultan, Beyazıt, Nusretiye ve Yıldız Camileri gibi padişahın belirlediği bir selatin camiinde gerçekleştirildiği bilinmektedir. Mevlid Günü'nden önce protokole dâhil devlet adamlarına ne zaman hangi camide hazır bulunacaklarını bildiren davetiyeleri, divan çavuşu vasıtasıyla gönderilir, böylece davetlilerin, resmi kıyafetleriyle belirtilen saatte yerlerini almaları sağlanırdı.[161]

> *"Mevlid Alayı camiye yaklaştığında, müezzin mahfilinde Fetih Suresi okunmaya başlar, sûre tamamlandığı sırada padişahın Mahfil-i Hümayun'a geldiğini belli etmek için kafesin küçük penceresi açılır ve cemaat ayağa kalkarak bulunduğu yerde saygıyla eğilirdi. Müezzin mahfilindeki görevlinin, Hz. Peygamber'in özelliklerini belirten "Ta'rif"i okumasının ardından, Ayasofya ve Sultan Ahmed camilerinin vaizleriyle, o caminin vaizi sırayla kürsüye çıkıp, kısa birer vaaz verirlerdi. Kürsüden indikten sonra her birine bazı armağanlarla birlikte birer samur kürk veya ferace hediye edilirdi. Ayrıca her vaizin kürsüye çıkışı sırasında, cemaate şerbet ve buhur sunulurdu. Ardından Süleyman Çelebi'nin Mevlidi'nin okunmasına başlanır ve birinci mevlidhan ilk bahri bitirip kürsüden inince, kendisine hil'at giydirilirdi. İkinci mevlidhan: "Geldi bir ak kuş kanadıyla revan, Arkamı sığadı kuvvetle heman" beytini okurken, herkes hürmeten ayağa kalkardı. Bu esnada mahfil-i hümayun tarafında perde arkasında bekleyen müjdecibaşı, Mekke emirinin gönderdiği mektubu sadrazama verir, sadrazamın işaretiyle reis-ül küttab mektubu alarak müjdecibaşıyla birlikte padişahın huzuruna girerdi. Mektup okunduktan sonra, aynı zamanda Haremeyn nazırı olan Darüssaade ağasına samur kürk, reis-ül küttab ile müjdecibaşıya hil'at giydirilirdi. Ardından padişah Medine'den gönderilen hurmanın bir miktarını peşkir ağası eliyle sadrazama yollar, O da birkaçını alıp, bir ikisini şeyhülislâma verdikten sonra, kalanını vezirlere ve orada*

[158] Halide Aslan, "*Osmanlı İmparatorluğu'nda Mübarek Gün ve Gecelerden Kandiller*", İSTEM Dergisi, S. 13, 2009, s. 215.
[159] Türer, s. 360.
[160] Halide Aslan, "*Osmanlı İmparatorluğu'nda Mübarek Gün ve Gecelerden Kandiller*", s. 215.
[161] Şeker, s. 479; Karateke, s. 201-203.

bulunan diğer devlet erkânına dağıttırırdı; bu iş tamamlanınca peşkir ağasına bir miktar bahşiş verilirdi. İkinci mevlidhan okumasını bitirip kürsüden inince, hil'atini ve armağanlarını alır, yerine üçüncü mevlidhan çıkardı. Bu sırada Sultan Ahmed Camii'nin mütevellisi, sadrazamın; Ayasofya Camiinin mütevellisi, şeyhülislâmın; diğer vakıfların mütevellileri de, vezirlerle defterdar, nişancı gibi devlet büyüklerinin ve ulemanın önüne şeker tablaları koyar, zamanı gelince de kaldırırdı. Üçüncü mevlidhanın ve arkasından mevlid duası yapan duahanın kürsüden inip hil'at ve hediyelerini almalarından sonra tören tamamlanırdı. Sadrazam ve yüksek rütbeli devlet ricali camiden çıkıp atlarına binerek abdest çeşmelerinin önündeki alanda padişahı selamlamak üzere beklerlerdi. Padişah da yine at üstünde bekleyenlerin önünden geçerken selamlanır ve alkış çavuşlarının alkışlarıyla uğurlanıp yine geldiği yoldan mevlid alayı ile saraya dönerdi. Sadrazam ve şeyhülislâmla diğer devlet büyükleri de kendi maiyetleriyle ve daha küçük çaplı törenlerle konaklarına giderlerdi."[162]

Sarayda veya padişahın katılımıyla yapılan resmi törenlerle okutulan mevlidlerden başka, devlet adamı ve zenglerin konağında, camilerde, mescidlerde ve halkın kendi evlerinde mevlidler okutulurdu. 1850-1918 yılları arasında yaşayan ve Umûr-ı Mülkiyye Nazırı Pertev Paşa'nın torunu olan Abdülaziz Bey, kendisinin de içinde büyüdüğü anlaşılan bir paşa konağındaki mevlidleri özetle şöyle anlatmaktadır:

"*Hz. Peygamber'in doğum hikâyesi daima geceleri okunduğu için o gece tezkereler yazılarak davet edilen misafirlere mükellef yemekler hazırlanır, Sofralar kurulur ve üzerlerinde her çeşit meyve bulundurulurdu; ayrıca ev halkıyla misafirlere yetecek sayıda renkli kâğıt külahlar içinde elvan şekerleri hazırlanırdı. Konağın üst kat safasının iki yanına pamuk şilteler ve üzerlerine kenarları sırma saçaklı kırmızı Trablus ihramları serilirdi. Sofanın ortasında üzerine şal geçirilmiş bir minderle önüne sedef işlemeli, üstü ağır bir şalla örtülü bir rahle, iki tarafına iki büyük gümüş şamdan ve biraz uzağa da sırma işlemeli örtülerle kaplı iki küçük sehpa üzerine gümüş buhurdanlar yerleştirilirdi. Sofanın karşısına hanımlar için boydan boya kafes çekilir, arkasına yine şilteler serilirdi. Akşama doğru avizeler ve billur kandiller yakılır, davetliler geldikçe takım takım odalara alınarak önce kahve ve çubuk ikram edilir, ardından yemeğe kaldırılırlardı. Yatsı vakti gelince sofada cemaatle namaz kılınır. Sonra ev sahibi ve misafirler önceden hazırlanan şilteler üzerine, mevlidhan, rahlenin önündeki mindere, tevşihhanlar da yarım daire halinde onun önüne otururlardı. Bu arada ev halkı ve hanımlar da yerlerini alırlar, buhurdanlar yakılır ve mevlid-i şerif kıraatine başlanırdı. Ara verilen yerlerde tevşihhanlar na't-ı şerif ve ilahiler okurlardı. Mevlid sonuna kadar diz çökmüş durumda sessizce dinlenir, sıra Hz. Peygamber'in doğum anına gelince ayağa kalkılır ve salatü selam getirilerek tekrar oturulurdu. Ardından konağın hizmetinde bulunan ağalar gümüş gülabdanlardan dinleyenlerin ellerine sırayla gül suyu serper ve önlerine bağladıkları elvan futalar içindeki şeker külahlarını ikişer ikişer dağıtırlardı. Kapaklı elmastıraş bardaklarla şerbet ikramının arkasından mevlidin okunması sona erince kahve ve çubuklar içilir. Ardından herkes evine giderdi. Mevlidhana ve tevşihhanlara ayrı ayrı atıyyeler verilir ve uzakta oturanlar o gece konakta misafir edilirdi. Mevlidhana atıyyeden başka sırma başlı beyaz bir çevre ile bir mintanlık kumaş verilmesi de âdettendi.*"[163]

1910 yılından itibaren resmi bayramlara dâhil edilen mevlid merasimlerinde, padişah, sadrazam, şeyhülislâm, vezirler, Anadolu ve Rumeli kazaskerleri, diğer mülkî ve askerî

[162] Şeker, s. 479.
[163] Şeker, s. 479-480.

erkânla ulemâ, resmi kıyafetleriyle hazır bulunurdu. Eyüp Sabri Paşa'nın kaydettiğine göre Rebîülevvel ayının on ikisi Medine'de resmi tatil olup, kaleden toplar atılır ve o gün dükkânlar açılmazdı. İnsanlar güzel elbiseler giyerek dolaşır ve birbirini tebrik ederdi. Bu gece Mescid-i Nebevî'de de ihya edilirdi. Sabaha karşı Bab-ı Nisa önünde toplanılır, burada kurulan kürsü üzerinde güneşin doğmasıyla birlikte beş hatipten ilki bir hadis okuyup padişah için dua eder, diğerleri sırasıyla mevlidin vilâdet, râdâ ve hicret bahirlerini okurlar, sonuncusu da dua ederdi. Daha sonra halk ikram edilen şerbeti içip dağılırdı.[164]

Osmanlı'da Hz. Peygamber'in doğum gününe verilen önem sadece mevlid kutlamalarıyla sınırlı kalmamıştır. Bu günün şerefine ikramlar, ihsanlar yapılır ve yapılan ciddi araştırmaların ardından, durumu uygun olanlar arasından seçilen mahkûmların kalan cezaları affedilir ve serbest bırakılırdı. Hz. Peygamber'e hürmeten icra edilen bu af, Osmanlı padişahlarının Hz. Peygamber sevgisi ve hürmetine bir örnektir.[165]

Hazreti Peygamber'in doğum günü kutlamaları sebebiyle salıverilen bu mahkûmlar, yalnızca İstanbul gibi merkezî bölgelerden seçilmez, bunlar arasında, Balkanlarda mahkûm olan kişiler de yer alırdı.[166]

3.2. Mi'rac Kandili Uygulamaları

Abdullah b. Mes'ûd'dan gelen rivayete göre Mi'rac Gecesi'nde beş vakit namaz farz kılınmış, Hz. Peygamber'e, Allah'a şirk koşmadıkları müddetçe ümmetinin günahlarının bağışlanacağı müjdesi verilmiştir. Bu hadis [167], şefaatle ilgili rivayetlerle birlikte değerlendirilerek mi'rac, Müslümanlar için bayram kabul edilmiştir.[168]

Mi'rac ile ilgili ilk bilgiler, Satuk Buğra Han destanına kadar inmektedir. Destan, Hz. Peygamber'in mi'rac da Satuk Buğra Han'ın ruhuyla karşılaşıp dünyaya dönmesinin ardından, üç asır sonra gelecek ve Müslümanlığı Orta Asya'da yayacak olan bu yiğide dua edişinin tasviriyle başlar ve sahâbîlerin bu zatı görmek istemeleri üzerine Satuk Buğra Han'ın kırk atlısıyla huzurda görünmesinin anlatılmasıyla gelişir. Böylece Resûlullah'ın mi'racı sözlü edebiyatın en eski ürünlerinden birinde görülmüştür.[169]

Kaynaklarda, Mi'rac Kandili'nde mi'râciyye okuma âdetinin XVIII. yüzyılda Nâyi Osman Dede'nin Mi'râciyyesiyle[170] başladığı görüşü hâkimdir. Ancak Türk edebiyatında ilk mi'râciyyenin XII. asırda kaleme alındığı, XV. yüzyılda Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i

---

[164] Ahmet Özel, "*Mevlid*", DİA, s. 477.
[165] Tuğba Yalçın, "*Hz. Peygamber'in Doğumu Vesilesiyle Osmanlı'da Mahkûmların Affi*", s. 80
[166] Yalçın, s. 78,79.
[167] Müslim, Îman, 279.
[168] Bozkurt, "*Kandil*", s. 301.
[169] Uzun, "*Muhammed*", s. 457.
[170] "*Bir Mi'rac Gecesi Şeyh Mehmed Nasûhî Efendi, Üsküdar Doğancılar'daki tekkesinde Nâyi Osman Dede'den mevlid gibi okunmak üzere bir mi'râciyye yazıp bestelemesini istemiş, bunun üzerine Osman Dede kaleme aldığı eserini farklı makamlarında yedi bölüm halinde besteleyip ilk defa burada okumuştur. Mevlidde olduğu gibi bahir aralarındaki güfteleri Mevlana ve Mehmed Nasûhî'ye ait olan tevşihleri de Osman Dede bestelemiştir.*"(Uzun, "*Mi'râciyye*", s. 137.)

ve yazılışından itibaren mevlid gibi okunan Yazıcızade Mehmed'in *Muhammediyye*'sindeki mi'rac faslının da mi'rac kandillerinde okunma ihtimali düşünüldüğünde, çok daha erken bir tarihte başladığı söylenebilir. Bu durumda, mi'râcnâmeler, XV. yüzyıldan itibaren daha fazla rağbet bulmuş, dini-tasavvufi manzum eserlerin içinde mi'rac hadisesine bir bölüm ayrılması da yine XV. yüzyılda yaygınlık kazanmıştır. [171]

Buna göre, Osmanlı toplumunda Hz. Peygamber'in mi'raca çıktığı kabul edilen Recep ayının 27. gecesine özel olarak mi'râciyye okuma geleneği vardır. Bu geleneğe göre, mi'rachan ve zâkir efendilerin icra ettiği mi'râciyye okunurken, süt ve şerbet ikram edilmekte ayrıca buhur yakılmaktaydı. [172] Mi'rac Kandili'nde veya ertesi gün cami, mevlevihane ve tekkelerden başka diğer bazı yerlerde de icra edilen mi'râciyye, her biri ayrı makamda bestelenmiş "Bahir" adı verilen altı bölümden oluşurdu. Bahirler arasında eseri süsleyen, güfteleri Arapça olan Nasûhî Efendi'ye ait "tevşihler" bulunurdu. [173] Namazın ardından bir hafızın isra sûresinin baş kısmını okuması ile başlayan mi'râciyye faslı, Fatiha'dan sonra iki mi'rachanın birbirine bitişik iki kürsüye çıkarak müştereken icrasıyla devam ederdi. Bu sırada kürsülerin altında oturan zâkirler her mısranın sonunda "*sallû aleyhi*" ibaresini makamına göre topluca söyler, Altıncı bahrin her mısraının sonunda ise "*mine's-salât*" ibaresi terennüm edilerek, münacat kısmında da "*ikbel ya mücîb*"[174] terennümü tekrarlanırdı. Ayrıca her bahirden önce o bahre mahsus tevşihler zâkirlerce okunurdu. Münacât kısmı icra edilirken dinleyicilere gül suyu serpilir, mi'racda Hz. Peygamber'e sunulan içecekleri temsilen şerbet ve süt ikram edilir ve mevlid törenlerinde olduğu gibi şeker dağıtılırdı. Mi'râciyye tamamlanınca genellikle Necm süresinin mi'raca dair kısmından veya Bakara süresinden bir aşr-ı şerif okunur ve mi'rac duası ile tören sonlanırdı.[175]

Aşçı İbrahim Dede'nin hatıralarında yer alan 1867 yılında Erzincan'da mi'rac kutlamalarıyla ilgili bilgiler, bu geleneğin Anadolu'ya da yayıldığını göstermektedir. Bu amaçla, mi'râciyye okunması için hususi vakıflar kurulduğu ve vakfiyelerde zikredildiği bildirilmektedir.[176]

3.3. Berat ve Regāib Gecelerinde Yapılan Uygulamalar

Şâban ayının on beşinci gecesinde müslümanların Allah'ın affı ve bağışlaması ile günahlarından arınacağı düşüncesiyle bu geceye Berat gecesi denmiştir. Berat gecesi müslümanlar tarafından kutsal sayılmış, bu gecenin ibadetle ihyasına özen gösterilmiştir. Bunda Nesâî, Tirmizî ve İbn Mâce'de geçen, senet yönünden zayıf olduğu belirtilen hadislerin etkisi büyüktür. Bir kısım âlimlerin, hicretin ikinci yılında, kıblenin Kudüs'teki

[171] Uzun, "*Mi'râciyye*", s. 137.
[172] Hızlı, "*Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı'da Hz. Peygamber Sevgisi*", s. 525.
[173] Halide Aslan, "*Osmanlı İmparatorluğu'nda Mübarek Gün ve Gecelerden Kandiller*", İSTEM Dergisi, 2009, Yıl:7, S. 13, s. 218.
[174] "Dualarımızı kabul et ey dualara icabet eden".
[175] Uzun, "*Mi'râciyye*", s. 138.
[176] Uzun, "*Mi'râciyye*", s. 138.

Mescid-i Aksâ'dan Mekke'deki Kâbe-i Muazzama'ya çevrilmesinin, Berat gecesine tekabül ettiğini kabul etmeleri de geceye ayrı bir önem kazandırmıştır.[177]

Buradan hareketle, IX. yüzyılda yaşayan Fakihî'nin Mekke'de Berat Gecesi'nin kutlanmasıyla ilgili verdiği bilgiye göre, Mekke halkı Mescid-i Haram'da namaz kılmak, Kâbe'yi tavaf etmek ve Kur'ân-ı Kerîm okumak suretiyle geceyi ihya ederdi.[178] Xl. yüzyılın ortalarında Mekke'yi ziyaret eden İbn Cübeyr'in verdiği bilgilerde ise, Bu dönemde, Şam'daki Emevîyye Camii'nde Berat Gecesi'nde kandiller yakıldığı, bunu bid'at olarak değerlendiren birtakım fetvalara rağmen bu âdetin bir süre devam ettiği belirtilir. Selçuklu Veziri Fahr-ül Mülk'ün, Berat Gecesi'nde halka tatlı dağıtma geleneğini ilk başlatan kişi olduğu kaydedilmiştir.[179] Anlaşıldığı üzere Osmanlı Öncesi Arap ve Türk toplumlarında bu gecenin önemine binaen her dönemde farklılıklar arz etmekle birlikte ihya edildiğini görmekteyiz.

Osmanlı'da da Berat Gecesi'nde, bu geceyi ihya etme adına bazı etkinlikler yapılmakla birlikte mevlid gibi bir merasim geleneğinden sözedemeyiz. Genellikle toplumunun bu geceyi ihya adına, evlerde, camii ve mescitlerde ibadetle geçirdiği bilinmektedir. Sarayda ise, özellikle Osmanlının son dönemlerinde kandil gecelerinde kandil tebriklerinin alındığı salonlar hazırlanırdı. Berat Gecesi'nde bu salonlarda kadınlar için de kafesler hazırlanır ve davetli kadınlar ile birlikte kadın efendiler ve sultanlar yerlerini alırlardı. mevlid-i şerif okunur, dualar edilirdi. Daha sonra padişah kalkar, oradan hareme geçer ve harem kadınlarının tebriklerini kabul ederdi. Ayrıca Berât Kandili'nde Mahfil-i Şerif[180], kızlar ağası[181] ve harem ağalarının tekbir sesleri arasında haremin bahçesine getirilip bırakılırdı. Mahfil-i Şerifi bütün harem halkı ziyaret ederdi. Ertesi günü surre alayı tertiplenirdi."[182]

Regāib Gecesi'ne gelince; Bu gecenin ve içinde bulunduğu recep ayının faziletine dair nakledilen rivayetler zayıf veya mevzu olmakla beraber[183], zamanla Müslümanlar, üç ayların ilk cuma gecesine rağbet gösterip ihya etmeye başlamışlardır. Bu gecenin Regāib diye adlandırılmasında, Hz. Peygamber'e izafe edilen, fakat hadis âlimlerince mevzû olarak değerlendirilen rivayetinde etkisi olmuştur.[184] Regāib Gecesi'nin kandil gecesi

---

[177] Ayrıntılı bilgi için bknz; Halit Ünal, "*Berat Gecesi*", DİA, c. V, 1992, s. 475.
[178] Halit Ünal, s. 475.
[179] Bozkurt, "*Kandil*", s. 301.
[180] Peygamber Efendimiz sefere çıktıklarında levâzım taşıyan deveye mahmil-i şerîf denirdi. Buna istinaden, Hz. Ömer'in aleminin de üzerinde bulunduğu bir mahmil devesi hazırlanıp Ka'be örtüsü ile bazı hediyeler yüklenerek hacı kafilelerinin önünde gönderilmeye başlanmıştır. Bu uygulama ilk olarak Emevîler zamanında görülmektedir. Ayrıntılı bilgi için bknz.; Muhammed el-Emîn el-Mekkî, "*Osmanlı Pâdişâhlarının Haremeyn Hizmetleri",* Çamlıca yay, İstanbul, 2008, s. 99. Ayrıca surrenin konulduğu, develere yüklenen bir çeşit vasıta olan "*mahmil*"in ilk defa Abbâsîler devrinde kullanıldığı da belirtilir. (Buzpınar, "Surre", s. 567.)
[181] Bknz; Akgündüz, s. 126-130.
[182] Akgündüz, s. 186.
[183] Bknz; Mustafa Karabacak "*Receb Ayının Faziletine Dair Rivayetlerin Değeri*", SÜİFD., S. 32, 2011, s. 263-270.
[184] Bozkurt, "*Kandil*", s. 301.

olarak kutlanmasının 480/1087-1088 tarihinde ilk olarak Bağdat'ta başladığı ifade edilmektedir.

Recep ayının ilk cuma gecesinin Hz. Muhammed'in ana rahmine düştüğü gece olduğuna inanıldığı için Regāib Kandili olarak kutlanmış, bu gecede okunmak için regāibiyye olarak anılan kaside ve mesneviler yazılmıştır. Bu şiirler Hz. Peygamber, Annesi Âmine ve babası Abdullah'la ilgiliyse de, daha çok Resûlullah'ın faziletleri, yetim ve öksüz oluşu gibi konular ele alınmıştır. Türk Edebiyatında az rastlanan bu türün ilk örneği, Salahi Efendi'de denilen, XVIII. asır mutasavvıflarından Abdullah Salâhaddin-i Uşşâkî (ö.1197/1782)'nin kaleme aldığı, Matlau'l-fecr adıyla da anılan 213 beyitlik "Risale-i Regāibiyye" dir.[185]

Vakfiyelerden de anlaşıldığı üzere, Regāib Gecesi'nde de diğer mübarek gün ve gecelerde olduğu gibi mevlid okunmuştur. Bu gecede, Regāibiyye okuma âdeti ise daha sonraları başlamış, ancak mevlid, na't ve mi'râciyye kadar yaygınlaşmamıştır. Berat Gecesi gibi, bu geceye özel uygulama veya törenden de bahsedilmemektedir. Bu durum, Mevlid ve Kadir gecelerinde icra edilen tören ve kutlamalar kadar yaygın olmadığını düşündürmektedir.[186]

II. Selim'in mübarek gecelerde, camilerin kandillerle süslenip aydınlatılmasını istemesi, III. Murad'ın 996 yılı Rebîülevvel'inde (Şubat 1588) bir tezkire-i hümayunla Mevlid Kandili'nde olduğu gibi Regāib ve Berat gecelerinde minarelerin kandillerle donatılmasını emretmesinden[187], bu dönemde camii ve mescitlerde halkın toplu olarak geceyi ihya ettiği anlaşılmaktadır.

Görüldüğü üzere Osmanlı, Hz Peygamber sevgisini derinden yaşamış bir devlettir. İdarecisinden tebasına kadar toplumun her alanında ve her makamda Hz Peygamber sevsinin etkisi hissedilmektedir. Osmanlı'da yardımlaşma ve dayanışma ruhunun, din dil ırk ayrımının ötesine geçmesi, Devletin farklı dine mensup her milleti bir arada birlik ve beraberlik içerisinde adaletle yönetmesi, toplumun ve devletin dini hassasiyetin, dolayısıyla gönüllere yerleşen Hz Peygamber sevgisinin ve hassasiyetinin birer tecellisidir.

[185] Uzun, "*Muhammed*", s. 458,459.
[186] Halide Aslan, s. 220.
[187] Nebi Bozkurt, "*Mahya*", DİA, c. XXVII, 2003, s. 397.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OSMANLI DÖNEMİ SİYER KAYNAKLARI

A. Osmanlı Dönemi Siyer Kitapları

Çalışmamızın son bölümü, Tanzimat'a kadar Osmanlı Dönemi'nde yapılmış siyerle ilgili eserleri ihtiva etmektedir. Dolayısıyla muhteva bakımından siyerle birebir ilgili olan Şemail-i Şerif, Hilye-i Şerif, Mevlid ve Na't, Delâil ve Hasâis, Mi'râciyye, Mucizât, Gazavâtnâme, Esmâ-i Nebî, Hicret, Kısas-ı Enbiyâ, Şefâatnâme, Şecere-i Nebî türü eserler listede yer almaktadır.

Türklerde siyere dair bilinen en eski tercüme eser XIV. Yüzyılın ikinci yarısında yazılan Erzurumlu Kadı Mustafa Darîr'in "Siretü'n-Nebî" adlı eseridir. Bilinen ilk telif eser ise XVII. Yüzyılın ilk çeyreğinde yazılan Alaşehirli Kadı Veysî'nin "Siyer-i Nebî"sidir. Osmanlı siyer yazıcılığına bu iki eserin katkısı büyüktür. Osmanlı Dönemi'nde Darîr'in eserinin birçok tercümesi yapıldığı gibi Siyer'i Veysî üzerine de çok sayıda zeyl yazılmıştır. Osmanlı'da siyere dair eserler içinde bilhassa geleneğin etkisiyle tercüme telifler ve zeyiller önemli yer tutar. Biz bu çalışmamızda tercümeler ve zeyllerin tamamını almaktan ziyade birkaçını listemize dâhil ettik.

Aşağıda yer alan kitap listemizi oluşururken şu hususları dikkate aldık; İlk olarak ulaştığımız Türkçe eserlerin tamamı listemize dâhil edildi. Bunun yanısıra Osmanlı Siyer Kültürüne katkı sağladığı düşüncesinden yola çıkılarak; Türkiye Kütüphanelerinde mevcut olması şartıyla İslâm tarihinin ilk dönemlerinden itberen Arapça ve Farsça kaleme alınmış farklı kaynaklar, içerik olarak kısa da olsa Hz Peygamberin hayatına yer verdiği için listemize dâhil edildi. Kısaca Dönemin siyer kültürünün oluşmasında katkısı olduğu düşünülen kaynaklar da verilmeye çalışıldı.

Kaynak eserlerin künye bilgilerine ulaşma noktasında Kütüphane kataloglarından "Siyer", "Sîret", "Muhammed", "Peygamber", "Nebi", "Şemâil", "Delâil", "Nübüvvet", "Mucizât" kelimeleri tek tek tarandı. Katalog taraması sonunda kütüphane kayıtlarından yola çıkarak belirlediğimiz listedeki eserler, eser ismine göre sıralanmış olup, bu eserler çalışma alanımız itibariyle içerik tahliline tabi tutulmamıştır.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Karamani Ebi el-Abbas Ahmet b.Yusuf el-Dimeşk	Ahbar el-Düvel ve Asar el-Üvel	YY00000246/1	Arapça	Arap-Nesih	H.1062	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	(Hattat:Ali Çelebi b.Sefer Çelebi)	Meşin, şemseli, miklepli, şirazeli
İbn el-Hanbali Razıya ed-din Muhammed b.İbrahim b.Yusuf b.Abd er-Rahman el-Halebi (960)	Ahbar el-Müstafid b.Ahbar Halid b.Valid	YY00000626/6	Arapça	Arap-Nesih	H.964	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	(Hattat:İbn Molla Ahmed b.Muhammed b.Ali b.Ahmed)	Tam mein, şemseli, miklepli, şirazeli Eserin altıncı bölümü siyer ile ilgilidir.
	Ahlâk ve âdât-ı Resûl-i Ekrem Sallallahu Aleyhi Vesellem	34 Ae Şeriyye 714	Türkçe	Arap-Talik		İstanbul Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Koleksiyonu	İslâm		Siyer. Sırtı bez, kenarları meşin, yüzü ebru kağıt kaplıdır.
	Ahlaku'n-Nebi	BY0003546/13	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Ebû İshak Ahmed b. Muhammed en-Nisâburi es-Sâlebi	Arâisü'l-Mecâlis fi Kısası'l-Enbiyâ	BY0000006806	Arapça		879/1474	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Abbas Fevzi İstanbuli	Asaru'l-Fevziye	BY00006407/2	Arapça	Arap-Nesih	1321	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Hüsrev Şevki	
	Ashab-ı Guzin	BY00003167/1	Türkçe	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Asmâ 'Eş- Şahâbat Va't Tâbi'in "Min 'İlm er-ricâl"	YY0000005073	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Sırtı meşin bez kaplı . Şirazeli
Kırmâni, Ya'kub b. İdris	Aşrâk et- Tavârih	YY00004696/1	Arapça		1118 H.	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam bez kaplı. Miklepli
Nasr ed-din b.Şems ed-din ed Dimeşki	Avdetü'z-zadi fi mevlidi'l-hadi	BY0006894/10	Arapça			Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Gazali, Abu Hâmi el-Muhammad b. Muhammad	Bahicat ed- Saniya Fi Şarh Da'vat el-Calcalutiya	YY00008472/3	Arapça			Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Sırtı meşin Kağıt Kaplı. Eserin üçüncü bölümü siyerle alakalıdır.
Abd el-Vehhab eş-Şarani	Bahr el-Mavrûd Fi'l-Mevasili Ve'l-Uhud	YY0000007093	Arapça	Arap-Nesih	H.1024	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	Ali b.Müslim el-Maliki	Tam meşin kaplı, miklepli, şemseli, şirazeli
Hayrî	Bedr-i münîr	10 Hk 273	Türkçe	Arap		Balıkesir İl Halk Kütüphanesi	Balıkesir İl Halk Kütüphanesi	İslâm		Kitap, III. Mustafa'ya (1717-1774) sunulmuştur. Eser bedir savaşının edebi dille anlatıldığı mesnevi türündendir.
Mazlumîzade Mustafâ	Bedrîye yahut manzûme-i gazve-i bedr	34 Atf 1745	Türkçe	Arap-Talik		Atıf Efendi Yazma Eser Kütüphanesi	Atıf Efendi Koleksiyonu			Cetveller yaldızlı, başlık tezhipli, kahverengi meşin cilt. Eser, Bedir gazasını anlatır.
	Bedu'd-dünyâ ve kısasu'l-enbiyâ	45 Ak Ze 228/1	Arapça	Arap-Nesih		Manisa İl Halk Kütüphanesi	Manisa Akhisar Zeynelzade Koleksiyon	İslâm		Mıklebli, kahverengi cilt. Söz başları kırmızı, yapraklar lekeli. Kitabın çeşitli yerlerinde 1212(1797) tarihil zeynel b.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
										Hacı Ali'ye ait vakıf mührü vardır. İslam dini tarihi ve Siyer, Peygamberler tarihi
Ebu el-İmdad İbrahim el-Lakâni el-Mâliki	Behcet el-Mahafil bi't-Tarfi bi-Ruvât eş-Şemail	YY0000007244	Arapça	Arap-Nesih	H.1073	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	Ali b.Abd-Allah el-Ezhari	Sırtları meşin, kağıt kaplı, miklepli, şirazeli
Ebu Zekeriya İmadüddin Yahya b. Ebu Bekr el-Amiri, 1488	Behcetü'l-Mahafil fi's-Siyer ve'l-Mu'cizet ve'ş-Şemail	2982	Arapça			Topkapı Kütüphanesi	Ahmed III Kitaplığı	Siyer-i Nebevi		[y.y.] : Yazma, 1593. 198 vr.
Refi'i Ahmet Çelebi	Beşaretnâme	BY0000008479	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Beyan-ı Vefatı Resul	BY00001027/3	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Bustân el- Kuds ve Nafahât el- Uns	YY0000008469	Türkçe		1181 H.	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	Mahmud Busnavi	Sırtı meşin Kağıt kaplı.
İbn Hicce, Ebu Bekir Takiyyüddin Ali b. Abdullah el-Hamevi, Ebu Bekir, 837/1433	Bülugu'l-Meram Şerhu Sireti İbn Hişam.	003060 297.92	Arapça			Nurosmaniye		Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 1 c. (243 vr.) farklı nüsha kaydı mevcuttur
Cafer b. Hasan el-Berzencî(öl. 1177/1764)	Calibetü'l- Kürab bi-eshabı Seyyidi'l-Acem ve'l- Arab	BY00008799/4	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Muhammed Şükrü Tarsusî	
İbn Nasiruddin, Şemsüddin Muhammed b. Abdullah ed-Dimaşki, 842/1438	Camiu'l-Asar fi Mevlidi'n-Nebiyyi'l-Muhtar.	000256 297.92	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Bağdatlı Vehbi	Siyer-i Nebevi	Yusuf en-Nakkaş	[y.y.] : Yazma, [t.y.] 343 vr
Mehmed Tahir Efendi, es-Sıddıki es-Suhraverdi	Camiü's-Siyer.	003703 297.92	Türkçe			Beyazıd Devlet Kütüphanesi	Veliyüddin Efendi	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 372 vr. Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları koleksiyonunda bulunan nüshanın İçinde Osmanlı üslubu 9 minyatür vardır. Farklı Kütüphanelerde nüsha kaydı mevcuttur.
Nur ed-din ali b. Sultan Muhammed el-Kari	Cemu'l-Vesai'l-fi Şerhi'ş-Şemail	BY0000003996	Arapça	Arap-Nesih	H.1159	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Sertubi ismail b. Pir Mehmed Edirnevi	
	Ceng-nâme-i Hz. Alî	BY00010428/7	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Muhy ed-din Abd el-Kâdir b. Abü'l- Vafâ Muhammad el- Karşi el- Muşri.	Cevâhir el- Muzi'at Fi Tabakât el-Hanafiyat	YY0000005286	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam meşin, Miklepli, şemseli Yaldızlı ve şirazeli.
el-Bikai, Burhaneddin İbrahim b. Ömer er-	Cevahirü'l-Bihar fi Nazmi Sireti'l-Muhtar	000586 297.92	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Reisülküttab	Siyer	İbrahim b. Ahmed	[y.y.] : Yazma, [t.y.] 198 vr.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Rubat ed-Dimaşki, Ebü'l-Hasan, 885 H.										
Kadizade el-İstanbuli Ahmed b. Muhammed Amin	Cevheretü'l-Behiyye Sarau'l-Vasiyeti'l-Muhammediye	000676 000	Türkçe			Ragıp Paşa Kütüphanesi				İstanbul : Matbaa-i Amire, 1289. Mill kütüphanede nüshaları kayıtlıdır.
Niyazi Mısri Muhammed	Çıharyar Güzin	BY00001779/4	Türkçe			Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Muhammed b. Abdullah el-Ferahi el-Hiravi Molla Miskin	Dela'il Nübüvvet Muhammedi ve şemail Fütüvvet Ahmedi	002352 297.92	Türkçe			Beyazıd Devlet Kütüphanesi	Veliyüddin Efendi	İslam Tarihi	Yusuf b. Abdullah	[y.y.] : Yazma, 1088. 474 vr.
Muhammed'ül Mehdi b. Ahmed	Delail-İ Hayrat Şerhi.	002792 000	Türkçe			Sinop Halk Kütüphanesi				[y.y., t.y.] 600 s. Halil Hamit kütüphanesi ve İstanbulda farklı kütüphanelerde birden çok nüshası kayıtlıdır.
Selamî	Delâ'il-i huda.	KHK3677/10 297.33	Türkçe	Arap-Nesih		Kastomonu Yazma Eser Kütüphanesi				[y.y.] : Yazma, [t.y.], Satır başları kırmızı mürekkeple yazılmış. Kahverengi sırtı harap meşin cild.
	Delail-i Nübüvvet-i Muhammedi	001141 000	Türkçe			Topkapı	Emanet Hazinesi	Siyer	Katib Musalli	[y.y.] : Yazma, 1687. 385 vr.
Altıparmak Mehmed b.Mehmed Üskübi(öl. 1033/1623)	Delaili Nübüvveti Muhammedi ve Şemaili Fütüvveti Ahmedi	BY0000003715	Türkçe	Arap-Nesih	H. 1064	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Davud b. İbrahim Paşa	Molla Miskin 'nin "Meâricü'n-Nübüvve fi Medârici'l-Fütüvve" adlı Farsça eserinin çevirisidir. Eserin Ankara ve İstanbul Kütüphanelerinde birden çok nüshası kayıtlıdır.
(Koca Nişancı Celal Zade Mustafa Çelebi) Kocamustafapaşa b. Celal Tosyalı, H. 975	Delail-i Nübüvvet-i Muhammedi ve Şemail-i Fütüvvet-i Ahmedi	026878 297.01	Türkçe			Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi	Raşid Efendi			[y.y.] : Yazma, 964. 378 vr. Süleymaniye Kütüphanesinde birden çok nüsha kaydı mrvcuttur.
	Delail-i Nübüvvet-i Muhammedi.	000255 000	Türkçe			Topkapı	Bağdat Köşkü	Siyer	Osman b. Mustafa	[y.y.] : Yazma, 1763. 424 vr.
	Delail-i Nübüvvet-i Muhammedi.	000986 000	Türkçe			Topkapı Kütüphanesi	Koğuşlar Kit.	Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 193 vr. Aynı kütüphanede çok sayıda nüsha kayıtlıdır.
Taceddin Ebu Abdullah Muhyi b. Süleyman	Delailü'l-Ahbar ve Şevarikü'l-Envar	001041 297.92	Arapça			Adana İl Halk Kütüphanesi		İslam Tarihi		y.y.] : Yazma, [t.y.] 41b-105a vr. Salavat-ı şerife.
Muhammed İbn Yusuf el-Fasi	Delailü'l-Hayrat.	002100 000	Arapça			Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi	Diyarbakır Umumi Kitaplığı			[y.y.] : Yazma, 1278.
el-Beyhakî, Ebu Bekir Ahmed b. Hüseyin b. Ali, 384-458 H.	Delâ'ilü'n-nübüvve	34 Fe 1443		Arap	861 ()	İstanbul Millet Kütüphanesi	Feyzullah Efendi Koleksiyonu	İslâm	İbrahim b. Sadaka	Siyer ve menakib. Sırtı meşin, ebru kağıt kaplı, miklepli. İstanbul Millet kütüphanesinde çok sayıda nüsha kayıtlıdır.
	Delailü'ş-Şerif.	000008 40	Arapça			Maraş İl Halk Kütüphanesi	Hafız Ali Efendi (AY)	Salavat		[y.y., t.y.] 80 s. ; Küçük boy.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
İmamzade Mehmed	Der Tahrir-i Siyer-i Server.	002837 297.9	Farsça			Atıf Efendi	Atıf Efendi	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 1-41 vr.
	Destan-ı İsmail Aleyhi's-Selam	BY00000859/2	Türkçe	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Dumyâtiya Bi Şarhihâ	YY00008472/4	Arapça			Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Sırtı meşin Kağıt Kaplı.
	Dureru'l-Mecâlis	BY0000010253	Farsça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Nur ed-din Ali b.Sultan Muhammed el-Kâri	Durretü'l-Muziyye Fi'z-Ziyareti'l-Mustafaviyye	BY00006969/1	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Zeyneddin Abdurrahim b. El-Hüseyin el-Iraki	Dürerü's-Sanniye fi Nazmi's-Sireti'n-Nebeviye	BY00002693/2	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Nur ed-din Ali b.Sultan Muhammed el-Kari.	Dürrati'l-Muzi'e fi'z-Ziyareti'l-Mustafaviye	BY00000085/3	Arapça	Arap-Nesih	H.1121 M.1709	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Mustafa Efendi	
	Dürretü'l-Muziye	BY0000000958	Farsça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Veysi Üveys b. Mehmet Alaşehiri(969-1037/1561-1627)	Dürretü'l-tac fi Siyreti Sahibi'l-Mirac	BY0000004334	Türkçe	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Türkiye kütüphaneleri başta olmak üzere Kahire, Almanya ve Amerika'da çok sayıda nüshası kayıtlıdır.
el-Alai, Salahuddin Halil b. Keykeldi ed-Dimaşki eş-Şafii, Ebu Said, 761/1359	Dürretü's-Seniyye fi Mevlidi Hayri'l-Beriyye	000058 297.92	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Ayasofya	Siyer-i Nebevi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 14 vr. Aynı kütüphanede başka nüsha kaydı mevcuttur.
İbni Kemal Paşa	Ebeveyi'n-Nebi hakkında Bir Risale	BY00000790/4	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Edavatüâ's-sual min deavatiâ'r-Rasul	34 Nk 634	Arapça	Arap		Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi	Nuruosmaniye Koleksiyonu	İslâm		Siyer
Nûr ed-dîn Alî b. Sultân Muhammed el-Kârî (öl. 1014/1605)	ed-Durretül-Mudîe fî Ziyaretil-Mustafâviye	BY0009444/38	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Iraki Zeynüddin Abdürrahim b. Hüseyn, 826	ed-Dürerü's-Seniyye fi Nazmi's-Sireti'n-Nebeviyye	000223 000	Arapça			Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi	Raşid Efendi			[y.y.] : Yazma, [t.y.] 1b-36a vr.
İbnü'l-Mibred, Cemalüddin Yusuf b. Hasan b. Ahmed es-Salihi, 909/1503	ed-Dürretü'l-Mudıyye ve'l-Arusetü'l-Mardıyye fi's-Sireti'n-Ne.	000944 297.92	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Hamidiye	Siyer-i Nebevi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 10 vr
el-Abiri	Efdaliyyet-i Nebiyyina	004489 894.35	Türkçe			Süleymaniye Kütüphanesi	Hacı Mahmud Efendi	Edebiyat		y.y.] : Yazma, [t.y.] 1 c. (11 vr.)

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
	Muhammed (s. a. s.) ala Sairi'l-Enbiya									
İshâk Hocası Ahmed b. Hayreddin Ahmed Güzelhisârî (ö. 1120/1708)	Ekvemu'l-vesâ'il fi tercemeti'ş-şemâ'il	45 Ak Ze 5649	Türkçe	Arap-Nesih		Manisa İl Halk Kütüphanesi	Manisa Akhisar Zeynelzade Koleksiyon	İslâm	İbrahim b. Abdullah b. İbrahim	Telif tarihi: 1167 (1753). Mıklebli,yeşil cilt bezi kaplı bir cildi vardır. İlk iki sayfanın cetvelleri yaldızlı diğerleri ise kırmızıdır. Söz başları ve keşideleri kırmızıdır ve yaprakları lekelidir. 1b-1a'da fihrist vardır.
el-Feyyumi, Ahmed b. Muhammed b. Ali el-Hamevi eş-Şafii, Ebü'l-Abbas	el-Ahbaru'l-Mardıyye fi Sireti Hayri'l-Beriyye	000710 297.9	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Reisülküttab	Siyer		[y.y.] : Yazma, 1110. 1-72 vr.
	el-Ahbarü'l-Merviye min Siret Hayri'l-Bariye	000069 297.92	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Mahmud Paşa	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 156 vr.
Muhammed b. Necmeddin es-Sâlihî (956-1012/1549-1603)	el-Ayâtü'l-beyyinât fi kıssati'l-İsrâ bi-Seyyidi ehli'l-arz ve's-semâvât	10 Hk 981/01	Arapça	Arap		Balıkesir İl Halk Kütüphanesi	Balıkesir İl Halk Kütüphanesi	İslâm		Müellif bazı kaynaklarda "Muhammed b. Muhammed el-Hilâlî" şeklinde geçmektedir. Din İslam Dini İslam dini tarihi ve Siyer Siyer-i Nebevî
el-Mehdi li-Dinillah, Ahmed b. Yahya b. el-Murtaza el-Yemeni, 840/1436	el-Cevahir ve'd-Dürer min Sireti Seyyidi'l-Beşer	003308 297.9	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Ayasofya	Siyer-i Nebevi	Muhammed b. Şerefüddin	[y.y.] : Yazma, 991. 1-119 vr.
Muhsini, Ahmed b. Yilbeg	el-Cevherü's-Semin fi Nuhabi Sireti'l-Emin	004314 297.92	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Fatih	İslam Tarihi	Mamlucanim b. Kansu	[y.y.] : Yazma, [t.y.] 56 vr.
Yusuf b. İsmail b. Yusuf en-Nebhani	el-Envaru'l-Muhammediyye mine'l-Mevahibi'l-Ledünniyye	000252 297.92	Arapça			Süleymaniye	Abdülgani Ağa	Siyer-i Nebevi		Mısır : [y.y.], 1312/1895. 632 s.
	el-Esmâ'ü'ş-Şerîf	06 Mil Yz A 8578/9	Arapça	Nesih		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Sırtı ve dört kenarı kahverengi meşin, üzeri desenli kağıt kaplı mıklebli mukavva bir cilttir. Duracaklar kırmızıdır.
	el-Evfa fi tercemeti'l-vefa fi fezaili'l-Mustafa	34 Nk 736	Türkçe	Arap		Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi	Nuruosmaniye Koleksiyonu	İslâm		Siyer.
el-Kazeruni, Afifüddin Said b. Muhammed b. Mes'ud 758/1356	el-Fevaihü'n-Nebeviyye fi's-Siyeri'l-Mustafeviyye.	004368 297.9	Türkçe			Süleymaniye Kütüphanesi	Hacı Mahmud Efendi	Siyer-i Nebevi	müst. Molla Mehmed	Mütercim: Karaçelebi Zade Abdülaziz ; Diyarbakır. Yazma, 1046. 490 vr. Aynı kütüphanede ve Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde farklı nüshaları kayıtlıdır.
	Elfiyetü'l-Irâkî fi's-Siyer	Râşid Efendi Eki 223/1	Arapça			Kayseri Raşit Efendi Yazma Eserler Kütüphanesi		İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		
el-Münavi, Zeynüddin Muhammed b.	el-Fütuhatü's-Sübhaniyye fi	001230 297.9	Arapça			Çorum İl Halk Kütüphanesi		İslam Tarihi	Müellif Hattından	[y.y.] : Yazma, 1016. 343 vr.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Abdurrauf b. Tacülarifin, 1031/1621	Şerhi'd-Düreri's-Seniyye fi Siret.									
Hüseyin b.Muhammed b.Hasan Diyarbekrî (ö. 966/ 1558).	el-Hamîs fî ahvâli'n-nefsi'n-nefîs	34 Fe 1441		Arap-Nesih	1081 ()	İstanbul Millet Kütüphanesi	Feyzullah Efendi Kolek	İslâm	Muhammed b. Yahya	Siyer Sayfalar cetvelli. Meşin kaplı, miklepli.
	el-İhyâ'ü'l-ahyâ fi hayâti'l-enbiyâ	10 Hk 387/04	Arapça	Arap		Balıkesir İl Halk Kütüphanesi		İslâm		Telif tarihi: 1171 (1756). Din İslam Dini İslam dini tarihi ve Siyer.
İbn Hacer el-Askalani Şehab ed-din Ahmed b. Ali	el-İsabe fi Temyizi'ş-Sahabe	BY0000003974	Arapça	Arap-Nesih	H.1156	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Mustafa es-Semavi el-Ezhici	
Mogoltay Alaeddin b. Kiliç b. Abdullah, Ebu Abdullah, 761/1359	el-İşara ila Sireti'l-Mustafa ve Asari Men Bade mine'l-Hulefa.	005317 297.9	Arapça			Beyazıd Devlet Kütüphanesi	Beyazıd	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 72+3 vr.
el-Birgivi, Muhyiddin Muhammed b. Pir Ali el-Hanefi, 981/1573	el-İşrak ve's-Siyer	000436 297.9	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Aşir Efendi	İslam Tarihi		y.y.] : Yazma, [t.y.] 113-169 vr
Afif, Muhammed b. Muhammed	el-Kasidetü'l-garra fi na'ti'n-Nebi aleyhisselam	34 Nk 750/10	Arapça	Arap		Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi	Nuruosmaniye Koleksiyonu	İslâm		Siyer
	el-Kavlü'l-muhtasar fi Mevlîdi Seyyid el-Beşer	34 Ae Arabi 4637/9		Arap-Nesih	1234 ()	İstanbul Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Koleksiyonu	İslâm	Seyyid Ahmed b. Ebu Bekir	Tamire muhtaç, İslam dini tarihi ve Siyer Serlevha, cetvel, duraklar müzehhep.
Ceyli Abdülkerim b. İbrahim es-Sufi, 820	el-Kemalatü'l-İlahiyye fi's-Sıfati'l-Muhammediyye	001134 000	Arapça			Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi	Raşid Efendi			[y.y.] : Yazma, 803. 189b-271b vr.
İbn Kadi Şuhbe, Ebü'l-Fadl Bedreddin Muhammed b. Takiyyüddin, Ebü'l-Fadl, 874/1469.	el-Kevakibü'd-Dürriyye fi's-Siyeri'n-Nuriyye	001022 297.9	Arapça			Hacı Selim Ağa	Hüdai Efendi	İslam Tarihi	Ömer b. Ebu Tayyib	[y.y.] : Yazma, [t.y.] 101 vr. Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi bir nüsha kaydı mevcuttur.
	el-Lumâ'a min ahvaliâ'n-Nebi	34 Nk 675/2	Arapça	Arap		Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi	Nuruosmaniye Koleksiyonu	İslâm		Siyer.
Seyyadi er-Rifai Ahmed b. Abdurrahim b. Osman	el-Ma'arifü'l-Muhammediye fi'l-Vezaifi'l-Ahmediye	003820 297.8	Arapça			Beyazıd Devlet Kütüphanesi	Veliyüddin Efendi	İslam Ahlakı		Mısır : [y.y.], 1305. 132 s.
	el-Mehâmidu's-seniyye şerhu'ş-şemâ'ili't-Tirmizi	45 Ak Ze 267	Arapça	Arap-Nesih		Manisa İl Halk Kütüphanesi	Manisa Akhisar Zeynelzade Koleksiyon	İslâm		Söz başları kırmızı, yapraklar lekeli, mıklebin alt kısım yırtıktır. Başta ve sonda Çili Zeynel b. Hacı Ali'ye ait vakıf mühürleri vardır.
ed-Dımaşkî, eş-Şeyh Şemseddin Ebu Abdullah Muhammed	el-Meridü's-sâdî fi mevâlidi'l-hâdî	34 Ae Arabi 4637/1		Arap-Nesih	1324 ()	İstanbul Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Koleksiyonu	İslâm	es-Seyid Ahmed b. es-	Tamire muhtaç. İslam dini tarihi ve Siyer.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
b. Nasıruddin, ö. 777-842 H.									Seyyid Ebu Bekir [müst]	
ŞihâbeddînAhmed b. Muhammed el-Kastalânî (851-923/1448-1517)	el-Mevâhibü'l-Leduniyebi'l-Munehi'l-Muhammediye	BY0000009712	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		İstanbul kütüphanelerinde birden fazla nüsha kaydı mevcuttur. (Bakî'nin bu esere yazdığı tercüme listede ayrıca yayıtlıdır.)
Ömer Lütfi b. Muhammed	El-Mevlidü'ş-Şerif	BY0000009830	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Ali el-Kari, Nureddin Ali b. Sultan Muhammed el-Herevi, 1014/1606	el-Mevridü'r-Revi fi'l-Mevlidi'n-Nebevi.	003621 297.92	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Esad Efendi	Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 8-35 vr.
Pir Muhammed Dede b. Mustafa b. Habib el-Bursevi, Ebü'l-Mekarim, 1147/1733	el-Midhatü'l-Kübra fi Medhi Muhammed el-Mustafa	000023 297.4	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Aşir Efendi	Siyer-i Nebevi		[y.y.] : Yazma, 1098. 120 vr. Ebü'l-Mevahib olarakta adlandırılan yazarın adı geçen eserinin Süleymaniye kütüphanesinde birden fazla nüshası kayıtlıdır.
İbnü'l-Mağribi, Ebü'l-Kasim el-Vezir, Ebü'l-Kasım, 850/1446	el-Muntazam fi Sireti Resulillah (s. A. V.).	003263 297.9	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Ayasofya	Siyer-i Nebevi	Ebu Bekr b. Ahmed el-Halebi.	[y.y.] : Yazma, [t.y.] 287 vr.
Lalî Ahmed Çelebî b. Mustafâ Sârûhânî (öl.971/1563)	el-Musarrah Şerhi'l -Emsile	BY0000008849	Türkçe	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Halil b. Hasan	
Celâl ed-dîn Abd er-Rahmân b. Ebî Bekr es-Suyûtî (849-911/1445-1505)	el-Ucâletü'z-Zernebiye fî's-Sülaleti'z-Zeynebîye	BY00009419/9	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Emevi ve 'Abbâsilere 'â'id Tarih	YY0000004698	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Sırtı Miklepli, meşin kağıt, şirazeli
	Enbiyâ Târihi	YY0000004699	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam meşin, şirazeli, Istanbajlı
Hacı Abbas Fevzi İstanbuli	Enisü'l-Vahde Tahmisi'l Bürde	BY00006407/1	Arapça	Arap-Nesih	1325	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Süleyman Hilmi Batumi	
	en-Nefehatü'l-anberiyye fi na`li hayri'l-beriyye tercümesi	34 Nk 3261	Türkçe	Arap		Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi		İslâm		Siyer
Hüseyin el-Vefa	er-Ravzatü'z-zehiyye fi esmai hayri'l-beriyye	34 Nk 4925/5	Arapça	Arap		Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi		İslâm		Siyer

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Abd er-Ra'ûf b. Tâc el-Arifîn el-Munâvî (952-1031/1459-1622)	er-Ravzu'l-bâsim fi şemâili'l-mustafâ Ebi'l-kâsım	10 Hk 1220	Arapça	Arap		Balıkesir İl Halk Kütüphanesi		İslâm		Sonu eksiktir. İslam dini tarihi ve Siyer Siyer-i Nebevî, Şemâil-i şerîfe.
Nûr ed-dîn zâde Muslih ed-dîn Mustafâ b. Ahmed Rûmî (öl. 981/1573)	er-Risâle fi'l-Mi'râc	BY0009457/19	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
İbnü'n-Nefis, Alaüddin Ali b. Ebi'l-Hazm el-Karşi et-Tabib, 687	er-Risaletü'l-Kemaliyye fi's-Sireti'n-Nebeviyye.	000714 297.9	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Reisülküttab	Siyer-i Nebevi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 50 vr.
	Esami-i Ashâb-il-Bedir	BY0000007539	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Habib b. Ali	Esami-i Muhammed hayrü'l-enam	34 Nk 4974/5	Türkçe	Arap		Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi	Nuruosmaniye	İslâm		Siyer. Aynı kütüphanede farklı nüshaları kayıtlıdır.
	Eshab-ı Kiram	BY00001256/6	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Eserin altıncı bölümü siyer ile alakalıdır.
	Esma el-Sahabeti ala Tertibe Huruf el-Hica	BY0001309/12	Arapça			Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Eserin onikinci bölümü siyer ile ilgilidi.
	Esma: Ehlil bedir	BY00008219/1	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Eserin birinci bölümü siyere ayrılmıştır.
İbn Hacer	Esmâ-i Bedr	BY0000008620	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Esmau's-Sahabeti'l-Bedir	BY0000010500	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Bahri Efendi	Esma-ü Ashab Bedr ve Uhul ve Ehl-i Beyt	BY0001054/20	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Eserin yirminci bölümü siyer ile ilgilidir.
	Esma-ü Ashab-il-Bedr ve Şüheda-ü Uhud	BY0001054/21	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Eserin yirmibirinci bölümü siyere ayrılmıştır.
	Esmâ'ü'n-nebî.	KHK2141/02 297.92	Arapça	Hareke li Nesih		Kastomonu Yazma Eser Kütüphanesi				[y.y.] : Yazma, [t.y.] , 17b-18a'da Hz. Muhammed'in Kabri şerifleri çizilidir.
İbn Fâris, Ahmed b. Fâris b. Zekeriya, 329-395 H.	es-Sîretü'l-muhtasara	34 Ae Arabi 2445		Arap-Nesih		İstanbul Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Koleksiyonu	İslâm		Sonunda 6-9 yapraklarda Kur'an-ı Kerim'deki surelerin adları ve ayet sayılarına dair bir cetvel var. Sonu noksan.
	es-Siyer	R. 1352	Türkçe	Nesih		İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi	Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Kahverengi deri ve kağıt cilt
Kara Yakup b.İdris Karamani	Eşrak-ı Tevarih	BY0000000249	Arapça	Arap-Talik	H.1058	Konya Bölge Yazma Eser K.		İslam Tarihi	İsa b.Muhammed	

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
İbn Hacer el-Heysemi Şehab-ed-din Ahmed el-Mekki	Eşrefü'l-Vesai'l-İla Fehmi's-Şemail	BY0000004738	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		İslam Tarihi		
el-Cevvani, Ebu Ali Şerefüddin Muhammed b. Esad b. Ali, Ebu Ali, 588	eş-Şeceretü'l-Muhammediyye	000017 297.92	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Tahir Ağa Tekke	Siyer		İstanbul : Burhaneddin Matbaası, 1331. 23 s. H. Selim Ağa kütüphanesinde ve Atıf Efendi kütüphanesinde birer nüshası kayıtlıdır.
Ebû İsâ Muhammed b.İsâ b.Sehl et-Tirmizî (210-279/825-892)	eş-Şemâilün-Nebevîye vel--Hasâilül-Mustafâviye	BY00008557/1	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		İslam Tarihi	Muhammed b.Ali	Farklı kütüphanelerde birden fazla nüsha kaydı mevcuttur.
Kâdî Ebûl-Fazl İyâz b.Mûsa el-Yahsubî (476-544/1083-1149)	eş-Şifâ bi Tarifi Hukûkil-Mustafâ	BY0000009107	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		İslam Tarihi	Hüseyin b. Musa	Aynı kütüphanede farlı müstensihe ait bir nüshası kayıtlıdır.
el-Cezeri, Şemseddin Muhammed b. Muhammed, Ebü'l-Hayr, 833/1429	et-Ta'rif bi'l-Mevlidi'ş-şerif.	007944 297.9	Apapça			Beyazıd Devlet Kütüphanesi	Beyazıd	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 23-95 vr.
Zahirüddin Ali b. Muhammed el-Mustafa, 694	ez-Zırvetü'l-Ulya fi Sireti'l-Mustafa	000666 297.92	Farsça			Süleymaniye Kütüphanesi	Laleli	Siyer		[y.y.] : Yazma, 818. 402 vr.
Şeyh İsmail Hakki Bursevi	Farahu'r-Ruh Şerh-i Muhammediye	000681 000	Türkçe			Ragıp Paşa Kütüphanesi				Kahire : Bulak Matbaası, [t.y.] 1-3 c. 2, 215 s. Eser, Yazıcıoğlu Mehmed'in Muhammediye'sine bir şerhtir.
Reşid ed-din Muhammed b. Muhammed el-Vatvat	Faslu'l-Hitab min Kelemi Ömer b. el-Hattab	BY00003068/2	Farsça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		İslam Tarihi		Eserin ikinci bölümü siyer ile ilgilidir.
Almanini, Ahmad b. Ali İbn 'Umar	Fath el- Vahbi 'Alâ Târih Abi Nasr el-Utbi	YY0000004695	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		İslam Tarihi		Tam Meşin Miklepli, Istanbajlı, Şirazeli, Kılıflı
	Fazâ'ilü'l-enbiyâ	10 Hk 488	Arapça	Arap		Balıkesir İl Halk Kütüphanesi	Balıkesir İl Halk Kütüphanesi	İslâm		Telif tarihi: 1180 (1765). Din İslam Dini İslam dini tarihi ve Siyer, Peygamberler tarihi
Ahmed b. Alî b. Ömer el-Menini ed-Dimaşkî (öl. 1172/1758)	Fethu'l-Karib Bi-Şerhi Mevahibi'l-Mücib	BY0000009302	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		İslam Tarihi	Abdu'l-Kadîr	
Mehmed b. Ahmed b.Muhammed Tarsusi	Feyzu'l-Vehbi li Şerhi's-Şezeri'z-Zehebi fi Marifeti Haddi's-Sahabi	BY00004974/6	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		İslam Tarihi		Aynı kütüphanede başka bir nüshası da kayıtlıdır. Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım altıncı bölümünde yer almaktadır.
	Fezail-i Mekke-i Mübarek	BY00006406/2	Farsça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		İslam Tarihi		Siyer ile ilgili kısım ikinci bölümünde yer almaktadır.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Şeyh Hasan Basri	Fezail-i Mekke-i Müşerrife	BY00006406/4	Farsça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		İslam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım dördüncü bölümünde yer almaktadır.
Nuru'l-Arab-i Mehmed Nureddin	Fezailü Ali b.Ebi Talib Keremallahu Vechehu	BY00001788/9	Türkçe			Konya Bölge Yazma Eser K.		İslam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım dokuzuncu bölümünde yer almaktadır.
Nur ed-din Abd er -Rahman b.Ahmed el-Cami.	Fütuhu'l -Harameyn	BY00006406/1	Farsça	Arap-Talik	1244	Konya Bölge Yazma Eser K.		İslam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım birinci bölümünde yer almaktadır.
Mehmed b.Mehmed Altı Parmak el-Üskübi	Fütüvvet-i Ahmedi	BY0000000131	Türkçe	Arap-Nesih	H.1265 M.1849	Konya Bölge Yazma Eser K.		İslam Tarihi		
İbnü'l-Vezir, Abdülbasit b. Halil, 920/1514	Gayetü's-Süul fi Sireti'r-Resul	001187 297.92	Arapça			Hacı Selim Ağa Kütüphanesi	Hüdai Efendi	Siyer		İstanbul : Matbaa-i Şirket-i Tab'iye, 1328. 1328 s. Eserin Süleymaniye Kütüphanesinde birden fazla nüsha kaydı mevcuttur.
	Gazâvât-ı Halid b. Velid	BY00010428/2	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		İslam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım ikinci bölümünde yer almaktadır.
	Gazavât-ı Hayber	BY00010428/5	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		İslam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım beşinci bölümünde yer almaktadır.
	Gazâvât-ı Hz. 'Alî	BY00010428/4	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		İslam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım dördüncü bölümünde yer almaktadır.
	Gazavat-ı Muhammed Hanefi	BY00010428/1	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		İslam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım birinci bölümünde yer almaktadır.
Mehmed b.Süleyman Fuzuli el-Bağdadi.	Hadikatü's-Süeda	BY0000000118	Türkçe		H.954 M.1547	Konya Bölge Yazma Eser K.		İslam Tarihi		
	Hadis-i Şerif	YY00009939/1	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		İslam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım birinci bölümünde yer almaktadır.
	Hamza-nâme	BY0000010427	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		İslam Tarihi	Müst.: Rehavi Ahmed b. Muhammed	
Celal ed-din Abdurrahman b.Ebi Bekr es-Suyuti.	Hasaisu'n-Nebeviye	BY0000001128	Arapça	Arap-Nesih	H.990	Konya Bölge Yazma Eser K.		İslam Tarihi		
	Hâşiye alâ's-Siyer	07 Tekeli 873/2	Arapça	Nesih		İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi				Sırtı lacivert kâğıtla onarılmış, şirazesi dağınıktır. İbrahim Paşa'ya ithaf edilmiştir. Merginanî'-nin Hidaye'sinden siyer bölümüne haşiye olup, Hacı Osman zade Mehmed Ağa'nın vakfıdır.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
el-Bacuri, İbrahim b. Muhammed b. Ahmed el-Misri, 1277 H.	Haşiye ale'ş-Şemaili'l-Muhammediyye	000206 297.92	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	H. Hüsnü Paşa	Siyer-i Nebevi		Mısır : Bulak Matbaası, 1302. 104 s. Süleymaniye Kütüphanesine kayıtlı bir çok nüshası bulunmaktadır.
	Hatemü'r-Resul ve Hatemü'l-Evliye	BY0001779/12	Türkçe			Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Abd es- Selâm b.İdris el-Merakişî	Havâsu Ebyâti Kasîdetü'l- Bûrde	BY00008799/3	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Huccat ed-din Muhammad b. Muhammad b. Zafar eş -Şakali Ölm: 565 H.	Hayr el - Bişar Bi Hayr el - Başar (Sirat en - Nabi)	YY00004887/2	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Sırtı meşin bez kaplı ve şirazeli, Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım ikinci bölümünde yer almaktadır.
Muhammed b. Ali	Haza Metni el-Şemail-i Muhammediyye	001821 000	Arapça			Sinop Halk Kütüphanesi				[y.y., t.y.] 118 s.
	Hazreti Muhammedin Hayat Hikayesi	002249/2 080.	Türkçe			Süleymaniye	Yazma Bağışlar	Külliyatlar		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 3-13 vr.
	Hazreti Muhammed'in Hayatı Hakkında Risale	002043/1 297.9	Arapça			Süleymaniye	Laleli	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, 1150. 1-12 vr.
	Hidayet-i Hazreti Süleyman	BY00001051/3	Türkçe			Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde ilgili kısım üçüncü bölümünde yer almaktadır.
	Hikaye-i Beyazit-iBestami	BY00007671/1	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım birinci bölümünde yer almaktadır.
	Hikaye-i Halife Harun Reşid	BY00007671/2	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım ikinci bölümünde yer almaktadır.
	Hikâye-i Kadı ve Harami	BY00010761/3	Türkçe	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım üçüncü bölümünde yer almaktadır.
İbrahim	Hikaye-i Manzume-i Hoca	BY00008478/1	Türkçe	Arap-Rika		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım birinci bölümünde yer almaktadır.
	Hikaye-i Muhammed Hanifi	BY00007890/2	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım ikinci bölümünde yer almaktadır.
	Hikaye-i Mühelhel	BY00005490/4	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım dördüncü bölümünde yer almaktadır.
	Hikaye-i Veysel Karani	BY00005490/2	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım ikinci bölümünde yer almaktadır.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
	Hikayetu'z-Zeyneb	BY00010429/1	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım birinci bölümünde yer almaktadır.
	Hikayetü İbrahim fi Zebhi İsmail	BY00003543/2	Arapça	Arap-Nesih	H.1151	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım ikinci bölümünde yer almaktadır.
	Hikayetü Yunus Aleyhi's-Selam ve Eshabi'l-Kehf	BY0003159/13	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım onüçüncü bölümünde yer almaktadır.
	Hilyat al Vilayet	YY00009951/9	Arapça	Arap-Talik	H.784	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	Yakosa b. İbrahim	Risalelerin cem olduğu eserde ile ilgili kısım dokuzuncu bölümünde yer almaktadır.
Cudi	Hilye-i Car-ı Yar-ı Güzin	BY00002785/4	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım dördüncü bölümünde yer almaktadır.
Neşati Ahmed Dede Edirnevi	Hilye-i Enbiya	BY00002785/1	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Eserin Ankar Millet Kütüphanesinde kayıtlı bir nüshası mevcuttur.
Hakani Mehmed Bey (1015/1606)	Hilye-i Hakani	YY0000007607	Türkçe	Arap-Nesih	H.1050	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam meşin kaplı, miklepli, şemseli, Farklı kütüphanelerde birçok nüshası kayıtlıdır.
	Hilye-i Şerif	BY00002068/3	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Hilye-i Şerîf	BY00009451/1	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Hilye-i Şerîf	BY00009451/2	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Kadiri	Hilye-i Şerif lil Kâdir	BY00005212/5	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Hilye-i Şerife-i Hatemü'l-Enbiya	000758/2 297.92	Türkçe			Süleymaniye	Hüsrev Paşa	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 21-25 vr.
Abd er-Rahman ed-Darir	Hilyetü'l ebrer bi seyyidi'l-ahyar	BY00008226/2	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Levâni Efendi	Hilyetü'l-Nebî	BY00005200/6	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Nahifi, Süleyman b. Abdurrahman b. Salih, 1151/1738	Hilyetü'l-envar	34 Nk 3288	Türkçe	Arap		Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi	Nuruosmaniye Koleksiyonu	İslâm		
Celal ed-din Abd er-Rahman b.Ebi Bekr es-Suyuti.	Huceci'l-Mübeyyine fi Tefsilü Beyne Mekke ve'l-Medine	BY00000198/6	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım altıncı bölümünde yer almaktadır.
	Hûd a.s. Zikrindedir	BY00006811/6	Türkçe			Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım altıncı bölümünde yer almaktadır.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Azîz Mahmûd Hüdâ'î b. Fazl-Allâh Seferihisârî (950-1038/1543-1628)	Hulâsatu'l-ahbâr fi Ahvâli'n-Nebiyyi'l-muhtâr	10 Hk 414/02	Arapça	Arap		Balıkesir İl Halk Kütüphanesi	Balıkesir İl Halk Kütüphanesi	İslâm		Din İslam Dini İslam dini tarihi ve Siyer. Siyer-i Nebevî, Şemâil-i şerîfe Hz. Muhammed'in (s.a.v.) nesebi. İstanbulkütüphanelerinde kayıtlı nüshaları mevcuttur.
Alî b. Hasan ez-Züvvârî	Hulâsatü'r-Ravza	BY0000010842	Farsça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Nür ed-Din Ali b. Ahmad	Hulâşat el- Vafâ bi Ahbâr-i dâr el-Mustafâ	YY0000004700	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam meşin, miklepli, şirazeli, ıstanbajlı, şemseli kılıflı.
	Hz. Muhammed (s.a.v.) Çahâr-yâr-ı Güzin Hazretleri Arasında Akd Edilen Bir Meclis	06 Mil Yz A 5688/8	Türkçe	Rik'a		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Sırtı tamir görmüş, kapakları desenli kağıt kaplı, mukavva bir cilt içindedir. Eser, siyerle ilgilidir.
	Hz. Muhammed (s.a.v.) Fezail-i Muhammediyeleri Hakkında Olan Menakıbıdır	06 Mil Yz A 5688/10	Türkçe	Nesih		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Sırtı tamir görmüş, kapakları desenli kağıt kaplı, mukavva bir cilt içindedir. Eser, siyerle ilgilidir.
	Hz.İbrahim-in Kurban Kesmesi Hakkına Bir Risale	BY0007761/15	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım onbeşinci bölümünde yer almaktadır.
Bedreddin Muhammed Ebu's-Sena Mahmud b. Ahmed b. Musa el-Ayni	Ikdü'l-Cuman fi Tarihi Ehli'z-Zaman	BY0000003688	Arapça	Arap-Nesih	H.1123	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Nureddin el-Mikdadi el-Hanefi	
el-Berzenci, Ca'fer b. Hasan b. Abdülkerim, 1179 H.	Ikdü'l-Cevher fi Mevlidi'n-Nebiyyi'l-Ezher	004471 297.92	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Hacı Mahmud Efendi	Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 159 vr. Aynı koleksiyonda birden fazla nüsha kayıtlıdır.
Ebu Abdullah Şemseddin Muhammed b. Abdülbaki b.Yusuf, 1710	Işrak Mesabihu's-Siyeri'n-Nebeviye Bi Merc Esrari'l-Mevahib.	001578 000	Arapça			Topkapı Kütüphanesi	Revan Köşkü	Siyer-i Nebevi	Muhammed b. Abdüllatif el-Hanbe	[y.y.] : Yazma, 1748. 481 vr.
	İbn Şirin	BY00002068/8	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım sekizinci bölümünde yer alır.
Mustafa b. Abdülkerim	İdahü'l-Hakikati'l-Muhammediyye	000153 297.92	Türkçe			Süleymaniye Kütüphanesi	Hüsrev Paşa	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 73 vr.
Ebu'l-Hasan Nakşibendi Sindi	İhyaü'l-Ahye fi Hayati'l-Enbiya	BY0000000250	Arapça	Arap-Talik	H.1168-117	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	İnsan ve Kainatın Yaratılışı	BY00001169/3	Arapça	Arap-Talik	H.1217	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım üçüncü bölümünde yer almaktadır.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Lamekani Hüseyin	İnsan-ı Kamil	BY0001792/17	Türkçe			Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım onyedinci bölümünde yer almaktadır.
Nûreddîn Ebû'l-Ferec Alî b. İbrâhîm el-Halebî (975-1067/1044-1635)	İnsanü'l-Uyûn fî Sîreti'l-Emini'l-Me'mun / Sîretü'l-Halebî	BY0000009296	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Şemseddin Ebî Salih	Farklı kütüphanelerde birden fazla nüshası kayıtlıdır. Nuruosmaniye kütüphanesi 34 Nk 3049 numarada 1044/1634 tarihli bir yazma eser kaydı mevcuttur
Abd-Allah b. Ahmed	İrşâdiye Şerhi Kasîdeti'l-Burde	06 Mil Yz A 4558/1	Türkçe	Talik		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Sırtı siyah, kapakları ebru kağıt kaplı, mıklepli mukavva cilt. Eser, siyeri nebevi hakkındadır. Eserin sonu eksik bırakılmıştır. Sözbaşları kırmızıdır. 37a da eş-Şakâyikun-Numânîyeden nakil vardır.
	İslam Tarihi	BY0000001672	Türkçe		H.773	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	İslam Tarihi	BY0000001881	Türkçe	Arap-Nesih	H.1177	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	İslam tarihi	YY0000010393	Türkçe	Arap-Nesih	H.743	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Fahr ed-din Ebu Abdullah Muhmmed b.Ömer el-Hatib er-Razi	İsmetü'l-Enbiya	BY00001254/2	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım üçüncü bölümünde yer almaktadır.
Alaüddin Mogultay b. Kılıç b. Abdullah et-Türki el-Mısri	İşaret ila Sireti'l-Mustafa.	002110 000	Türkçe			Süleymaniye Kütüphanesi	İzmirli İ. Hakkı			Kahire : [y.y.], 1316. 119 s.
Zurkani, Muhammed b. Abdülbaki, 1022/1710	İşraku Mesabihi's-Siyeri'l-Muhammediye Bi-Mezci Esrari'l-Meva	000759 297.92	Arapça			Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi		İslam Tarihi	İbrahim b. Ahmed	[y.y.] : Yazma, 1164/1750. 685 vr. Süleymaniye kütüphanesinde 2. cilt kayıtlıdır. Şihâb ed-dîn Ahmed b. Şihâb ed-dîn Ahmed b. Muhammed el-Kastallânî'nin el-Mevâhibü'l-ledünîye fî'l-minahi'l-Muhammedîye adlı eserinin şerhidir.
Kara Ya'kûb b. İdris Nigdevî (789-833/1103-1430)	İşrâku't-tevârîh	45 Ak Ze 190/2	Arapça	Arap-Nesih	1149 (1735)	Manisa İl Halk Kütüphanesi	Manisa Akhisar Zeynelzade Koleksiyonu	İslâm	Mustafa b. Ahmed b. Muhammed	Yıpranmış, ebru kağıt kaplı cilt. Söz başları kırmızı. İslam dini tarihi ve Siyer. İslam ululari biyografyası.
en-Nablusi, Abdülgani b. İsmail b. Abdülgani, 1143/1731	İzaletü'l-Hafâ an Hilyeti'l-Mustafâ	BY00009453/1	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım üçüncü bölümünde yer almaktadır.
İbn-i Fariz Şeref ed-din Ebu Hafs Ömer b.Ali es-Sadi	Kasaid-i İbn-i Farız	YY0000007849	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam selçuk cilt meşin, şemseli
	Kasidat	YY00008463/2	Arapça			Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam meşin kaplı.. Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım üçüncü bölümünde yer almaktadır.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Ummü Annavsiri	Kasidat el- Muzriba	YY00008472/2	Arapça			Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	İbrâhim	Sırtı meşin, kağıt Kaplı. Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım üçüncü bölümünde yer almaktadır.
	Kasidat el-...va Madh.....	YY00008463/5	Arapça		1204	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam meşin kaplı. Risalelerin cem olduğu eserde siyer ile ilgili kısım üçüncü bölümünde yer almaktadır.
Tara'iki	Kaside fi Hakkı Ziyareti'l-Beyt ve Ziyareti'n-Nebi	BY00005212/1	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde ile ilgili kısım üçüncü bölümünde yer almaktadır.
Hasan el-Hüseyin el-Gaznevi	Kaside-i Medhi'n-Nebi	BY00000216/9	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Kaside-i Muhammediyye	BY00005200/4	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
İbn an-Nahavi Yusuf b.Muhammed b.Yusuf	Kaside-i Münferice	YY00000541/4	Arapça	Arap-Talik	H.1208	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	(Hattat:Derviş İsmail Yemeni)	Açık kırmızı, tam meşin, şemseli, köşebentli, miklepli, şirazeli
	Kaside-i Zeburriye	BY0000010003	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Kasidet el- Bur'a	YY00008470/2	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Hızır Beğ b.Celal ed-din Sivrihisari	Kasideti'n-Nuniye	BY00000947/2	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Ka'b b.Züheyr b.Ebi Selma el-Mazin (ö. 24/645 [?])	Kasidetü Banat Suad	BY00005951/2	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Eserin Türkiye kütüphanelerinde çok sayıda nüsha kaydı mevcuttur.
	Kasidetü'l-Hilyetü'ş-Şerife	BY00009806/4	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Vankuli, Muhammed b. Mustafa el-Vani, 1000	Kasidetü'l-Hilyeti'ş-Şerife li Nebeyyina Muhammed (a. s.).	000104 892.7	Arapça			Süleymaniye	Kadızade Burhan	islam Tarihi		İstanbul : [y.y.], 1315. 54-54 s.
	Kaşifu'l-Kulub Menakıb-ı Şeyh Safi ed-din	BY0000003344	Türkçe	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Kelamu Hazreti Ebibekr	BY00001729/2	Türkçe	Arap-Talik	H.1326	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde ile ilgili kısım ikinci bölümünde yer almaktadır.
Hariri-Zade Mehmed Kemal-ed-din	Kemal-Name-i Al-i Aba	BY00003502/2	Türkçe	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde ile ilgili kısım ikinci bölümünde yer almaktadır.
Ebu İshak İbrahim b. Mansur b. Halef en-Nişaburi	Kısas-ı Enbiya	BY0000010844	Farsça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Kısas-ı Enbiya	BY0000000836	Türkçe	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Kısas-ı Enbiya	BY0000010196	Türkçe	Arap-Rika		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
	Kısas-ı Enbiya	BY00010575/1	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde ile ilgili kısım ilk bölümünde yer almaktadır.
	Kısası Enbiye	BY00003103/D	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Kısasü'l-Enbiya	BY0000000688	Arapça			Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Muhammed b.Murteza	
	Kısasü'l-enbiyâ	45 Ak Ze 228/2	Arapça	Arap-Nesih		Manisa İl Halk Kütüphanesi	Manisa Akhisar Zeynelzade Koleksiyon	İslâm		Mıklebli iki yüzü desenli kağıt kaplı kaverengi meşin cilt. Baştan ve sondan eksiktir. 1212(1797) tarihli zeynel b. Hacı Ali'ye ait vakıf mührü vardır. Peygamberler tarihi
Şule Fakih	Kıssa-ı Yusuf Aleyhis-selam	BY00005490/1	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde ile ilgili kısım ilk bölümünde yer almaktadır.
	Kıssa-i Adem (A.S)	BY00007435/1	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde ile ilgili kısım ilk bölümünde yer almaktadır.
Kör Haliloğlu	Kıssa-i âtike, özdivâc-ı Nebî ve ilk müslümanlar	34 Ae Manzum 1410	Türkçe	Arap-Nesih	1210 ()	İstanbul Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Koleksiyonu	Biyografi		Siyer Sırtı deri, yüzü ebru kağıt kaplı, miklepli
	Kıssa-i Esbahi'l-Fil	BY00005493/6	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde ile ilgili kısım altıncı bölümünde yer almaktadır.
	Kıssa-i Hasan ve Hüseyin	BY00005176/8	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde ile ilgili kısım sekizinci bölümünde yer almaktadır.
	Kıssa-i Hazret-i Muhammed (S.A.V.)	06 Mil Yz A 315/6	Türkçe	Bozuk Nesih	1235 (1819)	Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Kahverengi meşin cilt. Eser; siyer-i Nebevi hakkındadır.
	Kıssa-i Mûsâ	BY00009870/1	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde ile ilgili kısım ilk bölümünde yer almaktadır.
	Kıssa-i Musa (A.S.)	BY00008239/2	Farsça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde ile ilgili kısım ikinci bölümünde yer almaktadır.
İsmâ'îl Zuhdî	Kıssa-i Ticaret-i Mustafa (a.s.)	06 Mil Yz A 3062	Türkçe	Rik'a	1258 (1839)	Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Desenli kağıt kaplı cild. Eser, manzumdur. Hz. Peygamberin siyerinden bir parça.
	Kıssat-ü İsmail	BY00009841/1	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde ile ilgili kısım ilk bölümünde yer almaktadır.
	Kıssatü'l-mi'râc	45 Ak Ze 1504/4	Arapça	Arap-Nesih		Manisa İl Halk Kütüphanesi	Manisa Akhisar Zeynelzade Koleksiyon	İslâm		Sırtı vişnerengi meşin, iki yüzü ebru kağıt kaplı mukavva cilt. Söz başları kırmızı. İslam dini tarihi ve Siyer
	Kıssetü Ashabi'l-Kahf	BY00005912/2	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Risalelerin cem olduğu eserde ile ilgili kısım ikinci bölümünde yer almaktadır.
	Kıt'a min kitab fi hilyeti Rasulillah	34 Ma 21/2	Arapça	Arap		Köprülü Yazma Eser Kütüphanesi	Mehmed Asım Bey Koleksiyonu	İslâm		Siyer

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
	Kıt'a min Siyerü'n-Nebi aleyhisselam.	003773/1 297.9	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Esad Efendi	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.]
Burhân ed-din Ali b. Ali Bakr el-Mürginâni	Kifâyat el-Müntahâ Şarh Bidâyat el-Mübtadâ	YY0000005442	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Farsude kağıt
Şalah ed-din Halil b. Abik eş- Şafadi	Kitâb Adlab el-Gays Alkazi Ahsacam Fi Şarh Lâmiyat el- Acam	YY0000005308	Arapça	Arap-Nesih	1006 H.	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam meşin kaplı. Miklepli, şemseli ve şirazeli, yaldızlı. 1-2 sahifeleri adi tezhipli.
Ali el-Kari b.Muhammed el-Harevi	Kitab Câm el-Vesail fi Şerh eş-Şemail	YY0000007495	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	Yusuf b.Muhammed b.NMuhammed el-Ezheri	Tam meşin kaplı, şemseli, şirazeli, miklepli
	Kitab fi mevlidi'n-Nebi	34 Ha 76/5	Arapça	Arap	1100 (0)	Köprülü Yazma Eser Kütüphanesi	Hafız Ahmed Paşa Koleksiyonu	İslâm		Siyer
Numan İbn-i Muhammed b.el-Irâki	Kitab Madan el-Cevahir bi Tarih li Başrat Ve'l-Cezair	YY0000007169	Arapça	Arap-Talik		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam meşin kaplı, miklepli, şemseli
Şems ed-din b.Muhammed b.Muhammed	Kitab Urf et-Tarif fi'l-Mevlid eş-Şerif	YY00006724/2	Arapça	Arap-Talik	H.1139	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	Seyyid Muhammed b.Musa	Tam meşin kaplı
Şeyh Kamil	Kitab-ı Fazali'l-Kudusü'l-Halil	BY0000005920	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Kitab-ı Fütüvvet	BY0000001616	Türkçe			Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Kitab-ı Mansur-u Şehid	BY00004179/1	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Bekai Katib-zade Darendeli	Kitab-ı Manzume-i Kerbela	BY0000010513	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
el-Kazeruni, Nureddin Hacı Muhammed	Kitab-i Mevlid-i Hazret-i Risalet Penahi Muhammed	000812 297.9	Farsça			Süleymaniye Kütüphanesi	Hekimoğlu	Siyer-i Nebevi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 440 vr.
Muhammed el-Viteri el-Bağdadi	Kitabu'l-Viteriyyât ve Ma'denü'l-Envârât	BY00005902/1	Arapça	Arap-Nesih	1264/1847	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Muhammed b.eş-Şeyh Abdû'l-Hâdi	
	Kitabü'l-Kaside	BY0000008617	Türkçe	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Musa b.Hacı Hüseyin el-İznikî	Kitabü'l-Mi'rac	BY00005581/4	Arapça	Arap-Talik	H.1117	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Iyaz b. Musa b. Iyaz	Kitabü'ş -şifa bi Tarifi Hukuku Mustaafa	YY0000011744	Arapça	Arap-Nesih	H. 1166	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Salbek Şemseli, zencirefli,kahve renkli meşin

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Şa'rani Abdülvehhab b. Ahmed	Kitabü'l-Mizan eş-Şa'raniyye fi'ş-Şari'ati'l-Muhammediyye	000595 000	Arapça			Ragıp Paşa Kütüphanesi				[y.y.] : Yazma, 1127. 231 vr.
Ebu el-Kasım el-Mukri eş-Şatibi	La'ali el-Faridat fi Şerh el-Kasidat	YY0000007344	Arapça	Arap-Talik	H.656	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	İbrahim b.Muhammed	Tam meşin kaplı
Kâdi İyaz b. Mustafa el-Yahsûbî, 476-544 H.	La'lü'l-musaffar fi ziyâreti'l-Mustafa	34 Ae Şeriyye 727/1	Türkçe	Arap-Nesih	1179 ()	İstanbul Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Koleksiyonu	İslâm	İbrahim Hanif	Siyer Menakib. Sayfalar cetvelli Sırtı bez, yüzü kağıt kaplı mütercim:] Salih el-Meranî
Muhammed el Ali es-Sıddıki el- Alevi	Lemehat min Nefehati-l Kuds	BY0000007832	Farsça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Baba Hasan b. Molla Kasım Semerkandi.	
Abd el-Vehhab b.Ahmed b.Ali eş-Şarani	Levâkıh el-Ahbâr fi Tabakat el-Ahyar	YY0000007573	Arapça	Arap-Nesih	H.1014	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	Muhammed b.Abd er-Rahman	
İbn-i Kutayba Abü Muhammad 'Abd - Allah b. Müslim	Ma'ârif Fi't- Tarih	YY0000005075	Arapça	Arap-Nesih	673 H.	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	Mahmüd b. Muhammad b. Abi's - Su'üd el- Hâdim	Selçuk Tam Meşin, Şemseli, ıstanbajlı, şirazeli.
Abdülbaki, 1008	Maalimü'l-Yakin fi Siyer Seyyidi'l-Mürselin.	001744 297.9	Türkçe			Atıf EfendiYazma Eser Kütüphanes	Atıf Efendi Koleksiyonu	İslam Tarihi		[y.y., t.y.], 767 s.
Mav'za	Macâlis el- Kabir Fi Bahr	YY0000008543	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam meşin kaplı.
Şevkî	Maktel-i Hüseyîn	BY0000010751	Türkçe	Arap-Rika		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Mekveşci Bektaş Oğlu Mehmed Efendi	
	Mamzum Siyer-i Nebi	22 Sel 276				Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi	Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi			
İbn-i Hacer el-Maliki	Manh el-Makkiyyet fi Şerh el-Hamaziyyet	YY0000007486	Arapça	Arap-Nesih	H.1019	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	Zeyn ed-din b.Ahmed	Tam emşin kaplı, şemseli, şirazeli
Niyazi	Mansurnâme	BY00007496/1	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Manzûm Siyer	06 Mil Yz A 2960	Türkçe	Hareke li Nesih		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu			Ciltsiz. Eser; 14. yy. Türkçesiyle yazılmış manzum bir siyer kitabıdır. Sözbaşları kırmızı olup, baştan ve sondan noksandır, şirazesi dağılmıştır, yapraklar rutubet lekeli

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Mollâ Velî Efendî (872/1467'de sağ)	Manzûm Siyer-i Nebi	05 Ba 1460	Türkçe	Nesih	1218 (1802)	Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi	Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi			Telif tarihi: 872 (1468). Şirazesi dağınık, kenarları yırtık, kahverengi sade meşin bir cildi vardır. Konu başlıkları kırmızı mürekkeple belirlenmiştir. Başta fihrist yer almaktadır. Baş ve sonda Çeltikçi köyünden İmam Hasan Efendi'nin 1246 (1830/1831) tarihli mülkiyet kaydı; İbrahim Halil'in mülkiyet kaydı vardır.
Münirî İbrâhîm Çelebî Amâsî (öl. 927/1523)	Manzûm Siyer-i Nebî	K. 995	Türkçe	Nesih	930 (1523)	İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi	Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi	Mustafa b. Mehmed b. Mahmud	Serlevha ve cilt başları müzehhep, vişne çürüğü deri cilt.
İbrâhîm Hanîf (öl. 1217/1802)	Manzûm Siyer-i Nebî	E.H. 1256	Türkçe	Talik		İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi	Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		1209(1794) yılında tashih olunmuştur. Serlevha müzehhep, cetveller yaldızlı. Mıklepli kırmızı deri ve yeşil kadife cilt. Farklı kütüphanelerde çok sayıda nüsha kaydı mevcuttur.
	Manzum Siyer	003756/6 894.35	Türkçe			Süleymaniye Kütüphanesi	Laleli			[y.y.] : Yazma, [t.y.]
	Manzum Siyer.	001544 297.9	Türkçe			Süleymaniye Kütüphanesi	Bağdatlı Vehbi	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 90 vr.
	Manzum Siyer-i Nebi	001506 297.92	Farsça			Edirne Selimiye Kütüphanesi		Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.]
	Manzum Siyer-i Nebi.	000994 000	Türkçe			Topkapı Kütüphanesi	Koğuşlar Kitaplığı	Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 445 vr.
	Manzum Siyer-i Nebi.	001244 000	Türkçe			Topkapı Kütüphanesi	Hazine Kitaplığı	Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 119 vr.
Şirinzâde Hafız Sadreddin	Manzume-i Na'leyn	34 Ae Manzum 1407	Türkçe	Arap-Nesih	1289 ()	İstanbul Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Koleksiyonu	İslâm	Nâzım [müst]	Siyer. Sayfalar cetvelli Sırtı bez, yüzü ebru kağıt kaplı.
	Manzume-i Seyyid Battal Gazi	BY0000010515	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Manzûme-i Siyer-i Nebi	60 Zile 537	Türkçe	Hareke li Nesih		Milli Kütüphane-Ankara	Tokat Zile İlçe Halk Kütüphanesi			Yaprakları lekeli, kahverengi çok yıpranmış meşin, mıklebli, mukavva ciltli. Başı ve sonu eksiktir.
Abd el-Fettâh Şefkat Efendî el-Bagdâdî (öl. 1242/1826)	Manzûme-i Siyer-i Nebî ve Fezâil'i Evlâd-ı Resul	870	Türkçe	Rik'a		İstanbul Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi	Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		
Nahifi, Süleyman b. Abdurrahman b. Salih el-İstanbuli, 1151/1738	Manzume-i Mevlidü'n-Nebi.	000323 297.92	Türkçe			Süleymaniye Kütüphanesi	Aşir Efendi	Siyer-i Nebevi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 28 vr.
	Manzume-i Siyer-i Nebi.	001529 297.92	Türkçe			Edirne Selimiye Kütüphanesi		Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.]

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
İbrâhîm b. Muhammed el-Halebî (öl. 956/1549)	Manzûmetü's-Siyer	55 Vezirköprü 491/7	Arapça	Talik	1172 (1759)	Milli Kütüphane-Ankara	Vezirköprü İlçe Halk Kütüphane (Smsun)	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Kahverengi meşin kaplı mukavva cilt. Sonu eksiktir. Farklı kütüphanelerde çok sayıda nüshası kayıtlıdır.
el-Bosnevî, eş-Şeyh Ali Abdi Efendi Şarih el-Fusus, ö. 1045 H.	Matâli'ü'n-nûri's-senâ el-Münbi ân tahâreti nesebi'n-nebî el-'Arabî	34 Ae Arabi 4649/1		Arap-Nesih	1270 ()	İstanbul Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Koleksiyonu	İslâm	Derviş Hüsnu	37-40. varaklarda Münacatu İbahiyye'dir Din İslam Dini İslam dini tarihi ve Siyer Sırtı bez, yüzü ebru kağıt kaplı, mukavva
Ahmed b.Ali el-Osmani	Matlai' l-Neyyireyiz fi İsbati' l-Necati Rifatid Derâcat li Validi Seyyidi el-Kevneyn	YY00000489/1	Arapça	Arap-Nesih	H.1194	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	(Hattat:İsmail b.Muhammed Halife)	Tam kırmızı meşin, şemseli, miklepli, şirazeli
Reşid ed-din Muhammed b. Muhammed el-Vatvat	Matlubu Kulli talib li-Emri'l- Müminin Ali b. Ebi Talib	BY00003068/4	Farsça	Arap-Nesih	H.985	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Eserin dördüncü bölümü siyerle ilgilidir.
	Mav'ızat	YY00008217/1	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Fersude Meşin.
Mustafa Muhyiddin b. Mustafa Neca el-Beyruti.	Mazharü's-Su'ud fi Mevlidi Seyyidi'l-Vücud	004455 297.92	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Hacı Mahmud Efendi	Siyer		Beyrut : [y.y.], 1312. 28 s.
Bâkî Abd el-Bâkî Mahmud b. Mehmed (933-1008/1526-27-1599-1600)	Mealimü'l-yakin fi siret-i Seyyidi'l-mürselin	34 Atf 1743	Türkçe	Arap-Talik		Atıf Efendi Yazma Eser Kütüphanesi	Atıf Efendi Koleksiyonu			Mukavva ciltli. Bu nüshanın sonu eksiktir. Vakıf mührü vardır. İslâm Dini-Siyer-i Nebev'i, Şemail-i Şerif. Süleymaniye kütüphanesinde nüshası kayıtlıdır.
	Meanakıb name	BY0000002047	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Molla Miskîn Mu'în b. Muhammed el-Ferâhî	Me'âricü'n-Nübüvve fi Medârici'l-Fütüvve	06 Mil Yz B 329	Farsça	Bozuk Nesih		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Kahverengi meşin kaplı mukavva bir cilt içindedir. Eser; Siyer-i Nebevî, Şemâil-i Şerîfe hakkındadır. Söz başları, duracaklar ve çizgiler kırmızıdır. Yapraklar nem lekelidİr.
	Mecmau'l-Envar (mevlid-i Nebi).	005308 297.92	Türkçe			Beyazıd Devlet Kütüphanesi	Beyazıd	Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.]
	Mecmuatu'l-Kasâid	BY00005902/2	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Medh-i Muhammedi	001243 000	Türkçe			Topkapı	Hazine Kit.	Siyer	Mehmed Kemani	[y.y.] : Yazma, 1734. 53 vr.
Süleyman Sırrı Efendi	Mekasid Münciye fi Siyer Fahrü'n-Nübüvve.	004052 297.92	Türkçe			Beyazıd Devlet Kütüphanesi	Veliyüddin Efendi	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 1.c. (95 vr.) eser 5 cilt olup her bir cildi farklı numarada kayıtlıdır. 2.c. (56 vr.) , 3.c. (108 vr.) , 4.c. (18 vr.) , 5. c. (64 vr.) dır.
	Menakıb-ı Burhan Efendi	BY00003725/3	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Eserin 3. Bölümü siyr ile ilgilidir.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
	Menakıb-ı Ebi Hanife	BY00003546/9	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Eserin 9. Bölümü siyer ile ilgilidir.
	Menâkıb-ı Ehl-i Bedir	BY0009806/17	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Eserin 17. Bölümü siyer ile ilgilidir.
	Menâkıb-ı Hz. Muhammed	06 Mil Yz A 4654/2	Türkçe	Nesih	1187 (1773)	Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi	Mehmed b. Musa	Ciltsiz olup karton kağıt kaplıdır. Şirazesi dağınıktır, eser baştan eksiktir, cetveller ve duracaklar turuncu renklidir.
	Menakıbı Mehmed Çelebi	BY00003725/2	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Esrin 2. Bölümü siyer ile ilgilidir.
	Menakıb-ı Nebi(S.A.V) ve Hulefa	BY0000007676	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Menakıb-i Enbiya	BY0000008271	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Tac ed-din Ebul Fazl Ahmed b.Muhammed b.Abdulkerim b.Ataullah el-İskenderi	Menakıbu Şaha ed-din Ebu'l-Abbas Ahmed b.Ömer el-Ensari	BY00000945/1	Arapça	Arap-Nesih	H.694	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Eserin 1. Bölümü siyer ile ilgilidir.
	Menakıbü'l-Cevahir	BY00008039/2	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Eserin ikinci böümü siyer ile ilgilidir.
İbn en-Nuhas	Meşari el-Eşvak İla Meşari el-Uşşak	YY0000007498	Arapça	Arap-Nesih	H.813	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	Ahmed İbn Abd er-Rahim el-Iraki	Sırtı meşin, kağıt kaplı, miklepli
Muhammed Said b. Muhammed	Meşâriku'l-Envâru's-Seniyye bi Fezâili Zürriyyeti Hayri'l-Beriyye	BY0000009471	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Muhammed el-Mehdî el-Fâsî b. Ahmed, (1033-1109/1622-1697)	Metâli'u'l-messerrât bi-Cilâ'i delâ'ili'l-hayrât	KHK2375 297.73	Arapça			Kastomonu Yazma Eser Kütüphanesi				[y.y.] : Yazma, [t.y.], Şerhedilen metnin üstü siyah mürekkeple çizilmiş, saman kağıdıyla kaplı mukavva cilt. Sonu eksiktir. Sayfa kenarları açıklamalıdır. Cuzuli'nin "Delalilü'l-hayrat ve şevariku'l-envar fi zikri's-salat ale'n-nebi'l-muhtar" adlı eserinin şerhidir.
Abdurrahman b. Muhammed el-Kasrî, (972-1036/1564-1626)	Metâli'u'l-messerrât bi-Cilâ'i delâ'ili'l-hayrât	KHK1481 297.73	Arapça	Kırma Nesih		Kastomonu Yazma Eser Kütüphanesi				[y.y.] : Yazma, 1149 (1735). Mıklepli, sırtı kestane rengi meşin cilt, söz başları kırmızı. 346b'de el-hac Mustafa Efendi'nin 1159 (1649) tarihli vakıf kaydı vardır.
Ahmed b. Muhammed b. Ebi Bekr-Ebü'l-Abbas el-Kastalani	Mevahibü'l-Ledüniye bi'l-Minahi'l-Muhammediye	003694 297.92	Türkçe			Beyazıd Devlet Kütüphanesi	Veliyüddin Efendi	İslam Tarihi		Mütercim: Baki, İstanbul : [y.y.], 1261. 767 s.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Ahmed b. İbrahim	Mevhibe-i Seniyye mine's-Sireti'z-Zekiyye.	005313 297.92	Türkçe			Beyazıd Devlet Kütüphanesi	Beyazıd	Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 49 vr. Nüshanın sonunda edebiyata dair Farsça bir risale vardır. Vakıf mührü basılıdır. Eser, Peygamber efendimizin siyerinden bahseder. Farklı kütüphanelere birçok nüshası kayıtlıdır.
	Mevlana ve Mesnevi Gözüyle Peygamberimiz	BY0000001766	Türkçe			Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Mevlid	06 Mil Yz A 7721	Türkçe	Harekeli Nesih		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Ahlak ve İçtimaiyat		Sırtı kırmızı rengi bezle tamir görmüş, miklebli, kapakları kahverengi, mukavva bir cilt. Baştan ve sondan eksiktir, cetveller turuncu, konu başları kırmızıdır, Yapraklar fazlaca rutubet lekelidir, Bazı yapraklar tamir görmüştür.
	Mevlîd	BY0000008969	Türkçe	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Mevlid Hikayeleri.	BY00000049/2	Türkçe		H.1193 M.1779.	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Ali b.Ahmed.	
	Mevlid Manzumesi	008033 T811.	Türkçe			Beyazıd Devlet Kütüphanesi	Beyazıd	Türk Edebiyatı		[y.y.] : Yazma, [t.y.]
İrşadi	Mevlid.	000127 894.35	Türkçe			Süleymaniye Kütüphanesi	Erzincan	Edebiyat		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 20 vr.
Süleyman Çelebi, (öl. 825/1422)	Mevlid-i Muhammed aleyhisselam	001611 000	Türkçe			Topkapı	Emanet Hazinesi			[y.y.] : Yazma, 1585. 24 vr. Farklı kütüphanelerde birçok nüshası kayıtlıdır.
Cevz-i	Mevlid-i Nebi	BY0000005940	Arapça	Arap-Talik	1230	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Hasan Molla Yusuf	
Selami Mustafa Efendi, 993/1585	Mevlid-i Şerif.	000444 297.9	Türkçe			Süleymaniye Kütüphanesi	Esad Efendi	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 18 vr
	Mevlidi'n-Nebi	BY0000005916	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Necm ed-dîn Muhammed b. Ahmed el-Gaytî (910-981/1504-1573)	Mevlîdü'ş-Şerîf	BY00009449/6	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Mevlidü'n-Nebi	BY0000010344	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Müst.: Abdülaziz b. Molla Derviş	
es-Sivasi, Şemseddin Ahmed b. Muhammed b. Arif ez-Zili, 1006/1597	Mevlidü'n-Nebi	002863 297.9	Türkçe			Süleymaniye Kütüphanesi	Fatih	Siyer-i Nebevi		[y.y.] : Yazma, 1143. 314-345 vr.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Beyzade, Mustafa b. Ali el-Ahiskavi en-Nakşebendi, 1200/1785	Mevlidü'n-Nebi	005449 297.92	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Fatih	Siyer-i Nebevi		İstanbul : Matbaa-i Amire, 1264. 1-16 s. Eserin aynı koleksiyonda ve farklı kolleksiyonlara birden fazla nüshası kayıtlıdır.
Celaleddin Abdurrahman b. Ebu Bekr Se-Süyuti, 911/1505	Mevlidü'n-Nebi (S. A. V.).	003582 297.9	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Giresun Yazmalar (tüyatok)	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 45b-54a vr.
Afif, Muhammed b. Muhammed	Mevlidü'n-Nebi aleyhisselam	34 Nk 750/9	Arapça	Arap		Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi	Nuruosmaniye Koleksiyonu	İslâm		Siyer
İbnü'd-Deyba'-Vecihüddin Abdurrahman b. Ali eş-Şeybani, 944/1537	Mevlidü'n-Nebi aleyhi's-Selam	000434 297.92	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Aşir Efendi	Siyer-i Nebevi		y.y.] : Yazma, [t.y.] 7 vr.
Hüseyin Hamdi b. Hüseyin	Mevlidü'n-Nebi aleyhi's-Selam	004510 297.92	Türkçe			Süleymaniye Kütüphanesi	Fatih	Siyer-i Nebevi		[y.y.] : Bulak Matbaası, [t.y.] 25 s.
	Mevlidü'n-Nebi.	005285 297.92	Arapça			Beyazıd Devlet Kütüphanesi	Beyazıd	Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 14 vr.
İbn Hacer el-Heytemi, Şihabüddin Ahmed b. Muhammed el-Mekki, Ebü'l-Abbas, 974/1567	Mevlidü'n-Nebi.	000446 297.92	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Esad Efendi	Siyer-i Nebevi		Yazma, [t.y.] 40 vr. Eserin aynı kütüphanede farklı nüshaları mevcuttur.
	Mevlûdü'n-Nebi	BY0000005910	Arapça	Arap-Nesih	1319	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Mevlûdü'n-Nebi	BY0000008106	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Sinân Çelebî Efendî	Mevlûdü'n-Nebi	10 Hk 996/02	Arapça	Arap-Talik		Balıkesir İl Halk Kütüphanesi	Balıkesir İl Halk Kütüphanesi	İslâm	Mustafa b. Ali Ademî	Telif tarihi: 1017 (1607). Din İslam Dini İslam dini tarihi ve Siyer Siyer-i Nebevî, Şemâil-i şerîfe Hz. Muhammedâ'in ahlâkı, kişiliği ve felsefesi (Sîret-i Nebevî)
Derviş	Mevlüd	BY0000000557	Türkçe		H.1239 M.1823	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Mevlüdu'n-Nebi	BY0000003282	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Mevlüdü'n-Nebi	BY0000003524	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Mevlüdü'n-Nebi	BY0000005893	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Mevlüdü'n-Nebi	BY0000005897	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Mevlüdü'n-Nebi	BY00007890/5	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
	Mevlüdün-Nebi	BY0000006414	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
İbn Allan, Muhammed Ali b. Muhammed Allan el-Mekki el-Bekri, 1057/1647	Mevridü's-Safa fi Mevlidi'l-Mustafa.	001143 297.91	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Bağdatlı Vehbi	Siyer		[y.y.] : Yazma, 1043. 46-73 vr.
Kasım b.Ahmed b.Ebubekir Resmi	Mi'racu'n-Nebi	BY0000006795	Türkçe	Arap-Rika	1322/1904	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Kasım b.Ahmed b.Ebubekir Resmi	
Nişancı zade Mehmed Kudsi b. Ahmed b. Mehmed b. Ramazan	Mir'atü'l-Kainat	BY0000003702	Türkçe	Arap-Nesih	H.1135	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Süleyman sol Cira b. Muhammed	
	Mi'râciye	06 Mil Yz A 2114/3	Türkçe	Hareke li Nesih		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu			Sarı karton mukavva cild. Eser; Siyer ile ilgilidir. Sözbaşları kırmızıdır
Şeyh Tahir	Miracu'n-Nebi	BY0004225/15	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Miracü'n-Nebi	BY0000001718	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Miracü'n-Nebi	BY0000002955	Arapça	Arap-Nesih	H.1231	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Ali b. Mehmed	
	Miracü'n-Nebi	BY00006394/8	Arapça	Arap-Nesih	1105	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Mirza Muhammed	
Yusuf Ziya el-Yozgadi	Mir'at-ı Muhammediyye ve Menakıb-i Ahmediyye.	297.92	Arapça			Süleymaniye	Hacı Mahmud Ef	Siyer		İstanbul : [y.y.], 1313. 150 s. Aynı koleksiyonda Osmanlıca bir nüshası da kayıtlıdır.
Karaçelebî-zâde Abdûl'aziz b. Hüsameddin(1000-1068/1591-1657)	Mir'atü's-Safâ' fî Ahvâli'l-Enbiyâ'	06 Mil Yz A 3829/1	Türkçe	Hareke li Nesih		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Hicreti, Medinede geçen hayatı		Cetveller yaldızlıdır. Koyu kahverengi meşin bir cilt içerisindedir. Sözbaşları ve kırmızı, yapraklar rutubet lekelidir.
	Mu'cizâtü'l-Enbiyâ	BY00008746/2	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Mahmud ez-Zihni b. Halil el-Aksarayi	
	Mucizâtü'n-nebî	10 Hk 1264	Arapça	Arap		Balıkesir İl Halk Kütüphanesi	Balıkesir İl Halk Kütüphanesi	İslâm		Baştan ve sondan eksiktir. İslam dini tarihi ve Siyer Siyer-i Nebevî.
Feth ed-dîn Ebû'l-Feth Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed el-Endelüsî (ö. 734/1334)	Muhammediye	001959 297.85	Türkçe			Beyazıd Devlet Kütüphanesi	Veliyüddin Efendi	İslam Ahlakı		[y.y.] : Yazma, 1158. 316 vr. Eserin farklı kütüphanelerde çok sayıda nüsha kaydı mevcuttur.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Muhammad Yazıcı ö. M. 1451	Muhammediye	YY0000008250	Türkçe	Arap-Talik	1240 H.	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	Muhammad b. Usmân	Şirazeli, şemseli, miklepli cilt içerisindedir.
Ali Dede Bosnavi	Muhazarat el-Avail ve Müsamarat el-Avahir	YY0000000597	Arapça	Arap-Nesih	H.1088	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	(Hattat:Muhammed İzz ed-din b.Abd el-Hak)	Sırtı kenarları meşin, kağıt kaplı
el-Ömeri, Abdurrahman b. Muhammed	Muhtasar fi Kısasi'l-Enbiya ve's-Siyer ve Tarihi'l-Hulefa.	000365 297.9	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Amcazade Hüseyn	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, 905. 200 vr.
İbn Camaa, İzzeddin Abdülaziz b. Muhammed b. İbrahim el-Kinan, 767/1363	Muhtasar fi's-Sireti'n-Nebeviyye	005296 297.92	Arapça			Beyazıd Devlet Kütüphanesi	Beyazıd	Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 44 vr.
	Muhtasar fi's-Siretü'n-Nebeviye	001552 297.92	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Şehzade Mehmed	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 260 vr.
el-Cemmaili, Takiyyüddin Abdülgani b. Abdülvahid el-Makdisi, Ebu Muhammed	Muhtasar Siretü'l-Nebi ve Sira Eshabihi'l-Aşara	002047 909.	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Laleli	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 10-28 vr.
	Muhtasar Siretü'n-Nebi	001582 000	Arapça			Topkapı Kütüphanesi	Revan Köşkü	Siyer-i Nebevi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 55 vr.
	Muhtasar Siyer-i Nebevi.	002899/1 297.92	Türkçe			Beyazıd Devlet Kütüphanesi		Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 68 vr.
Sâlih b. İbrâhîm	Muhtasar-ı Siyer-i Nebî	4355	Türkçe	Adi Nesih		Süleymaniye Kütüphanesi	Hacı Mahmud Efendi	Siyer- i Nebevi	Müellif Hattı	Arkası meşin, üstü kırmızı bez cilt. Eser, Peygamber Efendimizin hayatı ve 4 Halifeden bahseder.
Cemaleddin, Cemaleddin	Muhtasar-ı Siyer.	000023 297.92	Farsça			Süleymaniye Kütüphanesi	Esad Efendi	Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 153-173 vr.
Ahmed b. İbrâhîm b. Abdirrahman el-Vâsıtî	Muhtasaru's-sîret'in-Nebeviye.	KHK2915 297.92	Arapça	Arap-Nestalik		Kastmonu Yazma Eser Kütüphanesi				Yazma, [t.y.], Sırtı kahverengi, mıklebli deri cild. Söz başları kırmızı. Mustafa Asır Efendi'ye ait vakıf mührü vardır. Kitabın Munüri Medresesinden geldiğine dair bir not vardır. Başta Mısır kadısı Veliyuddin'in mülkiyet kaydı yer alır.
	Muhtasarü's-Siyer li-Seyyidi'l-Başar.	000672/2 297.9	Farsça			Süleymaniye Kütüphanesi	Laleli	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, 910. 349 vr. Birden çok nüshası kayıtlıdır.
İbnü'l-Furat, Taceddin Abdülvehhab b. Hasan	Muhtasarü's-Siyer.	000897 297.92	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Yeni Cami	Siyer		[y.y.] : Yazma, 865. 193 vr
	Muhtaşar Fi Zikr Tabakât el-Hanafiyyat	YY00004696/3	Arapça		1117 H.	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam bez kaplı. Miklepli üçüncü bölüm siyerle alakalıdır.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Ebu'l-Hasan Ali b. el-Hüseyn el-Mesudi	Murucü'z-Zeheb ve Meadinü'l-Cevahir	BY0000003690	Arapça	Arap-Nesih	H.875	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Muhammed b. Muhammed b. Ahmed es-Sufi	
Abd-Allah b. Mustafâ Elbistânî	Müntehab-ı eş-Şemâ'ilü'n-Nebevîye	06 Mil Yz A 3559/5	Türkçe	Talik Kırması	1210 (1795)	Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Ciltsizdir. Çizgiler, duracaklar kırmızıdır. Şiraze dağınık, yapraklar nem lekelidir. Eserde, Tirmizî'nin Şemai'inden bir bölüm yer alır.
	Müntehabu Hiyetil-Ebrar	BY00008036/3	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
el-Hisari, Muhyiddin Abdülaziz Zeyne'l-Abidiin	Mütemmimü's-Siyer fi Fadileti Hayri'l-Beşer.	003346 297.92	Farsça			Nurosmaniye Kütüphanesi		Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 1 c. (249 vr.)
Muhammed eş-Şami	Nakl min kıssati'l-mi'rac	34 Ma 703/7	Arapça	Arap		Köprülü Yazma Eser Kütüphanesi	Mehmed Asım Bey Koleksiyonu	İslâm		Siyer
Şahab ed-din el-Hafaci	Nasım er-Riyaz fi Şerh Şifa el-Kazi Iyaz	YY0000007110	Arapça	Arap-Talik		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam meşin kaplı, miklepli, şemseli, şirazeli
ez-Zühdi, Hafız Muhammed ez-Zühdi, 1332	Nazmü's-Siyer.	000068 297.92	Türkçe			Süleymaniye Kütüphanesi	Hacı Reşit Bey	Siyer		Trabzon : [y.y.], [t.y.] 219 s.
	Nehatü'l-Mekkiye fi Medhi Hayri'l-Beriye	BY00004154/7	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Zeynüd ed-din Ali İbn Hiratî	Nesebi şerif en-Nebevî	BY0000007491	Arapça	Arap-Nesih	H.1281 (1864)	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Nili'l-Murad fi Tahmis-i Baned Suad	BY00010067/2	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Nuhbetü'l-mîre fî ihtisâri's-sîre	34 Fe 1547		Arap-Nesih		İstanbul Millet Kütüphanesi	Feyzullah Efendi Koleksiyonu	İslâm		Siyer. Yaldızlı cetvelli, meşin kaplı, miklepli cilt.
	Nurname	34 Nk 4998/1	Türkçe	Arap		Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi	Nuruosmaniye Koleksiyonu	İslâm		Siyer
Seyyid en-Nas Fath ed-din Muhammed Ya'meri	Nuru'l-Uyun Fi Telhisi Siretü'l-Emin Ve'l-Menun	BY0003465/58	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
el-Hudari, Muhammed b. Mustafa b. Hasan ed-Dimyati (ö. 1143/1721)	Nurü'l-Yakin fi Sireti Seyyidi'l-Mürselin	001043 297.92	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	İzmir	Siyer		Mısır : [y.y.], 1320. 352 s.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Dede Efendi, Zeynüddin Pir Muhammed b. Mustafa el-Vani, 1147/1734	Nüshatü Kübrâ fî Velâdeti Hayri'l-Verâ	BY00009449/8	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesinde birden fazla nüshası kayıtlıdır.
es-Seyyid Cafer b. İsmail el-Hüseyin el-Medeni el-Berzenci	Nüzhetü'n-Nazirin fi Mescid-i Seyyidi'l Evvelin ve'l Ahirin	BY0000010191	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Müst. eş-Şeyh Fethullah el-Buhari el-Kaşğari el-Kumlu el-Medeni	
	Oniki İmam Kısaca Hal Tercümeleri	BY00001773/3	Türkçe			Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Üçüncü bölüm siyerle alakalıdır.
İlmi Buzani	Peyamber-Name	BY00004154/2	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Mehmed b. Necîb Karahisârî (öl. 900-950/1495-1543)	Ravnaku't-tefâsîr fi hakki'l-enbiyâ	10 Hk 664	Arapça	Arap		Balıkesir İl Halk Kütüphanesi	Balıkesir İl Halk Kütüphanesi	İslâm		Eserin sonu eksiktir. Peygamberler tarihi.
İbn Hızır b. Ebû'l-Mefâhir Afîf ed-dîn Abd-Allâh	Ravzatu'l-Ebrâr fî Siyeri'n-Nebiyyi'l-Muhtâr	32 Hk 1555	Arapça	Nesih	1050 (1639)	Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi	Isparta İl Halk Kütüphanesi		Mehmed Ali b. Kemaleddin	Mıklebli, kısmen aşınmış kahverengi meşin bir cilt içindedir.
Karaçelebi-Zade Abdü'l-Aziz	Ravzatü'l-Ebrar	BY0000003133	Türkçe			Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Hüseyin b. Alî el-Vâ'iz el-Kaşifî (öl. 910/1504)	Ravzatü'ş-Şühedâ	BY0000010678	Farsça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Cemal el-Hüseyni, Ataullah b. Mahmud b. Fazlullah eş-Şirazi, 926	Revzatü'l-Ahbab fi Siyeri'n-Nebi ve'l-Ashab Tercümesi.	000870 297.92	Türkçe			Beyazıd Devlet Kütüphanesi	Veliyüddin Efendi	İslam Tarihi		Mütercim: Benlizade-Mahmud Ef. ; müst. Abdurrahman b. Hasan Manisa'lı. [y.y.] : Yazma, 1141. 1.c. (501 vr.) eser üç cilt olup her bir cildi farklı numarada kayıtlıdır. Eserin aynı kütüphanede üç cilt halinde kaydı da bulunmaktadır.
	Ricalü'l Hılye	BY00010067/3	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Risala mu'cizetu Muhammed	BY00004774/1	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Müsâ b. Hüseyin	Risâlat el-Mi'râciyyat	YY00008217/4	Arapça	Arap-Nesih	1166 H.	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Fersude Meşin.
Aziz b. Muhammed en-Nesefi	Risale der Beyan-ı Muhammed Mustafa ve Ehl-i Beyt	001802 297.92	Farsça			Beyazıd Devlet Kütüphanesi	Veliyüddin Efendi	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 42b-53b vr.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
	Risale fi ahvâli'n-Nebi	45 Ak Ze 425/2	Arapça	Arap-Nesih		Manisa İl Halk Kütüphanesi	Manisa Akhisar Zeynelzade Koleksiyon	İslâm		Mıklebi düşük mukavva cilt. İslam dini tarihi ve Siyer
Seyyid Kamil el-Mevlevi Elbistani Yemlihazade	Risale fi Beyan-ı Hayat Kurrat el-Mevlid el-Musuli	BY0000000115	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Abdullah Nuri el-Musuli	
İbrâhîm b. Muhammed el-Halebî (ö. 956/1549)	Risale fi beyâni ademi cevâz'inde zikr velâdeti'n-Nebi	45 Ak Ze 5834/5	Arapça	Arap-Nesih		Manisa İl Halk Kütüphanesi	Manisa Akhisar Zeynelzade Koleksiyon	İslâm Tarihi	Mehmed b. Hasan Akhisari	Vişnerengi meşin bir cildi vardır. Fasıl başları kırmızıdır. İstanbul Millet Kütüphanesi'nde bir nüsha kaydı mevcuttur.
	Risâle fî Beyâni Ehâdîsi Siyeri'n-Nebi	21 Hk 801/7	Arapça	Nesih		Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi	Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi			Söz başları kırmızı çizgili. eserin adı içerikten alımıştır. Yazarı meçhul. Baş taraf eksik.
Nûr ed-dîn Alî b. Sultân Muhammed el-Kârî (öl. 1014/1605)	Risâle fi Beyâni fi'li'l-Hayr İza Dehale Mekke min Hacci ani'l-Gayr	BY0009444/39	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Ali b. Amir el-Makdisî	Eserin 39. Bölümü siyer ile ilgilidir.
	Risale fi beyani'l-efdaliyeti Muhammed (s.a.v.).	001568-04 297.45	Türkçe	Nesih		Burdur İl Halk Kütüphanesi				İstanbul : [y.y.]. Sözbaşları kırmızıdır. Kahverengi meşin bir cilt içerisindedir.
	Risale fi Esmai'l-Ashabi'l-Bedr	BY0000010573	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Risale fi Esmai'l-Ashabi'l-Muhacirin ve'l-Ensar ve'l-Bedr	BY00010572/2	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Risale fi Fazileti Medineti'l-Askalan	BY00005203/7	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Risale fi fazileti Nebina Muhammed ala sairi'l-enbiya	001500-12 297.99	Arapça	Talik		Burdur İl Halk Kütüphanesi				[y.y., t.y.],Talik. Cilt kapakları ebru kağıt kaplı, miklebi kopmuş mukavva bir cilt içerisindedir.
	Risâle fî gazveti bedr	34 Nk 3045	Türkçe	Arap-Talik		Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüp	Nuruosmaniye Koleksiyonu			Telif tarihi: 1135 (1723). Ebru kağıt kaplı cilt.
	Risale fi Hakikati'l-İnsan	BY0002391/15	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Kemal Paşa zade Şemseddin Ahmed b.Süleyman(940/1533)	Risale fi hakkı ebevey'in-Nebi aleyhis-selam	BY0007712/35	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Sacaklı Zade Muhammed b.Ebi Bekr el-Mar'aşi	Risale fi Hakkı Valideyin-Nebi	BY0001076/62	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Celal-ed-din Abd er-Rahman b.Ebi Bekr es-Süyûti	Risale fi Hakki'ş-Şûrefai'z-Zeyniye	BY00006903/4	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Eserin dördüncü bölümü siyer ile ilgilidir.
	Risale fi isbat ma gayyarahu ahbarü'l-yahud min kelimatü't-tevrat ve isbat nübüvvet Muhammed aleyhisselam	003706-36 297.3	Arapça	Nesih		Süleymaniye Kütüphanesi	Laleli			y.y.] : Yazma.
Ebû Bekr b. Alî Üsküdarî	Risâle fî İslâmi Abâi'l-Enbiyâ	BY0009442/21	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Risale fi İsm Muhammed	000952 297.92	Arapça			Bursa Bölge	Ulucami	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.].
Alim Mehmed Efendi b.Hamza Güzelhisari	Risale fi Kalensuveti'n-Nebi	BY0003465/47	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Risale fi keyfiyyeti'l-mi'rac	34 Fa 1589/62	Farsça	Arap		Köprülü Yazma Eser Kütüphanesi	Fazıl Ahmed Paşa Koleksiyonu	İslâm		Siyer
	Risale fi Menakıbı hazreti Veys el-Karani	BY00004179/2	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Risâle fi Mi'râci'n-Nebî el-Mükerrem	34 Ae Arabi 4325/7		Arap-Talik	1124 ()	İstanbul Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Koleksiyonu	İslâm		İslam dini tarihi ve Siyer.
İbnü's-Salah, Osman b. Abdurrahman-eş-Şahrazi-Takiyüddin, 643	Risale fi Neseb Resulullah ve Mevlidahu ve Meb'asahu ve Sair.	002187 297.921	Arapça			Beyazıd Devled Kütüphanesi	Veliyüddin Efendi	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 114b-117b vr.
	Risâle fî Sîreti'n-Nebî ve Hulefâ'i'r-Râşidîn	34 Fe 2181/18		Arap-Nesih		İstanbul Millet Kütüphanesi	Feyzullah Efendi Koleksiyonu	İslâm		Sonunda bir yaprakta (Na'tü'n-Nebî) vardır. İslam dini tarihi ve Siyer.
	Risale fi tafdil nebiyyina Muhammed aleyhisselam ala sairü'l-enbiya.	003821-01 297.3	Arapça	Talik		Süleymaniye Kütüphanesi	Esad Efendi			[y.y.] : Yazma, [t.y.]
Kemal Paşa Zade Şems ed-din Ahmed b.Süleyman	Risale fi Tafdili Nebiyyina Ala Sayiri'l-Enbiya A.S.	BY0000218/13	Arapça	Arap-Talik	H.964 M.1557	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Mahmud b.Amuca	
Abd el-Cemil Muhammed b.İskender el-Bağdadi er-Rumi	Risale fi Tafsili ma Hile fi Ebeveyi'n-Nebi (A.S)	BY0002001/10	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
el-Attar, Feridüddin Muhammed b. İbrahim el-Hemedani, Ebu Hamid	Risale fi Ta'rifi Hakikati Sıfati Nuri Muhammed	000597 297.9	Farsça			Süleymaniye Kütüphanesi	İzmir	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 229-231 vr.
	Risale fi Tertibi'l-Enbiya	BY0003824/25	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Risale fi Vafeyati'l-Eimme	BY00003644/3	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Nûr ed-dîn Alî b. Sultân Muhammed el-Kârî (öl. 1014/1605)	Risâle fî Zurriyeti'n-Nebi	BY0009444/13	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Mustafa b. Mahmud	Risale fi Mevlidi'n-Nebi ve Mi'racih.	000257 297.921	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	H. Hüsnü Paşa	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 319-420 vr.
Ahizade, Yusuf b. Cüneyd et-Tokati	Risale fi Sireti'n-Nebi	000070 297.2	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	H. Hüsnü Paşa	Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.]
	Risale fi siyeri'l-enbiya aleyhimi's-selam ve'l-eimme	003738-03 297.9	Arapça	Nesih		Süleymaniye Kütüphanesi	Esad Efendi			[y.y.] : Yazma, [t.y.]
	Risale fi'l-Murid ala Ziyareti'l-Evliya	BY00010428/3	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Risale fi's-siyer.	000458 297.92	Arapça	Talik		Süleymaniye Kütüphanesi	Antalya (Tekelioğlu)			[y.y.] : Yazma, [t.y.] Talik, Meşin cilt.
Hoca Sa'deddin Muhammed b. Hasan Can, Şeyhülislam-, 1008	Risale fi'l-Hilyeti'l-Muhammediyye	002771 297.92	Türkçe			Süleymaniye	Şehid Ali Paşa	Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 17 vr.
	Risâle fi'l-mi'râc	34 Ae Arabi 4325/6		Arap-Talik	1124 ()	İstanbul Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Koleksiyonu	İslâm		Din İslam Dini İslam dini tarihi ve Siyer.
	Risale fi's-Siyer	000458 297.92	Arapça			Tekeli Halk Kütüphanesi		İslam tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 31 vr.
	Risâle fî's-siyer	07 Tekeli 458	Arapça	Talik		İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi	Antalya Tekelioğlu İl Halk Kütüphane			Koyu vişne renkte meşin cildi vardır. Söz başları kırmızı mürekkepledir. Sonu noksandır.
	Risâle fî's-Siyer	50 Ür 98/2	Arapça	Nesih		Milli Kütüphane-Ankara	Nevşehir Ürgüp Tahsin Ağa İlçe Halk Kütüphanesi			Ebru mukavva cilt içerisindedir. Söz başları kırmızıdır.
	Risâle fî's-Siyer	06 Hk 3041/3	Arapça	Talik		Milli Kütüphane-Ankara	Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi			Ebru ve mukavva, sırtı meşin söz başları kırmızı çizgilidir. Eserin adı baştan alınmıştır. Yazar meçhuldür. Sonu Eksiktir.
Ebü's-Suud el-Imadi, Ebü's-Suud Muhammed b. Muhammed b.	Risale fi's-Siyer.	003767 297.92	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Esad Efendi	Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 25yp vr

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Mustafa el-Imadi, 982/1573										
	Risale Kelimâtün Ali b.Ebi Tâlib	BY00005203/8	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Risale-i Beyan-ı Velayet	BY00000951/2	Farsça	Arap-Talik	H.982	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Niyaz-i Mısri Mehmed	Risale-i Haseneyn	BY00001792/9	Türkçe			Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
İsmail Hakkı Bursavi Celveti	Risale-i Hüseyniye	BY0001792/10	Türkçe			Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Risâle'-i Hz Muhammed'in İkî Cihânda Amellerî	06 Mil Yz A 5020/10	Türkçe	Hareke li Nesih		Milli Kütüphane-Ankara	Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Bez kaplı mukavvâ bir cilt içindedir. Eser, Siyerle ilgilidir. Sözbaşları ve cetveller kırmızıdır.
Bursalı İsmail Hakkı	Risale-i Mana-i Şerif-i İsmi Muhammed	001182 297.9	Türkçe			İstanbul Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Şry.	İslam Tarihi		y.y.] : Yazma, 1269. 65-69 vr
Hattat Mehmed Ağa Oğlu Mustafa	Risale-i Muhammediye	000011 000				Afyon Müze Kütüphanesi				[y.y.] : Yazma, 1082. 280 vr.
	Risale-i Muhammediye	001754 051.	Arapça			Manisa İl Halk Kütüphanesi				[y.y.] : Yazma, [t.y.] 58 vr.
Arab Hoca	Risale-i Muhammediyye	105765/3 000.	Arapça			Beyazıd Devlet Kütüphanesi				[y.y.] : Yazma, [t.y.]
	Risale-i Muhammediyye	001546 000	Arapça			Halil Hamit				[y.y.] : Yazma, [t.y.] 61 vr.
	Risâle-i Siyer-i Fahr-i Ka'inat	06 Hk 1763	Türkçe	Talik	1168 (1753)	Milli Kütüphane-Ankara	Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi			Desenli ince karton cilt. Söz başları kırmızı. Eserin başı eksiktir.
	Risale-i Siyer-i Nebî	BY00008924/1	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Ali el-Kari b.Muhammed el-Haravi	Risalet Ala'l-İmamat	YY00007258/3	Arapça	Arap-Talik		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Eserin üçüncü bölümü siyerle ilgilidir.
Aliy el-Kari b.Muhammed el-Harevi	Risalet el-Hızır	YY00007400/2	Arapça	Arap-Talik		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Sırtı meşin, bez kaplı, şirazeli Eserin ikinci bölümü siyerle alakalıdır.
	Risalet-i Beyne Hazreti Muhammed ve Beyne Ebu Cehil	YY00000557/2	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	(Hattat:Ahmed b.Cafer)	Sırtı, kenarı meşin, kağıt kaplı
	Risalet-i Vasf-i Muhammed.	000079 297.92	Türkçe			Zeytinoğlu		İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.]
Ebu Bekr	Risaletu'l-İstiare	BY00010429/2	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Müst.: Süleyman	Eser

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
	Risaletü Esmai's-Sahabeti fi Gazavati'l-Bedr	BY002732/1-A	Arapça	Arap-Nestalik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Risâletü'l-Kasîde	BY00010249/2	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Adude'd-Devle b.Hasan b.Buveyi'd-Deyleni	Risaletü'l-Tevarih	BY0001054/38	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Şeyh Kabız	Risaletü'l-Fazileti Beyne İsa ve Muhammed aleyhimi's-Selam	002491 297.9	Arapça			Elmalı İlçe Halk Kütüphanesi		İslam Tarihi	Mustafa Refii	[y.y.] : Yazma, [t.y.] 32b-36a vr.
Abdullah b. Abdurrahman b. Abdüllatif	Risaletü'l-Mücteba min Kitabi'l-Mücteba fi Sireti'l-Mustafa	001897 297.92	Farsça			Süleymaniye Kütüphanesi	Şehid Ali Paşa	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, 1585. 1 c. (117 vr.)
	Risâletü't-ta'rîf fi tercemeti'l-Mevlidi'ş-Şerîf	34 Ae Şeriyye 725	Türkçe	Arap-Talik		İstanbul Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Koleksiyonu	İslâm		Mütercim: Gümülcineli Seyyid Muhammed Siyer, sayfa cetvelleri yaldızlı. Sırtı bez, yüzü ebru kağıt kaplı
Nureddin Ali b. Sultân Muhammed el-Kârî	Risâletü't-tasrih fî şerhi't-tasrif	06 Mil Yz A 4844/2	Arapça	Nesih		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Cilt kapakları desenli kağıt kaplı, miklebli, mukavva bir cilt içerisindedir. Eser siyerle ilgilidir. Sözbaşları, sözüstleri ve cetveller kırmızı, yapraklar rutubet lekelidir.
İbrahim Aczi kendi	Sahadet-i Hazreti Hüseyin	YY0000010453	Türkçe		İbrahim Aczi kendi	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Ciltsiz
Muhammed b. Mes'ûd b. Muhammed el-Kazerûnî (öl. 758/1356)	Sahâ'ifü'l-İber ve Letâ'ifü's-Siyer	E.H. 1173	Türkçe	Talik		İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi	Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Cetveller yaldızlı. Miklepli kahverengi deri cilt.
Vehbizade Mehmed b. Ahmed İzniki, 1594	Sahaifü'l-İber ve Letaifü's-Siyer.	001173 000	Türkçe			Topkapı Kütüphanesi	Emanet Hazinesi	Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 204 vr.
	Sefer-i Nebi (s.a.v.)	BY00010428/6	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Sıyar-i Nebevi	YY0000005307	Arapça	Arap		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	Yüsuf b. Ali b. Yüsuf el-Astarâbâdi	Tam meşin kaplı. Miklepli, şemseli ve şirazeli, yaldızlı.
	Silsiletü'l-Evliyâukkahi'l-İ'zâm ve Şeceretü'l-asfiyâi'l-Kirâm	BY0000006773	Arapça	Arap-Rika		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Şihab-eddin Ebi'l Abbas Ahmed el-Bauni	Siracü'l Münir fi Medhi'l Beşirü'n-Nezir	BY00010067/1	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Mustafa b. Abdullah el-Yeniçeri	
Şeyh al-Halebi	Sirat al-Uyûn	YY0000007115	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Sırtları meşin, kağıt kaplı, mikeplia
	Siratü'n-Nebi	BY0000008278	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Siret Seyyidina Muhammed Rivayet Abdülmalik b. Hişam	001155 000	Arapça			Topkapı	Emanet Hazinesi	Siyer-i Nebevi	Abdülvahid b. Ebu'l-Kasım b. Muhammed	[y.y.] : Yazma, 1192. 188 vr.
	Siret Rasulullah (a.s.).	000274 297.92	Arapça	Nesih		Süleymaniye Kütüphanesi	Karaçelebizade			[y.y.] : Yazma, [t.y.], Mukavva cilt, Baş ve sondan eksiktir.
Muhammed Halife	Siret'u-Nebi	BY0000007876	Türkçe	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Siret-i Resulullah.	004398 297.92	Arapça	Nesih		Süleymaniye Kütüphanesi	Fatih			[y.y.] : Yazma, Meşin cilt, 1. c.
	Siretü'n -Nebi	BY0000003539	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Siretü'n-Nebeviyye	003249 297.9	Arapça	Nesih		Süleymaniye Kütüphanesi	Ayasofya			[y.y.] : Yazma, [t.y.]
Dahlân, Ahmed Zeyni, 1232-1304 H.	Sîretü'n-nebeviyye ve'l-âsârü'l-Muhammediyye	34 Ae Arabi 2214/2		Arap-Nesih	1320 ()	İstanbul Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Koleksiyonu	İslâm		Siyer. Tam bez kaplı, miklepli.
Ferhad	Siretü'n-Nebi	000461 297.92	Türkçe			Eskişehi İl Kütüphanesi		İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, 931. 297 vr.
	Siretü'n-Nebi	000733 297.9	Türkçe			Millet Kütüphanesi	Ali Emiri	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 156 vr
Abdurrahim b. el-Hüseyn	Siretü'n-Nebi	001051 297.92	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Reşid Efendi	Siyer		[t.y.] 1 c. (88-130 vr.) tarihsiz yayınsız 43 sayfalık bir nüshası Topkapı Kütüphanesi Revan köşkü koleksiyonu 001576 00 numarada kayılıdır.
Muhîb ed-dîn Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Abd-Allâh et-Taberî el-Mekkî (615-694/1218-1294)	Sîretü'n-nebi	05 Bal 169	Türkçe	Nesih		Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi	Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi			Mıklebli, siyah yıpranmış meşin bir cildi vardır. Bölüm başlıkları, söz başları ve duracaklar kırmızı mürekkeple belirlenmiştir. Eserin ikinci cildidir. Başta ve sonda manzum parçalar vardır; ancak, genelde mensur bir kitaptır.
	Sîretü'n-Nebi	05 Ba 1169	Türkçe	Arap-Nesih		Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi	Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi	İslâm		Siyah renkte yıpranmış meşin bir cildi vardır. Bölüm başlıkları, söz başları ve duracaklar kırmızı mürekkeple belirlenmiştir. Eserin ikinci cildidir. Başta ve sonda manzum parçalar vardır; ancak, genelde mensur bir kitaptır.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
	Sîretü'n-Nebî	06 Mil Yz A 7167	Türkçe	Hareke li Nesih	1282 (1866)	Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Sırtı tamir görmüş, siyah meşin bir cilt içerisindedir. Eser; Siyer-i Nebevî konusundadır. Başı eksik, konu başları ve cetveller kırmızıdır.
Şeyh Oğlu Hafız Ahmed	Siretü'n-Nebi aleyhi's-Selam.	004395 297.9	Türkçe			Süleymaniye Kütüphanesi	Fatih	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, 901. 3-4 c. (241+493 vr.)
	Siretü'n-Nebi.	000233 000	Türkçe			Topkapı Kütüphanesi	Hazine Kitaplığı	Manzum Eserler		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 327 vr
Receb Durmuş.	Sîretü'n-Nebi.	KHK915 297.92	Osman lıca	Arap-Talik		Kastomonu Yazma Eser Kütühanesi				[y.y.] : Yazma, 1079 (1667). Kartal arma filigranlı, mıklebli kahverengi meşin ciltlidir. Söz başları ve keşideler kırmızıdır.
	Sîrtü'n-Nebî	34 Ae Şeriyye 733/1 M	Türkçe	Arap-Nesih		İstanbul Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Koleksiyonu	İslâm		Başı ve sonu noksan. Siyer. Sayfalar cetvelli. Sırtı meşin, yüzü kağıt kaplı
Cemâl ed-din Ebu el-Farc Abd er-Rahman b.Ali el-Cevzi	Siyar	YY00006730/3	Arapça	Arap-Talik		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam bez kaplı
	Siyar	YY00006730/4	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam bez kaplı
Abd er-Rahim b. el Huseyn	Siyar Manzum	BY00004773/1	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Siyer	000071 205	Türkçe			Maraş İl Halk Kütüphanesi	Hafız Ali Efendi (TY)			[y.y., t.y.] 1000 s. ; Büyük boy Eski Demirbaş No: (205)
Nâbî Yûsuf b. Abd-Allâh Ruhâvî (1052-1124/1642-1712)	Siyer	06 Mil Yz A 2459	Türkçe	Hareke li Nesih		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-İslâm Dini Tarihi		Koyu bordo meşin bir cilt içerisindedir. Eser; siyerle ilgilidir. Sözbaşları kırmızı, yaprakları rutubet lekelidir.
	Siyer	18 Hk 538	Türkçe	Talik Kırması	1133 (1720)	Milli Kütüphane-Ankara	Çankırı İl Halk Kütüphanesi		Kadı Abdulkerîm b. Mimar	Baştan eksiği vardır.
Muhammed b. Ahmed el-Mustavfi	Siyer	000331 297.9	Farsça			Süleymaniye Kütüphanesi	İbrahim Efendi	İslam tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 60-115 vr.
	Siyer Konulu Bir Kitap	BY0000000813	Türkçe	Arap-Nesih	H.1052	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Muhammed b.el-Hac Seyfi	
	Siyer kitabı	000484 297.92	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Beşir Ağa			[y.y.] : Yazma, [t.y.] Nesih, Meşin cilt, Başı sonu eksik.
	Siyer kitabı	006481 297.9	Farsça	Talik		Süleymaniye Kütüphanesi	Hacı Mahmud Efendi			[y.y.] : Yazma, [t.y.]
	Siyer Risalesi	000191 297.9	Türkçe			Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Mtf.	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 31-51 vr.
	Siyere ait bir risâle	34 Ae Müteferrik 191/6	Türkçe	Arap-Talik		İstanbul Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Koleksiyonu	İslâm		Ali Emiri Vakfı Başı ve sonu yok. Siyer Sırtı ve kenarları meşin, yüzü ebru kağıt kaplı.
Abdülbaki Arif Efendi b. Mehmed b. Mustafa	Siyer-i Arif	000733 297.92	Türkçe			Süleymaniye Kütüphanesi	Halet Efendi	Siyer-i Nebevi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 142 vr. Siyer-i Nebi. Olarakta kayıtlı olup aynı kütüphanede birden fazla nüsha kayıtlıdır..Başta

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
el-İstanbuli, 1125/1713										İstanbul Kayseri olmak üzere yurt içi ve yurt dışında farklı kütüphanelerde bir çok nüshası kayıtlıdır.
İbrâhim Halabi es-Sâni	Siyer-i Cedid	YY0000004760	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam meşin kaplı. Şemseli, miklepli ve şirazeli kılıflı
Ebu Nasr	Siyer-i Ebi Nasr Tercümesi.	004556 297.9	Türkçe			Süleymaniye Kütüphanesi	Hacı Mahmud Ef.	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 76 vr.
	Siyer-i Enbiyâ	4338	Türkçe	Nesih		Süleymaniye Kütüphanesi	Hacı Mahmud Efendi	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Siyah meşin cilt. .Eser, Peygamber efendimiz ve diğer peygamberlerin mucize ve gazaları ile eshabın faziletinden bahseder.
Celalzade Mustafa	Siyer-i Enbiya ve Selatin	001011 297.9	Türkçe			Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Trh.	İslam tarihi		[y.y.] : Yazma, 1031. 93 vr.
Ramazanzade, Nişancı Mehmed Bey, 979	Siyer-i Enbiya-yi İzam ve Ahval-i Hulefa-i Kiram.	001025 297.9	Türkçe			Süleymaniye Kütüphanesi	Hekimoğlu	İslam Tarihi		İstanbul : Matbaa-i Amire, 1290. 310 s.
Mustafa b. Yusuf	Siyer-i Kazaruni.	000204 000	Türkçe			Halil Hamit Kütüphanesi				[y.y.] : Yazma, 1127. 335 vr.
Mahmud b. Mesud b. Ahmed b. Ömer b. Burhan	Siyer-i Muhammedi	YY0000004693	Farsça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam Meşin Kaplı, Şemseli,
	Siyer-i Nebevi	06 Mil Yz A 4093	Türkçe	Hareke li Nesih		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi	Hüseyin b. Hacı	Ciltsizdir. Eser; Siyer-i nebevi hakkındadır. Cetveller, bölüm başları kırmızı, şirazesi dağınık, eserin başı ve sonu eksiktir.
	Siyer-i Nebevî	06 Mil Yz A 5299	Türkçe	Nesih	1291 (1874)	Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Kapaklar yıpranmış mavi kağıt kaplı, mukavva bir cilt içerisindedir. Eser; siyerle ilgilidir. Yapraklar rutubet lekelidir.
	Siyer-i Nebevi.	001351 000	Türkçe			Topkapı Kütüphanesi	Revan Köşkü	Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 168 vr.
	Siyeri Nebi	BY0000002051	Türkçe	Arap-Nesih	H.1240	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Mehmet Nuri	
	Siyeri Nebi	BY0000007709	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Ahmed b.Şeyh Mahmud	
Molla Furati	Siyer-i Nebi	34 Mzp 187	Türkçe	Arap		Atıf Efendi Yazma Eser Kütüphanesi	Mehmet Zeki Pakalın Koleksiyonu			
İmam ed-din	Siyer-i Nebi	BY0000005768	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Siyer-i Nebi	BY00005490/3	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Siyer-i Nebi	000313 297.9	Türkçe			Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Trh.	İslam tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 281 vr.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Za'îfî Pîr Mehmed b. Evrânôs b. Nûreddîn b. el-Fâris	Siyer-i Nebi	06 Mil Yz A 3823	Türkçe	Hareke li Nesih		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Mevlid ve Erkânı		Cildsiz. Yapraklar yıpranmış ve kurt yeniklidir. Eser, manzumdur. Başı ve sonu eksiktir. Eser, Hz. Peygamberin Gazavatı ile ilgilidir. Aynı kütüphanede birden çok nüsha kayıtlıdır.
	Siyer-i Nebi	000301 297.92	Türkçe	Talik		Süleymaniye Kütüphanesi	İsmihan Sultan			[y.y.] : Yazma, [t.y.] Mukavva cilt.
	Siyer-i Nebî	34 Ae Tarih 313		Arap-Nesih		İstanbul Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Koleksiyonu	İslâm		Ali Emiri Vakfı Siyer. Meşin ciltli.
	Siyer-i Nebî	34 Ae Tarih 314		Arap-Nesih		İstanbul Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Koleksiyonu	İslâm		Ali Emiri Vakfı Siyer. Meşin ciltli
	Siyer-i Nebî	37 Hk 1466	Türkçe	Hareke li Kırma Nesih		Kastamonu İl Halk Kütüphanesi	Kastamonu İl Halk Kütüphanesi			Sade meşin cilt, söz başları kırmızı. Baştan birkaç yaprağı kopmuştur.
	Siyer-i Nebî	37 Hk 3925	Türkçe	Kırma Talik		Kastamonu İl Halk Kütüphanesi	Kastamonu İl Halk Kütüphanesi			Söz başları kırmızı yazılı, desenli kağıt kaplı. Başı ve sonu noksan. Yaratılıştan başlar.
	Siyer-i Nebî	BY0000010141	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Siyer-i Nebî	45 Ak Ze 5650	Türkçe	Nesih	968 (1560)	Manisa İl Halk Kütüphanesi	Manisa Akhisar Zeynelzade Koleksiyon		Hacı Bayram b. Şeyh Çırag	Kahverengi meşin bir cilttir. Yaprakları lekelidir ve şirazesi dağınıktır. Eserin başı eksiktir.
	Siyer-i Nebî	45 Hk 7381	Arapça	Talik	1281 (1863)	Manisa İl Halk Kütüphanesi	Manisa İl Halk Kütüphanesi	İslâm Dini-İslâm Dini Tarihi		Kahverengi meşin, yıpranmış cilt, cetveller mavi, söz başları kırmızı, yapraklar lekeli. Kitabın baş sayfalarında eserin fihristi vardır.
	Siyer-i Nebî	45 Hk 6384	Türkçe	Nesih		Manisa İl Halk Kütüphanesi	Manisa İl Halk Kütüphanesi		Mahmud b. Ali	Vişne rengi meşin ciltli, söz başları kırmızıdır. Eser adı serlevhadan alınmıştır.
	Siyer-i nebî	45 Ak Ze 5650	Türkçe	Arap-Nesih		Manisa İl Halk Kütüphanesi	Manisa Akhisar Zeynelzade Koleksiyon	İslâm	Hacı Bayram b. Şeyh Çırag	Telif tarihi: 968 (1560). Kahverengi meşin bir cilttir. Yaprakları lekelidir ve şirazesi dağınıktır. Eserin başı eksiktir.
Kemaloğlu	Siyer-i Nebî	06 Mil Yz A 2296/2	Türkçe	Talik		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu			Ciltsiz. Sayfa kenarlarında mühürler vardır. Yaprakları rutubet lekelidir.
	Siyer-i Nebî	06 Mil Yz B 388	Türkçe	Hareke li Nesih		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Mevlid ve Erkânı		Eser; Hz. Muhammed hakkındadır. Sondan eksiktir. Adı serlevhadan alınmıştır. Şirâzesi dağılmış, cildi yoktur.
	Siyer-i Nebî	06 Mil Yz A 7601	Türkçe	Nesih		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Kahverengi meşin kaplı mukavva cilt. Eser, Peygamberin hayatından bir kesiti alır. Kenar cetvelleri kırmızıdır. Sırtı dağınıktır, rutubet lekelidir, sonu eksiktir.
	Siyer-i Nebî	06 Mil Yz A 1968	Türkçe	Nesih		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Ciltsiz. Eser, siyerle ilgilidir. Baştan ve sondan eksiktir. Sözbaşları kırmızı, yaprakları rutubet lekelidir.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Abdullah Zahidi Efendi	Siyer-i Nebi (manzum)	34 Ha 234	Türkçe	Arap		Köprülü Yazma Eser Kütüphanesi	Hafız Ahmed Paşa Koleksiyonu	Siyer- i Nebevi		Kahverengi meşin cilt. Vakıf mührü vardır. 5300 kadar beyti içeren bu eser Uhud Savaşından Kıssa-ı Neşraniyat 'Abdul-Malik Bahlivan'a kadar Muhammed a.s.'in siyerinden bahseder. Siyer.
	Siyer-i Nebî (s.a.v.)	06 Mil Yz B 947/2	Türkçe	Talik		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Cedveller yaldızlı sırtı kahverengi meşinle tamir görmüş, vişne rengi, meşin bir cilt 3içerisindedir.
	Siyer-i Nebî (s.a.v.)	Ms.or.oct.1957	Türkçe	Nesih	1240 (1824)	Almanya Milli Kütüphanesi	Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		
Seyyid Mehmed Hâkim (öl. 1184/1771)	Siyer-i Nebî (s.a.v.)	A. F. 107 a.	Türkçe	Talik	1177 (1764)	Avusturya Milli Kütüphanesi	Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi	Süfyan b. Yûsuf	
	Siyer-i Nebî (s.a.v.)	3495	Türkçe	Nestalik		Bosna-Hersek Gazi Hüsrev Kütüphanesi	Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		
	Siyer-i Nebî (s.a.v.)	4613	Türkçe	Talik	1271 (1854)	Bosna-Hersek Gazi Hüsrev Kütüphanesi	Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		
Ebû'l-Hasan Ahmed b. Abd-Allâh b. Muhammed el-Bekrî	Siyer-i Nebî (s.a.v.)	Schefer	Türkçe	Nesih	953 (1546)	Fransa Milli Kütüphanesi	Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Sırtı meşin cilt. İzmir il Halk kütüphanesinde iki nüsha kayıtlıdır.
	Siyer-i Nebî (s.a.v.)	Gaulmin/Regius, 1289.	Türkçe	Nesih	837 (1433)	Fransa Milli Kütüphanesi	Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi	Bedreddîn Mevlevî Kônevî	Hz.Muhammed'in hayatı
	Siyer-i Nebî (s.a.v.)	5755	Türkçe			İran Kitabhane-i Melik	Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		
	Siyer-i Nebî (s.a.v.)	E.H. 1151	Türkçe	Talik		İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi	Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Başlık yaldızlı cetveller kırmızı. Son kısmı eksiktir. Kahverengi deri cilt.
Hasan b. Mehmed Hulusî Rizevî	Siyer-i Nebî (s.a.v.)	859	Türkçe	Hareketli Nesih		İstanbul Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi	Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		
	Siyer-i Nebî (s.a.v.)	823	Türkçe	Hareketli Nesih		İstanbul Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi	Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		
Râgıb Koca Mehmed Paşa (1110-1176/1698-1763)	Siyer-i Nebî (s.a.v.)	9107/1	Türkçe	Talik		Kahire-Mısır Hidiv Kütüphanesi	Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		
	Siyer-i Nebî (s.a.v.)	BY0000008760	Türkçe	Arap-Rika		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Siyer-i Nebî (s.a.v.)	10804	Türkçe	Nesih		Koyunoğlu Müzesi-Konya	Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Mehmed	Siyer-i Nebî (s.a.v.)	1169	Türkçe			Mevlana Müzesi-Konya	Mevlana Müzesi Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		
	Siyer-i Nebî (s.a.v.)	272	Türkçe			Tiran-Arnavutluk Devlet Arşivleri	Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Eserin başı ve sonu eksiktir.
Hâcî Mustafâoğlu	Siyer-i Nebî (s.a.v.)	Yz. B 28	Türkçe	Nesih	1164 (1751)	Türk Dil Kurumu-Ankara	Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Menakıb Kitapları		Kenar cetvelleri, konu başlıkaları, özel isimler kırmızıdır. Sırtı siyah meşin, kapakları siyah bez kaplı mukavva bir cilt içerisindedir.
Aşık Paşa-zâde Derviş Ahmed b. Yahyâ b. Selmân (1400-1484)	Siyer-i Nebî (s.a.v.)	Yz. A 338	Türkçe	Nesih		Türk Dil Kurumu-Ankara	Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Menakıb Kitapları		Sözbaşları kırmızıdır. Sırtı siyah meşin, kapakları siyah bez kaplı mukavva bir cilt içerisindedir.
	Siyer-i Nebî (s.a.v)	Yz. A 53	Türkçe	Nesih		Türk Dil Kurumu-Ankara	Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Menakıb Kitapları		Konu başları, çizgiler, noktalar kırmızıdır. Sırtı koyu kahverengi meşin, kapaklar kahverengi bir cilt içerisindedir.
	Siyer-i Nebî tercümesi	34 Ae Şeriyye 720 M	Türkçe	Arap-Talik		İstanbul Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Koleksiyonu	İslâm	Erzen-i Rûmî, Mustafa b. Ömer	Sonu noksan. Sayfalar cetvelli Tam meşin.
Erzen-i Rumi Mustafa b. Ömer	Siyer-i Nebi Tercümesi.	000720 297.9	Arapça			Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Şry.	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 262 vr.
el-Bekri, Muhammed b. Abdurrahman, Ebü'l-Hasan	Siyer-i Nebi Tercümesi.	004361 297.92	Türkçe			Süleymaniye Kütüphanesi	Hacı Mahmud Efendi	Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 397 vr.
	Siyer-i Nebi ve Tarih-i Hulefa.	001327 000	Türkçe			Topkapı Kütüphanesi	Revan Köşkü	Siyer		[y.y.] : Yazma, 1725. 306 vr.
	Siyer-i Nebi.	001499 297.92	Türkçe	Talik		Burdur İl Halk Kütüphanesi				[y.y., t.y.] Sırtı yeşil karton kaplı, gri renkli mukavva bir cilt içerisindedir
	Siyer-i Nebi.	001568 297.92	Arapça			Edirne Selimiye Kütüphanesi		Siyer		[y.y., t.y.]
Hakkı	Siyer-i Nebi.	001196 297.92	Türkçe			H. Selim Ağa	Hüdai Efendi	Siyer		Kostantiniyye : Matbaa-i Ebüzziya, 1305. 60 s.
	Siyer-i Nebi.	000314 297.9	Türkçe			Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Trh.	İslam Tarihi		[y.y. : y.y.], 938. 163 s.
	Siyer-i Nebi.	004355 297.9	Arapça	Nesih		Süleymaniye Kütüphanesi	Hacı Mahmut Efendi			[y.y.] : Yazma, [t.y.]
İbadullah b. Hudavendşah	Siyer-i Nebi.	001530 000	Farsça			Topkapı Kütüphanesi	Revan Köşkü	Siyer	Dost Muhammed b. Ali Dost	[y.y.] : Yazma, 1586. 279 vr.
	Siyer-i Nebi.	001316 000	Türkçe			Topkapı Kütüphanesi	Hazine Kit.	Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 260 vr
	Siyer-i Nebi.	001535 000	Farsça			Topkapı Kütüphanesi	Revan Köşkü	Siyer		[y.y.] : Yazma, 1606. 432 vr.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
	Siyer-i nebî.	KHK1466 297.92	Türkçe	(Harek eli Nesih)		Kastomonu Yazma Eser Kütüphanesi				[y.y.] : Yazma, [t.y.] Mıklebli, sade meşin cilt, söz başları kırmızı. Baştan birkaç yaprağı kopmuştur.
	Siyer-i Nebi'ye ait bir manzume.	001725-01 297.9	Türkçe	Nesih		Süleymaniye Kütüphanesi	Yazma Bağışlar			[y.y.] : Yazma, [t.y.] Mukavva cilt
Ebû Abd-Allah Muhammed b. Yûsuf es-Salihî	Siyeru'n-Nebî	50 Damad 75	Arapça	Nesih Kırmas ı		Milli Kütüphane-Ankara	Nevşehir Damad İbrahim Paşa İl Halk Kütüphanesi	İslâm Dini-Siyer		Kahverengi meşin cilt. Sözbaşları kırmızı.
	Siyeru'n-Nebî	06 Mil Yz FB 363/3	Türkçe	Hareke li Nesih		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Harap kahverengi meşin kapaklı, ebru kağıt kaplı mukava cilt. Söz başları kırmızıdır. Başı eksik.
	Siyerü'l-Muluk	BY0000000745	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Ahmedi Tac ed-din İbrahima	Siyerü'n-Nebi	BY0000003654	Türkçe	Arap-Nesih	H.1155/1 741	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Seyyid Veled Hacı Bey	
	Siyerü'n-Nebi	BY0000000594	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Siyerü'n-Nebi	BY0000003522	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Siyerü'n-Nebi	000248 297.92	Türkçe			Süleymaniye Kütüphanesi	Abdülgani Ağa			İstanbul : Esad Efendi Matbaası, Meşin cilt
	Siyerü'n-Nebi ve tarih-i hulefa.	000413 297.92	Türkçe	Nesih		Süleymaniye Kütüphanesi	Hüsrev Paşa			[y.y.] : Yazma, [t.y.] 353 vr. Başlık tezhibli, Meşin cilt
	Siyerü'n-Nebi.	003737-05 297.9	Türkçe	Talik		Süleymaniye Kütüphanesi	Esad Efendi			[y.y.] : Yazma, [t.y.] 32-40 vr.
	Siyerü'n-Nebi.	000678 297.92	Türkçe	Nesih		Süleymaniye Kütüphanesi	İbrahim Efendi			[y.y.] : Yazma, Baş tarafı noksandır.
	Siyerü'n-Nebi.	001470 297.92	Türkçe	Nesih		Süleymaniye Kütüphanesi	Serez			[y.y.] : Yazma, [t.y.] 352 vr. Mukavva cilt
	Siyerü'l-Mustafa	34 Ae Tarih 315		Arap-Nesih		İstanbul Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Koleksiyonu	İslâm		Teelif tarihi: H. 916. Başta 2 varağın cetveli yaldızlı, diğerleri kırmızı.
	Siyerü'l-Nebi	001424 000	Türkçe			Halil Hamit Kütüphanesi				[y.y.] : Yazma, 1145. 99 vr.
	Siyerü'n-Nebî	19 Hk 34896	Türkçe	Talik	1092 (1680)	Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi	Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi			Gıri renkli mukavva cilt, sırtı bez ve söz başları kırmızıdır.
	Siyerü'n-Nebî	26 Hk 624	Türkçe	Bozuk Nesih	931 (1524)	Milli Kütüphane-Ankara	Eskişehir İl Halk Kütüphanesi		Ferhad b. Abdullah	Eserin üçüncü cildidir.
	Siyerü'n-Nebî	06 Mil Yz A 6977	Arapça	Nesih		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Eser; Peygamberin hayatı ve salât-ı şerifler konusundadır. Sonda 11 yaprak boştur.
Abdurrahman	Siyerü'n-Nebi - Manzum	003916 297.92	Türkçe			Süleymaniye Kütüphanesi	Yazma Bağışlar	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 339 vr.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
	Siyerü'n-Nebi.	000881 297.92	Arapça			Beyazıd Devlet Kütüphanesi	Veliyüddin Efendi	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 130 vr.
eş-Şami, Şemseddin Muhammed b. Yusuf b. Ali es-Salihi, 942/1536	Sübülü'l-hüda ve'r-reşad fi sîreti hayri'l-ibad	34 Nk 3318	Arapça	Arap		Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi	Nuruosmaniye	İslâm		Siyer. İstanbul Topkapı ve Millet kütüphanesinde birden fazla nüshası kayıtlıdır.
İbn Ebi Hacelet Ebu el-Abbas Ahmed b.Yahya	Sükerdân	YY0000000564	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam bez, şemseli, miklepli, şirazeli
	Sünen	BY00002306/1	Arapça	Arap-Nesih	H.1009	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Ali el- Achüri	Şarh Alfiyat as - Sirat Li'l Irâki	YY0000004758	Arapça	Arap-Nesih	1088 H.	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam meşin kaplı Miklepli ıstanbajlı, şemseli ve şirazeli
İbn-i Sinâ, Abü Ali el-Husayin b. Abd-Allah	Şarh el-Kaşidat	YY00005477/5	Arapça			Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam meşin. miklepli şirazeli, şemseli.
	Şarh-i De'vat el-Barhatiyya	YY00008472/5	Arapça			Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Sırtı meşin Kağıt Kaplı.
	Şecere	BY0000008388	Türkçe	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Şecere-i Enbiya	YY0000007628	Türkçe	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Sırtı meşin, kağıt kaplı
Yusuf b. Beyan Abdülhadi	Şecere-i Şerife-i Muhammediye	001139 297.92	Türkçe			H. Selim Ağa	Hüdai Efendi	Siyer		[y.y., t.y.] 20 s.
	Şemail ve siyer risalesi.	001236-01 297.9	Farsça	Talik		Süleymaniye Kütüphanesi	Bağdatlı Vehbi Efendi			[y.y.] : Yazma.
	Şemail-i Hazret-i Resulullah	BY00006403/2	Türkçe			Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Şemâ'il-i Nebî	06 Mil Yz B 690/2	Türkçe	Nesih		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Tezhip: Cedveller ve duraklar müzehheb, sözbaşları kırmızıdır. Siyeri-i Nebi, Şemail-i Şerife
Ebu Şuca Muhammed b.Abdullah el-Bestami	Şemail-i Şerif Hakkında Bir Kitap	BY00000776/1	Arapça	Arap-Talik	H.1229	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Halil el-Ensari Gursed-din	Şemailü's-Şerif	BY00004330/2	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Şeyhi Zade	Şerh Ala Kasidet el-Bürdat	YY0000007174	Arapça	Arap-Talik	H.1034	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	Süleyman b.Ahmed	Tam meşin kaplı, şemseli
Şes el-Aimmat Muhammed b.Ahmed b.Ebi Sahl es-Sarahsi	Şerh es-Siyar el-Kebir	YY0000000589	Arapça	Arap-Talik	H.1167	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam meşin, şemseli, miklepli, şirazeli
	Şerh-i Ahval-i Peygamber	BY0000001299	Türkçe	Arap-Talik	H.1166	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Abdi Abd al-Rahman	Şerh-i Kaside-i banat suat	YY0000010336	Arapça	Arap-Nesih	1071 H.	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam Meşin Şemseli Şirazeli Miklebli

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Lamii Çelebi	Şerh-i Kaside-i Bürde	YY00000243/6		Arap-Talik		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam meşin, miklepli, şirazeli
Muhammed Emin et-Tokâdi	Şerh-i Kasidet el-Bürde	YY00000556/1	Arapça	Arap-Nesih	H.1147	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	(Hattat:Hakkı)	Tam meşin kaplı, miklepli, şirazeli
	Şerh-i Kasideti fi Medhi İbn Ömer	BY0000001350	Türkçe			Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Sa'd Hilvânî	Şerh-i Kasîdetü'l-Bürde	06 Mil Yz A 3554/7	Türkçe	Talik		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Bordo meşin kaplı, sağ kapağı kopuk, sırtı parçalanmış miklepli mukavva cilt. Eser, siyer-i Nebevi hakkındadır. Söz başları, çizgi ve duracaklar kırmızıdır. Şirazesi dağınıktır. Sayfa kenarları açıklamalıdır.
	Şerh-i Ruzname-i Cedide-i Muhammediye	003685 529	Türkçe			Beyazıd Devlet Kütüphanesi	Veliyüddin Efendi			[y.y.] : Yazma, 1017. 13 vr.
Abd er-Rauf el-Manavi	Şerh-i Şemail-i Şerif	YY0000000676	Arapça	Arap-Nesih	H.1114	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	(Hattat:Ahmed b.Ahmed b.Abd el-Kuddisi)	Tam meşin, şemseli, miklepli, şirazeli
Muhammed Mustafa el-Akkirmani	Şerh-i Tahmis-i Kaside-i Dimyatiye	YY00000376/6	Arapça	Arap-Nesih	H.1185	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	(Hatttat:Muhamedü' l-Latif)	Tam meşin, şemseli, şirazeli
	Şerhu Ashabi'l-Bedr	BY00001877/4	Türkçe	Arap-Nesih	H.1225	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Echuri Nureddin Ali b. Muhammed, 1066	Şerhu Düreri's-Seniyye fi Nazmi Sireti'n-Nebeviyye	000216 000	Arapça			Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi	Raşid Efendi		Muhammed es-Süyuti	[y.y.] : Yazma, [t.y.] 301 vr.
Nakkaş Zade Lami Çelebi	Şerhu Eflaki	BY00000916/1	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Taha b. Mühna el-Cibnini	Şerhu Esma-i Ashab-ı Bedr	BY00003167/3	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Lal Ahmed b.Mustafa	Şerhu kasidet'ül bûrda	BY00008219/2	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Şerhu kasideti'l -Bürde	BY00007440/3	Arapça	Arap-Nestalik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Hâcî Bâbâ el-Hâdimî	Şerhu Kasîdeti'l-Burde	06 Mil Yz A 5137	Arapça	Nesih Kırması		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu		Mustafa b. Ahmed	Sırtı kahverengi meşin, kapakları ebru kağıt kaplı, miklebi kopuk mukavva bir cilt içindedir. Eser,. Ara metin bölümleri ve sözbaşları, çizgiler kırmızıdır. el-Busîrînin Kasîdetul-Burde adlı eserine şerhtir.
Celaleddin	Şerh-u Kasidetü'l-Bürde	BY00010067/4	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Müst.Mustafa b. Abdullah	
	Şerhu Kasîdetü'l-Bürde	BY0000009380	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Kemalpaşazâde, İbn Kemal Şemseddin Ahmed b. Süleyman (873-940 H./ 1469-1534 M.)	Şerhu kavlihi aleyhisselam se-Uhbiruküm bi-Evveli emri	34 Fa 1580/5	Arapça	Arap		Köprülü Yazma Eser Kütüphanesi	Fazıl Ahmed Paşa Koleksiyonu	İslâm	Arapzade Abdurrauf	Siyer.
Ebu Abdullah b.Muhammed b.Ahmed b.İbrahim	Şerhu Mevlidi Seyyidi'l-Evvelin ve'l-Ahirin	BY0000948/15	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Şerhu Nazmi's-Siyer	34 Fe 1468		Arap-Talik	920 ()	İstanbul Millet Kütüphanesi	Feyzullah Efendi Koleksiyonu	İslâm	İbn Şıhne, Muhammed b. Muhammed el-Halebî, H. 851-821	Siyer Kenarları ve sırtı meşin, ebru kağıt kaplı, miklepli cilt.
	Şerhu Risale an Kısasi'l-Enbiya	BY00005679/2	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Muhammed b. Ahmed b. Sehl es-Serahsî (öl. 483/1090)	Şerhu Siyeri'l-Kebîr	BY0000009294	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Muhammed b. Ahmed el-Marâşî	
İsâmeddin İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-Esferâyînî (873-945/ 1468-1538)	Şerhu şemâ'il	45 Ak Ze 269	Arapça	Arap-Nestalik		Manisa İl Halk Kütüphanesi	Manisa Akhisar Zeynelzade Koleksiyon	İslâm		Tirmiz'nin aynı adlı eserine şerhtir. 1200-1212/ 71785-1797 tarihli Çili Zeynel b. Hacı Ali adına vakıf mühürleri mevcud. İslam dini tarihi ve Siyer Siyer-i Nebevî.
	Şerhu'l-kaside fi siyerü'n-nebi aleyhisselam	003784-02 297.9	Arapça	Talik		Süleymaniye Kütüphanesi	Esad Efendi			[y.y.] : Yazma, [t.y.].
İbrahim b. Mustafa el-Halebi	Şerhu'l-Manzume fi's-Siyer	BY00003998/2	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Celal ed-din Abd er-Rahman b.Ebi Bekr es-Sûyûtî	Şerhu'l-Vâsiye	BY0006888/18	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Şerhu'd-dürreti's-senîye	45 Ak Ze 593	Arapça	Arap-Nestalik		Manisa İl Halk Kütüphanesi	Manisa Akhisar Zeynelzade Koleksiyon	İslâm Tarihi	Ahmed	Telif tarihi: 1114 (1701). Mıklebli kahverengi meşin cilt. Söz başları kırmızı, sayfalar nem lekelidir.
	Şerhü Kasîdetü Bânat Su'âd	BY00009387/6	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Hâlid b.Abd-Allâh el-Ezherî (Öl.838-905/1434-499)	Şerhül-Kasîdetil-Bürde	BY0000008589	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
el-Câmî Abdurrahman, Mevlânâ Nureddin	Şevâhidü'n-nübüvve	34 Fe 1470	Farsça	Arap-Talik		İstanbul Millet Kütüphanesi	Feyzullah Efendi Koleksiyonu	İslâm		Siyer ve menakib. Meşin kaplı, miklepli.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Abdurrahman b. Ahmed, 817-898 H.										
	Şiir ve Münacaat Mecmuası	YY0000010208	Türkçe	Arap-Talik		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Sırtları Meşin Kağıt Kaplı Şirazeli Miklebli
	Tabakat el-A'immat el-Müctahidi-n Va'l-Ulamâ el- Müttakin	YY00004696/2	Arapça		1118 H.	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam bez kaplı. Miklepli
	Tâcü'n-Nübüvve	BY0000008912	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
İbn Kemal Paşa, Şemseddin Ahmed b. Süleyman, 940 H.	Tafdilü Nebiyyina Muhammed (a. s.) ala Sairi'l-Enbiya	004794 297.9	Arapça			Süleymaniye	Ayasofya	Siyer-i Nebevi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 43-48 vr. Farklı kütüphanelerde nüshaları kayıtlıdır.
Yahya	Tahkik-i Maktel-i Hüseyin	BY00008123/2	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Muhammed b.Ahmed b.Abidi' l-Kasabiyüs Sakavi	Tahmis-i Kaside-i Bürde	YY00000376/4	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam meşin, şemseli, şirazeli
Nahifi Süleyman b. Abdurrahman İstanbuli(Öl.1151/1738)	Tahmis-i Kasideti'l-Bürde	BY00010541/10	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Aynı eserin Yusuf Ağa Yazma Eser Kütüphanesinde üç nüshas kayılıdır.
Nasıreddi'n Muhammed b. Abd es-samed el-feyyumî	Tahmisu Kasideti'l -Bürde	BY00007316/3	Arapça	Arap-Nesih	1050	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Tarih el-İslam	YY00006724/6	Türkçe	Arap-Talik	H.1172	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam meşin kaplı
Ebu el-Velid Muhammed b.Abd el-Kerim el-Erzaki	Tarih Makkat el-Mükarremat	YY0000007500	Arapça	Arap-Talik		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Tarihi İslam	BY0000000020	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Ebu en-Nasr Muhammmed b.Abd el-Cebbür el-Utbi	Tarih-i Utbi	YY0000000524	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	(Hattat:Muhammed b.Seyid Ahmed)	Kırmızı tam meşin, şemseli, miklepli, şirazeli
	Tarihü'l-Eimmeti ale'l-ihtisar	BY00007503/3	Arapça			Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Birgivi Muhammed b. Pir Ali	Tarik at al Muhammediye	YY0000009919	Arapça	Arap-Nesih	H.1223	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam Meşin Şemseli Miklepli
Farid ed-din -i Attar	Tazkirat el- Avliyâ	YY0000004891	Farsça	Arap-Nesih	716 H.	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Sırtı meşin bez kaplı ve şirazeli,

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Hasan Basri	Tecüme-i Fezail-i Mekke-i Müşerrefe	BY00006406/3	Farsça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
el-Kayravani, Abdülcelil b. Muhammed b. Ahmed, 971/1563	Tenbihü'l-Enam fi Beyani Ulüvvi Makami Nebiyyina Muhammed s.a.v.	000266 297.9	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Carullah	Siyer-i Nebevi	Ali b. Abdullah el-Yemani	[y.y.] : Yazma, 1032/1622. 130 vr.
Sünbül Yûsuf Sinân Efendî b. Ya'kûb	Tenbîhü'l-Gabî fî Rûyeti'n-Nebî	06 Mil Yz A 4003	Türkçe	Nesih	1025 (1616)	Milli Kütüphane-Ankara	Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi	Hasan ed-Da'î b. Ali	Kahverengi meşin cilt içindedir. Eser; Siyer-i Nebi ve Şemail-i Şerife ile ilgilidir. Sözbaşları, cetveler, duracaklar kırmızıdır. Başta bazı hadis nakilleri vardır. İstanbul Millet Kütüphanesinde birden fazla nüsha yaydı mevcuttur.
Ahmed el-Husani	Teracümü' l-Mukarricin Min Esmai' l-Muhaddisin	YY00000482/1	Arapça	Arap-Nesih	H.1068	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	(Hattat:Ahmed el-Husani)	Tam meşin, şemseli, miklepli, şirazeli eseri birinci bölümü siyerle ilgilidir.
Mîrzâ-zâde Ahmed Neylî	Terceme-i el-Vefâ fî Fezâ'ili'l-Mustafâ	06 Mil Yz A 27	Türkçe	Nesih	1155 (1742)	Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi	Seyyid Ahmed Hasib	Eser, Hz. Muhammedin siyeri ve şemaili ile ilgilidir. Başta fihrist vardır. Sözbaşları ve duracaklar kırmızıdır, sayfalar rutubet lekelidir ve yer yer tamir görmüştür.
	Terceme-i Esma-i Rasulullah	BY0000001161	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Terceme-i fusul fi siyeri'r-Resul.	003969 297.92	Arapça	Nesih		Süleymaniye Kütüphanesi	Yazma Bağışlar			[y.y., t.y.].
	Terceme-i Habibü's-Siyer	000193 297.9	Türkçe			Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Trh.	İslam Tarihi		[y.y.] : Yazma, 1090. 282 vr. İslam Tarihi; Sultan III. Ahmed Zamanı.
Hulvî Abdullah Efendî (öl. 1158/1746)	Terceme-i kasidetü'l-burde	10 Hk 282/06	Türkçe	Arap		Balıkesir İl Halk Kütüphanesi	Balıkesir İl Halk Kütüphanesi	İslâm		Din İslam Dini İslam dini tarihi ve Siyer Siyer-i Nebevî, Şemâil-i şerîfe. Aynı kütüphanede başka nüshası da kayıtlıdır.
	Terceme-i Muhammediyye.	002542 297.7	Türkçe	Nesih		Süleymaniye Kütüphanesi	Fatih		Ahmed b. Hasan el-Magnisavi	[y.y. : y.y.], Meşin cilt
Benlî-zâde Mahmûd Mağnîsâvî (öl.1140/1727)	Terceme-i Ravzatu'l-Ahbab	BY0000010166	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Farklı birçok nüshası kayıtlarda olup, Süleymaniye kütüphanesinde ayrıca 3. cildi kayıtlıdır.
Vahyî-zâde Mehmed b. Ahmed İzniki	Terceme-i Sahâifü'l-'İber Letâ'ifü's-Siyer	06 Mil Yz A 443	Türkçe	Nestalik		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Sırtı kahverengi meşin ile tamir görmüş, yıpranmış kağıt kaplı, mukavva bir cilt. Eser, siyerle ilgilidir. Said-i Kâzerûnînin aynı adlı eserinin çevirisidir. Sözbaşları ve sözüstleri kırmızı, yaprakları rutubet lekelidir.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
	Terceme-i siyer-i Muhammed b. İshak el-Muttalibi.	003256 297.9	Farsça	Talik		Süleymaniye Kütüphanesi	Ayasofya		Hamidi, Nizameddin Ahmed	Bursa : [y.y.].
	Terceme-i Siyer-i Nebi	19 Hk 1122	Türkçe	Hareke li Nesih	1207 (1791)	Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi	Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi		Figanîzade Abdullah b. Mahmûd b.Bekir	Sırtı siyah meşin yamalıklı, yıpranmış mukavva cild. Söz başları ve cetveller kırmızıdır.
	Terceme-i Siyer-i Nebî	06 Mil Yz B 640	Türkçe	Hareke li Nesih		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi	Muhammed İbni İbrahim	Sözbaşları, çizgiler kırmızıdır. (1a) sayfası cetvel mürekkeptir. Salbek şemseli, zemirekli sırtı tamir görmüş siyah meşin, kapakları kahverengi meşin bir cilt. Siyer-i Nebi. Bilgi notunda mütercime Mustafâ b. Ömer ed-Darûr el-Erzincanî er-Rumî denilmektedir.
Ahi-zâde Abdülhakim	Terceme-i Şevâhidü'n-Nübüvve	06 Mil Yz A 2121	Türkçe	Talik	1019 (1610)	Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Nübüvvet	Câmî	Sırtı siyah, kırmızı bez kaplı mukavva cilt. Eser; siyer ile ilgilidir. Eser, Câmînin Şevahidün- Nübüvve'sinin Osmanlı Türk bilginlerinden Ahi-zâde Abdül-hakim Efendi tarafından yapılmış Türkçe çevirisidir.
	Terceme-i şevâhidü'n-nübüvve	34 Nk 3386	Türkçe	Arap-Nesih	862 (1457)	Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi	Nuruosmaniye Koleksiyonu		Hâlimî-zâde Abd el-Halîm (936-1013/1530-1605)	Cetveller yaldız, sözbaşları kırmızı, meşin üstü yeşil kumaş kaplı, miklepli cilt. Baş tarafta III. Osman'ın tuğralı vakıf mührü vardır. Eser, Mevlana Cami'nin Farsça yazdığı Siyer kitabının tercümesidir.
	Terceme-i Târîh-i Taberî 1,2,3.Cilt	BY0000009686	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Eserin Mütercimi bilinmiyor
Kara Davud b. Kemal Kocavi, 948/1541	Terceme-i delail-i hayrat	002148 297.73	Türkçe	Talik		Burdur İl Halk Kütüphanesi			Hafız Hüseyin Es'ad b. Ömer Alizade.	Burdur : [y.y.], 1260/1844. 449 vr. Asıl metin ve cetveller kırmızıdır. kenarları meşin, miklebli, kapakları ebru kağıt kaplı mukavva bir cilt içerisindedir.
Balatı zade Mehmed Kemali Çelebi	Tercümanü'd-Düstür fi Havadisi'l-Ezman Ve'd-Dühur	BY0000003713	Türkçe	Arap-Nesih	H.1082	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Temini Mahmud b. Muhammed	
	Tercüme-i beyan-ı Feza'il-Mekke	BY00003672/2	Farsça			Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Mustafa b. Muhammad	Tercüme-i Cevâmi el- Kalimat bi Hakk Cihâr Yâr-i Güzin	YY0000008181	Türkçe	Arap-Talik	Edirne. 978 H.	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Tercüme-i hilye-i şerife-i Nebevi	34 Nk 4950/5	Türkçe	Arap-Nesih		Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi	Nuruosmaniye Koleksiyonu	İslâm		Din İslam Dini İslam dini tarihi ve Siyer Siyer-i Nebevî, Şemâil-i şerîfe.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
	Tercüme-i Menakib-i Şeyhü'l-İslam Abdullah el-Ensari	BY0000001598	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Derviş Mahmud Hasan	Tercüme-i Sevakıb	BY0000003664	Türkçe	Arap-Nesih	H.1007	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Mustafa b.Yusuf b.Ömer el-Darir el-Erzeni'r-Rumi	Tercüme-i Siretü'n-Nebi	BY0000001037	Türkçe	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		Eserin farklı kütüphanelerde birden fazla nüsha kaydı mevcuttur.
Ahmed Âsım Ayntâbî (öl. 1235/1820)	Tercüme-i siyer-i Halebi	34 Atf 1742	Türkçe	Arap-Talik		Atıf Efendi Yazma Eser Kütüphanesi	Atıf Efendi Koleksiyonu		İshak b. Mehmed	Mustafa Atıf vakıf mührü vardır. Eser, İbrahim el-Halebi'nin siyere dair nazmetmiş olduğu 63 beyitlik Arapça manzumenin tercümesi ve şerhidir. Eserin farklı mütercimlere ait nüshası yurt içi ve yurt dısı birçok kütüphane kayıtlarında mevcuttur. İslâm Dini-Siyer-i Nebev'i, Şemail-i Şerif.
Sera'i Mehmed Çelebi	Tercüme-i Şevahid en-Nûbûvve	BY0000005191	Türkçe	Arap-Talik	H.1070	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Mehmet b.Mûsa	
Lamii Çelebi Mahmud b. Osman	Tercüme-i Şevahidin-Nübüvve	BY0000003509	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Kadıasker Ahi Zade Abdülhalim Efendi	Tercüme-i Şevahidin-Nübüvve	BY0000001730	Türkçe	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
el-Mürşidi, Ahmed b. Abdullah b. Mahmud b. Yahya	Tercüme-i Siret-i Hatem-i Enbiya	003257 297.9	Farsça			Süleymaniye Kütüphanesi	Ayasofya	Siyer-i Nebevi		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 296 vr.
	Tercüme-i Siyer-i Kazeruni.	001159 000	Türkçe			Topkapı Kütüphanesi	Hazine Kitaplığı	Siyer	Cevri	[y.y.] : Yazma, 1638. 222 vr.
Muhammed b. İshak el-Müttalibi, 768	Tercüme-i Siyer-i Nebi.	001528 000	Farsça			Topkapı Kütüphanesi	Revan Köşkü	Siyer	Osman b. Ahmed b. Ebu Bekr	[y.y.] : Yazma, 1314. 287 vr.
	Tercüme-i Siyer-i Nebi.	001527 000	Farsça			Topkapı Kütüphanesi	Revan Köşkü	Siyer		[y.y.] : Yazma, [t.y.] 341 vr.
Şerefeddin Ebû Abd-Allâh Muhammed b. Saîd el-Bûsîrî (öl. 608-696/1212-1296)	Tercümet'ü'l Kasîdet'ül- Bûrde	BY00008799/2	Farsça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Tercümetu şevahidi'n-nübüvve li'l-cami	34 Fa 1062M	Türkçe	Arap		Köprülü Yazma Eser Kütüphanesi	Fazıl Ahmed Paşa Koleksiyonu	İslâm	Ahizade Abdülhalim b. Muhammed	Başlık tezhipli, cetveller altın, sözbaşları kırmızı, koyu kahverengi meşin, miklepli, şemseli, köşebentli, yaldızlı cilt. Haşiyede tashihlerde vakıf mührü vardır. Eser, Mevlana Cami'nin Farsça yazdığı Siyer kitabının tercümesidir.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
	Terkibü'l- Enbiya fi'l-Kur'an	BY00000948/1	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Tesbiğ-i Kaside-i Bürde	YY00000376/5	Arapça	Arap-Nesih	H.1156	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam meşin, şemseli, şirazeli
Müderris Mehmed Efendi Bozkırî	Teşrifü'n-nebi an dari'l-fena ilâ dar'ül-bekâ	BY0007249/16	Arapça	Arap-Nestalik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Yûsuf b. Abd el-Latîf	Tevârîh-i Siyer-i Enbiya	06 Mil Yz B 247	Farsça	Talik	1078 (1668)	Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Kısas-ı Enbiya		Tamir görmüş kahverengi meşin bir cilt içerisindedir. Eser; Tevârîh-i Siyer-i Enbiyâ ve Ahbâr-ı Sülûkül-Mulûk diye de bilinir. Peygamberlerin şecereleri ve Meliklerin şecereleri renkli daireler içinde gösterilmiştir.
	Tevârih-i Sultan Selim	BY0000010059	Türkçe	Arap-Rika		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Müstensih: Katip Mehmed	
Hüsamed-din Çelebi	Tevarih-i Taberi	BY0000008283	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Tezkiretü'l-Evliya	BY0000010846	Türkçe	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Reşid ed-din Muhammed b. Muhammed el-Vatvat	Tuhfetu's-Sadik min Kelami Ebi Beki'r-Sıddık	BY00003068/1	Farsça			Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Nâbi Yûsuf b. Abdullâh Ruhâvî (1052-1124/1642-1712)	Tuhfetü'l-Harâmeyn	BY0000008848	Türkçe	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Tuhfetü's-Şemail	BY00003608/3	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Tuhfetü'l-elbâb fî Hilyeti'l-Enbiyâ'i ve'l-Ashab	34 Ae Arabi 348/3		Arap-Talik	1121 ()	İstanbul Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Koleksiyonu	İslâm		26-27 yapraklarda Karaçelebizâde Abdülaziz Efendi'nin siyerinden alınmış Esma ve elkabı Nebeviyye'si var. Ser levha hafif tezhipli.
Yusuf b.Ali b.Yusuf ed-Dımeşki	Ukud el-Camân fi Menâkıb Ebi Hanifat en-Numan	YY0000007200	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		(Bütün sayfa kenarları yaldızlı)
el-Hasani, Muhammed b. Abdülkadir	Ukudü'd-Dürer fi Telhisi Sireti Seyyidi'l-Beşer	000261 297.92	Arapça			Süleymaniye Kütüphanesi	Abdülgani Ağa	İslam Tarihi		İstanbul : Matbaatü'l-Aşr, 1312/1895. 79 s.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
	Umdetü's-Siyer	S.H.M.H.K.Yaz. 191	Türkçe	Nesih		İstanbul Sadberk Hanım Müzesi	Hüseyin Kocabaş Kitaplığı Türkçe Yazmaları	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		
Celâleddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr es-Suyûtî (849-911/1445-1505)	Unmûzecü'l-Lebîb fî Hasâisi'l-Habîb	BY0009595/21	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Reşid ed-din Muhammed b. Muhammed el-Vatvat	Unsu'l-Lahfan min Kelami Osman b. Affan	BY00003068/3	Farsça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
İbnü'l-Cezeri, Ebü'l-Hayr Şemseddin Muhammed b. Muhammed, Ebü'l-Hayr, 833/1429	Urfü't-Ta'rif fi'l-Mevlidi'ş-şerif.	005323 297.92	Arapça			Beyazıd Devlet Kütüphanesi	Beyazıd	Siyer		[y.y.] : Asır Matbaası, [t.y.] 23 s.
İbn Seyyid en-Nas Feth ed-din Muhammed el-Yacmeri	Uyunu'l-Eser fi Fünuni'l-Megazi ve'ş-Şemail ve'ş Siyer	BY0000003916	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Fath ed-din İbn-i Sayyid en-Nâs Abü'l Fath Muhammad b. Muhammad el - Andülüsi	Uyün el-Asar Fi Fünün el- Mağâzi va'ş - Şamâ'il va's Siyar	YY0000004759	Arapça	Arap-Nesih	1093 H.	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Sırtı miklebi kenarları meşin kağıt kaplı ve şirazeli
Ebü'l-Feth Muhammed b. Muhammed el-Ya'merî	Ünvânü'l-Eser fî Fünuni'l-Megâzi ve's-Siyer	06 Mil Yz A 1535	Arapça	Nesih		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Siyer- i Nebevi		Şirazesi dağınık, alt kapak eksik, siyah meşin bir cilt. Sonu eksik, sözbaşları kırmızı, yaprakları rutubet lekelidir.
İbn el-Esir el-Cezeri Ali b. Muhammed eş-Şeybani	Üsdü'l-Gabe fi Marifeti's-Sahabe	BY0000003991	Arapça	Arap-Nesih	H.1161	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
İbn-i Hallikân, Şems ed-din Abü'l Abbâs Ahmad b. Muhammad el- Barmaki	Vafayât el- Ayân Fi Anbâ -i Abnâ ez-Zamân	YY0000005285	Arapça	Arap-Nesih		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam meşin, Miklepli, şemseli Yaldızlı ve şirazeli. 1b. Sahife başlığı adi tezhiplidir.
Veysî Üveys b. Mehmed Alaşehrî (969-1037/1561-1627)	Vakı'a-nâme	BY00008884/5	Türkçe	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Vasıyyet en-Nebi li Ebi Hürayrat	YY00006925/2	Arapça	Arap-Nesih	H.854	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	Dülat İbn Abd-Allah es-Seyfi	
	Vefatu İbrahim (A.S)	BY00002433/2	Arapça	Arap-Talik		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
	Vekayi-i Name	BY0000005905	Türkçe	Arap-Nesih	1222	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi	Mahmud b.Süleyman	
Mustafâ b. Mehmed b. Mehmed	Vesâ'ilü'l-hasenât fî şerhi delâ'ili'l-hayrât	KHK1154 297.882	Türkçe			Kastomonu Yazma Eser Kütüphanesi				[y.y.] : Yazma, 1159 (1745). Mıklebli, kahverengi deri cild. Cetveller yaldızlı. Cuzuli'nin Delâ'il al-hayat adlı eserinin tercüme ve şerhidir. Numaniye medresesinden devredilmiştir.
ez-Zeydî, Ahmed b. Yahya b. el-Murtazâ, 775-840 H.	Yeâkitü's-siyer fî şerhil'l-Cevâhir ve'd-Dürer	34 Ae Arabi 2386/1		Arap-Nesih	953 ()	İstanbul Millet Kütüphanesi	Ali Emiri Koleksiyonu	İslâm	Salah b. Yahya	Siyer. Tam meşin kaplı. İstanbul Millet Kütüphanesi- Ali Emiri Koleksiyonunda 4 Ae Arabi 2386/2 numarada bu eserin hatimesi kayıtlıdır.
Abdullah Ensarı	Zadü'l-Arifin	BY0000950/12	Farsça	Arap-Talik	H.932	Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
Şems ed-dîn Muhammed b. Muhammed el-Cezerî	Zâtü'ş-Şîfâ	06 Mil Yz A 4530	Arapça	Talik		Milli Kütüphane-Ankara	Yazmalar Koleksiyonu	İslâm Dini-Mevlid ve Erkânı		Ciltsiz olup zarf içindedir. Eser siyer ile ilgilidir. Sözbaşları kırmızıdır, şirazesi dağınıktır, 9b-10b arasında keşşaf tefsirinden bir nakil vardır.
Şarani Abd el-Vehhab b.Ahmed (973)	Zeyl li Vakıh el-Envar fi Tabakat es-Sadet el-Ahyar	YY00000653/4	Arapça	Latin		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi		Tam meşin, şemseli, miklepki, şirazeli.
Nâbî Yûsuf b. Abd-Allâh Ruhâvî (1052-1124/1642-1712)	Zeyl-i Nabi	YY00000498/4	Türkçe	Arap-Talik		Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	(Hattat:Ahmed b.Mehmed)	Tam siyah meşin, miklepli, şirazeli
Nâbî Yûsuf b. Abd-Allâh Ruhâvî (1052-1124/1642-1712)	Zeyl-i Siyeri Veysi	YY00000498/3	Türkçe	Arap-Talik	H.1122	Yusuf Ağa Yazma Eser K.		islam Tarihi	(Hattat:Ahmed b.Mehmed)	Tam siyah meşin, miklepli, şirazeli
Koca Ragıb Paşa, Muhammed Ragıb b. Muhammed Şevki, 1176	Zeyl-i Siyer-i Şerif:ğazavat-ı Mekke.	000908 297.92	Türkçe			Süleymaniye Kütüphanesi	H. Hüsnü Paşa	Siyer-i Nebevi		[y.y.] : Yazma, 1170. 12 vr.
İbn Kayyim el-Cevzîye Muhammed b. Ebî Bekr ed-Dimaşkî (691-751/1292-1350)	Zikr-i a'zâ-i Seyyidi'l-enbiyâ	05 Ba	Türkçe	Arap-Talik		Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi	Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi	İslâm		Kahverengi meşin kaplı ince mukavva bir cildin içinde bulunmaktadır. Söz başları kırmızı mürekkeple belirlenmiştir. Din İslam Dini İslam dini tarihi ve Siyer-i Nebevî.
	Ziyârati'l-Kubûr	BY00008837/3	Arapça	Arap-Nesih		Konya Bölge Yazma Eser K.		islam Tarihi		
	Zübdetü'ş-şemail ve umdetü'l-vesail	34 Ha 343/17	Arapça	Arap	1005 (0)	Köprülü Yazma Eser Kütüphanesi	Hafız Ahmed Paşa Koleksiyonu	İslâm	Müellif Hattı	1014/1605 Siyer.

Yazar Adı	Eser Adı	Arşiv Demirbaş Numarası	Dil	Yazı Türü	İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	Kütüphane	Koleksiyon	Konu	Müstensih	Not
Mustafâ b. Ahmed Bosnavî	Zübdetü'ş-şuruh	10 Hk 395	Türkçe	Arap-Nesih		Balıkesir İl Halk Kütüphanesi	Balıkesir İl Halk Kütüphanesi	İslâm	Abdurrahman b. Yusuf	Telif tarihi: 1138 (1724). Muhammed b. Sa'id el-Bûsîrî'nin "el-Kasîdetü'l-Burde" adlı eserinin şerhidir. Din İslam Dini İslam dini tarihi ve Siyer Siyer-i Nebevî, Şemâil-i şerîfe

B. Genel Değerlendirme

Osmanlı siyer kültürü, uygulama alanında olduğu gibi yazılı ve sözlü edebiyatta da Hz. Peygamber sevgisi ile O'na olan özlem ve muhabbetin bir ifadesi olmuştur. Hz. Peygamber sevgisi etrafında örülen siyer kültürünün çok uluslu bir devlet olan Osmanlı'da İslâm kardeşliğinin özünü oluşturduğunu söyleyebiliriz. Farklı milletlerin bir arada yaşadığı toplumda Hz. Peygamber sevgisinin birleştirici etkisinin yanı sıra, idare şeklinde de kolaylaştırıcı ve uzlaştırıcı etkisinin varlığı kaçınılmaz olmuştur.[276]

Bu minvalde özlem, muhabbet, saygı ve sevginin en derininin O'na (s.a.v.) duyulması gerektiği anlayışının yerleştiği toplumda en sevgiliyi en güzel biçimde ifade gayesi güdülmüştür. Bu yaklaşım tarzı, Hz. Peygamber'in hayatının tarihi bir şahsiyet olarak ortaya konulmasından ziyade sevgi ve övgünün etkileyici üslup, menkıbevi anlatım tarzı ve şiir diliyle ifadesini doğurmuştur. O'nu (s.a.v.) anlatan eserlerin dil, üslup, anlatım yöntem ve şekli de bu çerçevede gelişme göstermiştir. Bununla birlikte Osmanlı Döneminde yazılan siyerler, tematik işlenişleriyle öne çıkmaktadır. Hz. Peygamber'in hayatı kronolojik sıralamaya göre ele alınan siyerlerin yanında daha çok O'nun hayatının bir bölümü yahut bir yönü ele alınarak işlenmiştir.

XVI ve XVII. yüzyıl Osmanlı toplumunda bilim ve edebiyatla özel olarak uğraşanların, medrese hocalarının, kadıların ve bilginlerin serbestçe araştırma yaptıkları, eserler verdikleri veya nadir eserler satın alarak özel kütüphanelerini zenginleştirdikleri bir ortam mevcuttu. Bununla birlikte halk arasında okuma yazma bilenlerin sayısı çok azdır. Bu durum Osmanlı halkında avam-havas şeklinde iki ayrı gurubu oluşturmuştur. [277] Toplumun ilmiye sınıfı ile arasındaki bu fark, Osmanlı halkının genelinde ele aldığımız siyer kültürünün nasıllığını da etkilemiştir.

Öyle ki, Osmanlı'da siyere dair eserleri, halka yönelik olanlar ve ilmi çalışmalar olarak ikiye ayırabiliriz. Bu ayrımı destekler nitelikte Eyüp Sabri Paşa'nın [278] *Mahmudu's-Siyer*[279] adlı kitabının başında yer alan yazısını zikretmekte fayda görüyoruz. Eyüp Sabri Paşa (ö. 1308/1890) siyer kitabı yazma sebebini söyle açıklar:

> *"Hz. Peygamber'in hayatıyla ilgili pek çok eser kaleme alınmıştır. Ancak bunların ekserisi Arapça ve bazıları da Farsça olarak yazılmıştır. Bu eserler avamın anlayacağı dilden uzaktır. Bu nedenle Hz. Peygamber'in hayatını bu tür eserlerden araştırıp öğrenmek avam için muhaldir. Siyer konusunda Türkçe yazılmış bazı eserler mevcut olup içerisinde bazı*

[276]Bu hususta; Cezayir ve Tunus arasında savaşa neden olacak kadar önem kazanan bir sınır anlaşmazlığını zikretmekte fayda görüyoruz. Anlaşmazlık konusu alan "Arko" kalesi ile çevresindeki bölgedir. Birer Osmanlı vilayeti olan Tunus ile Cezayir'in söz konusu bölgeyi kendi sınırlarına dâhil etmek istemesi sonucunda diplomatik bir çözümle sulhu sağlayan Osmanlı Padişahı, buranın daha yakın olan Tunus'a devredilmesini ancak gelirinin Cezayir, Tunus ve Osmanlı hazinesine değil, taraflar nezdinde mukaddes bir değer taşıyan Haremeyn'e aktarılmasını kararlaştırmıştır. (Eraslan, s. 207-208.)

[277] Gülgün Üçel Aybet, "*16. ve 17. Yüzyıllarda Osmanlı Toplumunda Kültürel Hayata Şekil veren Bazı Etkenler*", Osmanlı Dünyasında Bilim ve Eğitim Milletlerarası Kongresi Tebliğleri, İstanbul, 1999, s. 558-60.

[278] Bknz.; Azmi Özcan, "*Eyüp Sabri Paşa*", DİA, 1995, c. XII, s. 8-9.

[279] Bknz.; Eyüp Sabri Paşa, *"Mahmudu's-Siyer Peygamber Efendimizin Hayatı(Sallahu Aleyhi Vesellem)"*, sadeleştiren: Fatih Başpınar, Semerkand yay, İstanbul, 2010.

edebi cümleler bulunuyor olsa da, bunlar da siyerin tamamını içermemektedirler. Siyer-i Veysi, Nabi, Zeyli Nazmizade, Manzume-i Hanefî gibi Türkçe olarak yazılmış siyerler mevcut olmakla beraber, bunların üsluplarının ağdalı olması sebebiyle, halkın anlayacağı şekilden uzaktır. Ayrıca Türkçe yazılmış bu tür eserlerin çoğu itidalden sapmış ve birçok uygunsuz ifade içermekte, birçoğu da zayıf rivayetler ve yanlış kavillerle dolu bulunmaktadır. Tüm bu sebeplerden dolayı herkesin nazarını çekecek ve itibarını celbedecek surette bir esere ihtiyaç duyulduğu için bu kitabı yazdım."[280]

Sultan II. Abdülhamid Han zamanında yetişen, âlim bir amiral olan Eyüp Sabri Paşa'nın bu ifadesinden de anlaşıldığı üzere Osmanlı'da âlimlerin eserlerini genellikle Arapça ve Farsça kaleme aldıkları, az sayıda olmakla birlikte Türkçe yazılanların da tematik ve ayrıca dil yönünden ağır olduğu anlaşılmaktadır. Halka yönelik yazılan eserlere gelince, bunların birçoğunun hakikatten uzaklaştıkları belirtilmektedir. Son olarak her iki kesime hitap edecek nitelikte, yani dili sadeleştirilmiş bir ilmi çalışmanın gerekliliğine değinen müellifin bu konudaki ihtiyaca binaen, eserini telif ettiğini belirtmesi, Osmanlıda akademik dil- halk dili ayrımına bir delildir. Burada özellikle Osmanlıda siyer ile ilgili yazılan eselerin ilmi çalışmalar ve halka yönelik çalışmalar olarak dil yönünden olduğu kadar içerik itibariyle de farklılıklar arzettiği anlaşılmaktadır.

Günümüzde; Osmanlı'ya ışık tutan siyere yönelik ilmi edebi eserler ile ilgili geniş çaplı bir çalışmanın olmaması, Osmanlı siyer kültürünün tek yönlü ele alınmasına sebebiyet vermiştir. Bu noktada siyere yönelik ilmi-edebi eserlerin, içerik itibari ile Türkçe eserlerden farkını ortaya koyabilmek için ilmi eserlerin içeriğine hâkim olmak gerekmektedir. Bu eserlerin Arapça ve Farsça yazılmasının yanında Türkçe olanlarında da Arapça ve Farsça birçok kelimemin kullanılması ve edebi dilin hâkim olması, bu tür eserlerin içerik yönünden ele alınmasını zorlaştıran etkenler olmakla birlikte bu yönde kapsamlı bir çalışmanın olmaması, günümüz siyer literatürü açısından önemli bir eksikliktir. Bununla birlikte Osmanlı Dönemi halka yönelik Türkçe siyerlerin içerik yönünden ele alındığı Hatice Arpaguş'un doktora çalışması, Halka yönelik Osmanlı siyer kültürünü açığa çıkarması bakımından önemlidir.[281]

Bu vesileyle Arpaguş'un "*Osmanlı Dönemi Sîret Yazıcılığında Peygamber Algısı*" adlı sunumundan yola çıkılarak, siyere dair Osmanlı dönemi popüler eserlerin içeriği hakkında kısaca aşağıdaki özellikler sıralanmıştır;

Doğrudan dini bilgi vermeden ziyade dini duyguları Harekete geçirme amaçlı yazıldığı ifade edilen bu eserlerin;

Dini duyguyu geliştirmeyi amaçlamakla birlikte, Peygamber sevgisini merkeze aldığı, toplumda derin bir peygamber sevgisinin yer etmesinde önemli rol aldığı belirtilmektedir.

[280] M. İ. Hacıismailoğlu, "*Osmanlıca Bir Siyer "Mahmüdü's-Siyer"Kitabı Üzerine*", Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı Sempozyumu, İslâmi İlimler Dergisi yay. Aralık 2007, Çorum, s. 232.

[281] Gülgün Uyar, "*Kitap Değerlendirmesi, "Hatice Kelpetin Arpaguş, Osmanlı Halkının Geleneksel İslâm Anlayışı ve Kaynakları, Çamlıca Yayınları, İstanbul 2001, 407 s*.", Dîvân İlmî Araştırmalar Dergisi, S. 19, 2005, s. 291,305.

Bununla birlikte söz konusu eserlerde aynı zamanda bir peygambere nübüvvet vasıflarıyla bağdaşmayacak hususları nispet etme yoluna da gidilmiştir.[282]

Hz. Peygamber'in maddi ve manevi olmak üzere iki hayatının varlığı konu edinilmiş ve bu manevi yaratılış varoluşun başlangıcıyla ilişkilendirilmiştir. Hz. Peygamber'in nur şeklinde tecellisi olan manevi yaratılışı ile M. 571 yılında doğumuyla gerçekleşen maddi yaratılışı arasındaki zaman diliminde, maddenin ve varlığın aslı olan nûr Hz. Âdem'den başlayarak, gerçek sahibi Hz. Peygamber'e ulaşıncaya kadar taşıdığı savunulmuştur. Aynı zamanda geçmiş peygamberlerin son peygamber Hz. Muhammed (s.a.v.)'e nuru nakletmekle birlikte onun müjdecisi olma vazifesini de yüklendikleri fikri ileri sürülmüştür.

Bu eserlerde yer alan nûr-ı Muhammedî kavramının Şia'daki Hz. Muhammed anlayışı ile benzerliği ifade edilmektedir. Belirtildiği üzere, Şii mezheplerin bir kısmı Hz. Peygamber'in ruhunun doğumundan önce belli olmayan bir zamanda mevcut olduğunu ve yetmiş bin yıl kuş şeklinde kaldığını ve devamlı tesbih ettiğini kabul etmektedirler. Ayrıca Şia'nın aşırı mezheplerinde nurun nesilden nesile, bir seçkinden başka bir seçkine geçtiğini ya da ailenin erkek cinsinde devam ettiğini anlayışı mevcuttur.[283]

Yazara göre, bu eserlerde dikkat çeken konuların başında irsahat ve mucize haberleri gelmektedir. Hz. Peygamber'in doğumundan önce nurun taşıyıcısı peygamberlerin verdikleri müjde yanında annesi, babası hatta dedesi olmak üzere akrabası ve kabilesinde olağanüstü hallerin görüldüğü anlatılmaktadır. Hz. Peygamber'in doğumunun müjdeleyicisi olan bu olağanüstü olaylar, doğumuyla birlikte peygamberlik alametleri olarak nübüvvetine kadar devam eder. Nübüvvetiyle birlikte bu olağanüstü olaylar yerini mucizelere bırakır. Neticede siyer konularına yeni mevzuların eklenmesi ve olağanüstülüklerle genişlemesi böylece tarihi kimlikle doğrudan çelişkiye varan yaklaşımlara gidildiği de belirtilmektedir.[284]

Hz. Peygamber'in insanüstü varlık konumuna çıkarılması, hatta Hristiyanlık'taki ulûhiyet-nübüvvet kavramlarının kaynaşmasına benzer bir yaklaşımın vahdet-i vücutla İslâm'da da ortaya çıktığı belirtilmektedir. Bu tür haberlerin kaynağının genellikle Hz. Peygamber ya da sahâbe ve tâbiûndan belirli isimlere nispet edildiği, dolayısıyla bu tür bilgilerin, rivayet yoluyla siyere dâhil olduğu ifade edilmekte olup aynı şekilde mitolojik unsurların da rivayet yoluyla siyere girdiği belirtilmektedir.[285]

[282] Arpaguş, "*Osmanlı Dönemi Sîret Yazıcılığında Peygamber Algısı*", Sîret Sempozyumu I: Türkiye'de Sîret Yazıcılığı, 2012, s. 82-85.
[283] Arpaguş, "*Osmanlı Dönemi Sîret Yazıcılığında Peygamber Algısı*", s. 87-90; Ayrıntılı bilgi için bknz.; Arpaguş, "*Osmanlı Halkının Geleneksel İslâm Anlayışı ve Kaynakları*", s. 179-194.
[284] Arpaguş, "*Osmanlı Dönemi Sîret Yazıcılığında Peygamber Algısı*", s. 91-93; Ayrıntılı bilgi için bknz.; Arpaguş, "*Osmanlı Halkının Geleneksel İslâm Anlayışı ve Kaynakları*", s. 195-217.
[285] Arpaguş, "*Osmanlı Dönemi Sîret Yazıcılığında Peygamber Algısı*" , s. 90.

Popüler eserlerin anlatım tarz ve üslupları farklı olmakla birlikte genelde bu yaklaşımı paylaştıkları ve benimsedikleri, dolayısıyla bu algı sonucunda Hz. Peygamber'i beşer üstü varlık konumuna çıkardıkları ifade edilmektedir.[286]

Osmanlı halkına hitap eden bu eserlerin yukarıda nakledilen özelliklerini değerlendirebilmek için öncelikle Osmanlı öncesi siyer yazıcılığına bakmak gerekir. Zira Osmanlı siyer kültürü kendisinden önceki tarih yazımının durumuna göre şekillenmiştir.[287]

Osmanlı öncesi siyer müelliflerinin derlemeci üslupla oluşturdukları eserlerinde metotları gereği, kendilerine ulaşan rivayetleri sonraki nesillere olduğu gibi aktarma gayesinde oldukları için, kendilerine ulaşan rivayetlerin doğruluğunu kabul etmeseler dahi eserlerine almaktan geri durmamışlardır. Bu anlayışı, tarihinin girişinde açıkça ifade eden Taberî(ö. 310/923)'nin şu cümleleri ortaya koymaktadır:

> "*Şayet bu kitabımda, geçmişe dair zikrettiğimiz bazı haberlerin bir kısmını doğru ve gerçek bulmayıp inkâr edenler ya da çirkin sayanlar olursa, bilsinler ki, bu haberler tarafımızdan uydurulmamış, bazı râvilerce bize gelmiştir. O haberler, bize nasıl nakledilmişse, bizde o şekilde naklediyoruz*."

Öncelikle belirtmek gerekir ki bu durumu Mehmet Özdemir makalesinde şöyle değerlendirir: Bu tavır tarihsel malzeme karşısında bir tarihçinin öncelikle sahip olması gereken objektifliğin en yüksek seviyede bir ifadesi ve uygulamasıdır.[288]

Derleme metoduyla klasik dönem siyer kitaplarına giren bu tür rivayetlerin râvileri ve müellifleri her ne kadar kendilerine ulaşan bütün bilgileri aktarmayı öncelikli bir görev olarak kabul etmişlerse de rivayet üsluplarında kullandıkları kalıplarla veya isnadı kullanma biçimleriyle bu tür rivayetler hakkındaki kanaatlerini ortaya koymuşlardır. Daha sonraki dönemlerde özellikle popüler eserlerde bu tür rivayetler kaynağındaki kalıplara dikkat edilmeden ve bu kalıplar zikredilmeden eserlere alınmıştır.[289]

Bundan başka kaynaklar, erken dönemlerden itibaren İslâm toplumunun fetihlerle oldukça geniş bir coğrafyaya yayıldığını ve bu sayede dönemin tüm etnik ve dinî gruplarla ilişkiler geliştirdikleri bilgisini vermektedir. Söz konusu ilişkiler neticesinde de yabancı kültürlerden yaratılış, geçmiş ümmetler ve peygamberlerle ilgili haberlerin özellikle kıssacılar vasıtasıyla geçtiğini ve bu tür haberleri anlatmada meşhur olan kıssacıların, Sıffin Savaşı'ndan sonra yaygınlık kazanmaya başladığı bilgisine ulaşılmaktadır. Dolayısıyla Osmanlı dönemi halk eserlerinde yaratılış, geçmiş peygamberler ve ümmetleriyle ilgili fazlaca karşılaşılan haberlerin erken dönemlerden itibaren siyere dâhil olduğu görülmektedir. Kıssa şeklinde sıkça karşılaşılan efsanelerin başında, zaman zaman Abdullah b. Abbas (ö. 68/687), Ka'bu'l-Ahbar (ö. 32/652) ve Vehb b. Münebbih (ö.

---

[286] Arpaguş, "*Osmanlı Dönemi Sîret Yazıcılığında Peygamber Algısı*" , s. 81-93. Bu tür eserlerin içerik ve değerlendirmesi hakkında ayrıntılı bilgi için bknz.; Arpaguş, "*Osmanlı Halkının Geleneksel İslâm Anlayışı ve Kaynakları*"

[287] Arpaguş, "*Osmanlı Dönemi Sîret Yazıcılığında Peygamber Algısı*" , s. 96.

[288] Özdemir, s. 155.

[289] Özdemir, s. 156.

1101728) bazen de “Hz. Peygamber buyurdu ki” gibi bir ifadeyle kullanıldığını, böylece bu haberlerin rivâyet literatürüne girdiği düşünülmektedir.[290]

Bu durumda bu tür haberlerin senet tahlili yapılmadan hadisçiler tarafından niçin rivayet zincirine eklendiği sorusu akla gelebilir. Bunun için hadis kaynaklarının bu hususta ki hassasiyetlerine bakmak gerekir. Görünen odur ki hadis otoritelerinin bakış açısında senet titizliği [291] yalnızca haramlar ve helaller konusunda olup diğer alanlarda senet incelemesine gerek görülmemesi, bu haberlerin rivayet yoluyla siyer kitaplarına girmesine neden olmuştur. Bu durum, Osmanlı Dönemi popüler siyer kitaplarında görüldüğü üzere derleme metodunun da etkisiyle devam edegelmiştir.[292]

Anlaşılan o ki halka yönelik siyere dair eserler, Eyüp Sabri Paşa’nın da belirttiği gibi itidalden uzaklaşmış, temel kaynaklar yanında genellikle güncel derleme eserlerden istifade edilerek ortaya konulmuştur. Öte yandan, günümüz popüler eserlerine baktığımızda, Osmanlı dönemi eserlerinde olduğu gibi siyerin temel kaynakları yerine, güncel kaynakların daha yaygın olarak kullanıldığı görülür.[293]

Bu bağlamda Osmanlı’da Türkçe yazılmış siyerlere baktığımızda; Osmanlı halkında, öteden beri gelen Türk kültür-gelenek yapısının, dini yaşama, anlama ve anlamlandırmada etkili olması, Hz. Peygamber algısını da bu yönde etkilemiştir diyebiliriz. Türklerde yaygın olan hikâye, destan ve masal kültürünün, Hz. Peygamber ile ilgili yazılan eserlerde kullanılan bilgi ve üslup seçiminde etkili olduğu görülmektedir. Osmanlı halkının bu alışkanlığından olsa gerektir ki, genel anlamda halkın rağbet gösterdiği, Hz. Peygamber’in hayatına dair yazılan eserlerde destansı anlatım tarzı öne çıkmıştır.

Bir Fransız görgü tanığı Türkler’in sahip oldukları hikâye ve masalların çokluğu hayrete layıktır der. Bu hikâyelerin uzunluğu Avrupalıların dikkatini çekmiştir. 1673 yılında Fransız gözlemci Antoine Galland'a göre Türkler’in 120 ciltlik İskender romanları vardı ve 10-12 ciltlik en uzun Avrupa romanları bunun yanında pek kısa kalırdı. Bedestendeki kitapçılar bu uzun Türk romanlarını iyi okuyan kişilere 4-5 akçe karşılığında okuturlardı. Uzun kış geceleri bu romanları dinlemek için pek çok Türk bu kitapçılara gelirdi. Esasen bu geleneksel bir Türk âdetiydi. Dolaysıyla Osmanlı’nın yükselme dönemine rastlayan XVI ve XVII. yüzyıllarda Osmanlı toplumunda hikâye okuyuculardan başka hikâye anlatan "kıssahan"lar da vardı. Ebussuud Efendi fetvalarından da anlaşıldığı üzere halk arasında kıssahanlardan hikâye dinlemek pek rağbetteydi.[294]

---

[290] Arpaguş, “*Osmanlı Dönemi Sîret Yazıcılığında Peygamber Algısı*” , s. 97-98.

[291] “*Süfyan es-Sevri'nin (ö. 161/778) "elal ve haramı ilimde meşhurlardan al, diğerlerini ise şeyhlerden" şeklindeki sözleri yanında Hatib el-Bağdadi'nin seleften birçok kişinin helal ve harama müteallik rivayetleri töhmet ve zandan uzak kişilerden alınması gerektiği kanaatine karşılık terğîb-terhîb, öğüt ve buna benzer rivayetleri ise şeyhlerden yazmanın caiz olduğunu haber verdiği bilinmektedir.”* (Arpaguş, “*Osmanlı Dönemi Sîret Yazıcılığında Peygamber Algısı*”, s. 97)

[292] Özdemir, s. 155-156.

[293] Adnan Demircan, “*Cumhuriyet Döneminde Telif Edilen Bazı Popüler Siyer Kitaplarında Temel Siyer Kaynaklarının Kaynaklık Değeri*”, Hadis ve Siyer Araştırmaları Dergisi, 2016, c. II, S. 1, s. 12.

[294] Aybet, s. 655.

Osmanlı'da Siyer'e dair halka yönelik eserler yanında Arapça ve Farsça ilmi eserlerin de yazıldığı bilinmektedir. Bununla birlikte, Şeyh Ali b. İbrahim el-Halebî (ö.1634)'nin İnsânü'l-Uyûn fî Sîreti'l-Emîni'l Me'mûn adlı eseri, İmam Muhammed et-Tirmizî (ö.892)'nin Şemâil-i Şerif'i ve Ebu Bekir el-Beyhakî (ö.1065)'nin Delâilü'n-Nübüvve adlı eseri Osmanlı medreselerinde yaygın olarak okutulan siyerle ilgili kitaplardır.[295]Ayrıca Osmanlı medreselerinde okutulan siyere dair yukarıda belirtiğimiz eserlerin hadis usulü alanında okutulduğu bilgisidir. Osmanlı eğitim sisteminde Siyer, başlı başına bir ders olmamakla birlikte Hadis alanında, Hadis Usûlü içerisinde yerini almıştır.[296]

Osmanlı İlim dünyasında siyerin müstakil bir yeri olmamakla birlikte Hadis-i Şerifleri anlama bağlamında siyerden istifade edildiği ve bu noktada siyer kaynaklarının medreselerde okutulduğunu görüyoruz. Siyerin temel kaynaklarından olan bu eserler ilim camiasının siyer kültürünü de etkilemiştir. II. Meşrutiyetle birlikte siyerin müstakil bir ders olarak medreselerde Tarihi İslâm ve Siyer olarak okutulması ile 1884'ten itibaren mekteplerde okutulmaya başlanması, Osmanlı siyer kültürünün daha geniş olanda yeniden ele alındığının bir kanıtıdır.[297]

Kuruluşundan bu yana ilerleme ve devamlı gelişmeye azami gayret gösteren Osmanlı'da yükselişle birlikte gelişmelere bakış açısı değişmiş ve bu dönemden sonra çözülmeler başlamıştır. Osmanlı toplumunda duraklama dönemiyle birlikte hâkim olan durağanlık, yenilenen dünyada bu toplumun uyanmasını geciktirmiş, bu gecikme beraberinde gerilemeyi getirmiştir. Dünyadaki gelişmelere kapalı olduğu bu dönemde, Osmanlı toplumunda gazete basılmayışını, posta servisinin hemen hemen yok denecek bir durumda olmasını, 1690 da İstanbul ve Kahire'de bulunan Fransız görgü tanığı Jean Du Mont, bu devirde Türklerin sade ve hareketsiz bir yaşamları olduğundan bütün bunlara toplumun ihtiyaç duymamasına bağlıyordu.[298]

Yükselme dönemiyle birlikte tüm dünyaya hâkim bir medeniyetin yaşadığı bu gerileme, Batıda yaşanan teknolojik-ekonomik gelişimle birlikte dünya dengelerini değiştirmiş ve gelişime uzak kalan Osmanlıda ard arda gelen yenilgilere neden olmuştur. Askeri yenilgilerin önüne geçmek için ilk olarak bu alanda yenilikler yapılmış modern askeri okullar açılmıştır. Bunu eğitim alanında yapılan yenilikler takip etmiş medreselerin yanında modern okullar açılmış ve Avrupaya öğrenciler gönderilmiştir. Çöküşü durdurmak için özellikle askeri alanda ve eğitim alanında gerçekleştirilen bu etkileşim zamanla sosyo-kültürel alana yayılmış özellikle Avrupaya eğitim için gönderilen genç Osmanlılar batı kültüründen etkilenerek düşünce ve fikri akımların etkisinde kalmıştır. Dolayısıyla Osmanlı modernleşme dönemiyle birlikte batılılaşma eğilimine dayalı olarak

[295] Mefail Hızlı, "*Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler*", UÜİFD, c. XVII, S. 1, 2008, 45.
[296] Hızlı, "*Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler*", s. 37
[297] Hakan Öztürk, *Cumhuriyet Dönemi İslâm Tarihi Çalışmalarında Hz Muhammed Tasavvuru (1923-1938)*, AÜSBE, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara, 2011, s. 5-6.
[298] Aybet, s. 661.

değişime uğramış, bu değişim şarkiyat çalışmalarının da etkisiyle bu dönemde siyerle ilgili yazılan eserlere de yansımıştır.

SONUÇ

İslâmiyet bütün dinlerin üzerindedir ve Yüce Allah'ın beyanıyla İslâmiyetle birlikte diğer dinler hükmünü yitirmişir. Yüce Allah'ın akıl sahibi tüm varlıklar için seçtiği evrensel bir din olan İslâmiyetin tebliğcisi Hz Muhammed (s.a.v.) âlemlere rahmet olarak gönderilmiştir ve diğer peygamberlerin üstündedir. İnananlar için her yönden örnek bir şahsiyetir, Kur'an'ın tabiriyle üsve-i hasenedir. O'nu sevmek Allah'ı sevmek O'na uymak Allah'a uymaktır.

Kur'an'ın tabiriyle O (s.a.v.) Allah'ın bir lütfudur. İnananlar için ümmeti olmanın bilincine varmak, şefaatine nail olmak, sünnetine sarılmak en önemli ilke olmuştur. İrtihalinden sonra tebliğ vazifesini devralan ümmet, kalem ve kılıçla tüm cihana Allah'ın nurunu yaymak için çalışmış, İslâm'ın kılıcını elinde tuttuğunu savunan Osmanlı Allah'ın adaletinin tüm cihana yayılmasında üstlendiği rolü hakkıyla yerine getiribilmek için İslâm sancağını daima ileriye taşımıştır.

Osmanlı gittiği her yere Allah'ın adaletini ve İslâm'ın hoşgörüsünü götürmüş, adaleti ve merhametiyle haklı bir ün kazanmıştır. Müslim gayrimüslim tüm halkına asırlarca adaletle hükmetmiş, toplumda sevgi, hoşgörü ve merhameti yerleştirmiş, yardımlaşma dayanışmada zirveye ulaşmıştır. Bütün bu vasıflar Osmanlıda her alanda var olan hakiki Peygamber sevgisinin ve örnekliğinin emareleridir.

Toplumun her kesiminde var olan bu sevgisi her alanda kendini göstermiş, halkın yaşantısından, sanat ve kültür anlayışına, şifahi kültürden edebiyatına kadar her alanda Hz. peygamber sevgisi önemli bir yer edinmiştir. Osmanlı dönemi siyere dair eserlerin geneline bakıldığında Hz. Peygamber'in Peygamberlik yönünün yanısıra askeri ve beşeri yönünü, aile fertleri ve akrabalarını tanıtan eserleri de görmekteyiz. Dolayısıyla Osmanlı siyer alanında, Hz. Peygamber her yönüyle ele alınmış fakat bununla birlikte halka yönelik eserlerde üstün vasıfları ve mucizeleri ön plana çıkmıştır.

Hz. Peygamber övgüsünün geniş yer aldığı halka yönelik eserlerde; Ayet ve hadislerle açık bir şekilde vurgulanan Hz. Peygamber sevgisinin müminlerin gönüllerinde yer edinmesi, ümmet bilincinin yerleşmesi ve O'na ümmet olmanın şükrü için sünnetine sarılmanın gerekliliği ve güzel ahlak üzerinde durulur. O'nun şefaatine nail olmaya ve hakiki manada ümmeti olmaya yönelik temenni dile getirilir.

Osmanlı halkının Hz Peygamber sevgisi ona hürmet ve tazimde en üst seviyedir. Hz Peygamber'e hürmeten onun âline ve ashabına saygıya önem verilmiş, ümmet bilincine sahip toplumda İslâm kardeşliğinin etkisiyle yardımlaşma ve dayanışma önemli yer tutmuştur. Bir vakıflar medeniyeti olan Osmanlı hayırda yarışmış, yol, köprü, çeşme, cami yapımından hayvan barınakları kuş evleri sokak hayvanlarının bakımı gibi birçok

alanda vakıflar kurmuştur. Vakıf kültürü o kadar gelişmiştir ki ihtiyaç sahibi bir kimsenin hiç zorlanmadan doğumundan vefatına kadar yeme içme barınma ve eğitim masrafları gibi her türlü ihtiyacı vakıf yoluyla karşılanır hale gelmiştir. Toplumun genelinde yaygın olan vakıf kültürüne katkı sağlayan yalnızca zengin kesim değil halkın her kesiminden fertlerdir.

Bununla birlikte Osmanlı toplum yaşantısında yer edinmiş bazı dini-kültürel etkinlikler Hz Peygamber sevgisi etrafında gelişmiştir. Bunlardan biri de devlet eliyle gerçekleştirilen uygulamalardan biri olan mevlid törenleridir. Osmanlı'da Mevlid törenleri devletin, Hz. Peygamber'e olan manevi bağlılığının ve bir İslâm devleti olarak onun getirdiği dine ve değerlerine sahip çıkma adına hürmet, bağlılık ve saygı nişanesinin temsili bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Özellikle din temelli birçok uygulama arasından Mevlid Törenleri'nin tüm İslâm coğrafyasını birleştirici bir unsur vasıtası haline gelmesi, bu uygulamaların devlet eliyle icrasıyla gelenek halini alması, Ayrıca bu amaçla kurulan mevlid vakıflarının, bu geleneğin toplumda devamı ve yaygınlaştırılmasında büyük etkisi olmuştur. Bu vesileyle, kaleme alındıktan hemen sonra kitlelere mal olan *Vesiletü'n-Necât*'ın Osmanlı toplumunda Hz Peygamber algısını yansıttığı söyleyebiliriz.

Bununla birlikte Osmanlı siyer kültürünün tam anlamıyla ortaya konulması, dönemin tarihine, düşünce dünyasına, yaşayış biçimine, fikri mülahazasına inmeyi gerektirir. Bunun için ilk olarak dönemin gereksinimleri ve önceliklerine ulaşmak, böylece inanç dünyaları ile İslâmiyet'i yaşama biçimlerinden yola çıkarak fikri temellerini ortaya koymak şarttır. Bununla birlikte, yazılı kaynakların bu düşünce ve fikri mülahaza çerçevesinde incelenmesi gerekir. Dolayısıyla yazılı ve sözlü kültürde Osmanlı'nın Hz. Peygamber algısı, derinlemesine yapılmış karşılaştırmalı birkaç çalışmanın değerlendirmesi şeklinde olacak geniş bir araştırma yelpazesinde ortaya konulabilir. Bu konuda en büyük eksiklik, Osmanlı'da dini hayat ve temel etkenleri noktasında ayrıntılı bir araştırma yelpazesinin olmayışıdır.

Osmanlı Siyer kültürünü tam anlamıyla ortaya koymayı zorlaştıran bir diğer etken Osmanlı dönemde sanatın birçok alanda olduğu gibi edebiyat alanında gelişme göstermesidir. Edebiyat alanındaki bu gelişme siyere dair yazılan eserlere de yansımış dolayısıyla bu eserler genellikle manzum olarak kaleme alınmıştır. Bu nedenle Osmanlı Dönemi siyer kaynaklarının günümüz Edebiyat alanında birçok çalışmaya kaynak teşkil ettiğini görebiliriz. Bu eserlerin dilinin ağdalı olması, edebiyat çalışmalarının bu alanda yoğunlaşmasını sağlarken, İslâm Tarihi açısından değerlendirilmesini zorlaştırmıştır. Dolayısıyla Osmanlı'da siyere dair yazılan eserlerin büyük bir çoğunluğu İslam Tarihi açısından değerlendirmeye tabi tutulamamıştır. Bu durum günümüz siyer kültürü açısından bir eksikliktir.

BİBLİYOGRAFYA

AHATLI Erdinç, "*Hasâisü'n-Nebî*", DİA, 1997, cilt: XVI, s. 277-281.

AKGÜNDÜZ Ahmed, "*Tüm Yönleriyle Osmanlı'da Harem*", Timaş yayınları, İstanbul, 2007.

AKSOY Hasan, "*Mevlid (Türk Edebiyatı)*", DİA, 2004, cilt: XXIX, s. 482-484.

ARPAGUŞ K. Hatice, "*Osmanlı Halkının Geleneksel İslâm Anlayışı ve Kaynakları*", Ensar Neşriyat, İstanbul, 2006.

……. "*Osmanlı Dönemi Sîret Yazıcılığında Peygamber Algısı*", Sîret Sempozyumu I: Türkiye'de Sîret Yazıcılığı, 2012, s. 67-101

ARSLAN Halide, "*Hz. Muhammed'e Saygısızlık Girişimleri Karşısında Son Osmanlı Yönetimi*", Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2011, cilt: X, sayı: 19, s. 147-170.

ASLAN Halide, "*Osmanlı İmparatorluğu'nda Mübarek Gün ve Gecelerden Kandiller*", İSTEM Dergisi, Yıl:7, sayı: 13, 2009, s. 199-231.

AYBET ÜÇEL Gülgün, "*16. Ve 17. Yüzyıllarda Osmanlı Toplumunda Kültürel Hayata Şekil Veren Bazı Etkenler*", Osmanlı Dünyasında Bilim ve Eğitim Milletlerarası Kongresi Tebliğleri, İstanbul, 1999, s. 653-661.

AYDIN Hilmi, "*Hırka-i Saadet Dairesi ve Mukaddes Emanetler*", Kaynak Kitaplığı yayınları, İzmir, 2009.

BERK Süleyman, "*Tasarımı ve Metniyle Farklı Bir Baskı Hilye-i Şerîfe*", Dini Araştırmalar, Ocak-Haziran 2017, cilt: XX, sayı: 51, s. 169-185.

Bursalı Mehmed Tahir, "*Osmanlı Müellifleri*", Hazırlayan: M. A. Yekta Saraç, TÜBA(Türkiye Bilimler Akademisi) yayınları, cilt: I-II-III, Ankara, 2016.

BUZPINAR Ş. Tufan, "*Nakîbüleşraf*", DİA, cilt: XXXII, 2006, s. 322-324.

……....., "*Surre*", DİA, cilt: XXXVII, 2009, s. 567-569.

BUZPINAR Ş. Tufan -**KÜÇÜKAŞÇI** Mustafa Sabri, "*Haremeyn*", DİA, cilt: XVI, 1997, s.153-157.

BOZKURT Nebi, "*Mukaddes Emanetlerin Tarihi ve Osmanlı Devletine İntikali*", MÜİFD(Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi), İstanbul, 1997, sayı: 13-15, s.7-26.

……, " *Kandil*", DİA,cilt: XXIV,2001, s. 299-301.

……, "*Mahya*", DİA, cilt: XXVII, 2003, s. 396-398

……, "*Şecere*", DİA, cilt: XXXVIII, 2010, s. 403

CEYLAN İbrahim, "*Yavuz Sultan Selim'in Şam'da Yaptırdığı İlk Osmanlı Vakfı ve Vakfiyesi*", Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, 1986, sayı: 2, s. 157-198.

ÇETİN Firdevs, "*XVI. Asır Alman Seyyahlarına Göre Osmanlı Toplumu (Müslüman*

Davranış ve Törenleri ile Dini Mekânlar)", Vakıflar Dergisi, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2010, sayı: 34, s. 19-33.

DAVUDOĞLU Ahmed, *Sahih-i Müslim Tercümesi ve Şerhi*, 1968.

DEMİRCAN Adnan, "*Cumhuriyet Döneminde Telif Edilen Bazı Popüler Siyer Kitaplarında Temel Siyer Kaynaklarının Kaynaklık Değeri*", Hadis ve Siyer Araştırmaları = Hadith and Sira Studies, 2016, cilt: II, sayı: 1, s. 11-30

DERMAN M. Uğur, "*Hilye*", DİA, 1998, cilt: XVIII,s. 47-51.

DURMUŞ İsmail, "*Mevllid(Arap Edebiyatı)*", DİA, 2004, cilt: XXIX, s. 480-482.

EFENDİOĞLU Mehmet, "*XVI. Asırda Osmanlı Yönetiminde Sahâbe ve Ehl-i Beyt Hassâsiyeti*",Sahn-ı Semândan Dârülfünûn'a Osmanlı'da İlim ve Fikir Dünyası Âlimler, Müesseseler ve Fikrî Eserler XVI. Yüzyıl Sempozyum Tebliğleri, Zeytinburnu Belediyesi Kültür yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2017, s. 83-96.

ERASLAN Sadık, "*Osmanlıların Haremeyn-i Şerifeyn Hizmetleri*", Diyanet İlmi Dergi, cilt: XXXV, sayı: 1, Ocak-Şubat-Mart 1999, s. 207-230.

ERKAN Mustafa, "*Darîr*", DİA, 1993, cilt: VIII, s. 498-499.

……, "*Gazavâtnâne*", DİA, 1996, cilt: XIII, s.439-440.

ERGİN M. Mesut, "*Osmanlı Dönemi Arap Şiirinde Peygamber Methiyeleri (1517-1798)*", Marife: Dini Araştırmalar Dergisi [Bilimsel Birikim], 2007, cilt: VII, sayı: 1, s. 119-135

ERŞAHİN Seyfettin, **"***Osmanlı Toplumunun Hz. Muhammed Hakkındaki Bilgi Kaynakları Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi*",İslâmî Araştırmalar Dergisi, 2005, cilt: XVIII, sayı: 3, s. 335-358

EYÜP SABRİ PAŞA, "*Mahmudu's-Siyer Peygamber Efendimizin Hayatı(sallallahu alayhi vesellem)*", Sadeleştiren: Fatih Başpınar, Semerkand Yayınları, İstanbul, 2010.

FAYDA Mustafa, " *Siyer ve Megāzî*", DİA, cilt: XXXVII, 2009, s. 319-324.

……, "*İbn İshak*", DİA, İstanbul, 1999, cilt: XX, s. 93-96.

……, "*İbn Sa'd*", DİA, 1999, c. XX, s. 294-297.

……, "*İbn Hişâm*", 1999, cilt: XX, s. 71-73.

GÜLER Mustafa, "*Osmanlı Devlet'inde Haremeyn Vakıfları (XVI. –XVII. Yüzyıllar)*", Tarih ve Tabiat Vakfı (TATAV) yayınları, 2002, İstanbul,

GÜNGÖR Mevlüt, "*Kur' an' da Hz. Peygamber' e Sevgi ve Saygı*", Diyanet İlmi Dergi, Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v) -Özel Sayı- , 2. Baskı, Ankara, 2003, s. 469-480.

HACIİSMAİLOĞLU M. İhsan, "*Osmanlıca Bir Siyer: "Mahmûdü's-Siyer" Kitabı Üzerine*", Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı Sempozyumu, 20-22 Nisan 2007 İslâmi İlimler Dergisi Yayınları, 2007, s. 229-236.

HIZLI Mefail**,** "*Arşiv Belgelerine Göre Osmanlılarda Hz. Peygamber Sevgisi*"**,** Diyanet İlmi Dergi, 2. Baskı, Peygamberimiz Hz. Muhammed (S.A.V) özel sayısı, Ankara, 2003, s. 519-526.

……, "*Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler***"** Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2008, cilt: XVII, sayı: 1, s. 25-46

HİZMETLİ Sabri, "*İslâm Tarihi (Başlangıçtan İlk Dört Halife Devri Sonuna Kadar*)", A.Ü.İ.F. (Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi) yayınları, Ankara, 1991.

……, "*İslâm Tarihi- İlk Dönem-*" Ankara Okulu yayınları, Ankara, 2009.

HOROVİTZ Josef, **"***İslâmî Tarihçiliğin Doğuşu -İlk Siyer/Meğâzî Eserleri ve Müellifleri-*", Ankara Okulu yayınları, çevirenler: Ramazan Altınay- Ramazan Özmen, Ankara, 2002.

IŞIK Ayhan, "*Osmanlı Devleti'nde Nakîbü'l-Eşraflık Müessesesi ve Trabzon Seyyidleri*", 1. Uluslararası Geçmişten Günümüze Trabzon'da Dini Hayat Sempozyumu Bildiriler Kitabı, cilt: II, İstanbul, 2016, s. 971-997.

İNALCIK Halil, "*Osmanlılar Fütühat, İmparatorluk, Avrupa İle İlişkiler*" Timaş yayınları, İstanbul, 2010.

İSEN Mustafa, **BİLKAN** A. Fuat, "*Sultan Şairler*", Akçağ yayınları, 1. Baskı, 1997, Ankara.

KANDEMİR M, Yaşar, "*Şemâil*" DİA, cilt: XXXVIII, 2010, s.497-500.

KARA İsmail, Din ile Modernleşme Arasında Çağdaş Türk Düşüncesinin Meseleleri, "*Çağdaş Türk Düşüncesi Nasıl Ele Alınabilir?*" Dergah yayınları, İstanbul, Kutadgubilig Dergisi, sayı: 4, 2003, s. 159-227.

KARABACAK Mustafa, "*Receb Ayının Faziletine Dair Rivayetlerin Değeri*", Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, sayı: 32, 2011, s. 257-276.

KARACABEY Salih, "*Sa'd b. Rebî*", DİA, cilt: XXXV, 2008, s. 375-376.

KARATEPE Hakan, "*Padişahım Çok Yaşa (Osmanlı Devletinin Son Yüz Yılında Merasimler)*", Kitap yayınları, 2. Baskı, 2012, İstanbul.

KARATAŞ Ali İhsan, "*Osmanlı Toplumunda Hz. Peygamber Sevgisinin Tezahürü Olarak Kurulan Mevlid Vakıfları*", İSTEM(İslâm San'at, Tarih, Edebiyat ve Mûsikîsi) Dergisi, 2008, cilt: VI, sayı: 11, s. 47-77.

KAZICI Ziya, "*Osmanlılar'ın Haremeyn'e Bakışları*", İslâmi Araştırmalar Dergisi, cilt: XII, sayı: 3-4, 1999, s. 237-242.

……..., "*Osmanlıların Kâbe'ye Hizmetleri*", Editör: Ali Bakkal, Hz. İbrahim [1. Hz. İbrahim Sempozyumu Bildirileri], 17-18 Ekim 1997, Şanlıurfa, 2007, s. 213-216.

KILIÇ Rüya, "*Osmanlıda Seyyidler ve Şerifler*", Kitap yayınları, 5. Baskı, 2012, İstanbul.

KURŞUN Zekeriya, "*Hac ve İktidar: Haremeyn'de Erken Dönem Osmanlı İmar Faaliyetleri*", FSM(Fatih Sultan Memed) İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, sayı: 9, Bahar 2017, s. 281-311.

Mekkî Muhammed el-Emîn, "*Osmanlı Padişahlarının Haremeyn Hizmetleri*" Çamlıca yayınları, İstanbul, 2008.

METİN İsmail, "*Osmanlılar'ın Kâbe ve Mescid-i Haram Hizmetleri*", Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 10/2, Ankara, 2015, s. 663-678.

OĞUZAY Rukiye, **"***Şemâil Literatürünün Muhtevası ve Değişimi*", Uludağ Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Hadis Bilim Dalı,

(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, 2011.

ONAY İsa, "*Mevlid ve Naatlarda Peygamber Tasavvuru*", Ondokuz Mayıs Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Hadis Bilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, 2013.

OVALIOĞLU İlhan-**GÜNDOĞDU** Raşit-**EKİCİ** Cevat-**ÖNAL** Ebul Faruk, "*Belgelerle Osmanlı Devrinde Hicaz*", cilt: I-II, Çamlıca yayınları, İstanbul, 2008.

ÖZ Şaban, "*İlk Siyer Kaynakları ve Müellifleri*", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimle Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara, 2006.

ÖZARSLAN Selim, "*Hz. Peygamber'e Yönelik Saygısızlıklar*", KADER: Kelam Araştırmaları Dergisi, Rize, 2007, cilt: V, sayı: 2, s. 63-84.

ÖZEL Ahmet, "*Mevlid*", DİA, 2004, cilt: XXIX, s. 475-479.

ÖZCAN Azmi, "*Eyüp Sabri Paşa*", DİA, 1995, cilt: XII, s. 8-9.

ÖZDEMİR Mehmet, "*Siyer Yazıcılığı Üzerine*", Milel ve Nihal: İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi, 2007, cilt: IV, sayı: 3, s. 129-162.

ÖZKAT Mustafa, "*Münîrî (öl.1521?)'nin Manzum Siyer-i Nebî'si Cilt:IV-V (İnceleme Metin)***",** Yayınlanmış Doktora Tezi, MÜTAE, İstanbul, 2011.

ÖZKAVUKÇU Şaban, "*Siyer Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*", İz yayınları. İstanbul, 2015.

ÖZTOPRAK Nihat, "*Türk Edebiyatında Manzum Siyerler*", Editör: Bilal Kemikli, Osman Çetin, Yazılışının 600. Yılında Bir Kutlu Doğum Şaheseri Uluslararası Mevlid Sempozyumu, Bir Kutlu Doğum Şaheseri Mevlid ve Süleyman Çelebi, Türk Diyanet Vakfı yayınları, Ankara, 2010, s. 51-70.

ÖZTÜRK Hakan, "*Cumhuriyet Dönemi İslâm Tarihi Çalışmalarında Hz Muhammed Tasavvuru (1923-1938)*", Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimer Enstitüsü İslâm Tarihi Ana Bilim Dalı, Ankara, 2011.

PAKALIN Mehmet Zeki, "*Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*", III. Cilt, MEB yayınları. İstanbul, 1993.

SARICIK Murat, "*Osmanlı İmparatorluğu'nda Nakîbü'l-Eşârâflık Müessesesi*", Türk Tarih Kurumu yayınları, Ankara, 2003.

SOFUOĞLU Mehmet, "*Sahih-i Buhari ve Tercümesi*", Ötüken Yayınları.

ŞAHİN M. Süreyya, "*Kısas-ı Enbiyâ*", DİA, 2002, cilt: XXV, s. 495,496.

ŞEKER Mehmet, "*Mevlid (Osmanlılar'da Mevlid Törenleri)*", DİA, 2004, cilt: XXIX, s. 479-480.

TURAN Osman, "*Türk Cihân Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi (Türk Dünya Nizâmının Millî, İslâmî ve İnsânî Esasları)*", Ötüken yayınları, İstanbul, 2008.

TÜRER Osman, "*Osmanlı Sarayında İcra Edilen Mevlid Merasimi: Mevlid Alayı",* Kültür Coğrafyamızda Hz. Muhammed, Uluslararası Sempozyum (Orta Asya, Kafkasya ve Balkanlar), 7-8 Mart 2009, Adapazarı-Sakarya, 2011, cilt: II, s. 359-364

UYAR Gülgün, "*Kitap Değerlendirmesi, Hatice Kelpetin Arpaguş, Osmanlı Halkının Geleneksel İslâm Anlayışı ve Kaynakları, Çamlıca Yayınları, İstanbul 2001,*

407s.", Dîvân İlmî Araştırmalar Dergisi, sayı: 19 (2005/2), s. 291-305.

UZUN Mustafa, "*Muhammed*", DİA, 2005, cilt: XXX, s. 457-459.

……. , "*Hilye*", DİA, 1998, cilt: XVIII, s. 44-47.

……. , "*Mi'râciyye*", DİA, 2005, cilt: XXX, s. 135-140.

……., "*Siyer ve Megāzî (Türkçe Siyer Kitapları)*", DİA, 2009, cilt: XXXVII, s. 324-326.

UZUNÇARŞILI İsmail Hakkı, "*Mekke-i Mükerreme Emirleri*", Türk Tarih Kurumu yayınları, Ankara, 2013.

…….., "*Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilâtı*", Türk Tarih Kurumu yayınları, Ankara, 2014.

ÜNAL Halit, "*Berat Gecesi*", DİA, cilt: V, 1992, s. 475-476

ÜNAL Sadettin, "*Kâbe*", DİA, İstanbul, 2001, XXIV, 14-21.

YALÇIN Tuğba, "*Hz. Peygamber'in Doğumu Vesilesiyle Osmanlı'da Mahkûmların Affi*", Din ve Hayat: İstanbul Müftülüğü Dergisi, 2007, sayı: 1, s. 78-81

YARDIM Ali, "*Şemâil Nev'inin Doğuşu ve Tirmizî'nin Kitâb'üş-Şemâil'i*", İzmir, 1983, Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi I, s. 349-409.

YATAK Süleyman, "*Fahreddin Paşa*", DİA, c. XII, İstanbul, 1995, s. 87-89.

YAVUZ Hulûsi, "*Osmanlı Padişahlarının İftihar Ettikleri Unvanlardan Biri: Hadimü'l-Haremeyn*", Makalat Dergisi, 1999, sayı: 2, s. 7-20.

…… "*Hadimü'l-Haremeyn*", DİA, cilt: XV, 1997, s. 26-27.

YAZIR Muhammed Hamdi, "*Hak Dini Kur'ân Dili*", sadeleştirenler: Prof. Dr. İsmail KARAÇAM, Yrd. Doç. Dr. Emin IŞIK, Yrd. Doç. Dr. Nusrettin BOLELLİ, Abdullah YÜCE, İstanbul, 2007.

YENİTERZİ Emine, "*Divan Şiirinde Na't*", Yayınlanmış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Konya, 1989.

……..., "*Türk Edebiyatında Na'tlara Dair*", Türkler Ansiklopedisi, cilt: XI, Ankara, 2002, s. 762-667.